

КРИСТОФЪР ФРАНК АМЕРИКАНСКА НОЩ

Превод от френски: Радосвета Гетова, 1990

chitanka.info

Art is inextricably tied to man's survival not to his physical survival, but to that on which his physical survival depends: to the preservation and survival of his consciousness.

Ayn Rand, „The Romantic Manifesto“^[1]

ПЪРВА ЧАСТ

There is no pain compared to that of loving a woman who makes her body accessible to one and yet who is incapable of delivering her true self because she does not know where to find it.

Lawrence Durrell,
„Justine“^[2]

I

Серве си тръгна от Националното събрание в пет часа сутринта, след като бе заснел излизащите депутати и министри, които се разотиваха бледи и изтощени от безкрайно нощно заседание. Цяла нощ бе играл на зарове в едно кафене на площад Пале Бурбон с някакъв сприхав и заядлив колега, от когото спечели близо седемстотин франка.

В устата му горчеше. Подкара спокойно колата си из пустите улици на столицата покрай кейовете на Сена, като изпразваше никоните^[3] си на червен светофар и пъхаше един по един филмите в джоба си. Сиво утро се стелеше над града. Булевард Себастопол миришеше на прокиснала бира.

Серве паркира на забранено място, огледа за момент небръснатото си лице в огледалото за обратно виждане, после уморено се измъкна от колата. Старицата бе там както всяка сутрин — възседнала купчина парцали и боклуци, кръстосала крака, прилична на грохнало източно божество. Гримирана предизвикателно, тя пушеше с наслада угарка от пура и се обвиваше в ореол от синкав дим. Серве я поздрави учтиво, а тя го дари с едва забележимо и величествено кимване.

Изкачи изтритите и мръсни стъпала до агенция „Гая-Бек“, където чистачките изпълняваха задълженията си с мълчаливата ненавист, присъща на професията им. Тръгна по коридора, прекоси две канцеларии, отделението за експедиране и влезе в лабораторията. Гланц-пресите се въртяха бавно и сребристите им барабани отразяваха зеленикавите пламъчета на неоновото осветление. Мършав и дългокос лаборант с подпухнали от безсъние очи сваляше вяло копията от машината и трупаше с безразличие на автомат кадри от уличен бой в Ирландия. Той стисна ръката на Серве и въздъхна.

Серве хвърли един поглед на снимките, пръснати по масата, после остави филмите си на плота срещу гланц-пресите. От снимката на стената, забодена с две кабарчета, хищно се усмихваше гола млада жена с големи восъчнобледи гърди и развети от студийен вентилатор

коси. Серве си зададе за стотен път въпроса как тъкмо това тяло и тая усмивка бяха спечелили благоволенieto на лаборанта, който всеки ден пускаше най-равнодушно по петдесет подобни на нея в боботещата гланц-преса. От топлината и влагата снимката бе пожълтяла.

Някъде хлопна врата. Серве излезе от лабораторията и отиде в репортерската зала, преградена на тесни килийки, приличаща на замлъкнал и опустял кошер. Чистачките си бяха отишли. Запаля цигара, прибра фотографската си чанта в един шкаф, спусна се по стълбите и тръгна към колата. Насред пътя се отказа, върна се обратно и влезе в кафенето на ъгъла. Поръча си кафе с мляко, захапа лакомо голямо парче бретонска палачинка — специалитет на заведението — и с пълна уста изигра една неуспешна партия флипер. Улицата се пробуждаше. Върволици коли чакаха пред червените светофари под лекия дъждец, който запряска и намокри асфалта, после спря, оставяйки улицата още по-мръсна отпреди. Серве се върна в агенцията, седна в едно кресло, вдигна крака на близкото бюро и заспа.

Два часа по-късно го събуди Уилям Несбит, който го питаше с тънкия си гласец не му ли се е „мяркал“ някъде сапунът. Серве отвори едното си око, зърна някаква секретарка, която се реши на бюрото си, двама фотографи, споделящи спомени от Индокитай, и болезненобледото, преждевременно повехнало лице на англичанина Несбит, който ежедневно си правеше сутрешния тоалет в агенцията и поради това непрекъснато търсеше сапун. В агенцията въобще нямаше такова нещо, пък и никога не бе имало, ала Несбит живееше с убеждението, че някой безочлив колега редовно го задига. Серве поклати отрицателно глава, а Несбит го погледна съкрушено. През рамото му висеше съмнително чист пешкир, а от разкопчаната му светлорозова риза стърчеше мършав бял врат. Той се запъти тъжно към умивалните с провлечената си и отпусната походка, за да се отдаде на безотрадния си тоалет.

Серве погледна часовника си, видя, че е девет часът, и реши да се прибере да спи. Ала тъкмо бе стигнал до вратата, когато го извика Мертол, шефът на репортерите.

— Мон, в единайсет имаш репортаж.

Серве Мон се върна обратно и се облегна на бюрото, зад което седеше отпуснат мрачният и апатичен Мертол. Току-що избръснат, гладко причесан, розов и напарфюмиран, той бе навел конското си лице над едно контактено копие, оглеждаше го с лупа в ръка и цъкаше неодобрително.

— Спал ли си, какво си правил, не те знам, но почти всичките са недоекспонирани.

Серве взе лупата, която му подаде Мертол, за да огледа плодовете на нощния си труд. Наистина депутатите и министрите плуваха в непрогледен мрак и, общо взето, не можеха да се разпознаят.

— Светкавицата ми нещо не е в ред.

Мертол сви рамене, надвеси се отново над копието и ограда с мек молив един по-малко тъмен кадър. Серве го наблюдаваше, заслепен от сивата му, лъснала от брилянтин глава, където гребенът бе оставил ясни следи.

— Цяла нощ не съм спал. Толкова ли е важен тоя репортаж?

— После ще спиш. Отиваш у госпожица Шьовалие.

— Тя пък коя е?

— Как коя е, онази от „Утре ще видим“.

— Не съм го гледал.

— Нищо, тъкмо ще го гледаш.

Серве взе листчето, което Мертол бе сложил пред него, и го пъкна в джоба си. После тръгна да търси Несбит. Намери го на бюрото му, захласнат пред внушителна чугунена тенджерата на подставката за писане.

— Какво ще кажеш, а?

Серве огледа съда.

— Сега ли я купи?

— Да, на идване. Четирийсет франка, направо без пари!

За миг двамата потънаха в съзерцание на съда, после Серве се сети за какво бе дошъл.

— Ще ми дадеш ли самобръсначката си?

Несбит отвори шкафа и не без мъка тикна тенджерата при чифт пантофи и едно джобно издание на „Антихристът“^[4]. Във второто чекмедже намери електрическата самобръсначка.

— Заповядай.

Серве отиде в тоалетната и се опита да изтрие от лицето си нощната умора.

Към десет часа вече пиеше второ кафе в заведението на ъгъла с една мършава и намусена проститутка, която му говори за времето, за фризьора си — истински крадец, и за някаква сигурна сделка на третия тур на конните състезания в Сен Клу.

В десет и половина излезе от агенцията с провесен през врата никон и два филма 3-Х в джоба. Чувствуваше се капнал от умора, просмукан от уличната сивота и без никакво желание да снима някоя си Надин Шьовалие.

Тя живееше в модерна сграда на улица Варен. Името ѝ не беше написано на нито една пощенска кутия, ала Мертол, който мислеше за всичко, бе отбелязал на листчето етажа. Вратата се отвори и на тъмната площадка се изсипа поток светлина. Отначало Серве видя само един силует. Попита го:

— Госпожица Шьовалие?

— Да, аз съм.

— Казвам се Серве Мон, изпраща ме агенция „Гая-Бек“.

— Заповядайте, влезте.

Току-що пробиха облаците, слънчевите лъчи обливаха апартамента, който бе съвсем празен и боядисан целият в бяло, та на Серве му се стори, че влиза в хладилник. Облегната на вратата, тя го гледаше с лека усмивка.

— Отскоро съм тук и нямах време да си купя мебели.

Той кимна. Беше руса, слаба, със сиви очи и изпъкнали скули. Облечена бе в черен панталон и мъжка риза и тръгна боса по бежовия мокет към прозорците. Изглеждаше безразлична — не като човек, който крие чувствата си, а като някой, който въобще няма чувства.

Серве огледа празния хол и докато зареждаше апарата си, отчаяно затърси някаква грапавина, някаква подробност, която би могла да му послужи за кадриране на снимката. Беше взел високочувствителен филм, вече ненужен поради слънцето, което нямаше да позволи по-нататъшна разработка на кадъра. На всичко отгоре носеше само 35-милиметров обектив, тъй че не можеше нито да прави портрети, нито пък, заради празния апартамент, да снима

сполучлив общ план. А момичето чакаше търпеливо, облакътено на прозореца. Серве съблече сакото си, поколеба се за миг и го хвърли на мокета.

— Трябва ли да се преоблека?

— Да, май ще е по-добре.

— Какво да си сложа?

— Някоя рокля.

Неочаквано му се прииска да види краката ѝ, дори забрави, че панталонът дава възможност за по-разнообразни пози. Тя отвори един стenen гардероб и изведнъж подредените дрехи образуваха цветно петно в бялата стая.

— Тази става ли?

Серве отвърна, без да погледне:

— Да, много е добре.

Тя метна роклята през рамо, затвори гардероба и изчезна зад една врата, по всяка вероятност на банята. Серве се мъчеше да си я представи как спи направо на пода и се зачуди в кой ли край на стаята ляга. А може би спеше в средата, със скръстени на гърдите ръце? Зареди никона, доближи обектива до окото си и отново установи отчайващо бедния декор. На улицата върволица коли, блокирани от някакъв товарен камион, надуха клаксони и той не я чу кога се върна. Вдигна очи и я видя до себе си в бледовиолетова къса рокля, с дълбоко изрязано деколте, загледана в него без дори следа от женска боязливост.

— Добре. Ако нямате нищо против, ще започнем до прозореца.

Тя сложи дългата си тънка ръка на дървената рамка и втренчи поглед в отсрещната сграда. Той щракна два пъти, съзнавайки, че става лошо, после приближи и без да продума, разстла косите ѝ по раменете. Тя не помръдна. Направи ѝ още две снимки.

— А сега до вратата.

Тя прекоси бавно стаята и се облегна на вратата, със събрани крака, леко приведена, с отпуснати рамене и издадена напред шия. Това съвсем не вървеше за трийсет и пет милиметровия обектив на Серве — трябваше му деветдесетмилиметров, и все пак той направи снимката, после накара момичето да застане малко встрани, с опряна на рамката на вратата глава. Клаксоните засвириха още по-силно. Надин Шьовалие стоеше неподвижно. Щраканията на никона потънаха

в общия шум. Серве отпусна ръка и се опита да размисли. Без да ѝ казва нищо, тя отиде и легна в средата на стаята със скръстени на гърдите ръце.

— Там ли спите?

Не се изненада от въпроса му.

— Да.

Надвеси се над нея и щракна два пъти. Снимаше я като за портрети, които обаче нямаше да станат, тъй като трябваше да я доближи, а не искаше да го прави. Клаксоните замлъкнаха. Тя стана, а той погледна брояча на апарата. Бе направил дванайсет пози, а филмът имаше трийсет и шест. Реши да ги изщрака всичките.

Накара я да седне в дъното на стаята, в един от ъглите, облежната на стената, накара я да крачи в коридора, да се излегне, отново да стане, да коленичи, но най-дълго я задържа в средата на стаята, права и неподвижна, без нищо наоколо, опитвайки се по всякакъв начин да сломи нейната самоувереност, която все пак се оказа абсолютно непоклатима.

Когато останаха три пози, той спря. Спогледаха се и Серве се приготви за портретна снимка. Накара я да застане до прозореца, да погледне нагоре и се приближи. Тя потопи очи в обектива, а той натисна спусъка три пъти едно след друго. Когато свали апарата, тя вече плавно се отдалечаваше. Серве коленичи в тъмния коридор, за да извади филма, сложи го в джоба си и тръгна към вратата. Без да бърза, тя стигна преди него и му отвори, любезно усмихната и с леко наведена глава.

— Благодаря ви.

— Ще искате ли да видите контактните копия?

— Мисля, че няма да е необходимо.

— Добре. Довиждане.

Не се ръкуваха. Когато Серве се обърна на площадката, младата жена отново се бе превърнала в силует.

Както се страхуваше, всичките снимки бяха леко преекспонирани, бледи и невзрачни. Репортажът показваше безизразна млада жена наред празен апартамент и беше съвсем безинтересен. Серве се отпусна уморено в едно кресло пред секретариата, за да

прегледа „Франс Соар“. Страшно му се искаше да вземе душ, но чакаше Мертол.

— Абе ти днес майтап ли си правиш с мен, а? Първите — недоекспонирани, тия пък — съвсем преекспонирани. И въобще кофти работа. Пет пари не струват. А тя дори беше съгласна да се съблече! Какви си ги оплескал пак?

Серве погледна Мертол смаяно.

— Съгласна ли беше? Сигурен ли си?

— Ами нали аз говорих с нея!

Серве работеше в агенцията от близо година „на парче“. Това значеше, че доходите му зависеха от продажбата на снимките му и че отговаряше истински за работата си единствено пред самия себе си. Мертол, който презираше работещите „на парче“, откакто вече не се числеше към тях, го отпрати със страдалческо изражение и изкрещя:

— Курбоа!

Многобройните пищеци машини, които тракаха наоколо, спряха за миг, точно колкото да подчертаят гръмогласното „Даа“, прозвучало от другия край на залата. Серве се отдръпна, но не излезе от бокса на Мертол. Видя как той вдига слушалката и набира някакъв номер с дългнестия си, сякаш безкръвен пръст.

— Госпожица Шьовалие ли е? Тук е Мертол от агенция „Гая-Бек“. Извинете, че пак ви безпокоя, но никак не сме доволни от работата на нашия фотограф. Да, точно така... Станало е недоразумение...

Мертол съсредоточено разглеждаше върха на цигарата си.

— Ще бъдете ли така любезна да приемете друг фотограф? Заминавате, така ли? За Рим? Кога? Утре ли? А днес? Да, днес следобед?... Наистина много съжалявам, че...

В кабинета влезе огромен, спретнато облечен мъж с остри черти и буйна коса. Курбоа — „специалистът по мацки“ в агенцията — се хвалеше, че успява да съблича всички до една, и наистина обикновено постигаше целта си. За съжаление той бе по-силен в приказките, отколкото във фотографските умения, и снимките му често отразяваха много точно ситуацията, до която докарваше работата: някое склонило и съжаляващо вече за това момиче, застанало голо в зле отоплено студио. Понякога работеше заедно с друг фотограф, не толкова оправен, но затова пък по-надарен.

— Благодаря ви, много сте любезна.

Мертол остави слушалката и се обърна към Курбоа:

— Тръгваш веднага, искам я по-секси. Чака те.

Курбоа кимна, пъкна в джоба си листчето, което му подаде Мертол, и излезе от бокса. Серве го последва и започна да обикаля около едно свободно бюро с телефон — чудеше се дали да не се обади на момичето. След половин час, все още без да е взел решение, огладня, излезе от агенцията и се запъти към малкия ресторант долу, на чиято витрина пишеше „Кафе-ресторант «Метро»“, но който всички без изключение наричаха „При Виктор“.

Имаше слух, че Виктор е бивш сводник, купил ресторанта благодарение на незаконни печалби. Персоналът бе доста съмнителен и потвърждаваше тези предположения. Готвачката, нацапотена дебелана, изчезваше при пръв удобен случай на горния етаж с някой клиент, зажаднял за селяшка любов. Сервитьорът пък имаше вид на човек по-скоро годен да разпаря кореми, отколкото да ги пълни, и вършеше работата си по просташки начумерено. Все още чаровен, с волева брадичка и хем усмихнати, хем бездушни очи, Виктор свещенодействуваше зад тезгяха и сипеше шеги наляво и надясно, докато разливаше уискито и перното^[5] с поразителна бързина. Клиентелата му бе разнообразна: освен журналистите от агенцията, работниците от Халите и чиновниците от намиращата се в съседство служба за Обществено осигуряване, тя включваше порядъчен брой проститутки, две фъфлещи и сифилитични клошарки, пристъпващи в последната фаза от бурния си живот с весело и безобидно умопомрачение, и двама брадясали и оръфани субекти, които всеки ден унищожаваша сред напрегнато мълчание цели камари кисело зеле. Говореше се, че Виктор печели луди пари от ресторанта, което като че се потвърждаваше от скъпата му спортна кола, двата апартамента и вилата. Там беше винаги отворено и в колкото и часа да отидеше човек, можеше да намери Виктор зад бара, усмихнат и невъзмутим в карираната си риза с навити върху едрите му космати ръце ръкави. Това караше хората да мислят, че той въобще не спи.

Серве се запромъква между масите, каза отдалече „Здрасти“ на Виктор през гълчавата и тютюневия дим и зърна едно място в дъното

срещу Уилям Несбит, до Мириам. Седна след едва чулото „Заповядай“ на англичанина и стисна ръката на Мириам, в чиято тежка бяла гръд се отразяваше синкавото осветление на заведението. Най-търсената проститутка на улица Сен Дьони или поне в участъка между улица Етиен Марсел и улица Де Ломбар, Мириам нямаше нито сутеньор, нито работно време, с което бе спечелила малко завистливото възхищение на „колежките“ си и прикритата враждебност на Виктор. Несбит поглъщаше изтънчено, с вирнат нос, огромна порция говеждо яхния.

— Вкусно ли е? — запита Серве.

Англичанинът тъжно поклати глава. Серве се обърна към бледоликия „убиец“, който чакаше поръчката, и поиска бифтек с пържени картофи. Мириам, която си бе избрала това име от списание „Конфиданс“ — така се беше подписало някакво нещастно момиче в труден пубертет, разказваше как е прекарала почивката си в Роаян, откъдето тъкмо бе дошла. Серве кимаше от време на време, колкото да вземе участие в разговора, промърморваше нещо под носа си или изразяваше учудване, а мислите му бягаха при бледата руса жена в празния, облят от слънце апартамент. Несбит привърши втората гарафа наливно вино и си поръча трета. После се наведе към Серве и му довери с надебелял език, че шизофренията го е подгонила по-силно от всякога. За да докаже, че е така, нарисова на покривката окръжност, а около нея — втора и трета. Сетне внезапно помръкна и се умълча пред изобилието от кръгове, излезли изпод перото му. Мириам разказа някаква забавна история и Серве направи опит да се разсмее. Безмълвен и недоумяващ, Несбит втренчи поглед в проститутката, като напразно се мъчеше да си обясни причините за грехопадението. Серве остави почти половината бифтек и запали цигара. Вече усещаше умората по друг начин. Бе го обхванала целия и го обгръщаше като чаршаф. Той гледаше ту посърналото лице на Несбит, ту гладката восьчнобледа гръд на Мириам и разсеяно слушаше разговора им. Несбит се опитваше да убеди Мириам, че „Граф Монте Кристо“ не е от Виктор Юго, а тя упорито и закачливо държеше на своето. Накрая Несбит се отказа, наля си още една чаша вино и поиска сметката. Серве използва случая да плати и своята и двамата се сбогуваха с Мириам, целунаха я по бузите и ѝ пожелаха много успехи през следобед.

На тротоара Несбит залитна леко и махна на един сакат в инвалидна количка:

— Такси!

Слисан, хромият се опита да ускори ход и количката се понесе с почти седем километра в час. Несбит понечи да тръгне след него и закрещя:

— Stop that man^[6]!

Сетне с помрачняло от някакъв горчив спомен лице поиска цигара от Серве и я запали. Изкачиха заедно стълбите и на вратата се сблъскаха с Курбоа, който току-що бе занесъл филмите си.

— Всичко наред ли е? — запита Серве.

— Разбира се. Искаш ли да прием по едно кафе?

— Да.

Оставиха Несбит и слязоха отново. На Серве не му се връщаше в „При Виктор“, но Курбоа нахълта там, без въобще да го пита.

Проправиха си път до бара, стиснаха ръката на Виктор над китката — той никога не се здрависваше под предлог, че са му мокри ръцете — и поръчаха две кафета.

— Тя каза ли нещо за мен?

Курбоа поклати глава.

— Не. Какво си направил?

— Нищо. Мертол не ме беше предупредил, пък и аз носех само трийсет и пет милиметров обектив. Нищо не можех да направя.

След кратко колебание Серве запита повторно:

— Ама наистина ли нищо не ти каза?

— Абсолютно нищо. Между другото бива си я.

— Да.

— Малко е слабичка.

Курбоа схруска замислено бучка захар, сетне прегърна през кръста дебелата готвачка, която минаваше край тях.

— Не е като нея.

Дебеланата му се ухили и стрелна език между пълните си устни. Серве се извърна. Пред очите му бяха белите стени, сивите очи и гъвкавата походка по бежовия мокет, дългите ръце и крака на младата жена.

— Веднага ли ще ги направят?

— Какво?

— В лабораторията.

— Да, Мертол иска довечера да ги изпрати. Надан пише репортажа.

Надан работеше от дълги години в агенцията — заварил бе дори Леонар Бек, съдружника на Гая, починал от рак в гърлото скоро след създаването на фирмата. Всяка вечер той пишеше на синя хартия кратки сладникави текстове в един и същи стил, колкото и различни да бяха темите. Независимо дали ставаше дума за политика, за спектакли или за факти от рубриката „Произшествия“, Надан омотаваше всичко в пухкаво фразьорство, усвоено още при първите му изяви в печата отпреди войната.

Серве го завари седнал на бюрото, наведен над сините листове, по които писалката рисуваше изящни арабески, и прочете през рамото му:

На филмовия небосклон, където светилата изгряват и угасват по неотменните закони на касовия успех, раждането на нова кинозвезда никога не остава незабелязано. Когато тя се нарича Надин Шьовалие, когато е по-руска от Ева и още с първия си филм — **УТРЕ ЩЕ ВИДИМ** — си извоюва значителен успех, при това без да показва тялото си повече от допустимото за господата от Цензурната комисия, можем само да...

Надан остави писалката, запали един „Ротманс Кинг Сайз“ със запалка „Дънхил“. Всяка сутрин паркираше край тротоара поршето си, което бе купил на старо, и изкачваше усмихнат стъпалата на агенцията. Обичаше работата си, обичаше живота си, обичаше жена си, която често му се обаждаше по телефона, за да говорят за сина им, обичаше синята си хартия, паркера си, костюмите „Савил Роу“. Лосионът му за след бръснене беше с дискретен, но траен аромат. Беше винаги с безупречен тен, винаги любезен, винаги отзивчив.

— Ти ли я снима? — запита той Серве и се приготви да продължи изречението.

Серве поклати глава.

— Не, Курбоа. Но познавам бегло това момиче.

С Мертол беше някаква тъмнокоса девойка. Седнала чинно на стола до него, тя даваше вид, че не слуша безбройните му телефонни разговори, и наблюдаваше какво става наоколо със свенливо и същевременно иронично изражение. Мертол много държеше на реномето си на съблазнител, откакто поредната злоупотреба с алкохол го бе лишила окончателно от мъжките му способности. За да поддържа старата си слава, даваше мъгляви обещания на момичетата, които срещаше, че ще ги снима за реклама, и винаги ги канеше да го посетят в агенцията. Когато някоя дойдеше, се правеше, че не знае какво да прави с нея, хвърляше отчаяни погледи към фотографите, докато най-сетне не настанеше кандидатката за слава до бюрото си, като ѝ връчваше поредния брой на „Филм Франсе“ и ѝ нареждаше да стои мирно. Понякога идваха по две наведнъж, което много се харесваше на Мертол. Тогава мимиките, предназначени за фотографите, ставаха двойно по-чести; той слагаше дамите една до друга и ги забравяше. Те взаимно се проучваха с погледи и накрая започваха разговор, докато чакаха да ги извикат за снимки, което никога не ставаше.

Брюнетката за този ден изглеждаше тъжна и примирена. На Серве му се стори, че отгатва по непроницаемото лице на Мертол желание да не я наскърбява, и се обади в лабораторията по интерфона.

— Студиото свободно ли е?

— Да.

— Благодаря.

После тръгна към бюрото на Мертол.

— Мога да я взема веднага, студиото е свободно.

Мертол се ококори и изгледа Серве, като че ли го вижда за първи път в живота си.

— Кого ще вземеш?

— Госпожицата.

И посочи към брюнетката.

— Нали беше изморен?

— Вече не съм.

За да прикрие объркването си, Мертол вдигна слушалката и поиска агенция „Франс Прес“.

Серве каза на момичето да го последва. То стана с радост и облекчение. Минаха край тракащите телекси, прекосиха залата за експедиция, където Гоцоли, шефът на отдела, удряше печати на цяла купчина пликове. Той поздравя Серве, изви глава след момичето и си изтри челото със сополива носна кърпа на квадрати.

В студиото Серве включи два прожектора пред безизразния поглед на младата актриса и постави отзад парче синя хартия за фон. Видя в ръцете ѝ някакъв сак и веднага я запита:

— Може ли да видя какво носите там?

Тя измъкна два панталона, чифт бикини, вечерна рокля и черен чорапогащник. Серве тъкмо се чудеше кое да избере: дали роклята или панталоните, когато някой почука на вратата. Беше един от лаборантите.

— Мон, Мертол те вика.

— Добре, идвам.

И подаде единия панталон на момичето.

— Обуйте го, връщам се веднага.

С цигара в уста, Мертол прелистваше „Франс Соар“. Серве го погледна мълчаливо. Без да вдига очи от вестника, Мертол изрече едва чуто.

— Не слагай лента.

Серве не отвърна. Гледаше към Мертол и забеляза, че вече не изглежда много млад. Мълчанието се проточи. Мертол обърна страницата.

— Чу ли какво казах?

— Да. Но няма да стане.

— Тогава ще е за твоя сметка.

— Добре.

Въоръжен с един хаселблад^[7] и три филма 6×6, Серве тръгна обратно към студиото. Когато минаваше край лабораторията, провря глава през вратата и запита:

— Кога ще стане Надин Шьовалие?

— Репортажът на Курбоа ли?

— Да.

— След четвърт час.

— Благодаря.

Брюнетката беше обула панталона и седеше неподвижно на фона на синята хартия. През цялото време го гледаше как намества триножника, как зарежда апарата, как завива обектива.

— Да се среща ли другояче?

— Мисля, че и така ще стане.

— Добре.

Включи един по един прожекторите и я обля с бяла светлина. Тя запримигва и вдигна ръка — мъчеше се да го види какво прави. Насочи светлината към фона, за да получи контражур, после сложи отстрани други, по-малки прожектори, чиито снопове събра в точно определени места. Работеше старателно и мълчаливо сновеше между уредите. Сетне съблече сакото си и каза:

— Легнете ей там, така, и се подпрете на лакът... да, точно така, но главата да бъде насам.

Тя изпълни нарежданията му и дългите ѝ тъмни коси се разстлаха по синята хартия.

— Много добре. Сега не мърдайте.

После донагласи един от прожекторите, извади от джоба светломера, за да провери силата на осветлението по тялото и най-вече по лицето на момичето, което седеше в желаната поза без видимо усилие. Приблужи апарата, нагласи бързо диафрагмата и скоростта, натисна три пъти спусъка, промени кадъра и отново започна да снима. Погледът ѝ му се стори безизразен, насочи един малък прожектор към очите ѝ и те изведнъж заблестяха. Бе решил да си свърши добре работата и приблягваше към всевъзможни технически трикове, за да подчертае най-доброто у нея.

— Ще гледате към вратата и щом ви кажа, ще се обърнете към мен. Става ли?

— Да.

Изпипа кадъра, нагласи внимателно скоростта и сложи пръст на спусъка.

— Хайде сега.

Тя обърна глава и очите им се срещнаха. Рефлексният механизъм изтрака тежко. Изведнъж му се стори, че в тъмните ѝ очи зейва някаква яма, че се е надвесил над черен и тайнствен кладенец. Изненадан, той я изгледа мълчаливо, сетне се зае да размества прожекторите.

— Сега облечете вечерната рокля.

Тя стана и отиде зад него.

— Ако искате, тук има кабина за преобличане.

— Няма нужда. Само не се обръщайте.

— Добре.

Смени обектива с гръб към нея, заслушан в шумоленето на падащите дрехи. Погледна часовника си и видя, че вече е минал четвърт час — контактните копия на Надин Шьовалие сигурно бяха отишли при Мертол. Запали цигара и започна да променя осветлението, опитвайки се да не мисли за това.

— Готова съм.

Роклята бе по-деколтирана и по-тясна, отколкото си бе представял. Откриваше раменете, гръба и голяма част от гърдите. Младата жена стоеше изправена, неподвижна, уязвима.

— Добре, но сега ще се срещите по друг начин, така не върви. Направете си кок.

— Добре.

Тя отвори чантата си. Той смени синята хартия с черен матов фон, изгаси всички лампи с изключение на две. Стана сумрачно. Тя се приближи и застана върху хартията.

— Искам да създам впечатление, че вървите нощем по улицата.

И се зае, с помощта на няколко прожектора с намалена мощност, да възпроизведе многобройните отблясъци на уличното осветление.

— Цветен ли е филмът?

— Не, черно-бял.

Тя кимна, явно разочарована.

— Как се казвате?

— Клод Ландр.

Замълча за миг и после добави:

— Това не е истинското ми име.

Мина повече от половин час, докато най-сетне нагласи позата. През цялото време сновеше безшумно между прожекторите и Клод Ландр виждаше само една подвижна и заобикаляща я сянка. Отдели най-много внимание на раменете и гърдите, за да подчертае заоблеността и белотата им.

— Киноактриса ли сте?

— Да. Поне се опитвам да бъда.

Замълча, после добави:

— Имах една дребна роля в „Утре ще видим“.

— Така ли?

— Гледали ли сте го?

— Не.

— О, беше съвсем кратка сцена, в началото. Впрочем и без това изрязаха половината.

— Надин Шьовалие ли играеше там?

— Да, точно тя.

— Добра ли е?

— Не е лоша.

— Сега не мърдайте.

Направи няколко снимки при различна скорост, после отстъпи крачка назад и изтри челото си. Умората отново го надвиваше.

— Да сложа ли банския?

Той погледна часовника си.

— Не знам дали ще имам време.

Мертол сигурно беше вече свършил с подбора на снимките — щеше да може да види контактните копия.

— Ще стане много бързо.

— Добре.

Докато я чакаше да се преоблече, отново постави синия фон. Погледна към нея и остана поразен — тялото ѝ бе великолепно, с изящни китки и глезени, дълги стегнати бедра и леко заоблен корем.

— Как изглеждам?

Стори му се, че в гласа ѝ има някакъв присмех.

— Много добре. Застанете ей там.

Изминаха дълги минути, докато намери най-подходящата поза и най-доброто осветление. Повече не проговориха. Най-сетне остана доволен.

— Така е добре. Не мърдайте повече.

Пъхна бързо нова касета в апарата, смени обектива и се наведе над визьора. Беше махнала горницето на банския. Превит над триножника, той не трепна, нагласи спокойно настройката и постепенно извади от мъглата грижливо осветеното, изопнато тяло, дългите крака, натезалата гръд с щръкнали тъмни връхчета.

Тя се облече набързо зад гърба му, тананикайки някаква нашумяла мелодия. Изглеждаше в добро настроение. Серве нареди

прожекторите край стената и изгаси лампите с непроницаемо лице.

— Мислите ли, че някой ще ги купи?

— Никога не се знае.

— Каквото и да стане, благодаря ви.

— Няма защо.

— Вече можете да се обърнете.

Тя стоеше до вратата с чанта в ръка.

— Не ми казахте името си.

— Серве Мон. Ще искате ли да видите контактните копия?

— Да, ако може.

— Минете утре при Мертол, ще бъдат при него.

— Добре.

Серве отвори вратата, придружи момичето до Мертол. Както обикновено той говореше по телефона. Когато ги видя, веднага затвори.

— Свършихте ли?

— Да.

Момичето му обясни словоохотливо и въодушевено какво бяха правила, описа позите, осветлението, облеклото си. Мертол я изслуша, без да се усмихне. Серве извади филмите от касетите и прибра апарата в шкафа си.

— Отивам да ги дам в лабораторията.

Мертол се намръщи, но не каза нищо пред момичето. Серве ги остави насаме и тръгна към лабораторията. Същата вечер трябваше да бъдат разпратени седем материала и няколко лаборанти работеха трескаво пред гланц-пресите. Шефът на лабораторията, Дъоризие, попълваше фишове на бюрото си. Той бе винаги в добро настроение — от ония хора, които са забравили нещо много ценно по пътя, но отказват да си го признаят.

— Как си, Мон?

— Добре съм.

— Изглеждаш съсипан от умора.

— Нищо ми няма. Репортажът на Курбоа копира ли се?

— Помръй го копира. Не ходи да му досаждаш.

Без да каже нищо, Серве отмести пердето и потъна в червеникавия полумрак на лабораторията. Няколко души работеха и говореха за някакъв ръгби мач на следния ден.

Постоя до вратата, докато очите му привикнат към тъмното, после потърси с очи Помръой. Накрая го откри — беше наведен над една вана, топеше лист бяла хартия в проявителя и явно бе недоволен.

— Върви ли работата?

— Здравсти. Не, не върви. Курбоа пак ми е пробутал боклук.

— Лоши ли са?

— Отвратителни.

През тъмните отблясъци на течността изплува финото лице на Надин Шьовалие — много бледо, призрачно и далечно. После чертите се изясниха, сенките потъмняха и неумело кадрираният портрет доби окончателния си вид. Лаборантът извади копието и го лепна с гримаса на отвращение на страничната стена на ваната, понечи да го сложи във фиксажа, но се отказа и го скъса на две. После се върна към увеличителя и сложи лист чиста хартия на рамката.

Серве видя до Помръой две контактни копия и едвам се въздържа да не ги грабне. Лаборантът запали лампата, подържа няколко секунди ръката си в светлинния сноп, преброи шепнешком до девет и изгаси крушката. После въздъхна, стана от копирния апарат с листа в ръка и отново топна пръст в проявителя, натискайки хартията, която плуваше в течността. Серве се приближи. Пред очите му от небитието изникнаха бледите зърна на две гърди, а след тях — тънкият крак, плоският корем и тъжното лице. Помръой разтърка очи и изсумтя:

— Това работа ли е според теб?

Неконтрастна, статична и несръчно направена, снимката бе наистина слаба, а студеното безразличие на модела я правеше направо зловеща. Помръой я пусна все пак във фиксажа, после я хвърли пренебрежително във ваната с течаща вода. Серве я проследи с поглед и когато я видя в улея, водещ навън, заобиколи и я съзря в големите мивки, до гланц-пресите, клатушкана от водовъртежа. Извади я и я лепна на белите плочки.

— Твоя ли е? — запита един глас.

Зад Серве бе застанал Сюлер, най-добрият фотограф в агенцията, пълен и сериозен мъж, който непрекъснато пътуваше в чужбина.

— Не, на Курбоа.

— Аха. Коя е?

— Надин Шьовалие.

— Сладка е. Ама снимката...

— Да — рече Серве.

После подаде копието на най-близкостоящия лаборант.

— Моля те, гланцирай ми това веднага и ми го остави настрана.

Извади от джоба си двата филма 6×6 и ги отнесе на Дъоризие.

— Не мога. Мертол ми каза да не ги вземам.

— Хайде де, направи ги!

— Съжалявам.

— Запиши ги за моя сметка.

— Частно ли е?

— Да.

— Добре, но най-рано утре, имаме много работа.

— Съгласен съм.

Дъоризие взе един фиш и започна да го попълва.

— Какво си снимал?

— Една мацка.

— Как се казва?

— Не знам. Клод... Клод не знам коя си.

— Клод Незнамкояси — повтори сериозно Дъоризие и се разсмя като глупак.

Серве излезе от фотолабораторията, прекоси репортерската зала и се спусна по стълбите. Влезе в „При Виктор“, поръча си двойно еспreso и го изпи на един дъх. Пред джубокса две проститутки слушаха в захлас „Тази вечер съм сама“ — Виктор умееше да подбира плочите си. Болеше го главата. Плати, качи се отново в агенцията и отиде да прибере снимката. Пъхна я в един плик и я взе със себе си.

Живееше в една гарсонiera зад гара Монпарнас, на седмия етаж на стара сграда на улица Фалгиер. Собственичката бе натрупала вътре всевъзможни обемисти мебели, между които огромен бюфет с дърворезби, старомодна библиотека и внушително, но удобно легло. Серве се съблече и постоя две минути под студения душ. После си свари кафе и се настани в едно кресло, хванал с една ръка чашата, а с другата — снимката на Надин Шьовалие.

Бе седнала направо на мокета, подгънала крака, с изправен гръб и отпуснати върху бедрата ръце. Беше навела встрани обрамчената си с руси коси глава, която изглеждаше малка в сравнение с тялото. Под

широкото чело светлите очи гледаха гордо и равнодушно към фотографа. Ала гърдите, по-големи, по-чувствени, отколкото си ги беше представял, с настръхнали зърна, някак странно противоречаха на очите — те не бяха равнодушни. Серве изучи подробно дългите ѝ, свити пръсти, ясно очертаните скули и хлътнолите ѝ страни, плоския малък корем. Необичайно дългият, гъвкав врат създаваше същото чувство за уязвимост както и гърдата — уязвимост, над която погледът властвуваше и смазваше, но не можеше съвсем да унищожи.

Серве остави снимката, стана и както бе по хавлия, се заразхожда напред-назад из стаята между леглото и прозореца. Спря веднъж, за да изгаси фаса си и да запали нова цигара, после още веднъж, отвори „Артистичен справочник“ и потърси между снимките Надин Шьовалие. Беше представена с някакъв стар портрет, на който едва я позна: сресана на кок, с по-кръгловато лице и странно начервени месести устни. Сравнявайки двете снимки, Серве реши, че ги делят пет или шест години. Погледна за телефона ѝ в долния край на страницата, но адресът не бе същият и той предположи, че и с телефона сигурно е така. После отново се заразхожда из стаята. Беше седем часът вечерта.

В осем часа се облече, за да иде да вечеря. Не беше много гладен, но искаше да си легне рано. Много често се хранеше в един малък ресторант на улица Фалгиер, където сервираха все едно и също ястие и беше съвсем евтино. Постоянните посетители си имаха собствени салфетки, които подреждаха в специални преградки до вратата. Бяха все възрастни хора, живеещи в квартала от трийсет години насам. Сервитьорката, стара мърморана, беше направо влюбена в клиентите си и ги обслужваше, без да се престарава, но с внимание. Помагаше ѝ слабо момиче с болнав вид, което тя ругаше безспир. Съдържателят, огромен и плешив, седеше важно на касата, ухапал изгаснала цигара „Житан маис“, и четеше вестник „Екип“ през дебелите стъкла на очилата си в масивни рамки.

Един от постоянните посетители беше приятел на Серве — сух и прошарен, късо подстриган възрастен мъж, спретнато, но бедно облечен, очевидно безпаричен, на име Себастиен Щайнер. Преди години бе публикувал няколко икономически труда и едно философско

есе. Все още пишеше, но вече без да прави каквото и да е усилие да публикува нещата си. Жена му бе загинала преди десет години при автомобилна злополука и той живееше сам в мрачен четиристаен апартамент, който много приличаше на музей. Една вечер, когато бе поканен на кафе, Серве разгледа с възхищение снимките на очарователната и засмяна жена, за която Себастиен Щайнер казваше, че „няма как да я забрави“. Говореше за нея без мъка, с равнодушно изражение, точно както разказваше за икономическите теории, които горещо бе защитавал навремето и чиято приложимост днес никой не поддържаше. Библиотеката му се състоеше от пълните събрани произведения на Бьом-Баверк^[8], Менгер^[9] и Лудвиг фон Мизес^[10], памфлетите на Бастиа^[11] и огромно количество криминални романи, главно от Хамет, Чандлър, Кейн и Спилей. Впрочем той си приличаше с Марлоу, героя на Чандлър, по вечно незавършената партия шах, която играеше сам със себе си нощем, когато не можеше да заспи. Откакто бе умряла жена му, спеше само по три часа на нощ, обикновено на разсъмване, когато боклукчиите се задаваха от другия край на улица Дюто.

Тази вечер той ядеше на обичайната си маса, в ъгъла, далеч от шума. Когато забеляза Серве, му кимна и се наведе, за да отмести другия стол. Двамата невинаги разговаряха, но Серве нямаше нищо против да се храни мълчаливо. Сервира му слабичката сервитьорка, която успяваше да запази непоклатимо спокойствие въпреки неспирния поток от ругатни на другата. Себастиен Щайнер четеше вестник „Монд“. В другия край на залата двама възрастни клиенти се препираха за някаква неизвестна никому и отдавнашна битка, говореха за стратегия и придвижване на войскови части и чертаеха с молив по масата картите на военните действия, обрekli на безименна смърт вече изчезнали и забравени войници.

— Нещо май не е наред, а?

Серве вдигна глава.

— Ами, всичко е наред. Тая сутрин провалих един репортаж.

Щайнер вдигна рамене, допи кафето, преброи внимателно парите си и изсипа монетите в чинийката.

— Оставям ви вестника.

— Благодаря, лека нощ.

— Лека нощ.

Серве изпрати с поглед високата, изправена фигура на мъжа, който прекоси залата. После разтвори „Монд“-а. В очите му веднага се наби набрана с едър шрифт реклама, която гласеше:

УТРЕ ЩЕ ВИДИМ

Режисьор Жан Ласко

С участието на Серж Мейн и Надин Шьовалие

Голям филм за любовта, страстта и свободата!

Препоръчваме ви да го гледате веднага!

Гледали са го вече над 400 000 парижани!

УТРЕ ЩЕ ВИДИМ

Не го пропускайте!

Серве намери място за паркиране на улица Одеса, недалеч от кино „Бръотан“, където даваха „Утре ще видим“. Остана му време да разгледа рекламните снимки. Надин Шьовалие бе показана в най-различни ситуации: как се целува със Серж Мейн, как му удря плесница, как го напуска, как се среща с него. На едната от снимките излизаше от ваната с увита около кръста хавлия и ръце, кръстосани на гърдите.

Салонът беше почти пълен и Серве, който не се бе редил на опашка, понеже много мразеше опашките, намери свободно място едва на третия ред, между някакъв мустакат зрител, който четеше списание „Планет“, и една бременна, изцяло погълната от рекламния филм за праха за пране „Омо“.

Серве се настани в креслото си. Умората пробягваше на вълни по цялото му тяло. За да си уплътни времето, докато течеше документалният филм, си купи сладолед „Ексимо“ и започна да го ближе колкото може по-бавно. В късометражния филм ставаше дума за някакво мъгливо езеро, вдъхновило много поети за безброй стихове. Режисьорът не бе пропуснал никой от тях, а операторът не спести на зрителите нито един бряг, облак, чукар, дърво или здрачен хоризонт. После дойде ред на прегледа, който даде възможност на публиката да

освирка държавния глава, за когото бе гласувала и когото щеше да преизбере идния път, и на рекламата за следващата програма — някакъв датски филм за възрастни, в който се разказваше за нерадостната критична възраст на една болна от фетишизъм стенограф-машинописка.

Най-сетне филмът започна с това как в оживената столица пристига едно любознателно девойче от тихата далечна провинция. Девствената Клотилд с малко скованата външност на Надин Шьовалие стана най-напред продавачка, после машинописка и накрая манекен, влизайки в интимни отношения с неколцина различни по възраст и тип мъже. Имаше някакъв дългокос скулптор, после сдържан и суховат чиновник, един духовит (ала повърхностен) пияница и накрая писател, надарен с голямо вътрешно равновесие (ролята бе изпълнена неубедително от Серж Мейн, който бе дублиран). Същият този писател най-напред ѝ разкриваше удоволствията на клиторния оргазъм, а после — ориенталската си философия, където основно място заемаха свитите как да е цигари. Той я спасяваше от нощните барове и от страниците на списание „Ел“, за да я поведе към нов живот, изпълнен със съзерцание по бреговете на Марна.

Серве разпозна Клод Ландр в образа на строга портиерка цербер в нощен бар. Имаше една-единствена реплика, и то половината от нея с гръб към камерата. Най-голямо удоволствие му доставиха монтажните преходи, когато Надин Шьовалие вървеше по улиците, качваше се по стълби, слизаше от таксита — в тях собственият ѝ характер личеше по-силно от характера на филмовата героиня и Серве отново си припомни плавната походка, леко приведената глава на момичето, с което се бе запознал сутринта.

В полунощ беше отново зад волана на път за улица Фалгиер. Но едва отворил вратата на апартамента, я затвори отново, слезе долу, качи се в колата и се върна в агенция „Гая-Бек“.

Подобно на всички фотографи, които понякога оставяха филмите си посред нощ, той имаше ключ. Промъкна се безшумно в пустата агенция, чиито помещения бяха слабо осветени от лампата на един стълб на улица Сен Дьони, и се шмугна в лабораторията. След кратко колебание запали крушката и се настани на бюрото на Дьоризие, за да

разгледа подготвените през деня репортажи. Между тях беше и този за Надин Шьовалие — осем снимки, придружени от сладникавия текст на Надан, извъртян на циклостил, със зацапани букви. Негативите обаче не бяха в папката. Серве отвори големия стенен класьор и ги намери на мястото им, подредени на буква „К“, сред многото репортажи на Курбоа. Запали червените лампи, увери се, че ваните са още пълни, пусна водата в мивките, съблече сакото си и седна пред един увеличител с кутия фотохартия в ръце.

От седемдесет и двете снимки, направени от Курбоа, извади шейсет и седем, като остави онези, които на практика бяха негодни поради технически дефекти. Работата бе дълга и изтощителна. Разработваше някои от кадрите, следеше с най-голяма точност времето за експозиция, измерваше продължителността на престоя в проявителя, отделяйки на посредствената работа на Курбоа внимание, каквото нито един лаборант не му бе посвещавал досега. В четири и трийсет последното копие падна от хромирания барабан на гланц-пресата.

Когато се върна на улица Фалгиер, той се съблече набързо и се изтегна в старовремското си легло с ново кафе и купчината снимки в ръце. Имаше портрети, в които отново срещна острия поглед, вгълбената усмивка и сведената глава, но най-вече имаше актове, където малко по малко откри цялото ѝ тяло. Дълго гледа източения превит гръб, тънкия кръст, дългите бедра, високите гърди — едри и издути, с тъмни, ясно очертани ареоли, гънката на слабините, изящните дълги пръсти, широките рамене, дълбоките вдлъбнатини над ключиците, по детски заоблените задни части, нежните ръце, и мълчанието. Беше очевидно. Снимките бяха правени в мълчание. Не си бяха говорили между позите. Никой не бе продумал, нищо не се бе случило между модела и фотографа. Мълчанието на апартамента без мебели и без цветове царуваше навсякъде и Курбоа не бе успял да го победи. Не я беше предумвал, както му бе навик, за да я съблече — бе го направила сама и той беше снимал онова, което бе пожелала да му покаже. А всъщност тя не даваше нищо от себе си — оставаше гладка и непроницаема като статуя.

— Дьоризие, ще пуснете филма на Мон като спешен.

Серве занесе филма си в лабораторията и тръгна да си търси пласьор. В агенцията имаше двама — изискан мъж на име Пале-Дюлак, който добре си пийваше с редакторите от „Жур дьо Франс“ и им пробутваше като никой друг снимки за светската хроника, и един къдрав, нервозен младеж, който не бе говорил с никого на „ви“ през живота си и който можеше да прекоси цял Париж, яхнал солекса^[12] си, по-бързо от полицейска или пожарникарска кола. Казваше се Лъороа. Серве го намери в архива на приказки с новата секретарка.

— След три четвърти час ще имаш нещо за „Франс Соар“.

— Така ли? Какво?

— Един тип на покрив.

— Пак ли бе?

— Изборът не е кой знае колко голям.

— Скочи ли долу?

— Не.

Тоя ден в „При Виктор“ сервираха кускус. Несбит, както обикновено без настроение, го покани на масата си. Серве стисна ръката му и седна.

— Нещо ново?

Несбит поклати отчаяно глава.

— Тая сутрин някой пак беше свил сапуна.

— Нямах късмет.

— Запознах се с едно интересно момиче. От учените, сецаш ли се, *quite articulate*^[13].

Несбит, който много добре знаеше френски, непрекъснато вмъкваше в речта си английски изрази, когато беше в лошо настроение. Изпи на един дъх чаша вино и отново поклати глава.

— Много съм изморен. Цяла нощ разговаряхме. Следва теософия и семантика. Май че си пада по Солерс^[14]. — Сетне въздъхна и продължи: — Все пак малко ми е кофти, че си пада по Солерс. Неприятно, нали?

— Ами да, доста.

— Не знам какво да мисля. А тя е прелестна, разбираш ли... с огромни крака... Сигурно ще се ожения за нея. — И пак въздъхна. — Само дето тоя Солерс малко ме смущава.

Несбит гледаше мрачно в кускуса си.

— Поисках ръката ѝ в шест часа сутринта, близо до площад Перейра. Беше страхотен студ.

— Е, и какво?

— Отказа ми, обаче го направи много мило. Днес трябва да ѝ се обадя, но мисля, че съм изгубил телефона ѝ. Бях го записал на един пакет цигари и сигурно съм го хвърлил. Не си ли виждал някъде пакет „Синиър Сървис“?

— Не.

— Родителите ѝ са много богати. Имат аптека в Лизьо. Впрочем тя ми напомня за една жена — немкинята, с която се запознах в Насау, страхотна мадама. Имаше невъобразимо големи крака.

Две ръце закриха очите на Серве и притиснаха главата му до топла и благоуханна гърд.

— Здравей, Мириам.

— Как си?

Целунаха се по двете бузи. Несбит ѝ подаде чаша вино, но тя отказа. Вече била яла и нямало да остане с тях. Несбит разтърка чело с трепереща ръка и каза тихо:

— God, I'm tired^[15]!

Серве прекара следобед в агенцията, отпуснат зад едно бюро, в четене на стар брой от списание „Експрес“. Към три часа телефонът иззвъня.

— Да?

Гласът на телефонистката беше ленив, но чаровен:

— Ти ли си, Серве? Точно теб търсят.

— Кой се обажда?

— Някаква мадама. Май че от мацките на Мертол.

— Тогава свържи я с Мертол.

— Той не иска да говори с нея, каза да я свържа с теб.

Серве вдигна глава и срещна студения поглед на Мертол.

— Е, казвай де, ще говориш ли, или не? Не мога така да те чакам цял следобед.

— Добре, дай ми я.

— Ало?

— Серве Мон е на телефона. Слушам ви.
— Обажда се Клод.
— Моля?
— Клод Ландр.
— Много съжалявам, но не разбирам...
— Вчера ме снимахте.
— А, да, извинете. Не вярвам да са готови, но чакайте така. Ще попитам какво става.

Остави слушалката и се обади в лабораторията по интерфона.

— Дъоризие там ли е?

— Какво има?

— Готови ли са снимките шест на шест от вчера?

— Бях ти казал за довечера.

— Знам. Готови ли са, или не?

— До един час ще имаш контактните копия.

— Благодаря ти.

После взе отново слушалката.

— Няма да стане по-рано от довечера, госпожице.

— Имам една среща в шест часа и няма да мога да се освободя преди осем. Много ли ще бъде късно?

— Да, ще оставим за утре.

— Така ми се искаше да ги видя тая вечер.

Серве замълча и запали цигара.

— Господине?

— Слушам ви.

— Не може ли да ги оставите някъде, откъдето да ги взема?

— Улица Фалгиер дващсет и пет. След осем ще бъдат при портиера.

— Много ви благодаря.

— Дочуване.

Сложи слушалката и отново взе „Експрес“-а. В дъното на залата две секретарки се караха за някаква гума. Госпожа Меринг, представителката на „Щерн“, говореше много високо на немски с Германия. Надан гледаше през прозореца с доволна усмивка, изписана на загорялото му лице. Лъороа влезе забързано и се обърна към Серве:

— Пет стотарки. Ще гледат да я пуснат в последното издание. Доволен ли си?

— Да.

Интерфонът изпука и от бюрото на Мертол се разнесе строгият глас на Гая:

— Мертол, как стана така, че външен човек е снимал Сен Дьони? Мертол се намръщи.

— Нямаше никой друг.

— Само не ми говори глупости.

Гая млъкна, после се чу изтракване. Мертол записа нещо в бележника си, усърдно наведен над писалката. Лъороа смигна на Серве и излезе.

Серве стана и отиде при Мертол.

— Ще ми дадеш ли телефона на Надин Шьовалие?

— Защо ти е?

— Искам да ѝ продам една пералня — отвърна Серве с каменно лице.

Мертол му подаде тефтерчето си и Серве преписа номера. Върна се на бюрото си и даде поръчка на телефонистката, която почти веднага му позвъни отново.

— Записана е на „Отсъстващи абонати“. Искаш ли да ѝ предадеш нещо?

— Не, няма нужда.

Слезе в „При Виктор“ и си поръча кафе. Дебелата готвачка си пееше в кухнята. Двама посетители играеха на зарове в края на тезгяха.

— Чисто ли го искаш? — запита Виктор, като сложи чашата на бара и понечи да сипе вътре малко калвадос.

— Чисто.

Виктор върна отегчено бутилката на мястото ѝ и взе отново недопушената цигара, която бе оставил на края на мивката. Някакъв анемичен младеж играеше настървено на флипера и след всяка топка изтриваше потта от челото си и бършеше ръце о панталона си. Неочаквано влезе Несбит, целият засиял, размахвайки празен пакет от „Синиър Сървис“.

— Намерих го в кошчето.

— Обади ли ѝ се?

— Да, тая вечер ще се видим. Ще ѝ направя айриш стю^[16].

[1] Изкуството е неразривно свързано с човешкото оцеляване — не с физическото, а с това, от което то зависи: запазването и оцеляването на неговото съзнание.

Ейн Ранд, „Романтически манифест“ ↑

[2] Няма по-голяма болка от това да обичаш една жена, която ти предлага тялото си, но не може да ти отдаде истинското си аз, понеже не знае къде е то.

Лорънс Дъръл, „Джъстийн“ ↑

[3] Марка японски фотоапарати. — Б.пр. ↑

[4] Произведение от Фридрих Ницше (1844–1900). — Б.пр. ↑

[5] Френски аперитив от рода на мастиката. — Б.пр. ↑

[6] Спрете го! (англ.). — Б.пр. ↑

[7] Марка шведски широкоформатни фотоапарати. — Б.пр. ↑

[8] Ойген Бьом-Баверк (1851–1914) — австрийски политик и икономист. — Б.пр. ↑

[9] Карл Менгер (1840–1921) — австрийски икономист. — Б.пр. ↑

[10] Лудвиг фон Мизес (1881–1973) — американски икономист от австрийски произход. — Б.пр. ↑

[11] Фредерик Бастиа (1801–1850) — френски икономист. — Б.пр. ↑

[12] Марка широкоразпространени френски мотопеди. — Б.пр. ↑

[13] Много е устата (англ.). — Б.пр. ↑

[14] Филип Солерс (1936) — френски писател и литературовед, модернист, изтъкнат представител на литературния авангард. — Б.пр. ↑

[15] Господи, колко съм изморен! (англ.). — Б.пр. ↑

[16] Ирландска яхния с подправки. — Б.пр. ↑

II

Събуди го телефонът. Сепна се, седна в леглото, погледна смаян към снимките, които отрупваха завивката, и вдигна слушалката.

— Да?

— Какво става с теб бе, човек? Да не би да си в отпуск?

Беше Мертол.

— Колко е часът?

— Единайсет. Трябва да правиш репортаж в Сен Дьони.

— Какъв репортаж?

— Някакъв откачен се е качил на покрива с едно момиченце, има и карабина.

— Момичето дъщеря ли му е?

— Мисля, че да.

— Добре, дай адреса.

— Улица Огюст Дьолон трийсет и четири. Близо до гарата.

Серве се избърсна, изпи едно кафе и се облече. Прибра снимките на Надин Шьовалие в библиотеката, между *Form and Figure*^[1] от Питър Баш и *Perspective of Nudes*^[2] от Бил Бранд^[3]. Колата му го чакаше с две квитанции на предното стъкло.

Пред сградата се беше събрала малка групичка. Хората бяха вдигнали глави и гледаха със зейнала уста, като пасивно се съпротивяваха на пазителите на уличния ред, които се опитваха да ги разпръснат. Някакъв полицаи си беше подал главата през един прозорец на шестия етаж и правеше опити да разговаря с мъжа, когото вестникарите от „Франс Соар“ щяха без съмнение да нарекат „безумец“. Той бе плешив и набит и се очертаваше на фона на небето, стиснал в една ръка карабината, а в другата — ръчичката на момиченце. Не помръдваше и изглеждаше спокоен. Но по всичко личеше, че не слуша полицаия.

Серве забеляза в тълпата един колега и му махна. Берар работеше във вестник „Орор“ от петнайсет години с неизменния си ролейфлекс^[4], с неизменното си усърдно постоянство и неизменната си липса на въображение. Бе нисък, с прошарена коса и приличаше на

чиновник, на пощенски служител или на работник в Общественото осигуряване. Дойде до Серве и му стисна ръката.

— Отдавна ли си тук? — запита го Серве.

— От половин час.

— Какво му е на тоя човечец?

— Жена му го оставила.

— Е, и какво?

— Ами иска да я накара да се върне.

— Като убие дъщеря си ли?

— Не е сигурно. Още не се знае какво иска да направи. Едни казват, че ще я бутне долу, а други...

— Че ще хвърли пушката — довърши Серве.

Берар го погледна объркано.

— Какво казваш? Във всеки случай още не се знае.

— А недостойната съпруга?

— Ето я там.

Беше застанала между двама полицаи — жена на четирийсет години, скромно облечена, бледа и безизразна, с очила с розови рамки. Гледаше ту към тълпата, ту към мъжа си със съвсем безстрастно лице, привидно безразлична към фотографите и зяпачите. Серве зареди никона си и се приближи. Един полицаи каза на жената:

— Няма ли да поговорите с него?

Тя тръсна нервирано глава.

— Нямам какво да му казвам. Не мога да го понасям.

— А дъщеря ви?

— Той я обожава и няма да ѝ направи нищо.

Гласът ѝ бе равен, монотонен, с лек северняшки акцент. Времето беше хубаво, слънцето осветяваше мъжа и голото му теме лъщеше.

Серве се върна при Берар.

— Не можем ли да се качим?

— Закрил е изхода към покрива и е застанал така, че да може да очисти всеки, който дойде от съседната сграда.

Серве вдигна рамене.

— Тая история изобщо не става за нищо.

— Зависи. Ако скочи, ще го пусна на първа страница.

Серве погледна нагоре. Мъжът не беше помръднал.

— Няма да скочи.

— Не се знае.

Серве направи няколко крачки встрани и незабелязано се приближи до съседната сграда, която бе само пететажна. Във входа нямаше никой, но Серве чу как някакъв мъж кашля нагоре по стълбите. Разви обектива на никона и го пъкна в джоба на шлифера си. Сложи самия апарат в другия джоб и тръгна по стълбите с празни ръце.

— Тук ли живеете?

— Да, господин полицай, на петия етаж.

— Не се доближавайте до прозорците, на покрива има някакъв луд.

— Да, зная. Ще внимавам. Благодаря, господин полицай.

Сетне се изкачи спокойно до петия етаж и спря на площадката. Полицаят стоеше съвсем безшумно и слушаше. Серве раздрънка ключовете си, после отвори и веднага затръшна вратата на тоалетните. Накрая застана, без да мърда. След известно време полицаят започна отново обиколката си из втория етаж.

Серве откри един изход с капак на тавана и окачена на стената стълба. Съблече шлифера, сглоби фотоапарата, увеси го на врата си и откачи стълбата. Чу се леко изскърцване и му се стори, че полицаят се качва и спира на третия етаж, където продължи да върви напред-назад. Много внимателно Серве облегна стълбата на стената и започна да се катери. Пречките не издадоха звук, но краищата на стълбата стържеха о стената. Когато стигна догоре, Серве опря ръце на капака и натисна с всичка сила. Капакът не мръдна, но отгоре се изсипа облак прахоляк и го заслепи. Опита пак и този път вече ръждясалата плоча се повдигна с остър метален звук. Серве се хвана за ръбовете на отвора и изскочи на покрива. Обърна се веднага, сграбчи стълбата и я издърпа отвън. Полицаят тичаше нагоре и вземаше по четири стъпала наведнъж. Серве пусна капака и се отдалечи.

Покривът на съседната сграда бе с два метра по-висок и той можеше да го достигне само ако се изкатери по един зид, покрит с мръсна мазилка. Серве подскочи, увисна за миг на ръце, сетне малко по малко издигна главата си. Мъжът стоеше с гръб към него, с разкрачени крака и карабина в ръка, зареял поглед в небето. Дори не бе помръднал. Момиченцето изглеждаше също тъй спокойно и унесено. Серве качи единия си крак на ръба на зида и се повдигна, при което

никонът му чукна о камъка. Мъжът се обърна и насочи пушката към него.

— Няма страшно — извика Серве. — Не съм ченге.

И показа апарата си. Мъжът все още се целеше в него, без да продума. Серве вдигна никона, нагласи бързо диафрагмата, скоростта и настройката и направи две снимки. После пристъпи напред.

— Видяхте ли? Жена ви е долу. Казва, че не може да ви понася и че въобще не й пука дали ще скочите.

Мъжът свали оръжието и се обърна към момиченцето с невиждащ поглед. Падна на колене, целуна го бурно по устата и зарови ръка в косите му, после го пусна и пристъпи към ръба на покрива.

— Искате после аз да сваля малката, така ли? — запита Серве, който се бе въздържал да снима целувката.

Мъжът се обърна. Челото и голото му теме бяха облени в пот, ризата му бе потъмняла под мишниците и ръцете му трепереха. Отдалечи се от момиченцето и се приближи още повече до бездната.

Серве се обърна с гръб към него и отмести гредата, с която той бе запречил изхода. Вдигна капака и срещна слисаното лице на един полицаи.

— Махайте се! — процеди през зъби Серве.

Полицаят не реагира въобще. Серве погледна през рамо и видя, че мъжът го гледа. Момиченцето се запъти към баща си, но се подхлъзна по наклонения покрив. Мъжът го хвана с изумителна бързина, сетне го бутна пред себе си към изхода. Минаха покрай Серве.

— Слезте вие пръв, а аз ще ви подам малката — рече Серве и хвана детето за другата ръка.

Мъжът остави карабината, пусна дъщеря си, изхлипа странно и се спусна в дупката. Когато беше вече долу, Серве му подаде момиченцето. Баща и дъщеря протягаха ръце един към друг с еднакъв израз в очите.

— Ще мина от другата страна — каза Серве. — Трябва да си взема шлифера.

Беше време за обяд, но Мертол още не си бе тръгнал.

— Ето, тези са по-хубави от предишните, но трябва да се побърза.

Мертол се обади в лабораторията по интерфона.

Несбит поръча чаша бяло вино, едва го дочака и го изпи на един дъх.

— Тъкмо ще използваш новата тенджера — каза Серве.

— Да, но...

Несбит въздъхна, изведнъж помръкнал.

— ... Какво „но“?

Той вече нямаше желание да говори. Гаврътна една след друга още три чаши вино, плати на Виктор, стисна ръката му над китката и излезе от заведението. Гледаше мрачно и влачеше едва-едва крака. Играчът на флипера бе вече прахосал пет франка в машината и начеваше шестия с отчаяно упорство. Серве се качи в агенцията, за да прибере контактните копия на Клод Ландр.

Въоръжен с лупа и мек молив, се настани в стаята на фотографите, за да избере най-хубавите снимки. Бяха превъзходни — съвършени в техническо отношение, добре осветени и дискретно изпипани. Серве ограда с червено най-добрите и влезе в лабораторията. Облегнат на гланц-пресите, Помрьой четеше „Историята на О“^[5].

— Можеш ли бързо да ми извадиш три снимки?

— Ако са хубави, може.

— Много са хубави.

— Дъоризие съгласен ли е?

— Не. Дори не знае.

— Ти май искаш да ме изхвърлят, а?

— Хайде, започваме.

Наведени над увеличителя в червеникавия сумрак, изкопираха грижливо три снимки и крадешком ги прекараха през гланц-пресата. После Серве почерпи Помрьой при Виктор.

В седем часа, след като провери при Мертол, че няма репортаж за вечерта, Серве излезе от агенцията със снимките, сложени в плик.

Прибра се на улица Фалгиер, преоблече се и двацет минути гледа снимките на Надин Шьовалие. Видяха му се още по-лоши от

предния ден, но му се стори, че открива в равнодушния поглед на актрисата някаква печал — дълбоко скрита и все пак осезаема. Във всеки случай това вече беше напредък.

В осем часа слезе, остави снимките на Клод Ландр на портиера — възслаб и образован човек, който четеше в леглото си Пиер Лоти^[6], и отиде в ресторанта. Себастиен Щайнер седеше на обичайното си място — току-що бе дошъл. Серве поръча на сприхавата сервитьорка традиционната си вечеря и мълчаливо разгъна салфетката си. Щайнер остави вестника и се наведе над супата, която ядеше всяка вечер от десет години насам. Вестникът привлече погледа на Серве, той го разтвори и на първа страница видя собствената си снимка, а под нея — обяснителен текст: *Безумецът се цели във фотографа.*

— Това вие ли сте? — запита Щайнер, без да вдига глава.

— Да, аз съм.

Докато се хранеха, Серве разказа какво се беше случило, а Себастиен Щайнер го изслуша мълчаливо, кимайки с глава.

На връщане към къщи Серве запита портиера дали е идвала младата жена, но той не я беше виждал. Серве си направи кафе и се изтегна на леглото. Минутите течаха бавно. Стана, отвори прозореца и се наведе над улицата. Извади снимките на Надин Шьовалие и веднага ги прибра отново, вдигна слушалката и набра номера, който му бе дал Мертол.

— „Отсъстващи абонати“. Кого търсите?

Той затвори и чак тогава се сети: тя бе казала на Мертол, че заминава за Рим. Сетне се върна на прозореца. Някой почука — беше Клод Ландр.

— Портиерът ми каза, че сте тук. Искан да ви благодаря.

Държеше плика до гърдите си.

Серве се отмести.

— Заповядайте, влезте.

Тя направи две крачки и затвори вратата след себе си. Бе с лятна рокля, косата ѝ — сложно сплетена на кок, старателно гримирана.

— Това са най-хубавите снимки, които някой ми е правил въобще.

Говореше непринудено и гледаше в него, без да забелязва мебелите или стените.

— Благодаря ви. Няма ли да седнете?

И придърпа едно кресло. Тя седна.

— Ще пиете ли едно кафе?

— Не си правете труда...

— И без това пия непрекъснато. Ще стане за минутка.

После сложи водата да заври в малката кухничка и изплакна две чаши.

— Вчера гледах вашия филм.

— Така ли? Хареса ли ви?

— Филмът? Не.

Замълчаха. Той наля водата, не можа да намери поднос и се върна в стаята с чашите в ръце.

— Захар?

— Благодаря.

Тя кръстоса крака и разкри изящните си колене и закръглените си бедра. Бе оставила плика, за да изпие кафето си. Серве го отвори и извади снимките и контактните копия.

— Можете да изкопирате и други от тях. Избрах тези, понеже най-много ми харесват, но има и други.

— Импресариото ми ще остане доволен. Ако знаете откога ми иска!

— С кого работите?

— С Кюл-Бач.

— Сигурно ви праща навсякъде, където търсят руси дребни момичета.

Тя се усмихна.

— Да, често се случва.

Кюл-Бач правеше точно обратното на това, което се искаше от него.

Веднъж изпрати петдесетгодишен актьор с английски на режисьор, който търсеше млад изпълнител с италиански за главната любовна роля. После предложи руси певици на телевизионен режисьор, който се нуждаеше от чернооки трагички, и комици от вариете на един водещ предаване, който поставяше „Британик“^[7].

— Днешната ви среща за роля ли беше?

— Да, бях на прослушване в зала „Атене“, при Даран.

— И успяхте ли?

— Изпълних му монолога на Жоана от „Затворниците...“^[8]. Когато свърших, мълча най-малко една минута и накрая ме запита: „Госпожице, вие наистина ли сте актриса?“

Избухна в смях, извърна глава и чак тогава забеляза наредбата в стаята.

— Мебелите не са мои.

Тя кимна и сведе очи. Последва неловко мълчание.

— Вечеряли ли сте? — запита Серве.

— Не, не съм много гладна. Кажете ми, какво представлява Мертол?

— Защо питате?

— Запознах се с него у една приятелка. Наговори ми куп глупости и накрая ми предложи да дойда в агенцията, за да ме снимат, щяла съм да стана известна. Но...

— Какво „но“?

— Когато отидох, се убедих, че няма да има никакви снимки.

— Виждате ли, значи сте сбъркали.

Тя вдигна замислено поглед.

— Не съм сигурна.

— Още едно кафе?

— Не, благодаря. Трябва да тръгвам. Исках само да ви кажа, че съм много доволна от снимките.

— Радвам се.

Той взе плика, за да ги прибере. Погледът му попадна на последната, където тя бе по бански, с голи гърди и разстлани по раменете тъмни коси. Задържа я, за да я разгледа, и точно тогава я чу да казва бързо:

— Искате ли да вечеряте с мен?

— Вече ядох, благодаря.

Затвори плика и ѝ го подаде. Тя стана, ръкуваха се.

— Довиждане.

— Довиждане.

Тя се обърна, за да отвори вратата.

— С кола ли сте? — запита Серве.

— Не, но...

— Къде ще отидете?

— Не знам.

— Обичате ли да ви гледат как се храните?

Малкият ресторант на улица Бон бе полупразен. В единия край възрастен англичанин вечеряше сам, наведен над вестник „Гардиан“, отпивайки на малки глътки червено вино.

Серве избра маса в дъното на залата, повика сервитьорката и Клод си поръча вечерята. Предложи и на Серве да хапне нещо, но той поиска само двойно кафе. Докато я гледаше как реже порцията си яйца „по руски“, ѝ разказа за репортажа, който бе правил при един знаменит актьор, когото тя видимо високо ценеше. В ресторанта бе тихо, а и той говореше едва чуто, което създаваше чувството за неестествена близост между тях. Тя му разправи за ливанския продуцент, който я спрял пред един магазин на улица Тронше, за да ѝ предложи роля в бъдещия си филм, за обещанията да участвува в снимки, които никога не се състояли, за затворените врати, за загадъчно губещите се по пощата договори.

Вече ядеше десерта и грижливо разрязваше ябълката си на геометрични парченца. Серве се загледа в ръцете ѝ с широки длани и къси пръсти. Държеше ножа като писалка — между показалеца и сгъвката на палеца. Англичанинът си тръгна. Бе платил сметката, разменяйки със сервитьорката обичайните няколко думи за времето, които трябваше да покажат, че знае френски, и че се чувства въвсем като парижанин. Изведнъж мястото се стори потискащо на Серве.

— Да идем ли някъде другаде за кафето?

— Както кажеш.

По преждевременното минаване на „ти“ той веднага разбра какво се очаква от него. Усети някъде дълбоко в себе си оная тръпка, примесена с боязън и наслада, която го обхващаше всеки път. Отидоха в кафене „Флор“.

Седяха в единия край на залата, между възрастни мъж и жена, разговарящи тихо на испански, и двама млади виетнамци, които спореха разгорещено на социологически теми. Поръчаха си кафе и Клод заразказва за работата си.

— Започнах късно, след като изкарах една година в курса „Дюлен“. Бях се занимавала малко с пантомима. Човек не знае вече какво да учи, всичко е преобърнато с краката нагоре. Не си ли съгласен с мен?

— Не — отвърна невъзмутимо Серве.

Тя сведе поглед, леко объркана и изненадана, че някой може да оспорва толкова безобидни клишета.

— Искам да кажа, че вече не може да се прави това, което се правеше преди.

— Доколкото ми е известно, никой не се и опитва.

— Но театърът на булеварда...

— Какъв театър на булеварда? Гитри^[9] е също тъй далеч от Брефор, както и Флобер от Саган.

— Обичаш ли Флобер?

— Не.

Тя замълча — трябваше й време, за да се окопити. Серве запали цигара.

— Но все пак не можем да продължаваме да разиграваме в някакъв светски салон герои, които някога може и да ги е имало, но днес не говорят никому нищо.

— Не ти говорят на теб.

— Как така?

— Човек не пише само за това, което съществува, а и за онова, което би искал да види около себе си. Театърът, за който ми говориш, има за задача да създаде у определена публика, у определено поколение чувството, че нищо не се е променило. Нещо като вид терапия.

— Да, разбира се, но театърът, който отразява нашата епоха, нашите проблеми...

Серве вдигна рамене и се замисли за друго — за две равнодушни и вгълбени сиви очи, обрамчени с руси коси. Остави глъчката в залата да изпълни главата му, загледа се в посетителите, в келнерите, допуши цигарата си.

В другия край на кафенето един мъж, който бе издал преди известно време неголям роман, озаглавен „Черни очи“, спечелил наградата „Медиси“, и който оттогава все обещавахе на издателя си окончателния вариант на някакво обемисто произведение, но явно бе

неспособен да го довърши докрай, говореше с грозновата жена с щръкнали зъби и тъмни кръгове под очите за нещо и видимо много се вълнуваше. Ръкомахаше оживено, хванал бастун, купен в един дъждовен неделен ден от кейовете на Сена, с който никога не се разделяше. Казваше се Реймон Лапад. От години насам ставаше късно и си лягаше призори. Бе умен, отмъстителен и жлъчен. Говореше се, че бил наркоман и пиел много, че бил направил дете на някаква немкиня, работеща срещу квартира и храна в Париж, чиито родители, богати индустриалци от Рурската област, били завели дело срещу него. Лапад се бореше, доколкото му бе възможно с хроническото литературно безплодие, все повече говореше и все по-малко пишеше, отлагайки вечно с още някоя минута, с още две думи момента, в който трябваше да се върне в тихата си стая, пред пишещата машина и белия лист. Бе членувал в компартията, ала една сутрин, когато изпитият предната вечер коняк му причиняваше особено мъчително чувство на отвращение от всичко, беше върнал членската си карта и оттогава изповядваше доста неясни анархистични възгледи, породени от съвсем прясната му ненавист към всякакви диктатури и от презрението му към смесената икономика^[10]. На трийсет и осем години беше получил цироза на черния дроб, но въобще не се грижеше за здравето си, продължаваше да пие по същия начин и предпочиташе да не мисли за болния си организъм и за бавното му разрушаване. Когато забеляза Серве, прекъсна безкрайната си реч и изрева:

— Здравей, негоднико!

После му махна, за да го покани на масата си. Серве поклати глава.

Клод говореше ли, говореше, твърдейки, че традиционният тип връзка зрител — изпълнител в изкуството не може вече да задоволи художествените потребности на публиката и че единствено участието на зрителя е в състояние да спаси театъра от неизбежна гибел. Серве я гледаше и мълчеше. Мина му през ума, че двамата приличат на герои на Томас Ман, които разказват за живота си, седнали на балкона. През това време Клод бе минала към фотографията.

— Изкуство ли е фотографията?

Серве стана и прибра рестото.

— Не.

Сетне пусна монетите в джоба си и добави:

— Повече от изкуство.

Тя също стана. Той ѝ подаде чантата.

— Гледай! — каза тихо тя.

Показа му една двойка на неопределена възраст, през две маси от тях. Мъжът говореше тихо, с наведена глава, и си играеше с една лъжичка. Жената седеше неподвижно, като вкаменена, и плачеше. Сълзите се стичаха по лицето ѝ, без дори да се опитва да ги скрие.

Лапад настигна Серве и Клод при вратата на кафенето.

— Трябва да говоря с теб за замърсяването на околната среда — рече той. — Казаха ми, че било много важно.

— Точно аз съм, който ти трябва! — отвърна Серве. — Това толкова ме тревожи, че по цяла нощ не мога да спя.

— Абе знаех си аз — каза Лапад. — Я кажи, ще трябва ли да възбудим общественото мнение?

— Ще трябва, разбира се! — отвърна загрижено Серве.

— Веднага започвам. Най-напред ще говоря с оная грозотия там, дето си пие питието за моя сметка. Лека нощ, деца мои.

Той ги остави и се заклатушка обратно към масата си.

Клод живееше в една таванска стая на улица Ломон, зад Пантеона. Серве разгледа афишите по стените — Троцки, Джули Кристи, Жерар Филип — и книгите в библиотеката — Борхес, Зола, Лакан^[11], Прудон, Маркузе^[12], Чейни^[13], Брадбъри, питайки се как бе могла да стане така характерна и толкова печално неразличима от другите рожби на своето време. Тя му наля уиски в една пукната чаша и му даде друга за пепелник. Нямаше къде да се седне освен на възтясното, покрито с плат на цветя легло. Бяха един до друг и не се гледаха. Серве видя малко плюшено мече, сложено на радиатора. Клод проследи погледа му.

— На дъщеря ми е.

Загледа го настойчиво, без нужда, чисто и просто, за да не си мисли той, че е смутена.

— Разведена ли си?

— Живеем разделени.

— А тя къде е?

— При баща си. Виждам я веднъж месечно.

— На колко години е?

— На четири.

Той стана и остави чашата. Отвън някаква кола удари рязко спирачки. Серве отиде до прозореца и заговори, без да се обръща:

— Познаваш ли добре Надин Шьовалие?

— Съвсем слабо, не е много общителна.

— Недружелюбна ли?

— Нещо такова. Сигурно си има проблеми.

Мина му през ума, че тя не пропуска случай да използва модни изрази. Обърна се към нея и изгаси цигарата.

— Добре.

После я целуна. Тя остана със стиснати устни и доста бързо се отдръпна.

— Защо ми заговори за нея?

— Защото ме интересува.

— В какъв смисъл?

— Не знам.

— Искаш да я снимаш ли?

— Може би.

— Искаш да я свалиш?

— Да.

Тя искрено се разсмя.

— Знаеш ли, че си ми симпатичен.

Този път се целунаха по-добре. Устата ѝ се разтваряше бавно, без колебание.

— Мисля си за Мертол — каза тя след малко.

— Значи и той си мисли за теб.

— Сто на сто.

В коридора някой мина с куче — чуха се тежки стъпки, придружени от тупкане на животински лапи. Клод хвана ръката на Серве и я обърна, за да разгледа дланта му.

— Ще си тръгнеш ли след това? — запита го, без да вдига очи.

— Да.

— Хайде, ела.

Клод съблече роклята, а той — костюма си, без да бързат, в наситеножълтата светлина на единствената лампа, сложена на нощната

масичка. Тя се изтегна гола на леглото, а той се наведе над нея, без да я докосва.

— Не знаеш откъде да започнеш ли?

— Тъкмо се чудех.

Тя посочи дясната си гърда.

— Оттук.

— Така няма да мога да ги гледам.

— После ще ги гледаш. Целуни ме.

Той пое зърното и то се удължи между устните му. Извила кръст, тя бе обгърнала с една ръка врата му, а с другата притискаше гърба му. Държеше главата си изправена и гледаше в тавана с широко отворени очи.

— Серве?

— Да.

Той вдигна глава и тя отново впери поглед в тавана.

— Виж, тренирам за продуцентите.

Двамата се разсмяха. Той се наведе и погали бедрата ѝ, сетне ги разтвори.

— Не! — каза рязко тя.

— Защо?

— Защото не си влюбен в мен.

— Виж ти! Мъжът ти ли го измисли?

— Не, аз. Харесва ли ти?

— Много.

— Това е вид ухажване, така ли? А ти...

Замълча, а той ѝ се усмихна. На свой ред тя понечи да се смъкне надолу.

— Не, първо аз.

— Не искаш ли заедно?

— Първо аз.

— Развратен си.

— Да, много — призна той.

— Но ми направи чудесни снимки, затова ще ти се подчиня.

Сетне разтвори крака и добави:

— Понеже съм ти длъжница.

Серве я изгледа възмутено.

— Доколкото разбирам, изпитваш ужас от това, така ли?

— Отвращава ме, гадно ми е.
Усмихна се, загледа го мълчаливо и нежно го докосна.
— Но ти ми харесваш.
Сетне се отпусна в ръцете му и зачака.
— Изкуство ли е любовта?
Серве се наведе и прошепна:
— Повече от изкуство.

В три часа сутринта Серве мина с колата по улица Дюто, на път за вкъщи. Видя един осветен прозорец, паркира и се качи на втория етаж на стара сграда. Отвори му Себастиен Щайнер, захапал лула, облечен в поизносен виненочервен халат. Кимна за поздрав и го покани да влезе.

— Ще пиете ли кафе?

— С удоволствие.

С отмерените движения на ерген Щайнер приготви две кафета, докато Серве прелистваше „Икономическата хармония“ на Бастиа.

— Дали не се е заблуждавал?

— Не.

— Всички ли грешат?

— Да.

— Тогава какво излиза?

Щайнер го изгледа, без да продума, сякаш се забавляваше, мислейки за някаква стара шегга.

— Бастиа, Бьом-Баверк, Фон Мизес, Фридман^[14], Щайнер и много други като тях са мислили и мислят разумно. Но разумът, както и „щастиято“ на хората, не играеше никаква роля. След 1789-а си сменихме културата, езика, идолите и камшиците. Възприехме думата „разум“, но не и значението ѝ. Кейнс^[15] го знаеше вчера, Голбрайт^[16] го знае днес. Именно това наричам аз шеггата на културата.

— Защо? Смешно ли е?

— Точно защото не е смешно. Малко мляко?

— Не, благодаря.

— Шведите предлагат най-добри „социални“ условия в сравнение с другите страни, но не посягат на пазарния механизъм и не облагат капитала. А ги осъждаме за това. Какво повече искате?

— Не знам.

— Нито пък аз.

Серве остави книгата, за да разбърка кафето си и каза тихо:

— *Erripur, si tuove!*...^[17]

Щайнер поклати глава.

— Не всички грешат. Властниците знаят на какво се крепят.

Серве остави чашата си.

— Ще играем ли?

— Добре.

Започнаха партия шах.

[1] Форма и изображение (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Перспектива на голото тяло (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Бил Бранд (1904–1983) — известен английски фотограф. — Б.пр. ↑

[4] Марка широкоформатни западногермански фотоапарати. — Б.пр. ↑

[5] Нашумял еротичен роман от Гуидо Крепакс. — Б.пр. ↑

[6] Пиер Лоти (1850–1923) — френски писател. — Б.пр. ↑

[7] Пиеса от Расин. — Б.пр. ↑

[8] „Затворниците от Алтона“ — пиеса от Жан-Пол Сартр. — Б.пр. ↑

[9] Саша Гитри — френски поет и драматург (1885–1957). — Б.пр. ↑

[10] Форма, при която държавният сектор се свързва с частния капитал. — Б.пр. ↑

[11] Жак Лакан (1901–1981) — известен френски психиатър и психоаналитик, основател на Фройдистката школа в Париж. — Б.пр. ↑

[12] Херберт Маркузе (1898–1979) — американски философ от немски произход. — Б.пр. ↑

[13] Питър Чейни (1896–1951) — английски писател, автор на криминални романи. — Б.пр. ↑

[14] Милтън Фридман (1912) — американски икономист-финансист. — Б.пр. ↑

[15] Джонс Кейнс (1883–1946) — английски икономист-финансист. — Б.пр. ↑

[16] Джон Голбрайт (1908) — американски икономист. — Б.пр. ↑

[17] И все пак тя се върти! (ит.). — Думи, които се предполага, че е казал Галилей, след като се е отрекъл пред Инквизицията от възгледите си. — Б.пр. ↑

III

В началото на сезона новата пиеса на Жан-Рож Пюкло ще бъде поставена от Габриел Мантобан в Театр де Варие. Ролите още не са разпределени, но се знае, че Габриел Мантобан е ангажирал Пиер Рембо и младата актриса Надин Шьовалие. Пиесата е все още без заглавие. Действието се развива в наши дни, в един провинциален град, и третира проблемите на общуването между хора от различни националности в новите жилищни комплекси. Пиер Рембо ще играе ролята на работник, а Надин Шьовалие — на дъщеря му.

Серве сгъна замислено вестника и изгаси цигарата във вградения в страничната облегалка на креслото пепелник. Самолетът се готвеше за кацане на лондонското летище. През илюминатора вече се виждаше плетеницата от улици, ясно разграничени нощем по оранжевите светлини на неоновите стълбове. Различаваха се дори камионите, пълзящи по пътищата като светещи насекоми. Ала Серве виждаше също слънчевия, студен, бял и празен апартамент на улица Варен и дългите нервни пръсти на едно момиче, което не проронваше нито дума.

— Please fasten, your seat-belts and refrain from smoking^[1]!

Серве се приготви за митницата, мислейки за уклончивите отговори, които трябваше да даде, за да прекара апаратите си, три четвърти от които не бяха освободени от мито.

Загледа се захласнат от стаята си в хотел „Риджънт Палас“ сред гъмжащата тълпа на площад Пикадили — тягостна блъсканица на безлични същества с недружелюбни лица. На другия ден се отправи

към студио „Пайнуд“, където Джеймс Бъфорд снимаше филм с Глория Бонати. Агенцията бе получила поръчка за цветни портрети на кинозвездата и това бе първият репортаж на Серве, откакто Гая го беше назначил на заплата. Не забрави да почисти обективите си, пригответи четири апарата — два за черно-белите и два за цветните снимки. Дойде му също наум, че може да изпрати телеграма на Надин Шьовалие по случай премиерата на пиесата ѝ.

Глория Бонати бе доста влюбена в режисьора си, та издържа благосклонно проточилото се регулиране на осветлението, което пък позволи на Серве да направи сполучливи цветни портрети. След завръщането му диапозитивите бяха веднага проявени, наредени на светлинната маса и донякъде направиха впечатление. Мертол, който бе против назначаването на Серве и се беше надявал, че той ще донесе от Лондон некачествени снимки, изведнъж помръкна. Гая също дойде да ги види — цъфна в репортерската зала като хипопотам в бяла риза, с гладко вчесани назад бели коси и прясно избръснато, набръчкано и натежало розово лице. Извика Пале-Дюлак и пред всички му нареди да се погрижи за продажбата. Деликатният и любезен пласьор, който ужасно мразеше да му дават наставления, пъкна репортажа в дипломатическото си куфарче, марка „Самсонайт“, и напусна агенцията, без да продума.

Продажбата се оказа превъзходна, гаранцията — значително надхвърлена и Серве установи, че е затвърдил положението си в агенцията. Ала съвсем не му остана време да се зарадва, тъй като се наложи да заснеме цяла поредица от произшествия и любопитни факти, поръчани му от Мертол. Така увековечи шейсетгодишен мъж, удавил прислужницата си във ваната, сляпо момиченце, което знаеше Балзак наизуст, някакъв сприхав пенсионер, стрелял по сина си с ловджийска пушка, и много други лица, които изведнъж се бяха отличили с нещо само за да си отмъстят за еднообразието на другите.

Новата пиеса на Жан-Роже Пюкло все още се репетираше и Серве продължаваше да мисли за телеграмата, която смяташе да изпрати за премиерата. Ала по волята на съдбата той видя отново Надин Шьовалие преди това, тъй като Мертол го изпрати заедно с Несбит да вземат интервю от автора.

Несбит караше стар ситроен, купен в Англия, с разбито купе, допотопен на вид, с издадени напред фарове и застрашителен

радиатор. Серве се качи не без страх, докато Несбит въртеше манивелата, тъй като акумулаторът вече не бе в състояние да задвижи стартера.

— Когато съм трезвен, карам много добре — обясни Несбит, докато се настаняваше зад волана — твърдение, чиято истинност бе трудно да се провери, тъй като никога никой не го беше виждал трезвен.

След като двацет минути кара по невъобразим начин, Несбит дръпна ръчната спирачка и Серве си отдъхна.

Влязоха в мрачното фоайе на театъра, залутаха се из коридорите, отвориха множество врати, на два пъти излязоха на втори балкон и най-сетне стигнаха до партера. На сцената, осветени от голяма електрическа крушка, увесена на една жица, четирима актьори и една актриса се надвикваха пред дребен мъж, който ръкомахаше възбудено от първия ред. Изведнъж виковете стихнаха и пискливият глас на режисьора прониза тишината:

— Добре, деца, не е лошо. А ти, Жан, внимавай! Нали разбираш какво искам да кажа?

Въпросният Жан, набит рижав младеж, побърза да кимне.

— Това е заради...

— Знам, момчето ми, знам и точно затова те предупреждавам отсега, разбираш ли?

Жан засрамено погледна надолу.

Несбит и Серве се спогледаха и тръгнаха по пътеката към сцената. Несбит бе намотал около врата си въздълъг бледовиолетов шал и точно когато се готвеше да поздрави режисьора, Серве го настъпи за десети път. Хвана се за седалките, за да не падне, освободи врата си и се представи. През това време Серве гледаше Надин Шьовалие. Седнала върху петите си, тя разучаваше текста и дългите коси закриваха почти цялото ѝ лице.

— Искате да говорите с Пюкло ли? Ей го там, приятелю, в дъното.

И наистина, в полумрака на последния ред се виждаше някаква фигура.

— Хайде още веднъж, деца.

Репетицията продължи. Серве и Несбит се наведоха над мъжа, който, с шапка и ръкавици, седеше неподвижно в дъното на залата.

Серве се зачуди дали не е заспал, а Несбит — дали не е умрял. Но ни едното, ни другото беше вярно — очите му бляскаха изпод шапката и изглеждаше много ядосан.

— Какво искате?

— Идваме от агенция „Гая-Бек“. Говорихме с вас по телефона за едно интервю и няколко снимки.

— Никакви снимки, вече съм много стар. Какво искате да знаете?

— За какво става дума в пиесата ви?

— За нищетата и за предразсъдъците.

— Само за това ли?

— Не ви ли стига?

— Искам да кажа... каква е интригата?

— Когато ми задават въпроси, съм свикнал да казвам само най-общото. Останалото ме изморява. Ще ми дадете ли една цигара?

Несбит му подаде пакет „Синиър Сървис“.

— Благодаря. Та за кой вестник работите?

— Работим в агенция, агенция „Гая-Бек“.

— Не съм я чувал. В какъв тираж излизате?

Несбит поклати глава.

— Това не е вестник.

— Разбирам. Благодаря ви, господа.

И нахлупи шапката над очите си.

— Господин Пюкло, това е петнайсетата ви пиеса, смятате ли, че...

— Ама какво сте ми дали?

Пюкло гледаше цигарата си, както Макбет — въображаемия си кинжал. Хвърли я на земята и Серве побърза да я вдигне, преди да е прогорила мокета.

— Английски цигари... — изломоти Пюкло. — Не се учудвам, че вестникът ви не се купува!

Несбит пое дълбоко дъх и продължи:

— Господин Пюкло, какво мислите за съвременния театър?

— Че е слаб. И по мое време не беше блестящ, но сега е още по-зле. Виждате ли за какво трябва да пиша, за да привличам публиката. Искан да нарека пиесата си СМИГ^[2], но не ми дават. Всичко пропада, ви казвам, напълно пропада.

— Вълнуват ли ви социалните проблеми?

— А вас не ви ли вълнуват?

— Да, но...

— В сегашната политическа обстановка изкуството е наглост, ако не служи на трудещите се маси. Какво ще кажете, а? Като че ли слушате Сеги^[3]. Доста съм забавлявал буржоата, разбирате ли, край на всичко. Край на веселбата, ще видят те! Между нас казано, не си падам много по еротиката.

— Има ли такива неща в пиесата?

— Изглежда, че има. Поне режисьорът го казва. Но тя не иска да си свали парцалките.

— Кой не иска?

— Мадамката.

— Надин Шьовалие ли?

— Да, и затова вместо нея той ще съблече мъжете.

— Това най-хубавата ви пиеса ли е?

— Разбира се. Най-добре композираната, най-завършената и прочие, и прочие, познатата ви песен. И все пак през трийсет и седма снесох нещичко — казваше се... „Розово“. Гледали ли сте я?

— Не.

— Много сте млад. Твърде млад. Беше... голяма пиеса. Игра се три дни. Само три... И на третия в залата бяхме само аз и снаха ми.

Светкавицата от апарата на Серве обля старика с ярка светлина точно когато замахваше категорично с ръка.

— Нали ви казах, че не желая снимки!

Серве пристъпи напред.

— Ако искате, ще ви дам филма.

— За какво ми е? Все пак изпратете ми една, синът ми ще се зарадва.

— Разбира се.

— Но няма да го направите — рече Пюкло и потъна в креслото си.

Разговорът бе приключил.

Несбит прибра бележника, издърпа шала си, настъпен от Пюкло, и тръгна със Серве.

— Аз съм готов. Отиваме си, нали?

— Иска ми се да снимам момичето.

— Шьовалие ли? Не си заслужава. Изчакай до премиерата.

— Нищо не се знае. Ти тръгвай, а аз ще взема такси. Ето ти филма.

Той нави докрай лентата, от която бе снимана само една поза, и я подаде на Несбит.

— От колата ми ли се плашиш?

— Да.

— Хайде, всичко хубаво!

Серве остана в полумрака на залата заедно с неподвижния силует на Жан-Роже Пюкло. Клекна между два реда седалки, за да зареди отново никона си. Мантобан се бе качил на сцената, за да покаже на един актьор какво трябва да прави. Повтаряше непрекъснато: „Ясно ли е? Ясно ли е?“, и за по-голяма убедителност ту хващаше, ту пускаше ръката на Надин Шьовалие. А тя явно мислеше за друго. Мантобан я изтръгна от унеса ѝ.

— По-ярко, моето момиче, така е бледичко.

Дребен на ръст, с прошарени коси, облечен в жълт пуловер и кафяв кадифен панталон, Мантобан говореше с писклив и същевременно метален глас:

— Аз ти искам зелено, а ти ми даваш синьо... разбираш ли?

Надин го гледаше, леко наклонила глава на една страна както обикновено.

— Ако си служехте с по-малко метафори от този род, които могат да означават най-различни неща, щяхме сигурно да се разбираме по-добре.

Мантобан направи обидена физиономия.

— Ти сама трябва да го направиш, моето момиче, аз не мога да върша работата ти вместо теб. Аз показвам, търся най-доброто. Я виж как си застанала... Оттук трябва да идва всичко, оттук!...

И опря дългата си възлеста ръка в корема на актрисата.

— Ясно ли е? Ясно ли е?

— Не. Не ми е ясно защо момичето реагира по този начин и подозирам, че и на самия автор също не му е ясно.

Мантобан потърка челото си.

— Виж какво, моето момиче...

Прекъсна го силно хихикане, идващо от дъното на залата: авторът се смееше.

— Добре, хайде отначало. Надин, помъчи се малко, а? Нали знаеш, че разчитам на теб.

Надин сви рамене, а режисьорът се върна в залата. Тя застана в дъното на сцената, с лице към празните редове. Отметна коси от лицето си с рязко движение на главата и тъкмо се канеше да започне, когато я заслепи силна светлина.

Мантобан скочи.

— Какво значи това? Никакви снимки по време на репетиция! Колко пъти е казвано! Изгонете го!

Но в залата нямаше никой освен автора, който — всички го смятаха за напълно вдетинен — се кикотеше като малоумен. Надин разтърка очи, остана за миг загледана замислено в залата и започна отначало.

— Добре, че поне си ти! — въздъхна Помръой, остави „Философията в будоара“^[4] и влезе в лабораторията, последван от Серве. Наведени над ваната, двамата видяха как сцената на Вариететния театър изниква от течността. Помръой се намръщи.

— Не трябваше да снимаш със светкавица. Какво си правил?

— Светкавицата беше за друго. Не я дръж дълго, беше тъмно.

— Знам си работата.

— Ще се преекспонира.

Така и стана. Хвърлиха снимката, изкопираха нова, пуснаха я в гланц-пресата, докато Дъоризие бе с гръб към тях, и Серве я отнесе вкъщи. Сложи я при другите, без да я погледне, и след като се навечеря на улица Фалгиер, отиде да пие едно кафе във „Флор“. Лапад държеше чаша коняк и я разклащаше със сериозно изражение.

— Здравейте, учителю!

— Седнете, момчето ми, и ми кажете нещо за вселената.

Серве се настани, махна на келнера и си поръча кафе.

— В началото е имало взрив.

— Така ли? — рече Лапад, живо заинтригуван.

— Страхотна експлозия.

— Да, ясно.

— Последвал е процес на непрестанно разширение.

— Точно така — рече Лапад, сякаш Серве потвърждаваше най-ужасните му опасения.

— И засега ние имаме полза от това — растем, движим се, забавляваме се.

Лапад поклати глава.

— Никога няма да свикна с това. С нощта, която ни заобикаля, с тишината, с очакването...

Той пресуши съкрушен чашата си и поръча още една на келнера, който донесе кафето на Серве. Сетне запали дълга тънка пура.

— Няма да се дадем, момчето ми. Вчера написах половин страница — четиринайсет реда по тринайсет думи на ред, и за какво мислиш, че се говори там? Едно на хиляда шанс да отгатнеш! За мен. За мен! Разбираш ли за какво става дума?

И насочи пурата си към Серве.

— Бях забравил за вселената.

— Много лошо — каза Серве.

— Както казваш, лошо е.

Серве стана — бе видял в залата Клод Ландр.

— Всичко хубаво, *Hombre*^[5]!

— *Auf Wiederhören.*^[6]

Седеше с някакъв рус младеж, облечен в кожено яке. Серве застана зад стола ѝ и я хвана за рамото. Тя вдигна глава и каза тихо:

— Не знам дали имам желание да говоря с теб.

— И аз се питам същото — отвърна Серве.

— Не ми се обади никакъв.

— Нито пък ти.

— Но мислех да го направя. Да ти представя Джеймс — сравнително симпатичен е.

Джеймс кимна и в очите му блесна познатата искрица ирония, с която често се прикриват ония, които малко говорят и почти не мислят.

— Ще седнеш ли? — запита Клод.

— Не знам.

— Разкарай се оттук, мръсник такъв!

— Желая ви приятна вечер! — отвърна Серве.

Купи си едно филмово списание в търговския комплекс отсреща и се прибра вкъщи, за да го чете. Преди да заспи, хвърли един поглед

на снимката на Надин Шьовалие. Изглеждаше много слаба, както беше застанала в средата на сцената — от осветлението бузите ѝ бяха хлътнали. Серве се загледа в свитите в юмруци ръце и в отражението на светкавицата в светлите ѝ очи.

„НАЙ-ДОБРИ ПОЖЕЛАНИЯ СТОП ПОЗДРАВИ СТОП СЕРВЕ
МОН“.

Смачка бланката и взе друга.

„ТРИ ПЪТИ МАЙНАТА МУ СТОП СЕРВЕ“.

Подаде листа на чиновничката зад гишето, но тя му го върна.

— Не е разрешено да се пишат такива неща в телеграма, господине.

— Така ли?

— Да, съжалявам.

— А по телефона може ли?

— Да, господине.

— Добре.

Взе трета бланка:

„ЖЕЛАЯ УСПЕХ СТОП СЕРВЕ“.

Точно тогава си спомни, че в театъра пожеланието за успех носи несполука, и хвърли листа. Запали цигара и огледа пощенската чиновничка. Слабичка, руса и спретната, тя отмяташе някакви цифри в една тетрадка.

— А вие какво бихте написали?

— За кого е?

— За една актриса, за премиерата на пиесата ѝ.

— „Желая успех“ не става ли?

— Не е толкова просто — каза Серве. — Все пак благодаря ви.

Четвърта бланка:

„С ВАС СЪМ СТОП НАЙ-ТОПЛИ ЧУВСТВА СТОП СЕРВЕ
МОН“.

Подаде я на девойчето, което започна да брои думите.

— Чакайте, не става. Не мога да пиша това.

Пета бланка:

„ОБИЧАМ ВИ СТОП АНАТОЛ“.

Надин Шьовалие пристигна рано в театъра. От предната вечер не бе яла нищо и се чувствуваше леко замаяна — краката не я държаха и дишаше тежко. Влезе в гримьорната си, без да поздрави портиера, хвърли се на разнебитения диван и затвори очи. Когато ги отвори, видя купчина телеграми на тоалетната масичка.

— Серве, ти вземаш зала „Олимпия“. Искам баба Сара Богин от всички страни, и най-вече...

— Не, ще взема Вариететния.

Мертол присви очи и остави цигарата си.

— Вече го дадох на Мане.

— Прати него в „Олимпия“ на мое място.

— Не разбирам защо.

— Имам си причини.

Мертол го изгледа с пренебрежение, после продума:

— Много си досаден.

— Благодаря ти, братче. Ще пийнем ли по едно?

Към седем часа в бар-ресторанта на Виктор се чувствуваше известно затишие. Пак имаше хора, но публиката бе най-разнородна — странна смесица между дневните и нощните клиенти. Мертол поръча обичайната си мента със сода с обичайната си въздишка. Серве поиска кафе и проследи жадния поглед на Мертол към бутилката „Лонг Джон“ зад бара.

— Все още ли отказваш?

— Дори не мисля за това — отвърна Мертол неубедително.

Виктор се надвеси иззад тезгяха.

— Какво ще кажеш за довечера?

Мертол поклати глава.

— Останал съм без пукната пара.

— Тъкмо ще си върнеш парите.

— Какви ги дрънкаш!

— Значи отказваш, така ли?

— Калдие ще бъде ли?

— Да, Калдие и Рошмон.

— Окей.

Два пъти седмично Мертол, Калдие (счетоводител) и Рошмон (главен счетоводител) играеха нощем на зарове с Виктор в задната стаичка на ресторанта. Понеже се събираха много редовно и винаги в един и същи състав, в крайна сметка никой не печелеше и никой не губеше: по закона на вероятностите с течение на времето всичко изгубено и спечелено се преразпределяше помежду им. Все пак обикновено губещият играч бе по-въздържан, а печелившият се чувствуваше задължен да го насърчава. Ала каквото и да станеше, сбирките винаги се провеждаха сред облаци гъст цигарен дим, под овчия поглед на дебелията готвачка, която плетеше някаква безформена и безконечна дреха от розова прежда, поглъщайки на малки глътки аперитив „Мари Бризар“ чашка след чашка. Серве често я наричаше Пенелопа, без да ѝ обяснява какво означава това, и дебелианата, убедена, че става дума за някакъв мръсен намек, не пропускаше да прихне в гърлен смях.

Докато чакаше да стане време за началото на пиесата, Серве изяде едно „Уимпи“^[7], обилно полято с всички сосове, любезно предлагани от заведението, и се опита да смути някаква жена, която вечеряше с мъжа си през две маси от него. Тя го погледна гневно, а сетне отбягваше очите му през цялото останало време, спокойно разговаряйки със своя съпруг. Обезсърчен, Серве напусна ресторанта и тръгна към театъра пеша, през Големите булеварди.

Първото действие беше режисирано несполучливо и протече в тягостна тишина. Надин Шьовалие не се появи, но през цялото време се говореше само за нея. Всъщност всичко се развиваше в голям жилищен блок, където две семейства — едното еврейско, а другото арабско, старателно се отбягваха и тайно се презираха взаимно. Проблемът, върху който бе изградена пиесата, произтичаше от любовните отношения, възникнали между дъщерята на израелтянина и сина на мюсюлманина и довели до забременяването на момичето. Пюкло бе разработил сюжета като комедия на булеварда, жанр, в който навремето бе постигнал завидни успехи. Всичко това водеше до невероятна смесица от истерични реплики, затръшнати врати, семейни скандали между родителите, любовни сцени между децата им, която само доказваше, че за Пюкло нищо не се е променило в най-добрия от

възможните светове^[8] и че му е достатъчно да замени салона с кухня, а спалнята — със задръстен от боклукчийски кофи коридор, за да си мисли, че придава „социален оттенък“ на пиесата. Серве се зачуди дали Пюкло се подиграва със самия себе си или с времето си, или пък и с двете наведнъж. Ако публиката си беше платила билетите, може би щеше да намери на какво да се посмее, ала на генерална репетиция публиката не плаща и си поставя за цел, ако се смее, да го прави съвсем пестеливо или още по-добре въобще да не се смее.

През първия антракт Серве засне две кинозвезди, пиеси уиски с бивш министър, за когото се шушукаше, че се готвел да издаде сензационни мемоари, и един известен писател, който се преструваше, че не вижда друг известен писател само на метър разстояние от него. Критиците — повечето безразлични, някои със светски маниери, а други — подчертано „интелектуални“, разговаряха със съпругите, приятелите или доверениците си за всичко друго освен за пиесата. Били Мерл споделяше с една приятелка неприятностите по колата си, а Пол-Мишел Ламбер хвалеше на жена си българския филм, който бе гледал същия ден в едно малко кино в Латинския квартал. Серж Брабан пък жално се оплакваше от обувките си, които му убивали на палците на двата крака.

Когато се връщаше към мястото си, Серве забеляза изненадан Пюкло, седнал на последния ред в партера, с все така нахлупена на главата шапка, с ръкавици и вдигната яка. Имаше чувството, че не е помръднал още от репетициите — само е повдигнал леко крака, за да могат чистачките да изметат угарките от цигарите му.

Докато в първото действие Пюкло бе отделил място единствено за експозицията на драматическата ситуация, и то с цялата показна бавност, присъща на театъра отпреди войната, във второто вече задействуваше цяла поредица от тривиални недоразумения, чиято цел бе да отворят очите на главите на семействата и благодарение на които майките изпадаха в истерия, а красивите им невинни деца — в най-искрено изумление. Надин Шьовалие положи доста усилия, за да направи героинята си правдива, но това наруши цялостното равновесие на изпълнението и създаде чувството, че играта ѝ е мудна и неестествена. Възлюбеният ѝ не се затормози много-много с някакви си там психологически скрупули и без свян се отдаде на страстните си южняшки пориви. Рембо в ролята на достолепен старец от

предградията бълваше, ломотейки, монолози на църковен идиш, като полагаше неистови усилия, за да изтръгне от публиката някоя и друга усмивчица от немай-къде. Все пак при спускането на завесата се чува откъслечни ръкопляскания, след което всички се втурнаха към бюфета.

Серве си купи програма и през целия антракт разглежда снимката на Надин Шьовалие — доста скован и прекалено осветен портрет, изработен в ателиетата „Валоа“.

Съвсем подобно на второто по ритъм и настроение, третото действие ставаше невероятно съзливо към края. Беше изпълнено с трогателни и цветисти реплики настрани на двамата бащи — благодарение на децата си те отведнъж се издигаха над жалките предразсъдъци и се домогваха до висша степен на братство между хората. После Пюкло престана да подражава на „Ромео и Жулиета“ и почерпи последното си вдъхновение от Молиер, за да завърши с всеобщо помирение под присмехулния и добродушен поглед на един кмет с прогресивни убеждения, вмъкнат на самия край, за да раздава правосъдие и да поучава. Публиката въздъхна облекчено и посрещна с известно оживление съобщенията, направени от Рембо с прегракнал от умора глас:

— Пиесата, която имахме удоволствието да изпълним за първи път пред вас, е написана от Жан-Роже Пюкло.

Надин Шьовалие стоеше на авансцената като лунатичка, с блуждаещ поглед и непроницаемо лице. Серве вдигна апарата.

— Режисьор — Габриел Мантобан.

Чула ли беше щракването? Гледаше право в обектива.

— Художник — Патрис Маршан.

Исключено. Тя не виждаше нищо, просто чакаше всичко да свърши.

— Звукооформител — Мишел Табур.

След три биса на сцената, резултат на глуха борба между ентузиазирания уредник и сдържаната публика, лампите в залата светнаха и зрителите се изнизаха сред приглушени коментари. Само Пюкло остана неподвижен, като закован за креслото си, и Серве отново се зачуди дали не беше умрял по време на репетициите, без да го забележи никой. Сетне зърна една малка врата до първите редове и я отвори. Водеше направо зад кулисите, където уредникът ругаеше реквизитора, понеже бил забравил да сложи някакъв пепелник на

определеното място. Серве сви по един страничен коридор, изкачи стълбите, задръстени от дърдорещи зрители, и стигна до гримьорните. Пред вратата на Пиер Рембо се трупаше възбудена тълпа и Серве чу как една дама шепне на друга:

— Изключително! Каква дълбочина!

Другата заклати енергично глава.

Пред гримьорната на Надин Шьовалие нямаше никой. Серве се облегна на стената и разви обектива на никона, за да може да прибере апарата в джобовете си. Понечи да запали цигара, но се отказа и я прибра в пакета. После почука.

— Влезте.

Най-напред съзря една възрастна дама, седнала на дивана, с дълго цигаре в ръка. До нея жена с черни коси, на неопределена възраст, облечена в избелели джинси и износено яке, изтегнала се лениво, безразлична, гледаше мрачно. Когато вратата се отвори докрай, Серве видя Надин Шьовалие, седнала по халат пред тоалетната масичка. Половината ѝ лице бе намазано с крем, а другата половина все още бе покрита с дебел пласт сценичен грим.

— Сигурно не си спомняте за мен...

— Не, не, спомням си, струва ми се...

Наистина го позна, но не знаеше къде, нито кога го беше срещала. Това бе достатъчно за Серве и той се представи:

— Серве Мон.

Тя се извърна, за да представи другите.

— Мирна Лобович, Габриел Дьорош.

Кимнаха си взаимно. Надин се обърна към тоалетката и продължи да размазва крема по лицето си с крайчеца на пръстите. Гледаше в огледалото към Серве.

— Хареса ли ви?

Той стоеше, облегнат на вратата. Отведнъж реши:

— Не.

Тя спря да разтрива челото си и го загледа настойчиво.

— Защо?

— Лошо написано, лошо изиграно от повечето актьори и глупаво поставено.

Тя остана невъзмутима, до такава степен лишена от всякакъв израз, че му се стори съвсем безжизнена, като заспала под маската от

крем. Възрастната дама размърда цигарето си.

— Много сте строг, господине.

Другата обърна презрително глава.

— Сигурно предпочитате останалите пиеси на Пюкло...

— Съвсем не.

Жената се наведе с неочаквана твърдост и блясък в очите.

— Възхитена съм от тази пиеса. Тя удивително точно поставя някои... сериозни проблеми на нашето време. Точно затова я препоръчах на Надин.

Всички замълчаха. Серве хвана дръжката на вратата и каза:

— Надявам се, че сте ѝ направили услуга.

Надин запали цигара.

— А вие съмнявате ли се, господин...

— Мон. Серве Мон.

Тя прокараваше четката през дългите си коси с наведена глава.

— ... да, господин Мон?

— Изиграхте и се вживяхте в един недостоеен текст, не бяхте добра. Но...

— Но какво?

— Мисля, че можете да бъдете голяма актриса.

Тя не отвърна. Четката шумолеше в косите ѝ. Възрастната дама се размърда на дивана.

— Надин, ако ви пречим...

— Не, не, никак. Жак ще дойде всеки момент.

Серве забеляза забодените на стената телеграми: ПРЕГРЪЩАМ ТЕ МНОГО СИЛНО СТОП ГАБРИЕЛ; С ТЕБ НА СЦЕНАТА СТОП ЦЕЛУВКИ СТОП ПИЕРО; НАЙ-ДОБРИ ПОЖЕЛАНИЯ СТОП ПЮКЛО, и така нататък. Отмести поглед и потърси телеграмата от въпросния Жак, но никоя не бе подписана с това име.

— Е, аз ще тръгвам — каза той.

Тя му подаде разсеяно ръка.

— Довиждане.

Серве мина през агенцията, за да остави филмите си, и се прибра къщи, където прекара цял час пред снимките на Надин Шьовалие и заспа едва късно през нощта.

Въпреки това в осем сутринта той вече бе в агенцията, нещо съвсем необичайно за него, и преглеждаше пресата. В сутрешните вестници бяха излезли две рецензии.

РЕЦЕНЗИЯТА НА БИЛИ МЕРЛ

ТРЯБВА ДА ОТСТЪПИМ от Жан-Роже Пюкло

(Театр де Варие — 21 часа)

Снощи Жан-Роже Пюкло, на когото дължим толкова приятни вечери, ни събра на проблемен водевил. Водевил по форма, проблемен по съдържание. Не съм сигурен доколко е сполучлива една такава комбинация и още от встъпителните сцени се опасявах, че от всичко това ще се роди недоносче. За жалост опасенията ми отчасти се оправдаха. Отчасти, понеже Пюкло не би могъл да напише скучен диалог, да построи безинтересни ситуации, да създаде безцветни герои. Иззад елементарните поуки на сюжета, които оставям на зрителя да открие сам, прозира духът на стария майстор, хуморът на истинския драматург. Що се отнася до играта, трябва да призная, че съм очарован. Гръмогласен и крещящ, умоляващ и сладостно жаловит, Пиер Рембо включи цялата гама на необятния си талант за най-голяма радост на аудиторията. Такъв актьор винаги обогатява ролята си, вплитайки в нея хилядите дребни неща, които ѝ придават неизразимия привкус на автентичността. В ролята на младия влюбен Марк Офре полага доста усилия и още отсега се извява като истински актьор. За жалост не мога да кажа същото за госпожица Шьовалие, чиято прекалена мудност и неестествена съдържаност нарушиха ритъма на някои сцени, които много биха спечелили, ако бяха изпълнени с повече вдъхновение.

ТЕАТЪР

ТРЯБВА ДА ОТСТЪПИМ от Жан-Роже Пюкло

Нека бъдем откровени: Пюкло има напредък, голям напредък, и пиесата му, която се играе в момента на

сцената на Театр де Варие, не рискува да намали с каквото и да било заслужената му слава. Става дума за нова версия на „Ромео и Жулиета“, превърната този път в поучителна комедия, изпълнена от прекрасни актьори, в доста несръчната постановка на Габриел Мантобан. След потискащото първо действие Пюкло възвръща едно бледо подобие на формата си и действието се втурва напред с достатъчно голяма бързина, за да не му доскучае на човек. Доколкото може народна по вдъхновение, на моменти назидателна, понякога смешна, често пъти стигаща до простащина, пиесата **ТРЯБВА ДА ОТСТЪПИМ** има все пак своето голямо предимство в лицето на Пиер Рембо. Огромното, мощно и живописно въображение на този майстор на сцената спасява представлението. Общо взето, добра игра, макар и с известни резерви, на Надин Шьовалие, която се оказва по-безинтересна на сцената, отколкото на екрана.

Раул Герзес

Надин се събуди от звъна на лъжичката, ударила се в чинийката. Отвори очи, видя до себе си Жак, застанал с чаша кафе в ръка. Зад него по мокета бяха пръснати сутрешните вестници. Срещна в очите му съчувствие и скрита болка и отново го съжали за странната му способност да натрупва мъката в себе си. Пое чашата с усмивка и посочи към вестниците.

— Лоши ли са?

Той кимна утвърдително. В апартамента на улица Варен все още нямаше никакви мебели, но мокетът бе осеян с книги.

В единайсет часа Серве купи първия следобеден вестник, а в четиринайсет — втория. В първия въобще не ставаше дума за Надин и пиесата се претрупваше набързо в четири реда, а вторият се произнасяше по въпроса с типичната въобще за изданието неяснота.

С ТРЯБВА ДА ОТСТЪПИМ Пюкло си е опитал силите в един жанр, който не му се удава добре. Опитвайки се да съчетае влечението си към комедията с някои

достойни за похвала, макар и малко странни обществени проблеми, той в крайна сметка не успява да задоволи нито любителите на водевила, нито привържениците на политическия театър. И все пак пиесата му ще развълнува „третата публика“, анонимната тълпа почитатели на Пиер Рембо, чийто доскорошен талант се е изгубил в жалката му и посредствена игра, за която предпочитам да не говоря. Същата тази публика ще намери от всичко по малко в тая творба хибрид и ще се срещне с една доста красива и малко неумела млада актриса, която не желае да се съобразява с другите. Бих искал тук да изразя цялата си симпатия към нея.

Клод Липщиц

Серве остави вестника и установи, че Мертол си е намерил нова жертва — някаква безвкусно облечена, анемична и остроноса блондинка с безцветни месести устни. Това му напомни за нещо и той помоли телефонистката да го свърже с един номер.

— Ало?

— Клод, тук е Серве.

— Не може да бъде! Какво те прихваща?

— Сетих се за теб.

— По какъв случай?

— Каня те на вечеря.

— В осем в „Лип“ става ли?

— Значи в осем.

— Серве?

— Тук съм.

— Благодаря ти.

Тя затвори. Кльощавата блондинка, седнала до Мертол, кихна във виолетовата си кърпичка.

[1] Моля, затегнете предпазните колани и преустановете пушенето! (англ.). — Б.пр. ↑

[2] S.M.I.G. (salaire minimal interprofessionnel garanti) — гарантирана минимална работна заплата във Франция. — Б.пр. ↑

[3] Жорж Сеги (1927) — известен профсъюзен деятел във Франция. — Б.пр. ↑

[4] Произведение на маркиз Дьо Сад. — Б.пр. ↑

[5] Момче (исп.). — Б.пр. ↑

[6] Дочуване (нем.). — Б.пр. ↑

[7] Вид сандвич с голямо кюфте. — Б.пр. ↑

[8] Авторът има предвид прочутия цитат от „Кандид“ на Волтер.
— Б.пр. ↑

IV

Два месеца по-късно, по-прежълтял и с по-треперещи ръце от когато и да било, Реймон Лапад си пиеше коняка в кафене „Флор“. В краката му едно кокерче му ръфаше настървено обувките. Серве, който не го бе виждал от няколко седмици, седна мълчаливо срещу него. Известно време се правиха, че не се познават, после Серве се обади:

— Бяха ми казали, че си умрял.

Лапад поклати глава.

— Не са те излъгали.

Двамата млъкнаха, Серве поръча двойно кафе. Лапад въздъхна дълбоко.

— От време на време чета „Пари Мач“ — каза той.

— Така ли?

— Например при бръснаря, когато някой друг вече е взел „Люи“.

— Е, и?

— Ами там видях една снимка, прилично кадрирана, доста ясна и не безинтересна, която показваше как един американски патрул се бие с вьетнамски партизани на неколкостотин километра от Сайгон, и тая снимка беше подписана от някой си Серве Мон. Не знаех, че има и друг с твоето име в занаята.

Серве благодари на сервитьора, който остави кафето на масата, и сдържа усмивката си.

— И аз не знаех.

— Добре ли мина всичко?

— Да, трудно беше. Започвам да ги съжалявам.

— Хайде де! — рече Лапад. — Само това оставаше. После няма да имаме кого да мразим. Освен това знаеш много добре, че на закуска ядат каквото им падне.

— Да не забравяме също — отвърна Серве — за обновителния и симпатичен либерален полъх, който си проправя път при тях. Съвсем в славната традиция на Рузвелт, на непокорните духове като Мейлър, Маккарти, Голбрайт, Фром^[1], Маркузе, Джоун Бейз...

Лапад въздъхна.

— Няма как, това са интелектуалците, които сме заслужили.

Сетне се наведе и заговори на кученцето:

— Далила, ще ви бъда много признателен, ако ми оставите достатъчно от обувките, за да се прибера у дома.

Серве също се наведе.

— Твоя ли е?

— Тъй вярно.

— Купи ли я?

— От кейовете. Беше сложена в клетка и тъкмо унищожаваше опашката на един умърлушен далматинец. Исках да направя услуга на далматинеца.

— На „ви“ ли й говориш?

— Разбира се. Нали се познаваме съвсем отскоро.

Кученцето изджавка пискливо и задърпа връзката на обувката, която вече бе успяло да различи.

— Виждаш ли, тя също ми говори на „ви“.

— Погаждат ли се с Мадлен?

— Мадлен си събра багажа — каза Лапад.

От близо осем години той живееше с една сдържана и интелигентна жена, некрасива, но чаровна, която тихо страдаше от отсъствията му, но най-вече от пристрастеността му към алкохола.

— Намери в банята една бутилка „Курвоазие“. Много се разстрои и сметна, че трябва да ме изостави на собствената ми съдба, за което беше напълно права. Но вече нямаше кого да събудям, когато не мога да спя.

Лапад погледна към кученцето.

Серве протегна ръка и Далила го захапа с острите си зъбки, махайки приятелски с опашка.

— Спи ли много? — запита Серве, който започваше да разбира.

— Непрекъснато, и е луда да я събудят. Така може да вкухва многократно от удоволствието да заспива.

— Даваш ли й да яде?

— Понякога. Забелязах, че много обича.

Замълча. Серве допи кафето си. Лапад се колебаеше дали да не пийне още един коняк преди вечеря. Далила се нахвърли с нови сили на връзката на другата обувка.

— Ще вечеряш ли с мен?

Серве поклати глава.

— Благодаря ти, но имам работа.

— Щяхме да си говорим за антиамерикански настроените американци.

— Искаш да кажеш за „просветените“?

— Точно за тях.

— Друг път.

— Добре.

Лапад стана, залитна за миг, взе каишката и вдигна Далила на ръце. Целуна я по муцунката и я притисна до гърдите си.

— Всичко хубаво, човече от левицата! Ние с теб сме богоизбрани. Ние единствени знаем, че свободата е реакционно понятие.

Серве го изпрати с поглед, без да става от стола, и си рече, че на бившия партиен теоретик не му е писано много да живее.

Някой беше оставил един брой „Франс Соар“ на скамейката и той го отвори напосоки. Информация от рубриката „Спектакли“ го накара да се замисли.

Известният италиански кинорежисьор Рикардо Манулети ще започне през януари работата по новия си филм **СЛАВА ЗА ПОБЕДЕНИЯ**. Сценарият, който също е написан от него, е посветен на кърваво събитие от римската история. Сред изпълнителите ще бъде съпругата на режисьора, София Салвино, за която Манулети специално е създал една от ролите.

Серве препрочете информацията много бавно, после остави вестника и излезе замислен от кафенето. Купи си един брой „Парископ“ от будката за вестници и подробно изучи театралната рубрика, докато ядеше омлета си в един снекбар на улица Бак. Отбеляза си пет пиеси и още същата вечер изгледа първата — тягостна творба, изпълнена от двама неизвестни актьори, която разкриваше, с помощта на пронизителни крясъци и на цели сцени с безмълвни жестове, безсмислието на войната, разрушителната сила на парите и несправедливостта на западното общество, поне така беше обяснено в

програмата. Авторът, за когото в книжката пишеше, че още няма двайсет години и е студент по литература, а една негова едноактна пиеса вече бе играна в някакъв празен склад в Бобини^[2], не се беше затормозил да следва класическите правила на драматургията. Вместо да образуват едно цяло с хода на действието и да бъдат илюстрирани от него, темите му излизаха от устата на актьорите под формата на безкрайни монолози. Серве не дочака втората част. На другия ден отиде на някаква булевардна комедия — прекрасните актьори се опитваха да изиграят духовито безкрайно недуховития диалог, а през следващите дни видя един добре направен водевил, направо жалка криминална драма и най-сетне доста добрата постановка на рядко играна творба от Пирандело. На шестия ден обиколи театрите по булевард Сен Жармен, а на седмия седна пред една празна тетрадка.

Смяташе, че вече е открил темата си: ролята на възхищението и омразата в отношенията между влюбените, значението на взаимното *уважение*; какво налага на партньорите да лъжат, да създават погрешна представа за себе си, защо им е приятно, когато видят, че тази представа се приема, защо изпитват удоволствие да се почувствуват в нечия чужда кожа. Накратко казано, потъването в някакво криво огледало. И криещата се отвъд този вид отношения жажда за истина, тайнствената убеденост, че истината е *откровение*, че е кантианско измерение на любовта, „императивно съвкупление“^[3]. Към всичко това се прибавяше хипотезата, че чувството, свързващо мъжа и жената, е толкова по-отрицателно (омраза или презрение, изпитвани съвместно по отношение на трети човек), колкото повече двамата партньори се мразят или презират взаимно, стремейки се вследствие на това да си създадат фалшив образ и да потвърдят този на другия. На тази хипотеза се градеше и развоят на действието: женен мъж, до неотдавна известен пианист, чиято съпруга добре познава истинската му същност, има връзка със своя млада колежка. Едва създал във въображението на момичето фалшива и ласкаеща го представа за самия себе си, той вече изпитва нужда да изправи жена си пред това ново свое отражение. Поканва момичето на вечеря, която трябва да продължи до края на пиесата, а самата пиеса започва с пристигането на трите действащи лица в апартамент без никакви мебели (Серве не

бе забравил улица Варен), чиято наредба се състои от няколко сандъка и дъски, и от един роял. През цялото време действието се развива само в този апартамент, където тримата се срещат лице в лице, нещо като игра на истина, в която участвуват лъжци, поначало съществуващи единствено в представата, която създават за себе си у другите. И така, съпругът, който е „изработил“ у двете жени различни представи за себе си, се опитва да съчетае тези представи, за да възстанови, ако е възможно, поне частица от истинската си самоличност.

Залавяйки се за работа, Серве знаеше добре, че му остава още да намери подходящия стил — третия елемент, необходим за една драматична творба. За да отложи момента, в който трябваше да се захване с диалога, той се зае с подробно описание на декорите, на осветлението и на героите. Затърси им имена в календарчето на религиозните празници и след дълги колебания се спря на Ръоне (съпруга), на Леа (съпругата) и на Мишел (любовницата). Чак тогава разтвори вратата на празния апартамент, пусна вътре Мишел и Ръоне и им даде думата.

РЪОНЕ: Още я няма.

МИШЕЛ: Жена ти ли?

РЪОНЕ: Да.

Серве задраска всичко и започна отначало.

МИШЕЛ: Тук ли е?

РЪОНЕ: Леа ли?

МИШЕЛ: Да.

РЪОНЕ: Още не. Тя се връща по-късно.

Прекара цял час в премисляне на нови варианти на тази сцена, без да отбележи какъвто и да било напредък. Остави писалката, сложи вода да кипне и изпи едно кафе. После се залови отново за работа, забрани си дори най-малката поправка и изписа на един дъх двайсетина страници. Спря в момента, когато Леа се появи за първи

път. Беше два часът сутринта, спеше му се, а трима самотни герои, увиснали в празното пространство, изпълваха мисълта му като спомен за нещо случило се съвсем неотдавна.

На другата сутрин Гая извика Мертол, Надан, Несбит и Сюлер на съвещание. Седеше отпуснат в черното си кожено кресло, в неизбежната, току-що изгладена бяла риза, по-розов и по-унил от когато и да било, зад огромното бюро, огънато под купчина книжа, ръкописи и други папки. На попивателната пред него бе разтворен един брой на списание „Плейбой“.

— Ей това нещо тук — каза той със сухия си глас на астматик — излиза в тираж над пет милиона екземпляра.

Надан сви рамене — на загорялото му лице бе изписано невъобразимо спокойствие. Другите изразиха вежливо учудване.

— Знаете ли защо Хефнер^[4] е милиардер?

Четиримата журналисти зачакаха да чуят защо. Гая стовари пълния си юмрук върху списанието.

— Защото е схванал, че хората, които обичат да гледат голи мадами, не са задължително мухльовци! Защото си е дал сметка, че човек може да чете Джойс (автор, от когото Гая не беше прочел нито ред, но към когото изпитваше почтително възхищение) и в същото време да се възхищава на чифт хубави гърди! И освен това — продължи той, понеже обичаше да проследява мисълта си докрай, — защото смята, че без да се прави от това изкуство, мацките могат да се снимат и другояче освен само с минокс в Булонската гора! Ето защо!

На лицето на Мертол се изписа радостно изумление, другите останаха с каменни лица.

— Сега ще ми направите един секси репортаж, много *изискан*, с някоя забавна идея и с мадами, от ония, дето им личи, че са чели и други неща освен Пол Жералди^[5] и „Астерикс^[6] при арабите“! Искам ги чаровни и начетени.

— Мислещи задници — подсказа Несбит.

Гая го изгледа мълчаливо.

— Не смятате ли, че това е добра идея?

— Страхотна! — отвърна Несбит. — Чудно ми е, че не съм се сетил досега за това. Моята годеница чете Спиноза и, уверявам ви,

това не ѝ пречи да...

— Добре тогава, действайте!

Излязоха мрачни от кабинета и се събраха пред един от прозорците на репортерската зала. Мертол гледаше трескаво и уплашено — не можеше да понася да искат от него идеи. Надан както обикновено бе усмихнат и разсеян. Сюлер и Несбит се опитваха да намерят някакво решение. Определиха X на брой изискани и разголени момичета и предложиха да ги снимат на Айфеловата кула или на Шанз-Елизе, пред Посолството на Китайската народна република, на Пон-дез-Ар, в „Максим“, в дирекцията на заводите „Рено“, в Антропологическия музей. Мертол не одобри нито едно от тези предложения и изпадна в състояние на тъпо безразличие, напомнящо вегетативната апатия на трепанираните отпреди войната. Надан се усмихваше на нещо в себе си и дискретно поглеждаше часовника си, марка „Ролекс“. Несбит въздъхна и обяви, че е жаден, което изведнъж пробуди Мертол.

— Страхотна идея!

— Какво? Че съм жаден ли?

— Ще ги снимаме при Виктор...

— Гениално... — промърмори Несбит и погледна към Сюлер. —

Изискани голи мадами, играят на зарове в долнопробна кръчма около Халите... студентки по право, отдали се на нудизъм в кварталната пивница! Много добре си го представям...

Ала Мертол вече набираше някакъв телефонен номер.

— Виктор? Ще ни качиш ли четири халби? Окей. Но не пращай друг, а ела лично. Имаме едно предложение за теб.

Сюлер стана.

— Оставям ви, братлета. Самолетът ми излита след час.

Мертол беше забравил.

— Какъв самолет?

— Паола, драги мой. Не помниш ли, че имаме поръчка от „Жур дьо Франс“?

— Ама тогава кой ще прави онова нещо?

— Цветно ли е?

— Разбира се.

— Повикайте Мон.

— Той не е по тия неща.

Сюлер се намръщи.

— А аз значи съм, така ли?

Виктор лесно склони и прибра с обичайната си дискретност две стофранкови банкноти. Оставаше да се намерят момичетата. Мертол цял следобед телефонира на млади начеващи киноактриси, които бе възнаграждавал през годината с места на стола до себе си. Два часа покъсно, след трийсет и шест обаждания, вече изглеждаше сериозно изтощен. Серве тъкмо се връщаше от репортаж при една седемгодишна поетеса, издала някаква направо отвратителна стихосбирка, когато Несбит му съобщи какво го чака. Уговориха се да се срещнат в три часа сутринта при Виктор.

Тъй като Надин Шьовалие не беше Попеско^[7], Серве реши, че не е необходимо да създава роля специално за нея, за да повтори онова, което вече е направила, нито пък че може да се задоволи с това, което е самата тя. Трябваше да сътвори образ, който да ѝ позволи да разгърне максимално артистичните си способности и да отговаря на индивидуалността ѝ, без да противоречи на композицията на пиесата. И така, застанал до прозореца на гарсоньерата си, Серве отлагаше повече от час момента, в който трябваше да накара Леа да говори. Накрая реши, че всички тия размисления само му губят времето, и след като изпи третото си кафе, седна отново с цигара в ръка и отвори вратата на празния апартамент.

ЛЕА: Закъснях... Имаше страшно много народ в метрото. Добър, вечер, Ръоне, добър вечер, Мишел! Виждате ли, вече знам името ви. Извинете ме само за минутка.

Леа излиза. Дълбоко мълчание.

„Нещо май не съм наред — си каза Серве, — едва си е дошла, а аз я карам да излиза отново.“ Сетне се съсредоточи и в продължение на няколко часа химикалката му бягаше неспирно по страниците на тетрадката. Когато телефонът иззвъня в два и трийсет и пет сутринта, почти бе привършил първото действие. Беше Несбит.

- Господин Серве Мон?
- Същият.
- Изтънчените голи мадами ви очакват.

Серве прекрачи някакъв неуспял да влезе при Виктор пияница, който бе заспал на тротоара, и застана до вратата. Вътре го пушна Кремер, един от „биячите“ на агенцията, чието зверско изражение и коженото яке имаха за цел да държат настрана зяпачите. Мертол се беше настанил до бара и отпиваше с отвращение от чаша мента, а Несбит, седнал връз тезгяха, пиеше както обикновено бяло вино. Виктор, с най-ледената си усмивка на лицето, играеше флипер с Мириам, а тя, щом видя влизания Серве, изтича към него и го целуна по двете бузи.

— Как си, сладур?

— Добре съм. Ти ли ще позираш?

— Ами така изглежда.

— Моите поздравления. Какво четеш в момента?

— Какво? Много добре виждаш, че нищо не чета, след като си бърбя с теб.

— Да, наистина. На какво четеш, когато не си бърбиш?

— О, зависи. Много обичам Слотър^[8], и също оня другия, Ги де Кар^[9]...

— Гая трябва да е предоволен. Човек би помислил, че се намира в публичния дом на самия Гастон.

— Гастон ли? Сводникът на Март?

— Не знаех, че е на Март, но твърде е възможно.

Мертол му махна и той остави Мириам.

— Имаш ли каквото трябва?

— Имам всичко.

Под помътнелия поглед на Несбит Серве нагласи електронните си светкавици на различни места в залата. Кремер вкара една брюнетка, облечена в черна мушама, и тя седна в дъното на кафенето. Виктор, който не виждаше защо трябва да изменя на навиците си, я запита какво ще пие. Тя поръча кафе. Дебелата готвачка се настани на една табуретка до вратата на кухнята, с плетка в ръце и блеснали очи. Пристигнаха още две момичета — тъжни блондинки, които замислено

се загледаха в приготовленията на Серве. Серве отиде при Мертол и Несбит.

— И сега какво точно ще правим?

— Няма нищо сложно... залата ще бъде както обикновено, с посетителите, които си консумират, и всичко останало... с изключение на това, че момичетата са голи.

Серве го погледна, без да продума. Несбит се наведе, за да напълни чашата си.

— Това ли е то изисканото? — запита Серве.

— Просто нямам думи! — промърмори Несбит. — Като картина на Кловис Труй^[10]. Само им липсват детелинки по задниците.

Виктор пушна желязната ролетка и тя изтрополя надолу с метален звън. Ресторантската зала, откъсната от света, се превърна в готов за отплаване кораб. Серве седна до брюнетката, която бъркаше кафето си.

— Как се казвате?

— Мари-Терез.

Каза го, като че ли му правеше някаква отстъпка.

— Работите ли?

— В момента съм разпоредителка в един театър. Правила съм куп неща.

— Добре. Слушайте сега какво ще правим...

Двете блондинки се казваха Жанин и Алис. Жанин, ниска и закръглена, със зле изрусени коси и намацани с чернилка очи, участвуваше като статистка в разни филми и позираше за някакво тайнствено предприятие, чието студио се помещаваше в един забутан склад към Порт дьо ла Вилет. „Приятелката“ ѝ, Алис, беше машинописка и също се бе снимала при неизвестните режисьори от Ла Вилет.

Несбит и Серве се заеха с подреждането на декора. Помолиха Кремер да играе на флипера с безгрижен вид. Виктор се съгласи да остане на бара при условие, че няма да му се вижда лицето, а дебелата готвачка си остана на мястото. Куките чаткаха в дебелиите ѝ пръсти, очите ѝ светеха, стоеше със зяпнала уста. Казаха на двете блондинки да седнат в залата и да разговарят с Несбит, който бе с гръб към обектива. Мириам, Мертол и Мари-Терез пиеха на тезгяха.

Серве включи няколко пъти светкавиците, за да прецени осветлението и да се увери в синхрона с централния затвор на апарата си. После помоли момичетата да се съблекат. Мириам го направи пъргаво и с много чар. Тъмнооката Мари-Терез подреди грижливо дрехите си на един стол, като че ли се намираще в собствената си спалня, а блондинките се обърнаха с гръб и свършиха надве-натри. Не бяха красиви. Жанин бе едра и набита, дебела в кръста, с множество бучици по кожата на бедрата. Алис сякаш имаше повече ребра от което и да е друго нормално същество. Мириам, чието гордо с хубостта си бяло тяло сияеше на бара, се изплези на Виктор, а той поклати глава. Мари-Терез излагаше на показ повехналите си прелести. Серве започна с Мириам и Виктор до тезгяха и положи много усилия, за да запечати на лентата разкошните рижи коси, разстлани по белия гръб, и да забули Виктор в декоративна мъгла.

— Добре. Сега се обърни, седни на табуретката и кръстосай крака. Точно така. Не, не се усмихвай! Все едно, че не ме виждаш. Мисли си за нещо друго!

— За какво?

— За каквото искаш.

— Мога ли да мисля за теб?

— Щом искаш, можеш.

Извила гръб, за да покаже по-добре красивата си тежка гръд, с чаша в ръка и светско изражение на лицето, Мириам заби поглед в тавана. Серве се усмихна, натисна спусъка и десетте светкавици блеснаха едновременно.

— Много добре. А сега се наведи малко.

Тя се наведе. Недоволен, Серве отиде до нея, хвана я за хълбоците и ѝ показа как да застане. Духна леко към дясната ѝ гърда и зърното щръкна. После отстъпи назад под подигравателния поглед на Мириам и направи снимката. Трийсет минути по-късно все още снимаше до тезгяха, обезсмъртявайки този път тъмнокосата Мари-Терез, разговаряща с Мертол. Нямахше как да отлага повече това, което му оставаше.

Обърна апарата, промени осветлението и нагласи в кадър двете блондинки, седнали в залата. Погледна в рефлексния обектив, оправи фокуса и видя четири повехнали гърди, два чифта безизразни очи, тебеширенобяла кожа и зачервени ръце. „Господи — каза си, — дано

не ми се случва да имам работа с тела, които не желая!“ Сетне поръча на Виктор скок, за да си даде кураж, и го глътна на един дъх.

Несбит се бе запознал с Мари-Терез и Серве дочуваше разговора им, докато работеше. Колегата му беше наченал третата си бутилка „Гевюрцтраминер“^[11].

— С какво се занимавате, Мари-Терез?

— Разпоредителка съм.

— Много хубава работа имате.

— Скапана е.

— Какво говорите! Не може да бъде!

— Забавно ли ви се вижда? Да подлагаш ръка!

— Това е християнско занимание — рече Несбит и хвърли поглед към Мертол, който говореше нещо на Виктор.

— Как така?

— Кажете ми, Мари-Терез, как се запознахте с Мертол?

— В един таен бардак, в Аниер.

— Така си и мислех. Горкичката.

— Защо говорите така?

— За да съм в стил 1900 година. Би трябвало да добавя също: „Не ми казвайте нищо повече...“, за да звучи още по-мелодраматично. Лично аз съм против груповия секс — неприятен ми е почти като метрото във върховите часове. И освен това човек попада винаги на разни министри, които разюздано се отдават на долните си инстинкти, или пък на колоездачни състезатели в извънтренировъчен период... хора, с които не можеш да дружиш... Чудно ми е, че на вас ви харесва.

— Добре се плаща.

Несбит вече не я слушаше.

— Сигурно, сигурно... Ще ми дадете ли адреса си?

— Улица Анри Реньо сто четирийсет и пет.

— Отлично.

Той го записа на пакета си „Синиър Сървис“. После добави:

— Няма да искам веднага ръката ви, най-добре е хубавите неща да се запазват за края.

— Както обичате — отвърна Мари-Терез с пълно безразличие.

Несбит избухна в смях.

— Защо се смеете?

Той обгърна слабите й рамене.

— Просто така.

В пет часа сутринта всичко беше готово. Серве беше изпил четири уискита и главата го болеше. Дебелата готвачка спеше и хъркаше силно на стола си. От един час Виктор проявяваше вече нетърпение. Кремер бе спечелил двацет и три безплатни игри на флипера.

Несбит реши да изпрати Мари-Терез, Мертол — двете блондинки, а Серве се съгласи да откара Мириам. Беше го помолила за това, докато той прибираше апаратите си, приклепнала до него само по колан и чорапи. Ала в колата Серве се умълча, погълнат от мисълта за Леа и за по-нататъшното ѝ отношение към Мишел. Струваше му се, че засега тя се държи прекалено дружелюбно, и се питаше как да възстанови равновесието. Болките в главата не му позволяваха да мисли ясно, мозъкът му не работеше добре, но този въпрос непрестанно и упорито го занимаваше. Мириам протегна крака под арматурното табло на остина и заспа, облегнала глава на рамото на Серве. Той се помъчи да кара внимателно, избягваше да натиска рязко спирачките и мислеше за ролята на Мишел, която му се струваше недостатъчно убедителна.

Мириам живееше на приятна улица до Порт дьо Венсен. Серве внимателно я събуди.

— Хайде, върви да си легнеш.

Тя отвори очи, погледна към своята улица, която се виждаше в нощта, към неколцината минувачи, които вървяха забързано, с ръце в джобовете.

— Лека нощ.

Тя му подаде устните си и той я целуна набързо.

— Довиждане.

Тъй като беше изпратен от Мертол в Котре, Пиренеите, за погребението на трийсет и пет деца, загинали при автобусна катастрофа, той можа да се заеме отново с пиесата чак през следващата седмица, когато се завърна. Без да прочете написаното и убеден, че е много лошо, вече работеше само за да свърши, понеже обичаше да доведе започнатото докрай.

Мълчание. Мишел прави крачка назад, без да изпусква Леа от очи.

ЛЕА: Имате ли амбиции, Мишел? Някакви планове? Ще ми се да ги науча. Бих искала да знам защо сте дошли тук, какво сте искали да намерите, какво се надявате да получите. Толкова е лесно Ръоне да бъде подценен, да бъде изкаран жалък тип. Мисля, че вече съм ви го казвала. Всяка сутрин ние слигаме заедно в осем часа. Изпиваме по едно кафе близо до метрото, в бистрото, което се нарича „Курие дьо Брест“. Ръоне си поръчва голямо кафе с мляко и филия с масло, а аз — двойно еспресо с цигара „Голоаз“. Това не е навик, а цял ритуал.

„Прекалява — рече си Серве, — чак става жалка. Впрочем тя си е такава поначало, а и трябва да бъде такава. Сама се е обрекла непрекъснато да губи и да се извинява.“ В съзнанието му Леа вече нямаше нищо общо с Надин Шьовалие, беше си чисто и просто Леа. Запали цигара.

Тези сандъци, които ни служат за мебели, са взети от някакво пусто незастроено място, където Ръоне ме намери една вечер върху купчина кал, с подгизнали крака. Помисли ме за умряла... и тогава ме целуна.

„Сега пък много взех да дрънкам, а и теоретизирам“ — каза си Серве и задраска последното изречение. Но това го направи неспособен да продължи по-нататък. Заснова напред-назад покрай леглото, след четвърт час видя, че е останал без цигари, и използва случая, за да излезе.

Входът за артистите бе откъм тъмна уличка, отляво на театъра. През отворения прозорец на портиерната се разнасяше кадифеният глас на Леон Зитрон^[12], който отекваше между мръсните стени. Тя излезе първа — видя я ясно в рамката на вратата. Беше облечена в

морскосиньо манто и говореше с някого. Серве прикри огънчето на цигарата си и отстъпи в тъмнината. Надин Шьовалие се превърна в силует — беше направила две крачки в уличката, но с лице към вратата и светлината.

— Ела, Жак, остави това.

Жак се очерта на свой ред на фона на светлината — обикновен мъж с очила, с широки и прегърбени рамене.

— Не ги обичам аз тия неща.

Гласът му бе плътен, дрезгав, немного звучен.

— Знам, и аз не ги обичам, но пазачът не може да се справи.

Минаха покрай Серве, без да го видят, без да си кажат нито дума. Тръгна след тях и видя, че се качват в едно зелено пежо 204, после ги изгуби в движението по Големите булеварди. Група младежи от предградията отминаха със смях и глъч, със стиснати юмруци, бели под неоновите лампи.

— Кво ще правим сега?

— Да се чупиме, а?

— Ти да не си мръднал случайно?

— Скива ли я оная?

— Коя бе?

— Е-е там, скива ли?

— Не е зле.

— Да й свирнем ли?

— Я се разкарай!

— Шубе ли те е?

— Що не се скриеш бе! Аз изчезвам.

— И кво ще правим сега?

Полъх на изкуствено веселие, на предизвикателна тъга. Още една пропаднала вечер, изгубени надежди, а на хоризонта — сянката на завода.

Серве тръгна бавно по тротоара и стигна до колата си, също като тях без никакво желание да се прибира. Седна зад волана и се загледа как булевардите се обезлюдяват и замират, как двойките потъват в метрото, хванати под ръка, как колите отминават към 14-и и 18-и район, към Сен Дьони, към Иври, към Коломб.

В четири часа сутринта с натежали от умора клепачи седна отново пред тетрадката. Три часа по-късно пиесата бе завършена —

две тетрадки, сложени една над друга. Беше написал заглавието на кориците: ВЕЧЕРНА СРЕЩА (II действие). Вече можеше да спи.

Люс Бертло завеждаше архива на агенция Гая-Бек повече от шест години. Познаваше агенцията от самото ѝ откриване, когато се помещаваше в две мръсни стаи на улица Кроасан, близо до улица Монмартр, от времето, когато Гая сам пишеше текстовете на репортажите в три часа сутринта, с пура в уста, докато фотографите (тогава всичките работеха „на парче“) го настъпваха по краката и блокираха с частните си разговори малката телефонна централа с две линии. Тя беше създавала и водила архива още от първия ден и ако агенцията, чиито печалби днес невинаги успяваха да оправдаят известността ѝ, продължаваше да се спасява от дефицита, това бе благодарение на Люс Бертло и на огромното богатство на нейните папки. Държеше се твърде рязко, очите ѝ бяха твърде студени, облеклото — твърде безцветно, за да бъде ухажвана или пък смятана за красива — за нея се сещаха само когато искаха нещо от архива и очевидно тя нямаше нищо против това. Затова изглеждаше малко изненадана, когато Серве сложи пред нея две тетрадки.

— Какво е това?

Тя отвори първата и прочете на титулната страница:

— ВЕЧЕРНА СРЕЩА — пиеса в две действия от Жером Боа.

— От един мой приятел е. Търсеше някой да му я препише на машина и аз се сетих за теб.

Тя прелисти няколко страници.

— Хубава ли е?

— Не знам, не съм я чел. Чакам първо да се препише. Разбира се, той ще си плати.

— Добре ли ще плати?

— Да.

Тя остави първата тетрадка, взе втората и бавно я прелисти.

— Ще мога да работя само вечер, вкъщи. Ще ми трябва една седмица.

— Мисля, че става.

— Добре. Благодаря ти, че си се сетил за мен.

— Няма защо.

Не се решаваше да излезе от помещението с хилядите класьори, с натрупаните папки, с разноцветните календарни планове. Люс бе оставила тетрадките в единия край на бюрото си и спокойно чакаше Серве да добави нещо или да си тръгне. Той стоеше неподвижен, приковал поглед в двете тетрадки. После вдигна глава, установи, че устните на Люс са красиво очертани, ала прическата не ѝ отива, че няма какво повече да ѝ каже и секундите се точат почти осезаемо.

— Довиждане.

— Довиждане.

Мертол, Надан, Несбит и Гоцоли се бяха надвесили над светлинната маса и прикрито се усмихваха. Присъствието на Гоцоли означаваше, че на изложените диапозитиви има голи жени. Серве седна уморено зад едно бюро и реши да се обади на Клод Ландр, за да я пита какво прави.

— Мон!

Викаше го Мертол.

— Ела да видиш!

Серве отиде при тях. Там бяха наредени снимките за „изискания“ репортаж, направени в заведението на Виктор, за който той съвсем бе забравил. Снимките бяха превъзходни, репортажът — отвратителен. Качествената работа подсилваше дори още повече смешната страна на всичко това, подчертаваше скверността на декора, жалкия вид на двете разголени блондинки, чиято смирена грозота наред кафенето напомняше донякъде *Закуска на тревата*^[13]. Както Серве го бе предвидил, единствена Мириам беше на ниво, посвоему излагайки като предизвикателство към другите бялото си тяло — пленително и недостъпно — наред тая тъмна дупка. Гая беше изгубил интерес към идеята и за всеобщо облекчение дори не дойде да види свършената работа. Само помоли Мертол да изпрати снимките в „Плейбой“, където, разбира се, не ги приеха. В края на краищата излязоха в едно английско списание, предназначено за войници, за фризьори и за жадни за снимки от подобен род ученици, зле отпечатани, лошо странирани и, за щастие, без подпис.

Три дни по-късно, в единайсет часа вечерта, когато Серве вече си бе легнал и препрочиташе за десети път „Червената жътва“^[14], телефонът иззвъня.

— Серве?

— Аз съм.

— Обажда се Люс. Знаеш ли, попаднах на една страница, от която почти нищо не се разбира. Приятелят ти трябва да си е бил пийнал. Невъзможно е да се разчете. Имаш ли телефона му? Искам да му се обадя.

— Той сега не е в Париж, мисля, че е в Рим.

— Колко неприятно!

Серве отметна чаршафи и завивки и се изправи в леглото.

— Може би ще успее да го прочета.

— Мислиш ли?

— Нека да опитаме. Ти къде живееш?

— Веднага ли ще дойдеш?

— А защо не?

Тя замълча.

— Не съм облечена.

— Аз съм със свободни разбирания. И също много обичам кафе. Хайде, до скоро виждане.

— Чакай, не знаеш къде да дойдеш!

— Слушам те.

— Улица Верной трийсет и четири, петият етаж, вляво.

Сградата бе мрачна, килната на една страна и с олющена фасада. Намираще се малко преди улица Бон. Нямахте асансьор и по стълбите миришеше на свещи. Люс отвори вратата намръщена.

— Влизай. Сега вече е свършено с доброто ми име.

— Ти имаше ли въобще добро име?

— „Сериозна, никъде не ходи, слуша музика, поздравява всички по стълбите, включително и шантонерката от втория етаж, много рядко получава писма, никакви гости, особено през нощта.“

— Виж какво, моето момиче...

— Сядай.

Жилището беше съвсем миниатюрно, много подредено, много чисто, имаше малко книги, малко плочи, репродукция на Клее, едно тясно легло, малка масичка, няколко навяващи тъга дреболии върху

избърсана от прахта етажерка. Серве се чувствуваше прекалено висок, дебел и несръчен, за да се движи в единствената стая. Страхуваше се да не блъсне, да не счупи или развали нещо. Седна и се заслуша в потракването на порцелановите съдове, долитащо от кухненския бокс — приспособен за целта вграден гардероб, където Люс топлеше водата и сипваше нескафето. Беше облечена в морскосин халат, съвсем същия на цвят като мантилото, което носеше няколко дни по-рано Надин Шьовалие.

— Беше ли заспал, когато се обадох? — запита Люс.

— Ами, заспал! Тъкмо изпълнявах съпружеските си задължения.

— Без майтап? А тя нищо ли не каза?

— Разбира се, че каза. Помоли ме да ти благодаря.

Тя се обърна към него и се разсмя, а той изведнъж се почувствува по-добре в лилипутската обстановка. После стана, отиде до масата и видя тетрадката, отворена на злополучната страница. Беше я писал на размъване, след дълги и изморителни часове работа, и наистина почти нищо не се разбираше. Той седна с молив в ръка и се престори, че разгадава думи, които знаеше наизуст.

— Искаш ли захар?

— Да, четири бучки.

— Шегуваш ли се?

— Не.

Люс смръщи вежди, пусна четири бучки захар в чашата и разбърка кафето с отвращение.

— Ето, сиропът ти е готов.

— Благодаря.

— Разчиташ ли?

— Да, всичко е наред.

Тя се наведе до него, за да гледа. Той пишеше думите с главни букви, надявайки се да прикрие приликата между собствения си почерк и почерка на господин Жером Боа. Люс ухаеше на сапун. Сигурно се беше къпала същата вечер.

— Готово. По-нататък разбираш, нали?

— Да, там е много по-ясно. Смятам да свърша до утре вечер.

— Идеално.

Доизпи кафето си и стана. Облегната на стената, тя го гледаше безучастно.

— Благодаря ти, че дойде.

Той вдигна рамене.

— Благодаря за кафето.

Замълчаха. Той направи няколко крачки към вратата.

— Сега ще продължиш ли, или ще си лягаш?

— Ще продължа.

— Добре.

Той спря с ръка на дръжката и се обърна.

— Знаеш ли, предпочитам да не говориш много за пиесата в агенцията.

— На кого пък да говоря?

— Не знам, само така ти казвам...

— Разбира се. Лека нощ.

Той отвори вратата, потърси копчето на автомата и не можа да го намери.

Тя се подаде навън, за да му го покаже, протегна се и неволно се притисна до него за миг.

— Готово. Няма да те целувам заради съседите.

— Разбира се. Как изглежда „шантонерката от втория етаж“?

— От тия, дето имат вид на трескави, нещо като начален стадий на туберкулоза, нали се сещаш? Две очи и нищо повече, и ръце като кибритени клечки. Всяка, неделя чете Пруст.

— Значи не е в ред, така ли?

— И още как! Трябва да чукнеш шест пъти и да изсвириш с уста първите три такта на „Танца на смъртта“ от Сен Санс.

— На всичко отгоре много обича музика, така ли?

— Не си ли чувал, че женското тяло е най-хубавият музикален инструмент?

— Чувал съм, но аз нямам слух.

Тя замълча.

— Знам. Хайде, довиждане.

После затвори вратата и в същото време стълбищният автомат изгасна. Намери копчето пипнешком, слезе долу и се качи в колата.

Поколеба се за миг, тръгна по улица Бак, в посока към булевард Сен Жермен, и паркира на пешеходната пътека, на ъгъла с улица Сен

Бьоноа. Във „Флор“ беше пълно с народ и тъкмо щеше да си тръгне, когато зърна Несбит, седнал насаме с една елегантна жена. Англичанинът му махна да иде при тях.

— Здравей, Мон. Да ти представя бившата си жена Натали. Натали... Серве Мон.

Серве стисна дългата хладна ръка и седна на крайчеца на скамейката.

— Добър вечер.

— Добър вечер, господине. Интересувате ли се от проблема за издръжката?

Серве вдигна вежди.

— Не особено.

— Жалко. Понеже точно това е темата на разговора ни с бившия ми съпруг, а той ви покани на нашата маса с намерението да го отклони в друга посока. Но тъй като съм дошла дотук, за да говоря единствено за това и за нищо друго, съжалявам много, че ще трябва да ви отегча.

Несбит си играеше с чашата си „Гевюрцтраминер“. Беше блед, с тъмни кръгове под очите.

— Натали работи в Министерството на финансите — довери той на Серве, като че ли това обясняваше всичко.

Серве кимна. Жената му се видя красива. Той стана.

— Радвам се, че се запознахме, госпожо.

— Аз също, господине. Сигурно друг път ще можем да си поговорим повече.

— С удоволствие. Желая ви приятна вечер.

— Благодаря, подобно.

Несбит го изпрати с поглед, като корабкрушенец, гледащ след кораб, който не е видял сигналите му за помощ.

На другата сутрин Серве се отби в архива. Люс Бертло се беше качила на една табуретка и търсеше някаква папка.

— Добре ли спяхте, госпожице?

— Господин Мон! Обикновено въобще не се виждаме, а сега — всеки ден. Как да го разбирам?

Серве се заозърта свенливо.

— Не знам.

— Срамувате ли се?

— Май че да.

Тя слезе с папката и я сложи на бюрото си.

— Безразличието ти ме учудва. Искаш ли да дойдеш да си го вземеш довечера?

— В колко часа?

— В единайсет. Мисля, че ще съм свършила.

— Окей. Да донеса ли нещо?

— Цветя ли?

— Може и салам.

— Каквото искаш. Я ми кажи, ти не прави ли репортаж за една дама на име Клод Ландр? „Синемонд“ ми иска снимки, а не мога да намеря нищо. При това съм сигурна, че ги видях в лабораторията.

— Да, правих наистина, но беше частно. Негативите са у нея. Мога да ѝ ги поискам, това сигурно ще я интересува.

— Приятелка ли ти е?

— И още каква! В училище си търкахме гащите в един и същи...

— Хайде, изчезвай!

Клод го посрещна разчорлена, с размазан грим по очите, останал от предната вечер. Изглежда го смаяно, без да продума.

— Ти луд ли си да ме будиш по това време?

— Часът е десет и половина и славата е пред теб.

— Славата ли?

— Мога ли да вляза?

Беше си подала само главата през откренатата врата. Отмести се и той влезе. Беше гола, само с долнище на пижама и с шалче от „Ермес“ на врата.

— Така ли спиш?

— През зимата си слагам вълнен шал.

— Права си. Човек не знае кога ще му излезе късметът.

— Искаш ли кафе?

— Това е добра идея.

Седна на разхвърляното легло и зърна един дебел ръкопис на килимчето до краката си.

— Това новият ти филм ли е?

— Имам страхотна роля: седем сцени, сто и двайсет реплики.

— И колко думи?

— Още не съм ги броила.

Той прелисти сценария.

— Криминален ли е?

— Да, нещо от сорта на „последния удар на царя на апашите, който вече е стар и трябва да си напълни джобовете, преди да отиде да прекара последните си дни във Флорида заедно с любовницата, кучето и спомените си“.

— Ти ли си любовницата?

— Да. Между другото, ролята не е лоша. Бенвил ще е режисьор.

— Значи няма да струва.

— Не твърдя обратното, но ролята не е лоша. Все още ли го пиеш с четири бучки?

— Да.

— Заповядай.

Подаде му чашата и запита:

— Каж ми сега, защо ме събуди в ранни зори?

— „Синемонд“ иска твои снимки.

Тя запали цигара и седна до него с чаша в ръка.

— За корицата ли?

— Разбира се.

— А името ми?

— С едър шрифт, петсантиметрови букви.

— Това е интересно. Предполагам, че искаш негативите.

— Точно така, ако обичаш. И престани да ме съблазняваш.

Тя му се усмихваше, облегната на лакти, в поза, която особено подчертаваше гърдите ѝ.

— След първия път не вярвах, че някога пак ще се видим, знаеш ли?

Той поклати глава и стана.

— Ще ми дадеш ли негативите?

Тя му ги даде.

Сред гъст цигарен дим и непрестанна блъсканица Серве се наобядва заедно с Несбит и Мириам при Виктор. Ястието за деня — огромна порция говеждо варено, което Несбит опитваше недоверчиво — имаше, общо взето, определен успех и дебелията готвачка се вихреше в тропическата горещина на кухнята си, лъснала от пот и пуснала най-широката си усмивка.

Несбит не спомена нищо за срещата им от предната вечер и Серве сметна за безпредметно да говори за това, още повече, че англичанинът, по-блед и по-сбръчкан от обикновено, не криеше лошото си настроение.

— Нещо май не е наред, а? — попита го Мириам, която винаги се чувствуваше добре.

— Има нещо такова.

Несбит отстрани внимателно с ножа си едно парченце тлъстина, като някой лекар по съдебна медицина, извършващ аутопсия. Сетне добави, без да вдига поглед:

— Гая иска да ме уволни.

— Не може да бъде! — извика възмутено Мириам.

Серве вдигна изненадан глава. Несбит заговори приглушено и изведнъж акцентът му, обикновено незабележим, започна отново да се чувствава:

— Повика ме една заран в кабинета си и ми каза: „Господин Несбит, смятате ли, че вършите някаква работа тук?“ — представяте ли си? Как може да се задават такива въпроси!

— А ти какво му отвърна? — запита Мириам, заинтригувана от тайните на наемния труд.

— Ами рекох му: „Да...“ Какво искаш да му кажа? И тогава той ме попита: „А каква по-точно?“

И Несбит загледа с опулени очи ту към Мириам, ту към Серве.

— Не можах нищо да му отговоря. Смотолевих нещо и накрая той ми благодари за посещението и ми каза, че мога да си тръгвам. Това може да значи само, че ме уволнява, нали?

Серве вдигна рамене.

— Човек може да очаква всичко от него.

На Мириам ѝ беше много мъчно. Пусна едно коляно на Несбит, за да му покаже, че е така, а той си наля шестата чаша вино.

— Разбираш ли, Серве, има някои въпроси, които доброто възпитание не позволява да бъдат задавани, и един от тях е да питаш тоя и оня какво върши.

Серве наведе глава, за да скрие усмивката си. После реши, че Мириам ще може по-добре от него да утеши Несбит, набързо привърши с яденето и ги остави сами. Трябваше да прави репортаж в 19-и район, където някаква готвачка в детска градина беше подправила супата с препарат против глисти за ветеринарни цели. Мертол искаше снимка на готвачката, на детската градина и на децата в болницата. Каза, че щял да бъде доволен, ако може да се направи снимка и на супата.

Люс прие розата с усмивка.

— Това ли е саламът?

— Да.

— Много хубаво мирише. Влизай.

Той седна на леглото, а тя наля вода в една ваза, сложи в нея розата и я постави внимателно върху камината.

— Още не съм свършила. След петнайсет минути ще бъде готово. Да ти направя ли кафе?

— Ако обичаш.

Тя сложи чашата пред него, увери се, че има цигари, и се върна на машината. Пишеше много бързо, на нервни откоси, без да отмества поглед от тетрадката. Пръстите ѝ бяха къси, дланите — квадратни, но въпреки това в ръцете ѝ имаше някакво изящество, някакъв особен чар, дължащ се без съмнение на пъргавината им. Той се обърна към малката библиотека и очите му пробягаха по заглавията на книгите. Имаше малко романи, няколко биографии, очерци, между които „Интелектуалната свобода в СССР“ от Сахаров, и два тома на Ленин. Художествената литература беше представена от Киплинг, Луис Карол, Стендал, Дюма, Жул Верн и Суифт. Малко изненадан, Серве ги разгледа по-отблизо. Видя най-великата до най-неизвестната от всички творби на Юго: „Човекът, който се смее“ и „Книгата на Монел“, „Дракула“ от Брам Стокър, както и „Брулени хълмове“, „Фермата“ от Оруел — на английски, и „Тенекиеният барабан“ от Грас. Беше

започнал да препрочита първите страници на „Човекът, който се смее“, когато Люс свали последния лист от машината.

— Готово.

Обърна се към него и го видя какво чете.

— Ако искаш, мога да ти я дам.

— Имам я. Препрочитах началото. Свърши ли?

— Да, всичко.

— Колко страници излезе?

— Осемдесет и три. Струва ми се кратичка.

— Възможно е. Как я намираш?

Тя наведе глава, за да помисли.

— Не е лоша. Мисля, че е малко...

— Какво?

— Малко нагласена, изкуствена. Смятам, че диалогът нещо не върви. Не е достатъчно естествен. Отдавна ли го познаваш?

— Кого?

— Жером Боа.

— Да, доста отдавна.

— Трудно ми е да ти обясня, понеже не си чел пиесата... Писал ли е и други?

— Нямам представа. Не вярвам.

— Когато я прочетеш, ще поговорим, ако искаш.

— Добре.

Серве стана и сложи под мишница папката, където тя бе подредила екземплярите. Все още седнала, Люс го гледаше мълчаливо.

— Е, хайде, да те оставя да спиш — рече Серве.

Люс оправи една от гривните на китката си.

— Серве — започна тя с неочаквана благост в гласа, — знаеш ли с какво се занимавам в агенцията?

— Разбира се.

— Подреждам, каталогизирам и разпространявам снимки, нали така?

Серве сви вежди.

— Да.

— А какво придружава снимките? Обяснителни текстове... написани от кого? От фотографа. Откакто си започнал да работиш при

Гая, съм имала достатъчно време, за да науча почерка ти, не смяташ ли?

Серве кимна и започна да подхвърля запалката си в шепа...

— Значи си разбрала...

— От самото начало. Това ме озадачи... исках да разбера защо един добър фоторепортер, който може би по-късно ще стане добър фотограф въобще, му се е приискало да напише пиеса. — И посочи с пръст към тетрадката. — Не съм сигурна, че успях да намеря отговора там.

— Така ли?

Тя поклати глава и стана.

— Прегледай отново диалозите и прикрий малко по-добре теориите си — само ще спечелят от това. И благодаря ти за розата.

Изпрати го до вратата.

— Всичко хубаво, господин Боа.

Той седеше объркан, не можеше да се накани да си тръгне и я гледеше настойчиво.

— Нали ти казах, че не съм голям познавач на музиката. Не можеш ли да бъдеш по-ясна?

Тя се усмихна.

— Наспи се хубаво, Серве.

И понечи да затвори вратата.

— Чакай, не съм ти платил!

Той извади от джоба чековата си книжка. Вратата се затвори.

Поправките му отнеха цяла седмица. Отначало реши само да премахне отрицателната форма и да избегне въпросите с инверсия, за да направи диалога „по-естествен“. Но това не го удовлетвори. Тогава се наложи да оправи изцяло няколко сцени, както и половината от второто действие, което удължи с десет страници. Вече не изпитваше никакво удоволствие да се връща към героите си и да ги кара да говорят. Мразеше празния апартамент, който вече нямаше нищо общо с апартамента на улица Варен. Леа му се струваше едновременно прекалено сложно устроена и повърхностна, като абстрактно произведение, чиято психологическа обосновка, твърде често подчинена на теорията, му изглеждаше неубедителна.

Когато свърши, беше три часът сутринта, сряда срещу четвъртък. През тази нощ направи нещо, което не бе правил от години насам — снима за собствено удоволствие.

Пътуваше с колата към Сен Жермен де Пре, търсейки някакъв отворен бар, за да отпразнува сам окончателното завършване на пиесата. На седалката до него имаше един никон, който бе забравил да прибере, зареден с филм и с поставен деветдесетмилиметров обектив. На червен светофар го вземаше и го насочваше към каквото се появи пред очите му — към пустите улици, към кофите за боклук, към сгушените до железните решетки на метрото клошари. От притуленото преддверие на един нощен бар в обектива му попадна някаква жена във вечерна рокля, с разголени рамене, чиито черни коси се спускаха на вълни по бялата ѝ кожа, а тъмните ѝ очи искряха с неизразимо високомерие. Той натисна спусъка, без да се колебае, подчинявайки се на някаква непреодолима повеля. Непознатата отмина, качи се в едно червено порше и изчезна. Светна зелено, Серве потегли и тръгна към агенцията.

Закрачи пред кабината за проявяване на филми с нетърпение, каквото не бе изпитвал от първите си стъпки в професията. Сепна се, когато звънът на часовника му извести края на операцията, и въздъхна облекчено при вида на яския и контрастен негатив. Десет минути по-късно в проявителя се появи една непозната жена, хваната в кадър до коленете, в бледата светлина на единствения уличен стълб, величествено самотна сред безлюдната улица. Извади десетина копия, едва тогава реши, че е доволен, отнесе вкъщи трите най-добри и ги нареди върху леглото си. В продължение на повече от час стоя, загледан в тях, напълно забравил за поправения ръкопис на пиесата, над който бе работил всяка нощ от седмица насам.

Носът ѝ бе по-скоро дълъг, лицето — прекалено триъгълно. Косите — водопад от тъмни вълни, обрамчващи и подчертаващи бледото лице — бяха свършени, също както раменете, вратът и дългите ръце. Но над всичко това властвуваха очите — горди, високомерни, бляскави черни очи. Тази жена сякаш се бе освободила от всякаква вътрешна борба. За нея не представляваше никакво усилие да върви на тънките като игли точета, с голи рамене, с гримирани очи, по сивия асфалт в една обикновена нощ. Серве не искаше и да знае откъде идва тя, накъде отива или дори поне името ѝ. Но дълго се мъчи

да разбере защо току-що бе направил най-значителната снимка в кариерата си.

- [1] Ерих Фром (1900–1980) — американски психоаналитик от немски произход. — Б.пр. ↑
- [2] Предградие на Париж. — Б.пр. ↑
- [3] Алюзия за категоричния императив на Кант. — Б.пр. ↑
- [4] Хю Хефнер — основател и главен редактор на „Плейбой“. — Б.пр. ↑
- [5] Пол Жералди (1885–1983) — френски поет и драматург, автор на блудкаво-сентиментални творби. — Б.пр. ↑
- [6] Популярен герой от комиксите. — Б.пр. ↑
- [7] Елвир Попеско — известна френска актриса. — Б.пр. ↑
- [8] Франк Слотър (1908) — американски писател. — Б.пр. ↑
- [9] Ги де Кар (1911) — френски романист и драматург, автор на многобройни романи със сензационен сюжет. — Б.пр. ↑
- [10] Кловис Труй — френски художник сюрреалист, известен с еротичните си картини. — Б.пр. ↑
- [11] Алзаско бяло вино. — Б.пр. ↑
- [12] Леон Зитрон (1914) — известен френски телевизионен журналист и коментатор. — Б.пр. ↑
- [13] Известна картина на Мане. — Б.пр. ↑
- [14] Роман от Жоржи Амаду. — Б.пр. ↑

V

Касиерката на театъра беше болна от грип. Увита в цяла грамада разноцветни пуловери и шалове, откъдето надничаха червен нос и чифт съзливни очи, тя гледаше втренчено в Серве, сякаш причината за всичките ѝ мъки се криеше в него.

— Какво искате?

— Към кого трябва да се обърна, за да оставя един ръкопис?

— Пиеса ли е? — запита тя, сякаш го подозираше, че иска да остави някоя биография на Рилке.

— Да, пиеса.

— Записали ли сте името и адреса си?

— Да.

— Тогава дайте я на мен, в канцеларията няма никой. Аз ще им я предам.

— Добре. След колко време мога да очаквам отговор?

— Зависи. Може да стане след петнайсет дни, а може и след месец.

— Благодаря ви.

— Няма защо.

Минаха два месеца, но известие така и не дойде. Обади се в театъра и го свързаха с някаква чиновничка от канцеларията.

— Как се казва пиесата ви?

— „Вечерна среща“.

— А името ви?

— Жером Боа.

— Почакайте малко така, ще попитам директорката.

След петминутен неразчленим и приглушен разговор гласът ѝ отново прозвуча в слушалката:

— Госпожа Полет Фавр-Гру се е запознала с произведението ви. За съжаление обаче тя смята, че пиесата не е подходяща за нейния

театър, най-вече що се отнася до броя на действащите лица и до трите декора.

— Но в моята пиеса има само един декор и три действащи лица.

— Така ли? — Тя замълча. — Почакайте малко.

Изминаха десетина минути, през които Серве чу някъде да хлопва врата.

— Господине?

— Да, слушам ви.

— Госпожа Фавр-Гру замоли да ви предам, че не е получавала вашата пиеса и че сигурно се е изгубила по пощата.

— Но аз я оставих лично.

— Така ли? На кого я предадохте?

— На касиерката.

— Добре. Не затваряйте.

Отново чакане. Серве запали цигара.

— Там ли сте още?

— Все повече и повече.

— Е, добре, вижте, касиерката не си спомня. Ако обичате, обадете се утре пак. Ще проверим.

— Да, благодаря ви.

На другия ден той се обади отново и говори със същата чиновничка.

— Вие ли се обаждате вчера?

— Да, аз.

— Имате късмет, пиесата ви се намери.

— Прочели ли сте я?

— Пиесата ли?

Серве стисна зъби.

— Да, пиесата.

— Госпожа Фавр-Гру е много заета в момента. Замоли ме да ви кажа, че ще ви отговори писмено.

След един месец той отново се обади в театъра, за да научи, че госпожа Фавр-Гру е в чужбина и ще се върне чак през следващия месец. След още петнайсет дни получи кратка бележка:

Господине,
Госпожа Полет Фавр-Гру с удоволствие се запозна с Вашето интересно произведение. За съжаление обаче пиесата не отговаря напълно на духа на нейния театър и затова тя сметна, че трябва да Ви я върне.

Три дни по-късно ръкописът пристигна по пощата. Беше скъсан на няколко места, тук-там е имаше петна и на авантитулната страница някой си бе записал телефонен номер. Двете последни страници липсваха.

Седнал удобно на една от скамейките в бирария „Лип“, Пиер Ланиер предложи цигара на Серве.

— Скъпи приятелю, пиесата ви ме заинтригува. В нея има хрумване, дори нещо повече — интересно хрумване. Но трябва да ви призная, че по отношение на формата има още какво да се желае. Чувствува се, че сте нерешителен, бих казал дори, затруднен от собствените си герои. Казвам ви го, но съвсем не искам да ви обезсърчавам.

Театър „Луи льо Гран“ задържа ръкописа шест месеца и го върна обратно без никакво обяснение. Театр Модерн му изпрати по погрешка пиесата на някой си Жан Бусон, озаглавена „Последният коридор“, след което още на другия ден му я поиска и го замоли да се свърже с въпросния Жан Бусон, за да получи от него своя ръкопис. Освен това директорът на театъра, Серж Брифар, изразяваше съжаление, че е трябвало да отхвърли пиесата, която намираще за „интересна, макар и доста объркана“.

Жан Бусон живееше на улица Тампл, на един таван, пълен със стари вестници и дюшеци. Миришеше силно на хашиш. Бусон имаше дълги, изгубили блясъка си коси, бледо лице и безжизнени очи. Покани Серве да седне на един миризлив дюшек и цели десет минути рови в един шкаф, преди да намери ръкописа и да му го даде.

— Ето, вземи си творението. Четох го — не е лошо.

Клатушката се леко и изговаряше думите бавно и трудно.

— Защо не опиташ при Таблие?

Таблие държа ръкописа цял месец и го изгуби, преди да е намерил време да го прочете. На Серве му оставаха още три екземпляра. Раздаде ги едновременно на трима режисьори. Реймон Майар му съобщи чрез помощник-режисьора, че в момента няма време за четене, тъй като е зает с поставянето на една пиеса за телевизията, но на жена му много е харесала „Вечерна среща“ и самият той се е зарекъл да я прочете при първа възможност. Клод Ландолфи въобще не съобщи дали е получил ръкописа. Мариел Лашиз му телефонира една неделя в десет часа вечерта и го помоли веднага да отиде при нея.

Живееше в луксозен апартамент на булевард Анри Мартен, където една пъпчива прислужница от испански произход го покани в обширна приемна, пълна с гости. Дадоха му чаша скоч, един миниатюрен еклер с шоколад и му представиха двамина млади поети, които го дариха с пламенни погледи, сетне се отдалечиха, без да продумат. Серве откри Мариел Лашиз в един ъгъл, седнала в компанията на снажен брадат мъж и кльощава брюнетка. Приблужи се към тях.

— И онзи глупак ми каза: „Тургенев?“ — възкликна Лашиз.

Избухна смях. Брадатият се наведе към нея.

— Знаеш ли, че Поло пак ще поставя „Стомната“^[1] в „Ателието“^[2]?

— Предупредих го, че ще се провали.

— Говорил ли ти е за това?

— Да, но никога не слуша какво му казвам. Клайст не е за него, би трябвало да го знае. И на всичкото отгоре иска да вземе старата Баша.

— Не може да бъде!

— Уверявам ви...

— Той е луд...

— Вие ли сте Жером Боа?

Серве се сепна. Мариел Лашиз бе вперила в него настойчивия си пронизателен поглед и стоеше, отметнала назад глава, заровила ръка в къдравите си сплъстени коси.

— Да, аз съм.

Тя се изправи с мъка.

— Елате с мен.

Хвана го под ръка и го отведе със себе си далеч от приемната, в една малка спалня, пълна с книги и списания.

— Седнете.

Серве седна на ръба на леглото. Мариел Лашиз се изтегна тромаво с цялото си тяло. Полата ѝ се вдигна и откри две дебели бели бедра. Лицето ѝ бе лъснало от пот. Миришеше неприятно.

— Прочетох пиесата ви.

В продължение на минута не добави нищо, само го гледаше настойчиво с малките си безцветни очички. Серве спокойно изчака, опитвайки се да не гледа към широката месеста ръка с черни нокти, с която тя мачкаше дясната си гърда.

Родена преди четирийсет и седем години в Румъния, Мариел Лашиз бе живяла заедно с родителите си като емигрантка в Южна Франция. Завърши блестящо образованието си в Марсилия и през 1938 година отиде в Париж с натъпкани с дипломи джобове. Три години покъсно, докато един лейтенант от Гестапо разпитваше портиерката ѝ, тя избяга при партизаните, където взе участие в различни саботажни акции от по-второстепенна важност. През 1944 година я предадоха и арестуваха, след което я изпратиха в Бухенвалд. Когато се завърна оттам, научи за смъртта на родителите си в концлагера Треблинка.

Включи се активно в издирването и наказанието на германските помагачи от времето на окупацията, проявявайки особена жестокост по отношение на жените, които подлагаше на осемнайсет-двайсетчасови разпити, без ни най-малък признак на умора. През 1947-а издаде един кратък и сух роман, който разказваше за живота ѝ в Бухенвалд в сантиментална и поучителна форма. През 1948-а излезе нейно есе, озаглавено „Кой спечели войната“, а през 1949-а се омъжи за младия филмов продуцент от ливански произход Реймон Б. Лашиз. В продължение на няколко години за нея не се чу нищо. През 1958-а започна да се занимава с кинорежисура — направи късометражен филм, посветен на живота на работниците от един завод в Сен Кентен, който спечели награда на фестивала в Тур и пожъна успех в доста

страни. Оттогава насам ръководеше малкия, но доста известен театър на име „Монж“, който се намираше в 5-и район. Най-напред постави една пиеса на Брехт, сетне продължи с О'Кейси^[3] и Молнар^[4], все в същия строг и суров стил, който ѝ бе присъщ. Ала съвсем неотдавна бе изоставила реалистичния театър, за да се отдаде на реакционна, наситена с религиозен дух драматургия. В апартамента си на булевард Анри Мартен издържаше неколцина млади автори на пиеси, както и една анемична поетеса на име Мари-Силвет Бенар.

— И какво е мнението ви?

Най-сетне Серве се бе решил да наруши дълбокото мълчание. Мариел Лашиз вдигна рамене.

— Запитах се какво ли ви е накарало да пишете. Имате качества, чувство за сценичност, героите ви не са безинтересни. Човек би казал, че искате нещо да изразите, дори ми се струва, че знам какво, но то не е много интересно.

Тя загриза палеца си и го погледна студено.

— Нали?

Той не отвърна и Мариел Лашиз продължи:

— Днес се смята, че думите, зрелищността, театралността не дават възможност за изразяването на това, което би трябвало да ни вълнува. То надхвърля рамките на конвенционалния театър. Трябва да се търсят други методи, други изразни средства, нов език. А вас тези търсения не ви интересуват, възприели сте класически стил, почти като в театъра на булеварда, и все пак...

Тя потърка очи.

— Не знам какво да ви кажа, пиесата ви не е лоша, има някаква идея. Но вие самият наистина ли смятате, че моралните и психологическите проблеми, които сте искали да поставите, са от някакво значение за съвременния човек? Понеже вярвате в това, сте писали в стил театър на булеварда, опитвате се да закръпите рушащи се стени. Фройд само удължи още малко живота на психологическия театър, даде му последна отсрочка, нищо повече. Тревожа се за вас, така безразсъдно се напъхвате в толкова банална задънена улица.

Серве стана и запали цигара.

— Отправната точка трябва да бъде човекът — рече той — и аз няма да се откажа от това.

Тя отново вдигна рамене, този път презрително.

— Погледнете по-трезво на нещата. Не е важно дали ще бъдеш прав, или не, а да имаш право в *съответния момент*. Всичко останало са празни приказки. Ние следваме точно определена посока. Малко ни интересува дали сте с нас, или не. Вашият свят е на умиране, той загива и това си е. Ще погребем Прометей и без вашата шепа пръст. Но вие самият не знаете какво искате. Предварително сте осъден на провал.

— Възможно е. Но се лъжете, ако смятате, че не търся изход.

Тя се усмихна накриво и оголи жълтите си неравни зъби.

— Дайте ми една цигара.

Той се наведе. Тя хвана ръката му, за да насочи огънчето.

— Гледахте ли „Последни часове“?

Ставаше дума за пиесата, която се играеше в нейния театър.

— Не.

— Идете да я гледате. Критиците писаха, че е нещо голямо, истинско „слизане в ада“, „вик на тревога“, „изумителен разказ за неспокойствието на века“. А в действителност — едно нищо, най-долнопробна порнография с елементи на мистицизъм. Идете да я гледате и после ми кажете дали това не е също булеварден жанр, който умира пред очите на всички, на сцената, пред една публика, която вижда собствената си смърт и знае само да ръкопляска от страх, че ще помислят за сбирщина от глупаци. Това може би ще ви предпази от големи разочарования.

— Много сте откровена.

— Нямам какво да губя. Те имат всичко. И ето, аз говоря колкото мога по-високо, по-силно, а те се правят на глухи. Не искат и да знаят, господин Боа. Да ви върна ли ръкописа?

— Ако обичате.

Тя разрови купчина списания до леглото и измъкна пиесата. През това време Серве бе извадил от джоба си един никон, от другия джоб — сто и десет милиметров обектив и вече сглобяваше апарата. Мариел Лашиз се обърна с ръкописа в ръка.

— Ето, вземете.

Той не отвърна. Тя се намръщи.

— Какво правите?

— Ще ви фотографирам.

— И с фотография ли се занимавате?

— И с фотография.

— Не желая да ме снимате.

— Защо не? Казах ви, че се мъча да разбера някои неща. Имам нужда от ваша снимка. Не се безпокойте, самият аз още не знам защо ми е.

Изведнъж на лицето ѝ се изписа уплаха.

— Казах ви, че не желая. Приберете това.

Ала пръстите на Серве вече пробягваха по обектива, избираха скоростта, нагласяха диафрагмата.

Мариел Лашиз отстъпи назад, сякаш той имаше в ръцете си пистолет. Серве натисна спокойно спусъка.

— Готово. Аз не знам какво искам, а вие знаете. Съгласен съм. Но вие не знаете какво точно искате да разрушите и никой не е могъл точно да го определи. А няма нищо по-трудно от това да се бориш срещу враг, чиято истинска същност не познаваш.

— Напуснете веднага!

Серве ѝ се усмихна широко.

— Довиждане, госпожо.

Още същата вечер изкопира снимката и я постави на камината, до жената с вечерната рокля. Сложени една до друга, двете снимки го поразиха.

Два месеца по-късно Ландолфи му върна ръкописа с наложен платеж и без придружително писмо. Серве търси безуспешно на няколко пъти Реймон Майар. За сметка на това водеше все по-дълги и по-дълги разговори с госпожа Майар, която всеки път държеше да го увери във възхищението си от пиесата, с най-топли и все по-многословни речи. Серве престана да ѝ се обажда, когато тя му предложи да обядват навън, за да могат по-спокойно да си поговорят за пиесата. После сложи в едно чекмедже двата екземпляра, които му оставаха, и замина за Лос Анжелис, за да снима вълненията, обхванали града.

Когато се завърна, вече бе забравил за пиесата, но не и за Надин Шьовалие. Отиде до Вариететния театър с намерение да гледа още веднъж „Трябва да се мине оттук“, но с изненада установи, че творбата на Пюкло е свалена от афишите. Името на Надин Шьовалие беше все пак между участниците в съвсем нов филм, който се даваше в едно кино на Големите булеварди. Серве отиде да го гледа. Беше криминален филм, направо претупан от режисьора, който се славеше с безразличието си към сюжета, а Надин Шьовалие играеше незначителна епизодична роля. Някъде към шестата ролка ѝ нанасяха удар с нож и Серве напусна залата заедно с нея, като се питаше защо ли е приела ролята.

На другия ден прегледа в агенцията списание „Филм Франсе“ и откри, че Надин Шьовалие не участва в нито един филм, който се снима в момента. За сметка на това пък Клод Ландр бе включена в три проекта, и то с коя от коя по-важни роли. Реши да ѝ позвъни.

— Я виж ти! Мислех те за умрял!

— Още съм жив. Твоите работи май са потръгнали, а?

— Има такова нещо. Ще вечеряме ли заедно?

— Не тая вечер. Каж ми, знаеш ли нещо ново за Надин Шьовалие?

— Още ли се интересуваш от нея?

— Да.

— Мисля, че в момента се снима в някакъв исторически филм в Италия или май беше уестърн, не съм съвсем сигурна. Но във всеки случай нещо добре платено.

Кученцето бе пораснало. Серве завари Лапад да пие обичайния си коняк в компанията на красиво женско куче с типичната за породистите кокери глава а ла Луи XIV, което обаче съвсем не бе изгубило страстта си към връзките за обувки. То ръфна приятелски ръката на Серве и по време на целия разговор подръпваше със зъби края на панталона му. Лапад не беше сам — на масата седеше някакъв белезникав тип с руса коса, облечен в костюм от черно кадифе, с изражение на хронична тревога на лицето.

— Серве, да ти представя Карл-Хайнц Цимер, драматичен артист, дошъл при нас отвъд Рейн. Карл, това е Серве Мон,

безскрупулен журналист.

Немецът кимна.

— Много ми е приятно.

— Актьор ли сте?

— Да, в Германия. Играл съм във Франкфурт и Мюнхен, а също и в Хамбург, в „Гросе Шауспилхаус“. И тук си търся роли, но познавам много малко хора и нещата изглеждат по-сложни. Опитвам се, нали разбирате.

Говореше почти без акцент, напевно и приглушено. Изведнъж Серве си даде сметка, че изражението му на силно безпокойство не бе нищо друго освен маска, наложена за пред хората, прикриваща нещо гладко и сурово, нещо неизразимо грубо.

Серве се наведе, за да погали кучето. Тогава видя обувките на Карл-Хайнц Цимер — тежки, нови и лъскави, с обковани в бляскава стомана токове. Когато се изправи, почувствува по преднамерено небрежното облекло, по розовите и поддържани ръце, по прясно избръснатото и вероятно напудрено лице онова неопределено нещо, което се излъчва от богатството.

— Дълго ли смятате да останете в Париж? — запита Серве, чудејки се защо Лапад не прави никакво усилие, за да поддържа разговора.

— Не зная. Ако не ми доскучае, ще остана. Намерих един прекрасен хотел, където се спи много хубаво.

Лапад стана.

— Ще ме извините, но не се чувствавам добре. Прибирам се.

Кучето опъваше каишката си.

— Какво ти е? — запита Серве.

— Временно неразположение. Хайде, до скоро виждане! Ела някой път да вечеряме заедно.

— Дадено — отвърна Серве и забеляза, че Лапад е доста блед, а погледът му — потъмнял.

Карл-Хайнц Цимер стана.

— Лекувайте се.

— Да, да. Довиждане.

Немецът го изпрати с поглед, сетне се обърна към Серве.

— Знаете ли, че е много болен?

Серве кимна.

- Да.
— Скоро ще умре, като брат ми.
— Брат ви ли?
— Да.
— От какво е умрял?
— От отвращение.

Карл-Хайнц Цимер го гледаше в очите напълно сериозен, сякаш искаше да го предизвика. Напуши го смях.

— Възможно е.

Нощта се спускаше над булевард Сен Жермен и интензивността на уличното движение започваше да намалява. Някакъв продавач на вестници ругаеше млада жена на терасата на кафенето. Серве се приготви да си тръгва.

— Интересувате ли се от театър? — запита Цимер, сякаш бе доловил намерението на Серве и искаше да му попречи да стане.

Серве доизпи чашата си и спокойно я остави.

— Да, малко.

Сетне добави, след кратко мълчание:

— Написах една пиеса.

— Така ли? Тъкмо ще мога може би да я прочета.

Серве се зачуди по какъв повод беше казано това „тъкмо“.

— Да, може би.

Дойде му наум, че сигурно постъпва глупаво или че най-малкото зле си прави сметките.

— Имате ли свободен екземпляр?

— Трябва да ви предупредя, че пиесата беше отхвърлена от не помня вече колко театри.

— Няма никакво значение.

Нервността на немеца видимо нарастваше. Човек би казал, че няма да може да спи или да яде, преди да е прочел пиесата.

— Добре. Елате тук утре вечер по същото време. Ще ви я дам.

— Нали разбирате, може би ще мога да направя нещо.

Серве се престори, че не разбира.

— Да, има една добра роля. Но е много трудно да се уреди поставянето на пиеса.

— Ще ви чакам утре с ръкописа?

— Да, да. Ще дойда.

— Добре. Аз отивам да гледам стриптийз. Искате ли да отидем заедно?

— Не, благодаря.

Карл-Хайнц Цимер остави в чинийката банкнота от петстотин франка.

— Обичам стриптийза — продължи той с равен глас, — лошия стриптийз в малките частни заведениета, нали разбирате... Много е важно жените да бъдат грозновати и несигурни в себе си. Посредствеността е винаги интересна, не смятате ли?

Серве се изправи, закопчавайки шлифера си.

— Не бих казал подобно нещо.

— Обичам също да гледам от първия ред долнопробните певци, както и публиката, публиката от народа. В Хамбург често ходех да се разхождам на пристанището и винаги обличах едно много скъпо кожено палто.

Серве му подаде ръка.

— До утре.

— Довиждане. Не забравяйте пиесата.

Серве не забрави и на другия ден завари немца седнал сам в дъното на залата, потънал в последния брой на „Тел Кел“^[5].

— Интересно ли е? — запита Серве и посочи списанието.

Цимер вдигна рамене.

— Човек не може да чете само сериозни неща.

Серве не остана с него. Само сложи ръкописа на масата и му даде телефона си. След два дни актьорът му се обади в два часа сутринта и поиска да се срещне с него. Видяха се в кафене „Сен Клод“, за да променят обстановката.

— Пиесата ви не прилича на вас, интересна е. Вик на ужас, нали така? Ще я поставим. С трима актьори и един декор няма да е много скъпо. Около сто хиляди франка, не повече.

— Трябва да се намерят.

— Имам ги.

Серве разбърка мълчаливо кафето си. Немецът се наведе.

— Ще играя пианиста и ще дам парите. Пиесата ви ми харесва.

Серве поклати глава с израз на леко недоверие.

— Добре. Имате ли режисьор?

— Мислих по този въпрос. Хайде да не правим глупости. Имам предвид Месала.

— Много слабо го познавам. Негова ли беше постановката на Бюхнер^[6] миналата година в театър „Йовр“?

— Да, негова. Познавам го лично и ще му предлага да прочете пиесата. А за жената, мила, че ни трябва Мишел Кастен.

Серве бавно запали цигара.

— Аз пък си мислех за Надин Шьовалие.

— Оная от киното ли?

— Да.

Цимер се намръщи.

— Ще видим.

— Нека все пак да говорим с Месала, трябва да се намери театър.

— Вече му се обадох. Довечера имам среща с него.

Лоран Месала прочете пиесата за двацет и четири часа и поиска да се запознае с автора. Придружен от Цимер, Серве влезе през една петъчна вечер в гарсонирата на булевард Сен Жак, която режисьорът обитаваше повече от двацет години.

Очукан, облепен с афиши коридор водеше към главната и единствена стая — мрачна бърлога с необичайна и зловеща мебелировка и претрупани стени. Месала стисна сърдечно двете ръце на Серве и го покани да седне на един от многобройните пуфове, наредени около зловонната печка. Бе плешив и дебел, с дебели бърни на възжълтото лице и приличаше на Буда.

— Радвам се да се запознаем. Карл ми е говорил много за вас и освен това, разбира се, прочетох произведението ви.

Серве не можеше да понася думата „произведение“. Едва се въздържа да не се обади. Карл бе застанал пред библиотеката и прелистваше с интерес някакъв дебел том. Очевидно нямаше намерение да участвува в разговора, поне в началото. Серве изпитваше непреодолимо желание да избяга.

— Какво ще пиете?

Месала зададе въпроса си с известен страх, сякаш се опасяваше, че Серве ще поиска някаква много специална напитка, с каквато той не

разполага.

— Не пия — отвърна Серве, — ако имате кафе...

Месала видимо изпита огромно облекчение.

— Ще стане за секунда.

Скочи пъргаво от пуфа въпреки килограмите си и се отправи към другия край на стаята, който служеше за кухня.

Пет минути по-късно вече поднасяше на гостите си някакво гъсто черно питие в безформени чаши, смътно напомнящи по форма на етруски съдове.

— Ами... да поговорим за вас. По-млад сте, отколкото мислех, и никак не приличате на Хъксли^[7]. А аз си представях, че приличате на него. От друга страна, не може да се каже, че сте Чехов.

Това бе почти обвинение. Серве отвори уста, за да се опита да обясни, че никога не е претендирал... но Месала махна с ръка и побърза да го прекъсне:

— Намеренията ви са ми безразлични. На пиесата ви й липсва човешка плътност... много е крехка. Ако я поставя, ще трябва да се работи върху нея, да се напълни канавата, която сте направили, да й се даде плът и кръв, а освен това и краят съвсем не върви. Никак не струва, предупреждавам ви.

И той потопа внезапно овлажнелия си поглед в очите на Серве.

— Огорчих ли ви?

— Не — отвърна Серве.

— Толкова по-добре. Когато Карл ми донесе „Вечерна среща“ и ми обясни, че иска да я постави, тоест да я финансира, се изплаших. Карл е буйно момче. Но пък има вкус.

На свой ред Карл стана обект на овлажнелия поглед.

— Можеше и да се излъжеш, но смятам, че си попаднал на истински автор.

Малко объркан от това минаване на „ти“, Серве погледна към Карл, сетне към Месала.

— Е, добре — започна той. — Мислили ли сте в кой театър може да се постави?

Месала вдигна рамене.

— Театри колкото щеш, но смятам, че „Комеди дьо л’Етоал“ ще ни свърши добра работа. Нито е много малък, нито много голям,

сцената има дълбочина, органът не е от времето на кръстоносните походи, а и не е много скъп.

— А ролите?

Месала запали една турска цигара.

— Карл иска да играе Ръоне. Смятам, че може да го направи, но няма да е лесно. Добре ще е да бъде подпомаган от някоя опитна актриса. Точно затова помислих за Мадлен.

— Мадлен ли? — запита Серве.

— Да, Мадлен Паре.

Ставаше дума за една четирийсетгодишна актриса, която от десет години играеше второстепенни роли в Театр на националния популар.

Серве поклати глава.

— Много е възрастна.

— Аз не смятам така.

Всички замълчаха. Карл изучаваше килима, който между другото беше отворителен, а Месала се усмихваше на нещо в себе си. Серве се наведе.

— Аз имах предвид Надин Шьовалие.

— Оная от киното ли? — запита Месала с интонация, с каквато би си послужил, за да каже „оная уличница ли?“.

Освен това Серве забеляза, че той използва същите думи като Карл три дни по-рано.

— Тя играе и в театъра, взе участие в пиесата на Пюкло.

Месала се замисли.

— Това театър ли го наричате?

Серве въздъхна и много бавно запали цигара.

— Ако това ви забавлява, да поиграем на дефиниции. Театър: художествена дейност, при която заобикалящият ни свят се представя на определена публика с помощта на актьори и декори. Да чуем сега вашата.

Месала изглеждаше огорчен. Разпери ръце.

— Не желаете да се разбирате с мен. Не можем да вземем това момиче, въобще не става за вашата пиеса. Съжалявам.

И наистина, изглеждаше готов всеки момент да се разплаче. Карл стана и се обърна към него.

— Трябва да се помисли.

Месала дълго клати глава. Човек би казал, че Карл току-що е изрекъл някоя смайваща философска мъдрост.

Тогава Месала замоли Серве да му каже нещо за пиесата си. Серве си спомни за теориите, които бе създал, за да обоснове пиесата, и ги изложи с безизразен глас, без да се обръща нито към Месала, нито към Карл. Месала го изслуша мълчаливо, облегнал тройната си брадичка на своята малка пухкава ръка, усмихнат като родител, присъстващ на раздаването на наградите в края на учебната година. Когато Серве млъкна, остана за миг неподвижен, сетне се изправи живо.

— Даа. Слушах ви внимателно. Изненадан съм. Бях разбрал съвсем друго. Виждах нещо по-просто и по-... отчаяно. Отдавах студенината на творбата ви на липсата на опит. Но вече не съм толкова сигурен. Ще прочета отново пиесата от гледна точка на това, което ми казахте току-що, и после ще поговорим пак.

Серве стана.

— Значи се разбрахме.

Месала ги изпрати до вратата. В коридора той хвана неочаквано Серве за ръката.

— Ако ще работим заедно, ще трябва да ме подкрепяте. Помислете върху това, важно е.

Серве го увери, че ще помисли.

Карл и Серве изпиха по едно кафе, преди да се разделят.

— Какво ще кажете? — запита Карл.

Серве вдигна рамене.

— Не знам.

— Аз пък мисля, че го спечелихме. Добре направихте, че му говорихте така. Следващия път бъдете по-твърд.

— Как така?

Карл се усмихна неопределено.

— Ще видите. Разкажете ми за Надин Шьовалие. Познавате ли я?

— Не.

— Смятате ли, че е добра актриса?

— За ролята — да.

— Добре. Възможно е, много слабо я познавам. Знаете ли, че Месала вече ми беше говорил за пиесата. Нищо не бе разбрал. Струваше му се, че става дума за някаква история с едипов комплекс, разбирате ли, при жената. Много фройдистки е настроен. Това е болестта на нашето време. Вашите обяснения го изненадаха и сега ще размисли. Той не е глупак, уверявам ви.

Карл му подаде ръка.

— Довиждане, Жером.

— Всичко хубаво, Карл.

Започваше да вали. Карл вдигна яката си и излезе от кафенето тичешком, поклащайки се тронаво. Два метра по-нататък се подхлъзна по мокрия тротоар, изгуби равновесие и изведнъж се сгромоляса. Изправи се под безразличните погледи на минувачите и се отдалечи, с цъфнало на гърба на бежовото му палто петно.

Серве изчака дъждът да поспре, за да стигне до колата си. Поколеба се за миг, сетне тръгна към агенцията. Всички си бяха отишли. Мина през „Флор“, но не намери нито един познат. Тогава реши да отиде пеша до улица Верной.

Люс Бертло го изгледа, без да се усмихва.

— Прието е в такива случаи да се звънне един телефон.

— Знам. Заета ли си?

— Да.

— Жалко.

Канеше се да си тръгне, когато тя го дръпна за ръката.

— Влизай, глупчо.

Той затвори вратата след себе си. Както обикновено всичко беше грижливо почистено и подредено в миниатюрното апартаментче. Люс беше облечена в стар пуловер и овехтял панталон. Не бе гримирана.

— Какво мога да направя за теб?

Серве се замисли.

— Хайде да идем да вечеряме.

— Да идем — съгласи се тя. — Но не съм нито облечена, нито гримирана, нито сресана.

— Ще те почакам.

Люс сви рамене.

— Щом искаш.

Седнал на леглото, Серве я наблюдаваше как се гримира, как реши дългите си руси коси, как си избира костюмче и блуза от тесния гардероб. Малко по малко раздражението, което му бе останало от разговора с Месала, изчезна.

— Обърни се за момент.

Той се обърна с гръб, за да може тя да се съблече.

Когато поръчаха вечерята и ордьоврите вече трябваше да пристигнат, Люс извади от чантата си един флумастер и започна да рисува върволица от човечета по книжната покривка.

— Ще ми кажеш ли сега защо ме покани? — Тя продължаваше да гледа надолу.

— Просто така. Трябва ли да има причина?

— Мисля, че да. Но може би се лъжа. Какво стана с пиесата?

— Не ми се говори за това.

— Така ли? Колко души знаят за нея освен мен?

— Никой не знае.

— И не си ме поканил, за да говорим за нея, така ли?

— Не.

Тя се усмихна недоверчиво и се зае да рисува голо тяло — някаква дългочоса жена с огромни гърди. Ордьоврите пристигнаха. Люс остави флумастера и взе вилицата. Серве забеляза бързите ѝ, точни и все пак много женствени движения.

— Какво става в агенцията? — запита той.

Тя вдигна глава и потопа сините си очи в неговите.

— Хайде да се споразумеем. Аз няма да ти говоря за пиесата, а ти няма да ми говориш за агенцията. Окей?

— Окей.

Люс се обърна към малката гола жена от покривката:

— Сега той се чуди за какво да си приказваме.

Серве наля виното и хвърли поглед към залата на малкия ресторант, където десетина посетители вечеряха, разговаряйки тихо. Точно така беше. Не знаеше какво да ѝ каже и не го беше грижа за това. Яде малко. Изучаваше Люс, начина, по който косите ѝ се плъзваха по рамото, когато навеждаше глава и поднасяше храната към

устата си, бледите ѝ устни, дългия ѝ врат с дълбоки вдлъбнатини над ключиците, толкова бял, че имаше синкав оттенък, и най-вече очите ѝ — много изразителни, иронични и същевременно простодушни, където необяснимо защо откриваше познати светлинки, като далечен спомен от първите си юношески срещи.

Доларът падна в плювалника, търкулна се и спря. Дийн Мартин сложи нервно ръка на устата си, наведе се и се пресегна. Един крак в ботуш го изпревари и със силен ритник запрати плювалника далеч извън кадъра. Започваше прожекцията на „Рио Браво“^[8]. Серве изпитваше дълбоко задоволство. Гледаше филма за десети път, и то с човек, който въобще не го беше гледал. Вече предвкушваше насладата от откритието заради нея. Отново срещаше хилядите дреболии, изпипани грижливо и с любов, които правят от филма на Хокс един от най-големите филми на всички времена. Люс седеше, изправила гръб, с кацнали на върха на малкото ѝ носле очила, с полуотворена уста. От време на време Серве се обръщаше, за да види какво впечатление ѝ прави дадена сцена. Тя откриваше възрастния Уолтър Бренън и веселия му старчески смях, прелестната Ейнджи Дикинсън с богатата, многолика игра, с присмехулните и нежни усмивки, духовитото и проникновено превъплъщение на Мартин и монолитния, великолепен Уейн — неустрашим гигант, който съвсем сам помиташе цели векове от мистично страхопочитание. След половин час Серве забрави за Люс, отново погълнат от филма, изпълнен с чувството на спокойна увереност от досега с един връх на киноизкуството, обзет от преклонение пред човешките възможности.

Тогава се случи тъкмо това, от което винаги се плашеше, когато влизаше в някое кино в Латинския квартал — разнесе се хихикане, обичайната реакция на студентите „интелектуалци“ или псевдокинолюбители, които не могат да изтърпят лиричните, вълнуващи или алегорични сцени, без да се изкискат, в желанието си да обезсилят вълнението, което самите те отказват да изпитат. В случая се касаеше за две двойки, седнали зад Люс и Серве, които се стремяха да обърнат на смях всяка една от по-силните сцени. Серве на няколко пъти ги помоли да млъкнат, но без резултат. В продължение на

петнайсет минути напразно се опитваше да не мисли за тях. Всяка подигравка, всяко подвикване го засягаше дълбоко.

— За последен път ви моля да млъкнете.

— Ти ли ще ни кажеш бе! Я си гледай работата!

Серве се надигна от стола си, обаче Люс пъкна ръката си в неговата. Беше усмихната. В същия момент четиримата зрители се успокоиха и прожекцията продължи без прекъсване. Серве задържа ръката на Люс.

Когато лампите светнаха, Люс дръпна ръката си, за да извади цигари от чантата. Не каза нищо за филма. Серве продължаваше да седи, с поглед, прикован в мръсната завеса, която покриваше екрана на последния кадър от „Рио Bravo“. Една ръка го перна леко по ухото и някой каза подигравателно:

— Ей, малкият, много си нервен! Не трябва толкова да се вълнуваш!

Серве стана и се извърна. Момчето беше двайсет и две — двайсет и три годишно, дългокосо, с тъмна рошава брада. Зъбите му и малките му безцветни очички проблясваха. С ледена усмивка Серве му протегна ръка в знак на помирение. Момчето се зарадва и също подаде своята. Тогава Серве бързо, методично и без видимо усилие му я счупи на две места. Сетне хвана Люс под ръка и двамата напуснаха салона. Момчето се строполи, виейки от болка.

Серве караше спокойно, съсредоточен в уличното движение.

— Къде си се научил на това? — запита Люс след малко.

— При скаутите. Хареса ли ти филмът?

— Разбира се. Прекрасен е. Иначе не харесвам уестърните.

— Аз пък не мога да понасям „съвременните драми“ — каза Серве.

Люс се обърна — лицето на Серве бе непроницаемо. Пет минути по-късно колата спря на улица Верной.

— Лека нощ, Люс.

— Искаш ли да се качиш? Ще ти направя кафе.

— Друг път.

Тя наведе глава и затърси дръжката на вратата.

— Както искаш.

Отвори я и каза:

— Благодаря ти.

— Аз ти благодаря, че дойде.

Люс все още се колебаеше.

— Какво ще правиш сега?

— Ще спя.

— Е, и аз ще спя.

Тя млъкна за миг. Моторът бръмчеше тихо на бавни обороти.

— Много добре се забавлявах, знаеш ли, радвам се, че се сети за мен. Но...

Серве се обърна към нея.

— Но какво?

— Нищо. Лека нощ.

Тя прекоси тротоара и влезе в къщата. Серве се върна на улица Фалгиер. Преди да си легне, десет минути разглежда снимките на Надин Шьовалие.

[1] „Счупената стомна“ — комедия от немския драматург Хайнрих фон Клайст (1777–1811), написана заедно с Гьоте. — Б.пр. ↑

[2] Театрална група, създадена през 1921 г. — Б.пр. ↑

[3] Шон О'Кейси (1884–1964) — ирландски драматург. — Б.пр. ↑

[4] Ференц Молнар (1878–1952) — унгарски писател и драматург, живял в САЩ. — Б.пр. ↑

[5] Авангардно литературно списание, основано през 1960 г. от група писатели, между които Филип Солерс. — Б.пр. ↑

[6] Георг Бюхнер (1813–1837) — немски поет, романист и драматург. — Б.пр. ↑

[7] Олдъс Хъксли (1894–1963) — английски поет, журналист и романист. — Б.пр. ↑

[8] Нашумял уестърн на Хауард Хокс от петдесетте години. — Б.пр. ↑

VI

Когато на другата сутрин влезе в агенцията, Серве имаше чувството, че се връща при семейството си, с което е бил разделен няколко десетки години. Не му беше приятно да играе ролята на Жером Боа, не харесваше хората, с които се среща Жером Боа, и все пак само Жером Боа и никой друг можеше да доведе работата докрай. Бе прекарал нощта в премисляне на това сложно положение и единственият изход, до който стигна, беше, че трябва да се въоръжи с търпение и постоянство. Затова стисна усърдно ръката на Мертол, дори го попита за здравето му, след което почете телефонистката с пламенна целувка по устните. Беше доволен, че отново е Серве Мон. Малко слисан, Мертол го запитва дали не е „нещо болен“, но телефонистката Виолен му отвърна с обичливата топлина, присъща на незаетите момичета, освободени от фройдистки комплекси.

Серве направи три репортажа през този ден и още четири през следващия. На третия ден замина за Брюксел, където обезсмърти мрачните делегати на един богословски събор. По пътя на връщане пусна радиото и така научи, че Надин Шьовалие се намира в болница вследствие на автомобилна злополука.

Когато пристигна в Париж, взе телефона и се обади в болницата в Макон.

— Тук е агенция „Гая-Бек“. Бих искал да узная здравословното състояние на госпожица Надин Шьовалие.

— Почакайте така.

Изминаха няколко секунди.

— Ало?

— Да.

— Две счупени ребра и леки контузии — нищо сериозно.

— Кога смятате, че ще може да излезе от болницата?

— Тръгна си тази сутрин. Дойдоха да я вземат.

— За Париж ли тръгна?

— Не зная, господине. Предполагам, че да.

— Много ви благодаря.

Тази вечер улица Варен беше тиха. Имаше малко минувачи — стара дама с отегчения си дакел, две смеещи се млади жени, едно дълбоко замислено момченце с червен каскет на главата. Серве бе паркирал близо до входа на сградата и „дебнеше“ вече два часа. Беше малко гладен и температурата в колата постепенно спадаше.

Не я болеше много, когато не кашляше и дишаше внимателно. Повече от седем часа спеше в колата, събуждаше се с гримаса при най-малкото подрусване и поглеждаше към угрижения профил на Жак. Когато той се обърнеше към нея, тя затваряше очи, за да не трябва да отвръща на неизменното „как си?“. В момента на катастрофата се беше изплашила, че ще умре, ще осакатее, чисто и просто бе почувствувала страх. Сетне бе изпитала оня прилив на въодушевление, който обхваща мотоциклетиста, когато отново овладее машината след лошо взимане на остър завой. Но всичко беше вече отминало, бе се стопило в сивите коридори сред болничната миризма на етер, оставяйки след себе си само безразличие и умора. Тя се раздвижи.

— Имаш ли цигари?

— Не мислиш ли, че е по-добре да не...

— Нищо няма да ми стане.

— Заповядай.

Всмукна дълбоко и се загледа в пътя. Дърветата се редяха от двете страни на колата и в светлината на фаровете стволите им изглеждаха безцветни. „Колко усилия — замисли се тя — да направиш почти всички каскади в един каубойски филм без ни най-малка злополука, за да се озовеш просната на тревата край една автомагистрала и да слушаш как някакъв белгийски шофьор обяснява на пребледнялата си жена, че не бил виновен.“

— Малко остана — каза Жак.

Тя му се усмихна, сети се, че не може да я види, и отвърна:

— Да, слава богу.

Филмът бездруго щеше да бъде слаб. Режисьорът беше пълен глупак. Ту си въобразяваше, че е Антъни Ман, ту пък, че е Пазолини. Никоя творба не би могла да устои такава смесица от амбиции. А

освен това беше педераст, мегаломан и ревльо. Надин не можа да се разбере с Аугусто Пинели.

— Много си прикрита, сага^[1]. Много изотвътре ги правиш нещата. Хайде, по-смело, имай ми доверие.

И Надин потискаше съмненията си, отмяташе назад коса и повтаряше за кой ли път жалката и смешна сцена, в която трябваше да отбива атаките на налудничав дългокос ухажор в някакъв запустял хамбар в Ню Мексико. Въпросният актьор, който се представяше като Джеф Маршал в надписите на филмите си, се казваше в действителност Антонио Чифарело. Работил навремето като електротехник в Чинечита, той бе „открит“ от Пинели, който според Надин несъмнено бе споделил леглото си с него.

— Порт д'Орлеан! — съобщи Жак.

Колата заобиколи паметника, издигнат в чест на маршал Льоклер, и пое нагоре по булеварда със същото име. Надин разтърка очи и с удоволствие загледа осветените витрини, неоновите светлини и малко след това храбрия и симпатичен Белфорски лъв. Вече не й се спеше. Дойде й наум, че не я чака никакъв договор и че нещата отиват на зле. Филмът „Утре ще видим“ не бе донесъл желаните от продуцентите печалби и те, както и колегите им, отдаваха вината за това отчасти на играта на актьорите. Наистина, оставаше й телевизията, традиционно убежище за залязващите „малки имена“. Колкото до театъра, най-добре беше да не разчита вече на него след пиесата на Пюкло.

— Последна спирка. Не мърдай, ще дойда да те поема.

Тя остана неподвижна, докато Жак заобикаляше колата. Той се наведе, за да й помогне да слезе. Ала щом се раздвижи, болката в гръдната кост я прониза и тя тихо изстена. Надяваше се, че не я е чул. Хлопна вратата и я хвана под ръка. В същия миг ги заслепи силна светлина, идваща от една кола, паркирана от другата страна на улицата. Изумен, Жак направи една крачка, сетне се обърна.

— Какво беше това?

Надин вдигна рамене.

— Електронна светкавица. Хайде, ела.

Влязоха в сградата. В асансьора Надин се замисли за нещо.

Когато половин час по-късно Серве отвори вратата на гарсоньерата си, телефонът звънеше.

— Скъпи приятелю, от два дни се опитвам да се свържа с вас.
Беше Месала.

Домът на режисьора не се бе променил с нищо — все същата зловеща бърлога, където се сервираше все същото турско кафе в същите старинни чаши. Ала Месала изглеждаше по-жизнерадостен и по-малко разположен да говори празни приказки в отсъствието на Карл.

— Препрочетох няколко пъти пиесата ви, Жером. Поработих върху нея и мога да ви кажа, че сигурно ще излезе нещо.

Той запази театрално мълчание и продължи:

— Вече имаме театър. Завчера говорих с Катан, той е съгласен.

Луи Катан, бивш член на театралното дружество на „Комеди Франсез“, от десетина години ръководеше „Комеди дьо л’Етоал“.

— Харесва ли му пиесата? — запита Серве.

Месала вдигна рамене.

— Не е в това работата. Неговият театър е като хотелска стая — плащаш и ползуваш. Той никога не финансира нищо. Да речем, че като има предвид пиесата, актьорите и режисьора, ни отстъпи сцената си при приемливи условия. Той, разбира се, не познава Карл, но Надин Шьовалие го интересува, а пък аз съм поставял при него една пиеса на Олби, която постигна доста голям успех. И все пак ще имаме някои проблеми. Катан е затънал в дългове, трябва да връща огромна сума на фирмата, която поддържа афишните колонки. Значи налага се да се погрижим за рекламата със собствени средства. Но да не отиваме толкова надалеч. Следващия път, когато видите Надин Шьовалие, кажете ѝ да ми се обади. А през това време аз ще се опитам да намеря някой художник по декорите, който няма да ни разори.

— Но аз не я познавам.

Месала остави бавно чашата си и го погледна.

— Моля?

— Не познавам Надин Шьовалие.

— Но аз мислех...

Месала прекара пълната си ръка по челото.

— Много неприятно. Аз мислех, че е чела пиесата и се е съгласила. Трябва веднага да се свържем с нея.

— Добре, аз ще го направя.

— А сега на работа.

Месала разгърна ръкописа на първата страница и започна да чете. Всеки път, когато някоя реплика не му харесваше, спираше, клатеше глава, сетне продължаваше. Колкото повече напредваше четенето, Серве се изпълваше с убеждението, че „Вечерна среща“ е най-нелепата драматична творба, която някой някога е създавал.

Надин запали десетата си цигара за деня, отбягвайки нежно-укорния поглед на Жак, и отново зачете сценария, който ѝ бяха донесли с пощата в единайсет часа. Напразно се опитваше да разбере как подобна „боза“ бе могла да получи аванс от 300 000 франка в очакване на касов успех. Написан от един млад актьор, познал славата в щастливите времена на Новата вълна, който впоследствие бе напълно забравен, сценарият описваше мръсните любовни приключения на студент и графиня в някакъв средиземноморски курорт. Студентът непрекъснато заемаше големи суми от графинята, унижаваше я публично при първа възможност и по всякакъв повод, а от време на време спеше с нея в полунощ на частния плаж на хотела. Графинята отвърщаше на всичко това с мрачно съгласие, сякаш убедена, че мъчителят ѝ е изпратен от неизбежна историческа сила, за да я накара да изкупи някакъв грях, но не неин, а на самото ѝ обществено положение. Надин току-що бе прочела една поучителна сцена, в която нещастната аристократка научаваше с набожна радост, че любовникът ѝ я е заразил със сифилис.

Тя погледна към сметките, които се трупаха по мокета (още не бяха купили мебели освен легло и табуретка), и се зачуди дали няма да ѝ се наложи да приеме ролята на графинята. Телефонът иззвъня.

— Да?

— Госпожица Надин Шьовалие, ако обичате.

— Кой се обажда?

— Жером Боа.

Тя се намръщи. Не познаваше никого с такова шие.

— Аз съм.

— Така ли?

Той замълча.

— Обаждам ви се по повод на една пиеса, написана от мен, която ще бъде поставена от Лоран Месала. Ще мога ли да се срещна с вас, за да поговорим?

Надин се замисли дали все пак няма да успее случайно да се спаси от мъките на сифилитичната графиня.

— Да, разбира се. Кога искате?

В асансьора Серве направи грешката да прочете напосоки няколко страници от ръкописа си. Сториха му се толкова слаби, че за малко не се върна обратно. Отвори му един мъж. Серве позна в него човека, когото бе видял с Надин пред театъра — тъй наречения Жак.

— Аз съм Жером Боа, имам среща с госпожица Шьовалие.

— Да, заповядайте.

За втори път Серве влезе в белия апартамент. Забеляза леглото в единия край на голямата стая, купищата книги, табуретката.

Надин беше седнала на мокета, облегната на стената, с някакъв ръкопис в ръка. Изгледа го с учудване — спомняше си, че го е виждала някъде, но не знаеше къде и кога.

— Извинете ме, че не ставам, но не съм още напълно възстановена от акробатичните си изпълнения по пътя.

— Моля ви се.

Той се поколеба за миг, сетне клекна и остави ръкописа си, без да изпуска актрисата от очи. Не беше гримирана. Дългите ѝ руси коси бяха сресани съвсем наскоро и блестяха. Виолетовият пуловер подчертаваше стройното ѝ стегнато тяло.

— Едно уиски?

Серве се стресна — беше забравил за Жак.

— Не, благодаря.

Надин продължаваше да го гледа, мъчейки се да разпознае това лице, което смътно ѝ напомняше за някого.

— Ти ще пишеш ли нещо? — запита Жак.

Тя поклати глава и посочи ръкописа.

— Значи ми носите пиеса?

— Да.

Жак дискретно се отдалечи. Серве извади пакет цигари от джоба си и ги подаде на актрисата. Тя прие и той стана, доближи се до нея, сетне клекна отново, за да предложи запалката си. Срещнаха погледи над пламъчето. Очите ѝ бяха замислени. Серве изпитваше неясна болка. Доядя го на нея за това, че никога не го бе разочаровала, за това, че отговаряше точно — поне физически — с всяко свое изражение, с всяко свое движение на образа, който той носеше в мислите си.

— В пиесата има три действащи лица — обясни Серве, когато се върна отново на мястото си, на метър от нея. — Един мъж, жена му и любовницата му.

„Стил театър на булеварда — мина през ума на Надин, — ето какво иска да ми пробута.“

— Мъжът е човек, който лъже сам себе си и го съзнава. Събира заедно любовницата си и жена си, за да унищожи или да спаси най-доброто от себе си — онова, което смята, че дава на любовницата си.

„Стил театър на булеварда с психологически оттенък — рече си Надин, — това е по-добре, но няма да донесе нито грош. Трийсет представления и пълен салон с гратисчии.“

Тя протегна ръка.

— Мога ли да я погледна?

Серве ѝ даде ръкописа и тя го прелисти. После, без да вдига глава, неочаквано каза:

— Вие идвахте да гледате пиесата на Пюкло и не я харесахте.

— Да, вярно е.

— Сега си спомних.

Тя затвори ръкописа.

— Добре. Ще ви се обадя, когато я прочета. Казвате, че Месала ще я поставя, така ли?

— Да. Познавате ли го?

Тя направи едва забележима гримаса.

— По име. А театърът?

— „Комеди дьо л’Етоал“.

— Така ли? Катан ли финансира постановката?

— Не, Карл-Хайнц Цимер.

— Не съм го чувала.

— Актьорът, който ще играе мъжа.

Тя изгаси мълчаливо цигарата си.

— Добре, че ме предупредихте. Сигурно е някой приятел на Месала?

— Да, нещо такова.

— Разбирам. Знаене ли, току-що ми предложиха роля в един филм.

И тя посочи с пръст другия ръкопис.

— Доста е интересен. Това е първият филм на Жерар Илен. Ще трябва да избира едното от двете, ако вашата пиеса ми хареса.

— Ясно.

Серве стана.

— Тогава ще чакам да ми позвъните по телефона.

— Да. Довиждане.

Тя му подаде ръка и той се наведе, за да я стисне.

— Ако не ви хареса, кажете ми го открито — рече изведнъж.

— Разбира се.

Тя дръпна леко ръката си.

— Довиждане.

Жак го изпрати до вратата и му кимна с усмивка. Серве се зачуди какво ли работи. Видя му се много привлекателен.

— Forever and forever farewell Servais, if we do meet again, why we shall smile; if not, why then this parting was well made.^[2]

По-блед от когато и да било, Несбит излизаше от кабинета на Гая.

— Изхвърли ли те? — запита го Серве.

— Любезно ме освободи. Джобовеите ми са претъпкани с обезщетения в налични пари. Богат съм и свободен. Девойките във възрастта на любовта ще започнат да прииждат.

— Какво ще правиш сега?

Несбит вдигна рамене, сетне започна да изпразва чекмеджетата на бюрото си. Някаква невероятна сбирщина от най-разнородни предмети излезе наяве: чугунена тенджера, чифт пантофи, електрическа самообръсначка, сигнален пистолет, кърпа за лице, туба гел против забременяване, двайсетина книги, между които „Моята майка“ от Жорж Батай^[3], три тома от Събраните съчинения на

Фенимор Купър и една снимка, на която две жени правеха това, което сексолозите наричат „орален полов контакт“.

— Може би ще се върна в Англия — каза тихо Несбит, — не знам още. Готово.

Бе напъхал всичко в една зеленикава чанта, прилична на вещева торба, която вдигна не без мъка на слабите си рамене.

— Да те черпя ли нещо за пиене?

— Щом искаш.

Серве се обади на Мертол, че слиза при Виктор. Мертол използва случая, за да му представи една мършава девойка с изпъкнали очи и дълъг нос, на име Роберт.

— Приятно ми е — каза Серве.

— На мен също — отвърна Роберт с необикновена откровеност.

Серве се измъкна набързо под навъсения поглед на Мертол.

— Е, какво? — запита Виктор с интерес. — Шампанско ли?

— Едно кафе — каза Серве.

— Някой ден ще пукнеш от това кафе — рече Несбит, докато Виктор действуваше с резки и сръчни движения на машината за еспreso.

Отпиха мълчаливо, замислени и двамата за това, че може би бяха за последен път заедно на чашка.

— Желая ти успех в живота — каза Несбит. — Знаеш ли, има нещо, което никога не съм ти казвал — ти си най-добрият фотограф в агенцията.

— Никога не си го казвал, но аз си го знаех — отвърна сериозно Серве.

Несбит вдигна чаша.

— Дано децата на децата ти нямат много проблеми, без да забравят за Общественото осигуряване.

Англичанинът стисна ръката на Серве и напусна заведението. Виктор заобиколи тезгяха, за да присъствува на тръгването му заедно със Серве. Видяха го как се качва в допотопната си кола и изчезва сред трясъка на разтропаните бутала.

— Мислех, че той ще черпи — каза Виктор.

— Аз също — рече Серве и извади пари от джоба си.

Сетне пак се качи в агенцията и без да знае точно защо, се запъти към архива. Ала намери само секретарката.

— Няма ли я Люс?

— Болна е от грип. От три дни не е идвала.

Серве се върна в репортерската зала и се настани на едно свободно бюро, за да прелисти „Лайф“. Списанието отбелязваше годишнината от смъртта на Мерилин Монро със забележителна поредица снимки от Бърт Стърн. Серве дълго ги разглежда, после отиде да вземе от шкафа си един никон.

Беше седем часът вечерта, когато почука на вратата на Люс Бертло. Отвътре някой извика:

— Кой е?

— Портокалите.

— Какво?

Никой не ѝ отговори. Серве се облегна на стената, за да запали цигара. Вратата се откряна. Люс беше по синя пижама, наметната с хавлия.

— Ти никога ли не се обаждаш по телефона?

— Това ми е принцип — поясни Серве.

Влезе и затвори вратата, а Люс пак си легна. Нощното шкафче беше отрупано с най-различни лекарства, но всичко в малкото апартаментче беше както винаги в пълен ред.

— Разбрах, че си болна — каза Серве, — и се зачудих дали има кой да ти вари вода за гаргара и да ти изцежда портокали.

Люс се реши с помощта на миниатюрно джобно огледалце.

— Трогната съм. Не те ли е страх от микробите?

— Микробите се боят от мен и ме отбягват — рече Серве и сложи никона си на леглото.

— Да снимаш ли си бил?

— Нищо не съм правил целия ден. Имаш ли температура?

— Не, вече нямам.

Тя нагласи очилата си, за да го вижда по-добре.

— За какво си дошъл?

— За да снимам.

Изумена, тя го изгледа мълчаливо.

— Шегуваш ли се?

Без да отвърне, той отвори апарата и се зае да го зарежда.

— Сега ще направим с теб големи неща, ще видиш.

Тя поклати глава.

— Да не си полудял? Или Мертол ти е поръчал репортаж за грипа, а? Така ли е?

— Няма такава неща.

— Тогава нищо не разбирам.

Серве отвори мълчаливо чантата си и извади триножник и два прожектора. Качи се на един стол, за да провери напрежението на крушката на тавана, сетне включи и своите прожектори. Остана доволен и веднага ги изгаси.

— Ще направиш ли по едно кафе, преди да започнем?

Слисана, Люс стана и се засуети в своята кухничка-шкаф. Серве хвърли сакото си и запали цигара. Беше му приятно в миниатюрната гарсонiera. През отворения прозорец долиташе далечен тътен от уличното движение на кея Волтер. Кухненските прибори приветливо потракваха. Конската опашка на Люс отразяваше жълтите отблясъци от нощната лампа.

Тя сложи двете чаши на масичката и Серве взе от захарницата обичайните си четири бучки.

— Слушам те — рече Люс с известна студенина.

Серве отпи от кафето.

— Много е хубаво. За какво искаш да ти говоря?

— За това.

И тя посочи апаратите, прожекторите, купчината кутии с филми.

— А, за това ли?! — възкликна Серве. — Никога ли не са те снимали?

— От много отдавна не са и не държа особено на това.

— Слушай, видях серия снимки в едно списание в агенцията. Страхотна серия, от която разбрах някои грешки, които редовно правя. Разбираш ли?

— Не. На теб ти трябва някоя от „кинозвездите“ на Мертол. Не виждам защо точно аз трябва да ти служа за опитно зайче.

Серве я погледна строго.

— Май нещо си вкисната тая вечер.

— Стига си се правил на глупак. Искам да ми обясниш.

Каза го тихо, без да поглежда към него, мачкайки чаршафа с крайчеца на пръстите си. Сетне изведнъж вдигна глава.

— Добре, не ми обяснявай нищо. Кажу какво трябва да правя.
— Да се облечеш, да се срещнеш и да се гримираш.
— Не е ли много тясно тук?
Серве ѝ показа един обектив.
— С това малко чудо нищо не е тясно.
— Добре — рече Люс.
После стана.

Жак бе отишъл да гледа отново „Band Wagon“^[4] във Филмотеката. В белия апартамент, осветен от една гола крушка, беше тихо като в чакалня. Надин обръщаше бавно страниците, седнала до единствената лампа, с цигара в уста.

ЛЕА: Имате ли амбиции, Мишел? Някакви планове? Някакви идеи? Бих искала да ги науча. Бих искала да знам защо сте дошли тук, какво сте искали да намерите, какво се надявате да получите.

Малка пауза.

Толкова е лесно Ръоне да бъде подценен, вече ви го казах. Всяка сутрин ние слизаме заедно в осем часа. Изпиваме по едно кафе близо до метрото, в едно бистро, което се нарича „Защо не?“. Той си поръчва голямо кафе с мляко и филия с масло, а аз — двойно еспресо с цигара „Голоаз“. Това не е навик, а цял ритуал.

Малка пауза.

Смятам, че сте много красива, Мишел.

Надин остави ръкописа и стана. Доближи се до прозореца и в продължение на десет минути стоя загледана в бледия светлинен сноп на Айфеловата кула, който се въртеше в нощта.

— Наведи си малко главата! — каза Серве. — Да, точно така. Не мърдай повече.

Огледалцето се вдигна нагоре с изщракване и централният затвор задействува. Люс бе седнала на леглото, слабо осветена и без очила. Един малък прожектор изпращаше отблясъци в сините ѝ очи.

— Навлажни си устните.

Тя прокара език по устните си. Серве направи снимката, сетне се отдалечи, за да закрепил друг прожектор на библиотеката. Люс остана неподвижна, сякаш заслушана в далечен глас. Без очила чертите ѝ изглеждаха по-меки.

— А онова момиче успя ли да го намериш? — запита тя.

— В момента четете пиесата. Обеща да ми даде отговор до края на седмицата.

— Коя е тя?

— Надин Шьовалие.

— Виж ти!

Серве се обърна.

— Моля?

— Нищо. Да е жив и здрав Мертол.

Той я погледна за миг, сетне отново се залови за работа.

— Знаеш ли какво стана?

— Той го разказа на всички.

Серве поклати глава.

— И какво точно разказваше?

— Че била съгласна да се съблече, а ти си направил поредица от преекспонирани портрети.

Серве извади друг обектив от фотографската си чанта и дълго три лещата с парченце кожа.

— Само това ли?

— Да.

Той се доближи до леглото и разкопча първото копче на блузата на Люс.

Общото мнение на познавачите бе, че танцът в парка бележи връх в изкуството на Минели, ала Жак определено предпочиташе финалния балет — криминална пародия, която напомняше за грубото майсторство в романите на Спилейн^[5] и даваше възможност на прелестната Сид Шарис, изпълняваща двойна роля във филма, да

надмине себе си. Жак гледаше вече за двайсети път „Band Wagon“, влизаше в него като в удобна дреха и се чувствуваше добре. Дори сега, сред влажните улици на Париж, той все още носеше дълбоко у себе си топлото безгрижие на Бродуей, претворено от Минели, смееше се при спомена за хумора на Оскар Левант, за очарованието на Астер, виждаше отново възхитителния овал на дългите бедра на Сид Шарис. Отвори внимателно вратата и влезе в голямата полутъмна стая. Изтегната като умряла в острата светлина на голата крушка, Надин спеше с ръкописа на Жером Боа до себе си. Жак клекна до нея, бутна ръкописа настрана и вдигна Надин на ръце, за да я занесе на леглото. Тя отвори очи и му се усмихна.

— Е, как е красивата Сид?

— Добре е — отвърна Жак. — Филмът издържа на времето.

— Всеки път казваш това.

Жак нежно я сложи да си легне.

— Хайде да спиш.

Тя кимна и затвори очи. Жак се зарови из папките си, натрупани до вратата. Намери класъора с етикет „Band Wagon“ и бавно прелисти снимките. Надин се обърна в леглото с гримаса и долепена до ребрата си длан. Ръката се придвижи нагоре и се затвори върху едната ѝ гърда, сетне конвулсивно се притисна в нея. Беше далечна болка, заглъхващ вик, идващ от незнайни дълбини и застиващ между овлажнелите ѝ устни, които тя докосна с пръсти.

— Не.

Серве разкопча второто копче, без да продума, с твърдост в очите. Люс хвана ръката му, за да го спре.

— Не се дръж като глупак.

Серве се дръпна от леглото и си наля чаша кафе, с гръб към Люс. Запали цигара и отиде до библиотеката. Тиктакането на будилника се чуваше отчетливо на нощната масичка. Серве се доближи до прозореца, чиито стъкла се бяха запотили. Нарисува с върха на показалеца си засмяно лице с ококорени очи. Когато се обърна, Люс бе свалила блузата и полата си. Имаше най-красивите гърди, които някога бе виждал. Тежки и стегнати гърди, приятно осветени от прожекторите, чиито лъчи подчертаваха нежността на кожата и почти

въздушните очертания на шията. Имаше някакво несъответствие между крехките рамене, тесния и плосък корем и тия закръглени и пълни гърди, чиято хладина той почти усещаше в крайчеца на пръстите си. Тя стоеше изправена и безучастна под погледа му. Застана във всичките пози, които ѝ каза, без съпротива, неумело, стараейки се да се подчини и да направи точно това, което искат от нея, сякаш изпитваше някакво странно удовлетворение. В полунощ Серве прибра апаратите си, изпи последното кафе, направено от Люс, и си тръгна, след като я целуна по челото.

Далила отвори едно око — някой беше спрял на площадката на стълбището. Наостри уши и оголи зъби, готова да изръмжи. Ала човекът отмина. Далила въздъхна и се сви на кълбо до Лапад, който спеше тежко. На нощната масичка имаше празна бутилка, а до нея — оръфан екземпляр на „Мъртви души“.

Клод запали цигара, вторачила поглед в дългокосия млад мъж, който спеше в леглото ѝ. Дори в съня си изглеждаше предвзет и предизвикателно младолик. Казваше се Юбер, бе асистент на кинорежисьора Жан Карме-Ладен и се любеше като фригидна жена, която само получава ласки, без да дава нищо от себе си. Клод съжаляваше, че се е отдала на тоя парижки фукльо. Застанала гола, стъпила с единия си крак на леглото и отметнала назад глава, тя разглеждаше равнодушно мъжа с име Юбер. Погледът ѝ като че ли смути спящия и той отвори очи. Видя една амазонка със силно тяло, обляна от червената светлина на абажура, която го приковаваше с презрителния си поглед към леглото като някое насекомо на дисекционната маса.

Себастиен Щайнер премести белия топ. Конят остана без защита, но нямаше друг изход. От грамофона се лееше музиката на концерт на Рахманинов. В големия апартамент на улица Дюто сянката на една жена се плъзгаше от стая в стая. Себастиен Щайнер придвижи напред царицата си. Беше два часът сутринта.

Надин Шьовалие спеше.

[1] Скъпа (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Завинаги, завинаги сбогом, Серве! Ако се видим отново, защо да се усмихваме; ако пък не — защо е била необходима тази раздяла? (англ.) — Б.пр. ↑

[3] Жорж Батай (1897–1962) — френски писател. — Б.пр. ↑

[4] „Оркестров фургон“ (англ.) — филм-мюзикъл на В. Минели от 1953 г. — Б.пр. ↑

[5] Мики Спилейн (1918) — американски писател, автор на детективски романи. — Б.пр. ↑

VII

Еlegantен и загорял, Надан тъкмо се качваше в поршето си, за да отиде да изяде обяда, който съпругата му Елен приготвяше всеки ден, когато видя задалия се Серве.

— Тая сутрин някой те търси по телефона. Малката не можа да те намери.

— Благодаря ти.

Серве отиде до една бакалница на няколко метра по-нататък и купи килограм стафиди. После се качи в агенцията и влезе в кабината на телефонистката. Виолен имаше светли очи, руса, свободно пусната коса и малки, бели пухкави ръце. Боравеше със съединителите по таблото с чисто женска сръчност.

— Агенция „Гая-Бек“, моля... не затваряйте... търсят ви... Агенция „Гая-Бек“, моля... Той вече не работи тук, госпожо, съжалявам... моля...

Серве седна на една табуретка. Виолен му хвърли бегъл поглед.

— Много мило, че си дошъл да ми правиш компания.

Той кимна и й подаде шепа стафиди.

— Заповядай.

— Това, за да ме подкупиш ли, е?

— Точно за това.

Тя сложи две зрънца в устата си и го погледна лукаво.

— Е, казвай, какво искаш?

Той не отговори. Виолен си припомни юношеските години.

— ... да видиш гърдите ми ли?

— Не смеех да ти го кажа — призна Серве невъзмутимо.

Виолен размишляваше.

— Ще струва скъпо.

Сетне добави, за да го успокои:

— Но пък си заслужава.

Серве се разсмя от табуретката си.

— Колко искаш?

— Две целувки — по една за всяка.

— Готово!

Двамата се спогледаха. Серве мислеше, че е глупава, но му харесва. Виолен мислеше, че му има нещо, но въпреки това го харесва. Тя вдигна пуловера си. Не носеше сутиен. Серве се наведе и долепи устни до светлите зърна на гърдите ѝ — гърди на блондинка. Виолен спусна пуловера си.

— Трябва да се обадиш на Надин Шьовалие.

— Благодаря — каза Серве.

После излезе от централата.

През този следобед звъня три пъти на улица Варен и всеки път Жак му съобщаваше, че Надин Шьовалие не се е прибрала от зъболекар. Чак в шест часа успя да се свърже с нея.

— Търсили сте ме тази сутрин?

— Да, прочетох пиесата ви.

Тя замълча.

— Е, и? — запита той предпазливо.

Тя продължаваше да мълчи, после каза:

— Искате ли да се видим, за да поговорим?

Серве вдъхна дима от цигарата си.

— У вас ли?

— В девет удобно ли ви е?

— Да. До скоро.

Чак когато остави слушалката, Серве осъзна какво не беше в ред. Веднага се втурна в централата.

— Я ми кажи, кого потърси Надин Шьовалие?

Виолен го погледна объркано.

— Ами... теб.

— Да, но какво точно ти каза?

— „Господин Серве Мон, ако обичате!“, какво друго искаш да ми каже?

— Не потърси ли Жером Боа?

— Тоя пък кой е?

— Годеникът ми.

Серве излезе замислен от агенцията.

Жак се бе заловил да подреди колекцията си от снимки. Беше ги разпръснал из цялата стая и се опитваше да ги сортира по някаква сложна система на смесена класификация. Надин заобиколи Митчъм, прескочи Премингър, внимавайки да не настъпи Гарбо, Уайлдър и Бакланова, и стигна до Жак, който бе седнал в средата на голяма купчина снимки на Елизабет Тейлър.

— Наистина беше същият.

— Същият какво? — запита Жак, който се мъчеше да си спомни дали Лиз Тейлър се беше снимала в „Четири дъщери на доктор Марч“ преди или след „Хайде де, татко“.

— Фотографът от „Гая“. Той е същият, който ми донесе пиесата.

— Така ли? — рече Жак и реши, че все пак „Айвънхоу“ идваше след това.

По правило Виктор не сервираше вечеря, но щом ставаше дума за някой постоянен клиент, пък бил той и трезвеник, от време на време се правеха отстъпки. И така, тази вечер Серве получи кремсупа от гъби и омлет с шунка. По това време на деня заведението нямаше голям оборот и Серве седна в дъното на залата до джубокса. Пусна няколко монети и се навечеря в компанията на Мари Лафоре. Някой си беше забравил вестника на скамейката и Серве се опита без особен успех да се интересува от някаква нова криза в Средния изток. Не можеше да се отърси от безполезните размишления около Надин Шьовалие. Между супата и сиренето погледна часовника си около дванайсет пъти.

В девет без десет той позвъни на вратата на Надин Шьовалие. Жак го покани да влезе и му заръча да стъпва внимателно, заради снимките. Серве избра пътя, който го отведе от Братя Маркс до Карол Ломбард, през Луиз Брукс, Богарт и Ейнджи Дикинсън.

Надин седеше до прозореца, облегнала чело на стъклото. Беше облечена в къса рокля. Погледът на Серве се плъзна нагоре по бедрата ѝ и той изпита неясна болка някъде дълбоко у себе си.

— Добър вечер.

Тя го погледна мълчаливо, сетне го запита:

— Вечеряли ли сте?

— Не — отвърна Серве, мислейки за Клод Ландр.

Подаде ѝ ръка, за да ѝ помогне да стане, и за миг му се стори, че тя няма да я поеме. После тънките ѝ сухи пръсти се хванаха здраво за него. Лицето ѝ мина близо до неговото. Той си наложи да я пусне пръв.

— Жак, аз излизам.

Жак вдигна глава от списъка на филмите на Никълъс Рей.

— Добре.

Тя взе палтото си от вградения гардероб и Серве отвори вратата. Зачакаха мълчаливо пред асансьора, избягваха да се гледат. Когато слязоха долу, Надин предложи на Серве един ресторант на няколко метра оттам, където вероятно имаше навик да ходи.

Заведението — доста злоещо, с изгубили цвета си стени, украсени със скици с въглен, изобразяващи някакви неясни фолклорни танци, се състоеше от две разположени една над друга зали. Надин избра горната. От шумното приземие се озоваха в празно, вмирисано и тихо помещение, където единствената сервитьорка поздрави Надин без голямо въодушевление. Серве заключи, че сметката ѝ на кредит сигурно е доста набъбнала в това заведение. Той посочи една маса до прозореца, който гледаше към голяма, потънала в тъмнина строителна площадка, чиито дълбоки изкопи напомняха на огромни гробове. Разгледаха менюто под овчия поглед на сервитьорката и Надин си поръча обилна вечеря. Серве поиска двойно кафе. Надин се намръщи.

— Не сте ли гладен?

— Благодаря, вече ядох.

Тя го изгледа мълчаливо.

— Пак излъгахте, нали?

— Да, пак.

Той се усмихна и остави листата. Струваше му се, че някаква стена, която сякаш ги бе разделяла и която се бе мъчил да преодолее от месеци насам, току-що се беше срутила. Извади от джоба си един никон и го сложи на масата.

— Спомняте ли си първия път, когато се видяхме?

— Във Вариететния театър ли?

Сега лъжеше тя. Ако не си беше спомнила за първото му посещение, никога нямаше и да помисли да го търси в агенцията. Серве запали цигара — наслаждаваше се на момента.

— Казвам се Серве Мон и съм фотограф.

— Също и писател, нали?

— Може би. Искам да чуя какво ще кажете вие по този въпрос.

Надин нарязва селския си пастет на малки парченца и взе решение.

— Пиесата ви много ми харесва.

Обясни му, че одобрява героите, правдивостта на ситуацияите, като се имат предвид теориите, които трябва да прокарат, че вижда в лицето на Леа привлекателна героиня с богата душевност, чиято роля е готова да играе под ръководството на Лоран Месала. Сетне съвсем неочаквано смени темата, заразпитва го за дейността на агенция „Гая-Бек“, за работата на фотографите и защо бе използвал псевдоним, което беше леснообяснимо. Прояви интерес към отговорите му, изслушваше го с внимание, без да забравя за яденето си, което дискретно довърши докрай. Серве не можеше да разбере как така стената се бе издигнала отново толкова бързо между тях. През цялото време, докато носеха ястията, той изчисляваше колко време му остава да бъде още с нея и напразно се опитваше да наруши тягостното настроение, което цареше на масата. Изучаваше ръцете ѝ, врата ѝ, устните ѝ, представяше си под дрехите тялото, което вече познаваше до най-малките подробности.

— Бихте ли казали на Месала да ми се обади?

Беше пъхнала ключа си в ключалката и се готвеше да се ръкува с него. Серве се питаше дали Жак си е легнал.

— Да, разбира се. Доволен съм, че пиесата ви харесва.

Тя сведе поглед.

— Лека нощ.

Вратата се затвори след нея. Серве слезе с асансьора. Когато вече беше на улицата, се върна обратно, качи се пеша и позвъни на вратата. Отвори му Жак.

— Извинете ме, забравих да кажа нещо важно на госпожица Шьовалие.

— Почакайте малко.

Серве стоя около минута на площадката, сетне Надин се появи по хавлия.

— Какво има?

— Забравих да ви кажа, че Месала и Цимер ме познават единствено с името Жером Боа.

— Добре. Довиждане.

Серве се качи в колата и седна зад волана, с изгаснала цигара в уста. Не знаеше какво да прави. Нямаше никакво желание да се прибира вкъщи. Беше десет часът вечерта, а трябваше да отпразнува една победа, победа с лице на поражение.

Кафене „Флор“ бе претъпкано с народ. Серве си проправи път през залата, без да успее да намери маса. Точно тогава зърна Клод Ландр, седнала с някакъв мъж на около четирийсет години, облечен в костюм от виненочервено рипсено кадифе, с папийонка на врата. Говореше много оживено, а Клод го слушаше и кимаше със зареян поглед. На масата имаше едно свободно място. Серве се приближи и извади никона от джоба на шлифера си. Вдигнаха глави при второто изщракване. Серве невъзмутимо превърташе позите и натискаше спусъка с трескавата бързина, присъща на някой младок, който работи на парче и за първи път присъствува на слизането на папата от самолет. Изумена, Клод опули очи. Мъжът бе не по-малко слисан. Най-сетне Серве прибра апарата и седна.

— Няма ли да ме представиш? — обърна се той към Клод.

Тя се обърна към мъжа:

— Серве Мон — Ги Деластан.

— Много ми е приятно — рече Серве и си поръча едно кафе на минаващия келнер. — Режисьор ли сте?

Мъжът изглеждаше притеснен:

— А, не, не съм.

Серве сви вежди.

— Отдавна ли се познавате?

Клод погледна часовника си.

— От почти двацет минути. Господин Деластан беше така любезен да ме покани на масата си, когато видя, че няма къде да седна.

Серве се вторачи мълчаливо в мъжа.

— Поне каза ли му, че сме сгодени?

Съвсем объркана, Клод наведе глава. Ги Деластан реши, че е дошъл моментът да се обади:

— Господине, повярвайте ми, че...

— Добре, добре — рече Серве. — Колко й предложихте? Десет хиляди? Двацет хиляди?

Мъжът се изчерви.

— Но...

— Петдесет хиляди? Много добре ги познавам хората като вас. Мислите си, че всичко може да се купи, и сте напълно прав. Само че бъркате, като предлагате пари. За всяка сделка си има разменна монета. А вашата, господине, не върви в този случай!

Серве стовари юмрук по масата, чашите се раздрънчаха. Делафт подскочи, а Клод избухна в смях. Някои от посетителите се обърнаха. Серве вдигна апарата и фотографира една руса дама с тънък врат и безжизнен поглед. Тя веднага извърна глава. Делафт се наведе, за да извади чантата си изпод масата, сетне стисна ръката на Клод. Успяваше да запази донякъде достойнството си. Серве си каза, че сигурно излиза рядко вечер и че в лицето на Клод е видял да се реализира една отколешна мечта на буржоата: срещата със случайността и любовта за една нощ. Проследи го с поглед, докато се отдалечи и изчезна в тълпата на булевард Сен Жермен.

— Какво те прихвана? — запита Клод.

Без да отвърне нищо, Серве се настани на скамейката до нея, облегна рамо на нейното и сложи ръка на крака ѝ. Тя го изглежда мълчаливо. Видя му се красива с тъмните си коси, с изящния си нос, с неспокойните си очи.

— Помогни ми — каза ѝ той.

Коремът ѝ бе гладък, бедрата — съблазнителни и налети, създаваше усещане за необятност. Гърдите ѝ плуваха някъде отгоре, докосваха го, топло се наместваха върху него, коремът ѝ хлътваше. Серве рязко стана и се изправи яростно над нея. Сложи я да легне, разтвори краката ѝ, ръцете ѝ, отстъпи назад, за да я погледа. Беше красива. Той застана на колене на ръба на леглото, целуна я по върха на носа, по клепките, по слепоочията. Тя го обхвана през кръста, притисна го, поиска да го доближи към себе си. Но го видя, че се отдръпва. Бе неспособна да го привлече.

Месала искрено се зарадва на новината. Свърза се начаса с Надин и я покани вкъщи на чаша турско кафе. Серве също бе поканен,

но трябваше да прави репортаж в предградията и не можа да отиде. На следния ден научи, че актрисата бе направила добро впечатление на Месала и дори бяха говорили за заплащането. Три дни по-късно Карл-Хайнц Цимер се обади на Серве, за да го уведоми, че Месала е поръчал макетите на един млад художник декоратор измежду своите приятели и би желал Серве да ги види. Серве завари режисьора свит до печката, наметнат с едно старо килимче с ресни. След като дълго се оплаква от студа (в действителност времето бе доста меко), той измъкна изпод изтърбушения си диван голяма картонена папка и нареди на пода половин дузина акварели. Всичките изобразяваха стая без мебели, с един прозорец и три врати. Бяха нахвърляни небрежно, с широки мазки на четката, без никаква грижа за подробности или за перспектива, до такава степен, че Серве се чувствуваше неспособен да избере един или друг от тях. За да достави удоволствие на Месала, той най-сетне се спря на последната рисунка, понеже цветовете му се нравеха. Месала вдигна ръце, забравяйки за килимчето, което се изплъзна и падна на земята, и го увери, че той самият определено предпочита въпросния макет. След като извършиха ритуала с турското кафе, заговориха за третата роля — ролята на момичето, която още не бе поверена на никого. Месала предложи да направят прослушване, за да открият някой неизвестен талант. Точно тогава пристигна Карл-Хайнц Цимер, придружен от бледа и слаба жена, облечена в износено и безформено кожено палто. Тя се хвърли в обятията на Месала, който я представи на Серве. Беше някаква руска актриса, на име Таня Бойловна, за която казваха, че е изиграла по незабравим начин Настася Филиповна^[1] в театър „Вийо Колумбие“ през 1948 година. В замъгления ѝ поглед се рееха неясни спомени за театъра от миналото. Приличаше на призрак и говореше тихо, сякаш се страхуваше да не изплаши носталгичните картини, които носеше у себе си.

Прослушването се състоя през една дъждовна съботна утрин в пустата зала на „Комеди дьо л'Етоал“. Още в десет часа първите кандидатки бяха вече пристигнали — едните елегантни и нагласени под чадърите си, другите мокри от глава до пети, със смъкнати кокове и размазан грим по очите. Помощникът на Месала — хилаво и женствено момче на име Серж, приемаше актрисите, записваше

имената им и ги отвеждаше в прашното фоайе, чиито мръсни стени и износени тапети изпъкваха още повече на бялата дневна светлина.

Месала се появи към единайсет, неузнаваем под три навлечени едно върху друго палта, с омотана в някакъв изпоцапан шал глава. Седна на десетия ред, стисна ръката на Серве и се впусна в яростна и жлъчна тирада по адрес на парижкия градски транспорт, на който се дължеше закъснението му.

През това време актрисите чакаха. Някои четяха вестник, отбелязваха разни съобщения в „Льо Текнисиен дю филм“, други стояха, без да правят нищо. Когато видяха влизащия Серве, всички го изгледаха за миг, питайки се дали това не е режисьорът. Серве забеляза едно момиче, седнало на бара с провесени крака и цигара в уста. Изглеждаше безгрижна и не се притесняваше като другите. Серве се приближи и я запита за името ѝ. Тя вдигна рамене.

— Не съм дошла, за да ме прослушват. Тук съм, за да подавам реплики на ей оная невротичка там.

„Оная невротичка там“ беше черноока, пребледняла като платно и дебела. Седеше на земята с едно томче пиеси на О'Кейси в ръка. Разговорът спря дотук, тъй като дългоочакваният Серж се появи със списъка си и извика първата кандидатка — блондинка с ъгловато лице и с невероятното име Марион Лорд.

Серве седна в дъното на партера, сецайки се за Пюкло във Вариететния театър. Марион Лорд се качи на сцената и за малко не се изгуби в дълбоката тъмнина, която цареше там. Месала изпрати Серж зад кулисите, където той намери и запали, след около минута очакване, работната лампа — огромна матова крушка, която висеше от скелето над сцената и пръскаше ярка вертикална светлина. Месала остана недоволен и незабавно експедира асистента си при органа, да включи няколко прожектора. Откъсната от залата и облята в жълта светлина, Марион Лорд се наведе тревожно напред в опит да отгатне кога ще трябва да започне. Неспособна да види залата, тя внезапно се бе почувствувала глуха за всичко, което се отнасяше до нея.

— Какво ще ни представите, госпожице? — запита Месала с учудващо силен глас.

— Мара от „Благовещение“^[2].

— Хайде, започвайте.

Момичето отстъпи крачка назад, притискайки длани в бузите си. Секундите минаваха. Тя не помръдваше. Най-сетне отпусна ръце и леко се разкрачи, за да стъпи по-здраво на краката си.

— *Здравейте, татко! Здравейте всички! Вперили сте погледи в мен и знам какво си мислите: „Виолен е мъртва.“*

Ниският ѝ глас трептеше от вълнение. Ръцете ѝ, вдървени от двете страни на тялото, трепереха.

— *Хубавият зрял плод, хубавият златист плод падна от клона и за нас остава само зимната ядка — отвън горчива, а отвътре твърда като камък. Кой ме обича? Кой въобще ме е обичал някога?*

Гласът ѝ секна, тя пое дълбоко дъх и отметна глава назад.

— Добре, благодаря ви.

Гласът на Месала разпръсна напрежението като удар с камшик. Момичето се отпусна. С ръка пред очите, то се опитваше да види режисьора иззад ослепителните прожектори.

— Приготвила съм също Силвия, ако...

— Не, благодаря. Оставете телефона си, преди да си тръгнете.

Сутринта продължи по същия начин и Серве изслуша безбройни откъси от сцени, прекъсвани от носовия глас на Месала. И така, той видя една след друга три Хермиони^[3], две Анни (от „Ричард III“), три Камий, между които една от „С любовта шега не бива“^[4] и две от „Орас“^[5], както и десетина Силвии от „Игрите на любовта и на случайността“^[6]. Пълничка девойка със закачлив поглед каза няколко реплики от „Не се разхождай съвсем гола“^[7], с участието на един мършав фигурант, дошъл да ѝ помогне, а две жени на неопределена възраст изиграха сцена от „Слугините“^[8] с усърдие, но без талант. В два часа следобед Серве се готвеше да си тръгва, за да търси някакъв сандвич, когато видя да се качва на сцената момичето, което бе забелязал във фойето заедно с „оня невротичка там“.

— Добре. Какво сте подготвили?

Нервната брюнетка излезе напред, за да отговори, но заплете крака в някаква жица и се просна с трясък на земята. Възцари се гробна тишина. Придружителката ѝ гледаше безразлично към нея, Месала чакаше, Серж си чоплеше носа. Момичето стана.

— Извинете ме — каза тя, вдигайки от земята текста си. Цялата ѝ рокля бе покрита отпред със сив прахоляк.

- Ударихте ли се?
- Не, не.
- Какво сте приготвили?
- Ролята на Бланш от „Трамвая“^[9].
- Слушаме ви.

В ролята на невротичната Бланш Дюбоа тя се разкри като абсолютно некадърна. Примесваше прекалено истинската си нервност с твърде явно преиграване, наблягаше за миг на истинската си същност, а сетне съчетаваше непохватно всичко това с изкуствени ефекти. В замяна другата актриса направи една солидна, богата и емоционално обагрена Стела, и то с убедителна лекота, показвайки неочаквани възможности. С изящна физика въпреки дребния си ръст, тя успяваше да пресъздаде верен и интересен в психологическо отношение образ независимо от неумението на партньорката си.

— Много ви благодаря. Госпожице, вашето име, ако обичате.

Брюнетката се наведе.

— Вече го казах на господина, Елизабет Тор...

— Не вие, госпожице, а вашата приятелка.

„Приятелката“ вдигна глава.

— Аз ли? Ама аз дойдох да подавам репликите, това е всичко.

— Не сте ли актриса?

— Да, актриса съм.

— Свободна ли сте в момента?

— Да.

— Тогава бъдете така любезна да ни кажете името си.

— Соланж Менар.

— Оставете телефона си на моя асистент, когато тръгвате, благодаря ви.

Малко позамаяни, двете момичета напуснаха сцената. Месала направи знак на Серве да се приближи.

— Видяхте ли?

— Да.

Прослушването приключи в четири часа следобед. Месала и Серве бяха единодушни, че Соланж Менар е подходяща. В пет часа Серве се качи на самолета за Куала Лумпур, където имаше неколкостотин убити в резултат от масовите вълнения в китайските квартали.

-
- [1] Героиня от „Идиот“ на Достоевски. — Б.пр. ↑
- [2] „Благовещение за Мария“ — мистерия в четири действия и пролог от Пол Клодел (1868–1955). — Б.пр. ↑
- [3] Героиня от „Андромаха“ на Расин. — Б.пр. ↑
- [4] Комедия от Мюсе. — Б.пр. ↑
- [5] Трагедия от Корней. — Б.пр. ↑
- [6] Комедия от Мариво. — Б.пр. ↑
- [7] Пиеса от Жорж Федо. — Б.пр. ↑
- [8] Пиеса от Жан Жьоне. — Б.пр. ↑
- [9] „Трамвай Желание“ от Тенеси Уилямс. — Б.пр. ↑

VIII

МИШЕЛ: Мога ли да ви помогна с нещо?

ЛЕА: Не, благодаря, Мишел. Разрешавате ли да ви наричам Мишел?

МИШЕЛ: Разбира се.

ЛЕА: Тогава и аз ви разрешавам да ме наричате Леа. Отдавна ли работите с Ръоне?

МИШЕЛ: От почти шест месеца.

ЛЕА: Много мило, че дойдохте.

Четенето бе започнало отпреди десет минути в мрачното жилище на Месала. Той бе заел както обикновено мястото си до печката, наметнат с неизбежното си килимче, с нахлупена върху ушите плетена шапка от жълтеникава вълна. Карл се бе отпуснал в едно продънено кресло, под лампа, чиято светлина се отразяваше в малките му очилца със златни рамки и превръщаше очите му в бляскави топчета. Изтегната направо на земята, Соланж Менар се бе облегла на лакти, за да може да чете разтворения пред себе си ръкопис. Надин Шьовалие седеше по турски до един пуф, на който бе подпрян екземплярът ѝ. Серве, седнал настрана на една грозна и неудобна табуретка, се насилваше да гледа в текста си и дебнеше репликите на Леа. Тази сутрин гласът на Надин бе дълбок и звучен. Както бе прието при първо четене, тя само показваше какво иска да направи, загатвайки леко за чувствата си, без да ги развива, без да се стреми към незабавен ефект. Соланж Менар — нисичка, закръглена, с дяволити очи и огромни очила, кацнали на върха на чипото ѝ носле, четеше добре, плавно и без излишни ефекти. Ала Карл-Хайнц Цимер ломотеше неразбрано под носа си, непрекъснато се поправяше, предъвкваше всяка втора сричка, пелтечеше на най-обикновени думи, запъваше се на лиезоните, забатачваше се в дългите монолози, без въобще да се смущава, с десет пъти по-силен акцент от обикновено, и то без следа от раздражение, с невероятна самонадеяност. Серве хвърли поглед към Месала, но

режисьорът изглеждаше потънал в размисли за нещо свое, което нямаше нищо общо с прочита на пиесата.

ЛЕА: Мишел, бих искала да ви задам един въпрос, ще ми разрешите ли?

МИШЕЛ: Да.

ЛЕА: Какъв ви се струва той?

Соланж вдигна глава и сбърчи вежди, погълната от настроението в сцената.

МИШЕЛ: Не ви разбирам.

ЛЕА: Имам предвид онзи, който ви е дал ново усещане за времето, онзи, който е направил така, че една сутрин не сте могли да се познаете в огледалото си.

Мълчание.

Разбирате ли кого имам предвид?

Надин бе задала въпроса с прикритата грубост на страдаща жена.

МИШЕЛ: Да, разбирам.

ЛЕА: Днес той може би си е отишъл, може би е изчезнал или умрял. Във всеки случай е изгубен, мъжът, чиято страст е разтърсила истински единствено него самия и за когото вие сте се грижили като за дете с висока температура.

Месала стана рязко, взе една лула от ниската масичка и я пъкна в устата си. После седна отново. Пак дойде ред на Карл да чете. С голяма мъка, на пресекулки той успя да премине през дългия монолог, който авторът така лекомислено му бе отредил. Соланж тайно наблюдаваше актьора и не можеше съвсем да скрие изненадата си.

Надин беше невъзмутима. Месала смучеше лулата си и размишляваше. Най-сетне четенето свърши.

Настъпи продължително мълчание, след което Месала измърмори:

— Добре. Ето това е пиесата, която ще играем. Не е лесна и причините за това са няколко, основната от които е, че в нея се въздействува чрез психология и всичко се базира на стройни теории. Авторът иска да покаже нещо и все пак би желал от вас повече интуитивност и правдивост на чувствата. Нямам какво особено да ви кажа, що се отнася до това четене. Надин, смятам, че допускате в началото известна грешка в тълкуването на текста, но в момента не мога точно да я определя. Соланж, трябва да съдържате природно заложената си емоционалност. Карл, ти четеш отвратително, това го знаехме и отпреди. За днес спираме дотук, следващо четене утре в театъра. Надявам се, че вече ще мога да ви покажа окончателните макети на декорите. Благодаря ви.

Серве се приближи до Надин, докато тя обличаше палтото си пред вратата.

— Мога ли да ви изпратя?

Тя се усмихна бегло.

— Много сте любезен, но съм с кола. Довиждане.

Той я изчака да си тръгне и се зачуди защо е толкова бледа и изглежда така изморена. Когато се обърна, забеляза, че Карл го гледа втренчено — светлите му очи бяха изпълнени с престорена тревога. Месала пълнеше лулата си. Соланж разглеждаше с ужас и изумление една рисунка на Белмер^[1]. Беше една от характерните за творчеството на големия художник геометрични смесици на крайници и полови органи, в чийто център се мъдреше влажно око под формата на женски срамни устни, откъдето излизаше бляскава сълза. Серве се сбогува с Месала, стисна ръката на Карл и се доближи до Соланж.

— Да ви поканя ли на кафе?

Тя извърна поглед от рисунката.

— Да, може, и по този случай ще ви разреша да ми обясните пиесата си.

— Не я ли разбирате?

— Никога нищо не разбирам. Аз съм глупачка по рождение. Вземете например тази картина...

— Не, благодаря.

Тя го изгледа с интерес.

— Така ли? Значи ставаме двама. Хайде да отиваме да го прием това кафе.

Седнаха в едно бистро недалеч от площад Данфер Рошро, където не беше много шумно. Ръмеше ситен дъждец, носен на откоси от ту засилващия се, ту отслабващ вятър. Минувачите бързаха по улицата, в далечината неуморно виеше сирена. Беше първият четвъртък на месец ноември.

Соланж се настани удобно на скамейката. Хиляди дъждовни капчици блещукаха в късо подстриганите ѝ тъмни коси и по очилата ѝ. Беше облегла закръглената си ръка на масата и стоеше с цигара в уста.

— Вие сте първият драматург, с когото се запознавам, и трябва да ви кажа, че съм ужасно разочарована.

— Как така?

Тя вдигна рамене.

— Косата ви определено е много къса, съвсем не ми приличате на невротик и съм готова да се обзаложа, че никога не сте спали с майка си. Поне не сте ли останали без пари? Надявам се, че ще трябва аз да платя кафето!

Серве поклати глава.

— Съжалявам много, но не съм.

Надин отвори кутия ravioli^[2], които предварително бе затоплила в тенджерата с вряла вода. Изсипа ги в чиния, намери лъжица в мивката и седна на мокета. Дъждът се стичаше по прозорците на голямата стая. Навън бе мрачно и сиво. Жак бе излязъл. Надин включи грамофона и нареди няколко плочи на устройството за автоматично сменяне. Равиолите бяха почти студени. Все пак ги изяде, след което изпуши една цигара, за да потисне отвращението си. Най-сетне заспа, легнала на мокета, пъхнала ръце между бедрата си. Дъждът плющеше по стъклата, сякаш невидима ръка запращаше ситни камъчета към тях.

Серве изгаси двигателя и се обърна към Соланж.

— Пристигнахме.

— Благодаря.

Тя отвори вратата, вдигна яката на шлифера си.

— Искате ли да се качите?

Серве поклати глава.

— Друг път.

Тя вдигна рамене.

— Ама вие наистина губите по всички показатели. Авторът трябва да спи при пръв удобен случай с наивницата от пиесата.

Серве я погледна, после се наведе, за да види луксозната сграда на булевард Пол Думе.

— Таванска стая, а?

— Не съвсем.

Той се засмя.

— Какво работи татко ви?

— Елате да го питате.

— Друг път. Всичко хубаво!

— Всичко хубаво!

Тя прекоси тротоара тичешком и се изгуби зад една голяма остъклена врата.

Серве отиде в агенцията, където Мертол го очакваше с нетърпение от обяд. В Чили бе станало силно земетресение и Гая искаше да изпрати Серве при жертвите.

Себастиен Щайнер седеше вече час, наведен над тетрадката. Беше преписал на десетте първи страници плана, който му бе струвал три безсънни нощи. Смяташе, че ще му е невъзможно да развие темата „Новата обща епистемология — необходимо условие за създаването на нова философия“ на по-малко от хиляда страници, и в момента се чудеше как е могъл да си постави толкова амбициозна задача. Вече се бе опитвал на три пъти да преразгледа плана, надявайки се несъзнателно да намери някой недостатък, който би му позволил да се откаже от самото писане. Ала проектът издържаше стоически на всякаква критика, съставните му части се напасваха с неумолима здравина, отвеждайки без сътресения изследването до многобройните му заключения. Беше време да започва да пише, а той все не

започваше. Дойде му наум една реплика от Дюбийар^[3]: *Трудно пробуждане ли? Не. Желание да се пробудиш, което трудно се пробужда.*

Серве вървеше с натезжала глава, замаян от дългия полет, по един пращен, набразден от пукнатини стръмен път, затрупан от огромни каменни блокове, който така криволичеше, че не би се учудил, ако в даден момент се озовеше пак там, откъдето беше тръгнал. Проклинаше неудобния четиристотинмилиметров обектив, който бе сметнал, че трябва да вземе, слънцето, което го заслепяваше, горещината, която го караше да се задъхва. Постепенно мислите му се върнаха към Париж, към пиесата и към тези, който я репетираха. По време на четенето бе останал поразен от едно спадане на напрежението през второто действие и сега се чудеше, както си вървеше, как би могъл да оправи нещата.

Вече бе стигнал до заключението, че всичко се дължи на крайната пасивност на Мишел, от която през второто действие се очакваше някакъв остроумен отговор, който все не идваше, когато малката групичка от фотограф-репортери изкачи последното хълмче възчерна земя и спря пред развалините на едно село, разсечено от край до край от огромна пукнатина. Зловонна миризма достигаше до ноздрите — миризмата на разложена плът, — застинала и потискаща, тъй като ни най-малък полъх на вятър не раздвижваше вонящия въздух. Серве закрепил носната кърпа на долната част на лицето си и тръгна напред, зареждайки апаратите си. Един швейцарски колега, който вървеше пред него, се спъна в нещо, обърна се, отстъпи назад и повърна на земята. Изпод една срутена стена се подаваха главица и ръчичка на дете. Серве вдигна никона. Работи цял час, но не можа да продължи по-дълго. Главата го болеше и целият се чувствуваше пропит от миризмата на разложени трупове. Започна да прибира нещата си и вече се готвеше да се връща в долината. Тъкмо тогава почувствува погледа на жената и се обърна. Беше облегната на купчина отломки от някаква къщурка, опънала и разкрачила крака, с мъжко бомбе на главата. Черните ѝ очи гледаха втренчено и сериозно към фотографа. През разкъсаната ѝ дреха се подаваше мъртвешки бяла гръд с подпухнало зърно. Много бавно Серве зави

деветдесетмилиметров обектив на един от апаратите си. Застана на колене, нагласи диафрагмата, скоростта и фокуса. Беше съвсем сам с жената. Останалите бяха тръгнали с бригадата за първа помощ, която работеше в другия край на селото. Апаратът вдигна ужасен шум във вонящата тишина, но не смути вечния сън на жената.

Далила и Лапад вече имаха нещо общо — бяха отслабнали. Вървяха двамата един до друг надолу по улица Мосьо льо Пренс, Лапад — с тежка и несигурна стъпка, Далила — ситнейки до него. Лицето на Лапад беше обрасло с петнайсетдневна брада и той неволно намигаше на минавачите. Тикът се бе появил преди седмица и от ден на ден се влошаваше.

— Трябва да се яде — рече Лапад и двамата влязоха в една месарница. Лапад купи двеста грама кайма. Когато се прибраха в мизерния апартамент на площад Итали, той раздели месото на две. Далила излапа пая си за три секунди, но Лапад не можа да изяде своя. Тогава го отстъпи на Далила и легна с бутилка в ръка. Беше му студено и вече не знаеше как да се стопли. Далила скочи на леглото, сви се до господаря си и въздъхна доволно.

Люс прегледа серията снимки и изведнъж спря поглед на една от тях. Гордото лице, втренчените и сериозни очи на жената изпод странната шапка, гърдата, изложена с безразличие пред обектива, всичко в тоя ужасен портрет излъчваше някакво скрито величие. От позата на тялото, от студения блясък на кожата и почти геометричната по форма купчина отломки, които обграждаха в кадър избраната тема, лъхаше неизразимата красота на картините на Да Винчи. Люс отдели снимката от другите и погледна към секретарката си. Тя подреждаше папките, с гръб към нея. Люс пъкна снимката в чантата си.

В театъра цареше особено настроение, когато Серве отиде за първи път след завръщането си от Южна Америка. Репетициите бяха напреднали и вече протичаха на сцената, където вездесъщият Серж бе залепил жълт скоч, за да очертае мястото на декорите. Серве установи,

че Надин продължава да се държи хладно и да бъде в строго професионални отношения с другите, че Соланж е поизгубила блясъка си и сякаш не се чувства на мястото си, че Карл изглежда хиляда пъти по-тревожен, по-сдържан и по-неумоливо вгълбен в себе си от когато и да било. Иззад малките кръгли очилца сините му очи стрелкаха каменни, пронизващи, ледени и дори пълни с омраза погледи. Месала пък скачаше от сцената в залата с учудваща лекота въпреки безбройните и разнородни одежди, с които се бе навлякъл както винаги. Тази сутрин освен обичайните пуловери и палта си беше сложил една шапка космонавтка от дебела шотландска вълна, изпод която се виждаха само очите и половината от сплескания му нос. При все това обаче в гласа му се долавяха топли и трептящи извивки и голяма самоувереност.

— Надин, това ще го повторим. Опитай се да почувствуващ тая фраза, точно тук се намира част от ключа към героинята.

Надин се доближи до Карл, който застана срещу нея с упорито безразличие на лицето. Месала отстъпи назад и се върна в залата.

— Карл, малко по-шеговито и не толкова грубо, моля те!

Актьорите започнаха сцената отначало и Серве установи с изненада, че бяха постигнали очевиден напредък. Имаше вече някаква спойка между тях, към репликите от пиесата се бяха прибавили движения, жестове, погледи. Серве имаше странното усещане, че навлизайки в същността на своите роли, актьорите са ги разчупили, както се пукат по шевовете прекалено тесни дрехи, и че през цепките на скъсания плат се появяват самобитни и неочаквани черти, някои от които обогатяват героите, а други са в противоречие с тях.

Когато репетицията приключи, Карл напусна театъра, без да погледне към когото и да било. Тракането на тежките му обувки отекна самотно в пустото преддверие. Месала не му обърна никакво внимание и стисна ръката на Серве.

— Много често идвате.

— Защо? — запита Серве.

— Ще разберете.

Сетне нахлузи чифт ръкавици, подплатени с кожа, върху вълнените, които вече бяха на ръцете му, и изкрещя към кулисите:

— До утре в десет и половина, децата ми!

Серве се приближи до сцената, където Соланж и Надин говореха тихо. Когато го видяха, веднага млъкнаха и се обърнаха към него.

— Ето го виновника за всичко — рече Соланж.

Надин стисна ръката му.

— Здравейте. Извинете ме, но съм много закъсняла.

Целуна Соланж по двете бузи, усмихна се бегло на Серве и излезе от сцената. Соланж хвана Серве за ръката.

— Да те черпя ли нещо за пиене?

— О, да — отвърна ѝ той.

[1] Ханс Белмер (1902–1975) — немски художник, скулптор и фотограф, сюрреалист, чиито творби са наситени с еротични елементи. — Б.пр. ↑

[2] Вид тестени хапки, пълни с кайма или зеленчуци. — Б.пр. ↑

[3] Ролан Дюбийяр — съвременен френски драматург. — Б.пр. ↑

IX

Консервата „Говеждо варено“ имаше странен вкус. Лапад я поръси обилно с коняк и така му се видя горе-долу годна за ядене. Предложи от същото на Далила, ала тя не обичаше много коняк, та се поколеба за миг, сетне изгълта всичко с обичайната си припряност. Един час по-късно, когато Лапад се бе унесъл в една от честите си ежедневни дремки, без които не можеше вече, откакто почти бе престанал да се храни, Далила докосна леко ръката му с лапа. Тъй като той въобще не помръдна, тя тихо изскимтя. Тогава Лапад отвори едното си око.

— Какво има?

Опряна на леглото, Далила го гледаше. Видът ѝ му се стори съвсем необичаен — очите ѝ сякаш бяха хлътнали в орбитите си.

— Искаш да дойдеш ли? Хайде, ела.

Далила скочи на леглото, изтегна се и въздъхна. Двамата заспаха. Когато се събудиха след час, Лапад забеляза, че очите на Далила вече не се виждат. Бяха се скрили зад огромни гънки подпухнала кожа, които я обезобразяваха. Бърните ѝ бяха неимоверно подути и висяха нелепо от двете страни на муцуната. Кучето тихо скимтеше и търкаше отеكلото си рошаво чело в чаршафите.

— Много странно изглеждаш — рече Лапад.

Тогава усети, че собственото му лице го сърби и му е много трудно да държи очите си отворени. Отиде до огледалото и видя, че и неговото лице е отекло, че очите му са скрити под възглавнички от кожа, устните — надуты и увиснали, бузите — надебелели и че по подобие на Далила кръглата му червена физиономия странно контрастира с мършавото му тяло.

— Искате ли да ви кажа нещо? — обърна се той към Далила. — Ние с вас си имаме проблем. Ще бъде добре да се прегледаме в някое здравно заведение.

Тъй като Далила нямаше нищо против, двамата тръгнаха на път.

Доктор Ж. Льо Коасийо бе уволнил медицинската сестра — апатична блондинка, обхваната от „гръден нарцисизъм“ (прекарваше по цели часове, затворена в банята, в съзерцание на гърдите си), та затова му се наложи през този съботен следобед да отвори сам на пациентите си. Изглежда учудено измършавелия мъж и рахитичното куче, които загрозяваха разкошната стълбищна площадка с облепени с червено кадифе стени. И на двамата очите бяха скрити под възглавнички от подпухнала кожа. Мъжът излезе напред.

— Аз и кучето ми — рече Лапад — имаме общ проблем.

Необяснимо защо, Жерар Льо Коасийо се сети за съпругата си, която бе избягала преди почти три месеца с един англичанин и кучето му — огромен, лигав боксер.

— Аз не съм ветеринарен лекар. Оставете кучето си в чакалнята.

Лапад поклати глава и заедно с нея се разклатиха многобройните възглавнички.

— И най-големият глупак би забелязал, че кучето ми и аз сме болни от една и съща болест.

— Не съм ветеринарен лекар.

Льо Коасийо си спомни, че кучето на англичанина се казваше Ендрю.

— Не искате ли да ни лекувате?

— Вас да, но не и животното ви.

Лапад леко залитна, хлъцна и се наведе към Далила.

— Хайде да го оставим тоя!

И си тръгнаха с гордо вдигнати, но още по-подпухнали отпреди глави.

Доктор Ришар Дюкру, по професия ветеринар, се бръснеше веднъж седмично, проклинайки целия свят и най-вече фирмата „Жилет“. Беше винаги рошав, с кръвясали очи, облечен в престилка с доста съмнителна чистота, и приемаше в една тъмна задънена уличка, недалеч от улица Муфтар, където наемаше от близо двацет години възтъсно и вонящо помещение. Отблъсквани от нечистотията на лекаря и на кабинета му, пациентите един по един го бяха напуснали, за да отидат при по-приветливи негови събрата, а грубото и нетърпеливо държане на ветеринаря само ускоряваше това масово бягство. Нещата

бяха стигнали дотам, че в момента Ришар Дюкру лекуваше вече единствено собствените си животни — афганистанска хрътка, двама далматинци, папагал, фенек, две мишки, зелена жаба и един прилеп на име Албертин.

И така, той доста се изненада оная събота, когато в момента, в който си наливаше два пръста арманяк, за да започне добре следобеда, видя на вратата един мъж с куче, и двамата с ясно изразени отоци.

— Аз и кучето ми — каза Лапад — си имаме общ проблем.

Ришар Дюкру ги покани да влязат, взе чаша със съмнителна чистота от една прашна лавица и наля малко арманяк.

— За Албертин — каза той, подавайки чашата и вдигайки своята.

— За Албертин — повтори добросъвестно Лапад, преди да вкуси от питието.

Двамата мъже сръбнаха, мляснаха с език и преглътнаха. Лапад кимна одобрително.

— Не е лошо.

— Бива си го — съгласи се Ришар Дюкру.

— Коя е Албертин? — запита Лапад.

Ришар Дюкру посочи към една клетка, където прилепът спеше, увиснал на краката си, загърнат в нежните си черни криле.

— Има малко температура.

През това време Далила се запознаваше с жабока, който се остави да го душат само за миг, сетне скочи върху главата на кучето и се настани там с победоносен поглед.

— Жером е с благ характер — обясни Ришар Дюкру със задоволство.

После напълни отново и много внимателно двете чаши.

— За Албертин!

— За Албертин! — добави Лапад. — А пък ние...

— Уртикария — каза ветеринарят. — Какво сте яли?

— Консерва говеждо — отвърна Лапад. — Имаше много странен вкус.

— Даа — каза Ришар Дюкру. — Даа, даа...

Потри ръце, отвори едно чекмедже, за да извади спринцовка, друго чекмедже, където намери две малки шишенца с белезникава течност и игла за подкожна инжекция. Напълни внимателно

спринцовката, драсна клечка кибрит, запали една бунзенова лампа и поддържа иглата на пламъка.

— Какво е това? — запита Лапад.

— Десенсибилизиращо средство. След три часа вече няма да му има нищо. Хванете кучето.

Лапад хвана главата на Далила и я държа, докато ветеринарят инжектираше подкожно течността. Кучето въобще не реагира.

— Сега на мен — каза Лапад и вдигна ръкава си.

— Внимавайте — каза Ришар Дюкру, — не съм човешки доктор.

Лапад наля по глътка арманяк в двете чаши.

— За Албертин!

Самолетът се разтърси силно в момента на кацането, подскочи и спря в самия край на пистата.

— Браво! — каза Серве и разкопча колана си.

Възрастната дама до него поклати глава и пъхна между зъбите си бледолилава дъвка — двайсет и петата от излитането насам.

Серве издържа примирено формалностите на летище Орли, намери колата си на паркинга и тръгна по магистралата. Връщаше се от Пакистан, където бе присъствувал заедно с никоните си на кървави феодални боеве. Бе загорял, но от умора имаше торбички под очите.

Когато отвори вратата на гарсонията на улица Фалгиер, телефонът звънеше.

— Мили ми приятелю, време е да поговорим, остават само осем дни.

Беше Месала.

Месала се страхуваше. Страхуваше се от пиесата, от критиката, от публиката. Боеше се, че в деня на премиерата може да вали, че времето може да е хубаво, че може да има стачка или може да няма, че критиците ще дойдат или няма да дойдат, че декорите няма да се харесат или ще се харесат, а може и прекалено много да се харесат, или пък ще паднат, че полицията може да забрани представлението, че директорът на театъра може да пусне прекалено дълга кинореклама

през антракта, че афишите може да не са готови навреме, че някой може да ги закрие по погрешка с други, че...

— Забравете за земетресенията — добави Серве, който вече не можеше да гледа как Месала крачи из мрачното си жилище с чаша в ръка и покрити с неизменното килимче с ресни рамене.

Той изведнъж спря и погледна тревожно към Серве.

— Ненавиждат ме — каза тихо.

— Кои?

Месала вдигна рамене и отново заснова назад-напред.

— Критиците и... другите... подписал съм манифеста на триста и двайсетте.

— Тогава значи сте общо триста и двайсет ненавиждани.

— Има и още нещо.

— Какво е то?

Месала не отвърна. Прокара месестата си ръка по бледите си увиснали бузи и направи опит да се овладее.

— Има някои неща, които не можете да разберете — каза найсетне той и погледна Серве като някоя млада майка, криеща от децата си причината за месечните си неразположения.

— Да, наистина — отвърна Серве. — За какво по-точно ме извикахте?

Месала взе от масата един екземпляр от пиесата и го прелисти.

— Трябва да направим някои промени в края на първо действие. Карл няма да може да се справи.

Серве запали цигара.

— Това е невъзможно.

Месала остави тъжно ръкописа.

— Остават само осем дни — повтори той с беззвучен глас.

После се стовари върху един пуф, стиснал в юмруци ресните на своята наметка-килим.

— Ненавиждат ме.

Изглеждаше така, сякаш всеки момент ще се разплаче. Серве вдигна никона и щракна. Месала се сепна.

— Какво правите?

Ала Серве вече си беше отишъл.

Нищо не можеше да се направи — от ноември насам мислите на Себастиен Щайнер все се въртяха около жена му, около следвоенните години, около дните и нощите на 47-а, 48-а, 50-а и оня зимен следобед, когато огромният ситроен бе съборил Мадлен Щайнер, бе я премазал и натрошил, бе я обезобразил и унищожил всред метален трясък и мирис на изгоряла гума. Себастиен Щайнер бе забравил за намерението си да пише книга, ръкописът спеше в едно чекмедже. Нощем отново играеше шах сам срещу себе си. Той премести замислено черния топ, ала забрави, че трябва да пази царицата си. Тя падна окървавена, с пазарска мрежа в ръка. Яйцата се затъркаляха по уличното платно, една консерва фасул с домати се блъсна в тротоара, а парче сирене „Бри“ спря в една локва.

От края на тази седмица в „Комеди дьо л’Етоал“ ще се играе пиесата на един млад драматург, на име Жером Боа. ВЕЧЕРНА СРЕЩА — споделя с нас режисьорът Лоран Месала, е пиранделовска по форма, но проправя път на нов тип психологически театър. В главните роли: Карл-Хайнц Цимер, Надин Шьовалие и Соланж Менар. Генерална репетиция на 5 декември.

Люс Бертло сгъна замислено вестника, сетне огради дебело съобщението с червено мастило и излезе от архива с броя „Франс Соар“ в ръка. Отнесе го на Мертол, който тъкмо разказваше подвизите си в Индокитай на една кльоцава кандидатка за филмова слава.

— Това трябва да се отрази.

— Така ли? — отвърна Мертол без въодушевление.

Сетне прегледа набързо известието и отмести вестника настрана.

— Не струва.

— Да, но имам двама клиенти.

— Сериозно ли говориш?

Мертол я погледна недоверчиво, после записа в бележника си датата на генералната репетиция.

— Ще имам предвид.

Таксито спря пред „Комеди дьо л’Етоал“ четвърт час по-рано от предвиденото. Надин Шьовалие отиде до най-близкото кафене, петдесет метра по-нататък, и седна на бара пред чаша кафе. Беше десет часът сутринта. Бистротото бе почти празно. В дъното на салона брадат мъж ядеше порция яйца на очи. Две възрастни дами пиеха чай и си отбелязваха телевизионната програма в „Седем дни на малкия екран“. От известно време Надин не можеше да спи. Пукнатото ребро трудно нарастваше, а приспивателните, които Жак скъпернически й отпускаше, въобще не действаха.

В десет и четвърт влезе в театъра през служебния вход, тръгна по един очукан коридор, който заобикаляше салона, и бутна вратата на фойето. Застанал в полумрака до бара, Месала целуваше Карл-Хайнц Цимер. Надин отстъпи, пусна безшумно крилото на вратата, запали цигара, сетне отиде в салона. Там завари Серж, който разговаряше със Серве и Соланж Менар. Когато я видя, авторът стана и бавно се приближи — хладен и равнодушен. Тя отново си зададе въпроса какво ли ще й каже. Той я поздрави и тогава Надин забеляза, че изглежда също така уморен като нея въпреки пресния си загар.

— Няма ли го Месала? — запита той.

— Не.

Спогледаха се, без да се усмихват. Серве въртеше в ръце един никон, който висеше под шлифера му.

Надин наведе глава.

— Много ли сте зает в момента?

Серж и Соланж отидоха настрани.

— Не, защо?

— Ще ми трябва една нова снимка за програмата.

— Когато кажете. Утре?

— Да, много добре. Да речем към един часа, по време на почивката.

Той наведе глава. Тя се помъчи да види лицето му, сетне остави чантата и палтото си и се качи на сцената. Някъде хлопна врата и в салона се появи Цимер, метнал палто на ръка. Бършеше очилата си с парченце кожа. Здрависа се със Серве, кимна на Надин и на Соланж. Серж подреждаше сред новите декори мебелите или по-точно сандъците, които служеха за мебели. Най-сетне Месала дойде и репетицията започна.

Серве здравата се наскуча от началото до самия край. Диалозите му се видяха плоски, постановката — прекалено утежнена, актьорите — посредствени, а декорите — отвратителни. Ситуациите се навързваха без дълбоко осъзната причина, с неумолима баналност, и насочваха тягостно пиесата към нейния край. Играта на Соланж, порано бляскава и изпълнена с нерв, бе помръкнала. Карл декламираше без акцент, но напълно бездарно, а Надин далеч превъзхождаше другите с точната си, високотехнична, автоматична и бездушна игра. Докато на Соланж и на Карл смисълът на пиесата убягваше, Надин се справяше с лекота, ала с върховно безразличие, небрежно подавайки добре овладените реплики. Месала не прекъсна нито веднъж репетицията и накрая заяви, че е много доволен.

Когато Надин слезе в залата, Серве си беше отишъл. Тя се усмихна, събра си нещата и тръгна да търси такси.

Когато се прибра вкъщи, чу с изненада гласове. После се сети, че беше ден за размяна. Петима мъже се изправиха, щом я видяха, а Жак дойде да я целуне.

— Мисля, че познаваш всички.

Надин стисна ръката на Самюел Бененж, мастит нотариус, който колекционираше снимки на Ивон Де Карло^[1]; на Рафаел Розентал, тънко дългочосо момче, архивар в „Колумбия“, колекционер на Ава Гарднър и Кърк Дъглас^[2]; на Мишел Леотар, плешив и нервен четирийсетгодишен ерген, автор на неразбираеми произведения, посветени на Фриц Ланг, Дитерле и Щернберг^[3]; на Клод Пелиман, късоглед и засмян актьор от дублажа, митоман и любител на Карол Ломбард^[4], Елизабет Тейлър и Винсънт Минели. Петият, Алберт Финч, американец по произход, запален тенисист и бивш шампион по фехтовка, неизменно облечен в туид, вечно страдащ от горещина и поради това непрестанно зает с разсъбличане, с разхлабване на връзката си и с триене на потта от челото си, имаше слабост към творбите на Раул Уолш^[5] и бе луд по играта на непрежалимия Ерол Флин^[6].

Надин наистина ги познаваше всички. Събираха се през петнайсет дни у някой от тях и прекарваха дълги часове в пазарене на съкровищата си. Извън общата им страст почти нищо не ги свързваше, ако не се смята несръчността им по отношение на жените и, с изключение на Жак, живота им на заклетни ергени, който запълваха с

филмови мечти. Леотар често говореше за необикновени сексуални подвизи с разни невероятни създания, родени от холивудската митология на трийсетте години. Бененж бе пренесъл върху майка си безнадеждната страст, която бе изпитвал навремето към Ивон де Карло. Надин знаеше, че колекционерите изпитват ужас, ако се наложи да правят пазарлъците си пред някой непосветен, а още повече пред жена. Застанали сред разтворените по мокета папки, те гледаха към нея мълчаливо и притеснено.

— Не ми обръщайте внимание — каза Надин и седна настрани с книга в ръка.

Розентал се обърна към Бененж:

— Давам „Свободният роб“, драги мой. Филмът на Уолш с Гейбъл и Де Карло.

Той се поклони и поднесе снимката в разтворената си длан. Бененж я огледа мълчаливо, без да я докосва.

— Да, наистина.

— Никъде не можеш да я намериш днес — добави Розентал.

— Трябва да проверя — заключи Бененж.

Колата на Серве заобиколи Триумфалната арка, тръгна по булевард Фош, стигна до Порт Дофин и навлезе в Булонската гора. Откакто се бе качила, Надин не беше казала дума. Серве дръпна ръчната спирачка и се наведе, за да отвори вратата на спътничката си.

— Да повървим ли малко?

— Да.

Тръгнаха мълчешком по застланата с листа земя, разкаляна от скорошния дъжд. Надин вдигна яката на мантото си. В този час, в делничен ден, тук почти не се срещаха хора. На една пейка възрастна дама даваше от сандвича си на къдраво куче, болно от артрит; изискан мъж бе извел младия си боксер да потича.

— Смятате ли, че ще бъдете готови за генералната репетиция? — запита най-сетне Серве.

— Знаете ли, в такива случаи човек никога не е готов.

Повървяха още няколко крачки.

— Страх ме е за Карл — рече Серве.

— Той е инстинктивна натура, трябва му малко време.

— А вие не сте ли инстинктивна натура?

Тя го погледна бегло. После каза:

— Не е лошо тук. Ще стане ли за снимка?

— Да, разбира се.

Серве реши да свърши колкото може по-бързо и зареди апарата. Надин се облегна на едно дърво и вдигна глава. Доближи светломера до лицето ѝ, засили яркостта, отстъпи крачка назад. Тя чакаше. За момент му се стори, че му поднася главата си, за да я отреже. Натисна спусъка без желание.

— Готово ли е? — запита тя.

— Няма ли да направим повече?

— Както искате.

И отново тръгна. Серве стисна зъби и я догони.

— Легнете тук.

Тя го изгледа, после каза:

— Много е мокро.

— Какво от това?

Двамата замълчаха. Серве сменяше обектива, без да поглежда към нея. Надин се излегна на мокрите листа.

— Така ли?

— Не, по корем. Точно така. Не мърдайте.

Той направи снимката и Надин стана.

— Свършихме ли вече?

— Не. Да повървим още малко.

Отново тръгнаха.

Младият боксер заобиколи едно дърво, пързаяйки се на завоя и пръскайки листа и клонки, сетне се втурна към Надин. Изправи се на задните си крака и се облегна на актрисата, оставяйки две кални следи на мантото ѝ. Дишаше запъхтяно и прохъркваше, а страшната му на вид муцуна бе озарена от нежност. Надин го погали по шията, по ушите, по гърба, наведена над него с неочаквано омекнал поглед. Въобще не чу щракването на никона. При сигнала на господаря си кучето избяга и Серве прибра апарата.

— Тръгваме си.

— Но аз мислех...

— Промених решението си.

— Добре.

Върнаха се в колата.

Минаха повече от два часа, докато Серве успее да изкопира снимка, от която да остане доволен. Показа я на Надин на следния ден сутринта, в един от коридорите на театъра. Тя я разгледа с безизразно лице — беше позата, в която бе наведена над боксера.

— А другите?

— Няма други, само тази е.

Тя поклати глава и пъкна снимката в плика.

— Благодаря.

На следния ден репетицията нямаше нищо общо с предишната. За първи път Карл даде израз на вътрешната борба на своя герой. Соланж обогати образа си с безброй интересни находки и сякаш не бързаше толкова много да стигне до края на всяка реплика, а Надин показва неподозирана уязвимост, необичайна плахост, което правеше от нея идеален буфер за нападките на Карл. Изведнъж „Вечерна среща“ се превърна в пиеса и Серве бе единственият изненадан от това. Месала благодари както обикновено на актьорите и излезе от театъра, увит в ябълковозелен вълнен шал. Серж веднага го последва, а също и Надин, която тръгна по служебния коридор, избягвайки залата, където я чакаше Серве. Соланж се спусна по средната пътека и спря до него.

— Здравей.

— Здравей — отвърна Серве. — Днес мина добре.

— Ще стане — каза тя.

— Да идем ли да хапнем нещо?

— Имам среща.

— Тогава ми се махай от главата.

Тя го изгледа мълчаливо.

— Какво ти става?

— Нищо. Днес наистина мина добре.

— Вече ми го каза.

— Знам.

Тя го погледна отново.

— Ако искаш, утре вечер.

Той не отвърна. Тя излезе от залата. Разсилният изгаси осветлението и остави само една работна крушка на сцената. Седнал в партера, Серве чакаше неподвижен, в пълна тъмнина. Нямахше желание да помръдне. На сцената се очерта огромен силует, по пода отекнаха подковани токове. Карл скочи трмаво в залата, тръгна в тъмното по пътеката и спря с изумителна точност пред Серве.

— Искате ли да вечеряме заедно?

Седнаха в металносивото беembe на Карл и потеглиха към Пигал, където актьорът знаел „едно местенце“. Оказа се, че става дума за една шумна бирария с облепени в синьо кадифе стени и съмнителна клиентела — много проститутки, сводниците им, спиртосани бивши борци, голобради типове със студени очи. Храната беше превъзходна.

По време на яденето Карл му разказа за семейството си — хамбургски корабопритежатели, живеещи от много поколения насам в богатския квартал Бланкенезе. Презираше баща си, понеже смяташе, че е блестящ и действен, но неспособен „да надвие неврозите си“.

— От какво? — запита Серве.

Карл го погледна мълчаливо с беззникавите си, лишени от израз очи.

— Ще разберете.

Група новодошли си проправяха път през масите — трима набити мъже, приличащи на треньори по бокс, придружени от три нацапотени жени с повехнали тела.

— Богаташки син съм — рече Карл, — възпитан в страх от някои неща и от някои хора.

Шестимата посетители минаха зад стола му — най-напред жените, а след тях — мъжете. Последният, притеснен от едрото си тяло, се блъсна в Карл при разминаването. Карл-Хайнц Цимер се изправи с обичайната си изискана несръчност.

— Моля да ме извините — рече той, — но вие се опряхте в хубавото ми кожено палто, което е много скъпо.

Мъжът се обърна слисан.

— Какво има? — запита подозрително.

— Палтото ми, опряхте се в него, когато минавахте. Държа на това палто, то е много елегантно и съм платил за него голяма сума. Няма да понеса да ми го цапат хора от простолюдието.

Мъжът се намръщи. Двамата му спътници и трите жени гледаха със зяпнала уста към бледия младеж с напевен акцент и сини безизразни очи. Серве бръкна в джоба си и стисна в юмрук връзката ключове. Наоколо цареше гробна тишина. Мъжът изглежда предизвикателно Карл от горе на долу.

— Какво искаш? — запита той накрая.

— Да ви уведомя, че ми е неприятно да влизам в съприкосновение с хора от вашата среда. Знаете ли, аз съм хомосексуалист от добро семейство и безкрайно много държа на нещата си.

Тримата мъже се спогледаха, вцепенени от изненада.

— Не ме ли разбирате? — продължи Карл. Светлината от неоновата лампа се отразяваше в кръглите му очилца и подчертаваше русия цвят на грижливо сресаната му коса. — Казах, че ми е неприятно да ви гледам и ми става лошо, когато се опирате в мен. Не обичам хората от вашата порода. Аз съм единствен син на влиятелно германско семейство. Баща ми е натрупал състояние по време на войната. Никога не съм работил от необходимост, независим съм, образован съм и съм ленив, а вие ме докоснахте с мръсните си пролетарски пръсти.

Мъжът пристъпи напред и сви юмуци. В очите му блесна искрица задоволство. Карл го гледаше отвисоко, небрежно увесил ръка на жилетката си и бръкнал с другата в джоба на панталона си.

— Хайде, идете да седнете — рече той, сочейки му мястото с глава — и друг път си помислете хубавичко, когато се доближавате до някой изискан човек.

Мъжът не можа да се сдържи и яростно изстена. Сграбчи реверите на „хубавото и много елегантно палто“ на Карл и се приготви да нанесе явно добре изпитан удар с глава. Ала вместо да го отбегне, Карл хвана двете му ръце за китките и бавно ги изви. Мъжът напъна всичките си сили, отвори уста и издаде гърлен звук. Дебелите му пръсти потрепваха в розовите гледани ръце на безучастния и достоен Карл-Хайнц Цимер. После започна да се задъхва, капчици пот избиха по челото и по носа му.

— Казах ви, мисля, че съм хомосексуалист — изрече Карл почти беззвучно. — Женчо, педал или с обратна резба... както казват у вас на

ония типове, които с удоволствие пребиват в полунощ в някоя тъмна уличка.

Сетне пусна китките на мъжа.

— Хайде, махайте се.

Мъжът разтри ръцете си с внезапно почервеняло лице, не смеейки да погледне към другарите си. Единият от тях бе бръкнал в джоба си, но виждайки, че Серве прави същото, бе спрял дотук.

— Добре — каза мъжът. — Ще видиш ти.

— Е, хайде да видим — отвърна Карл със светско изражение.

Мъжът направи финт наляво и вдигна дясната си ръка със стегнати пръсти и изопнат палец, насочвайки удара към долната част на корема на противника си. Карл небрежно се наведе настрани и ръката се плъзна покрай ребрата му.

— Пак се допряхте до мен — рече той студено.

И му стовари два бързи и силни саблени удара в лицето, разцепвайки с първия горната му устна, а с втория — строшавайки носа му. От ноздрите и устата на мъжа бликна кръв и начаса обля цялото му лице. Той залитна, онемял. Глъчката в залата се смени с дълбоко мълчание. Келнерите стояха неподвижно, касиерът пушеше спокойно пръстената си лула. Явно тук това бе нещо обичайно.

Двамата спътници на мъжа не можеха да повярват на очите си и местеха изумени погледи от обезобразеното лице на приятеля си към елегантния Карл, в чиито белезникави и безизразни очи проблясваше някакво ново и странно вълнение.

— Много странно изглеждате — каза той. — Идете да седнете и се постарайте вече да не досаждате на богатите и културни хора.

Ако беше сам, мъжът щеше да се измъкне незабелязано и да потърси някакво обяснение пред приятелите си за състоянието на лицето си. Ала не беше сам. Затова направи нова глупост, като измъкна от джоба си автоматичен нож. Острието изскочи със звън. Мъжът държеше оръжието правилно, от долу на горе, стиснал здраво дръжката в дланта си и опрял палец в острието. Налетите му с кръв очи искряха от ярост и от страх. Карл седна изтънчено на края на масата, кръстоса крака и каза:

— Ето една ситуация, която би се понравила на Шилер.

После добави с цялото уважение на млад хайделбергски студент, който говори на възрастната си леля:

— Чели ли сте „Дон Карлос“?

Мъжът пристъпи напред, дъхът му свистеше между зъбите.

— Смелост! — каза Карл. — Това е само лош миг, който ще отmine.

Тримата мъже се нахвърлиха отведнъж върху него. Единият насочи ножа към корема му, а през това време другите двама се опитваха да го хванат за ръцете. Карл обезоръжи първия със силен саблен удар, последван от необикновено точен ритник, който строши пиццала на мъжа и го запрати на земята. Сетне загледа спокойно другите двама и се остави да го хванат. Бе смъртноблед, с полуотворена уста, с блеснали от омраза сини очи.

— Пуснете ме — каза той с необичайна кротост в гласа.

Пуснаха го. Приятелят им се гърчеше на пода. Касиерът бе вдигнал телефона, но остави слушалката. Серве стана, отиде малко встрани и се обърна с никона в ръка. Погледна във визьора и видя Карл, застанал в средата на салона — палеше си пурата, загледан със странна похотливост в една от трите проститутки.

[1] Ивон де Карло (1924) — американска актриса. — Б.пр. ↑

[2] Ава Гарднър (1922), Кърк Дъглас (1916) — американски актьори. — Б.пр. ↑

[3] Ланг, Дитерле, Щернберг — известни кинорежисьори от немски произход. — Б.пр. ↑

[4] Карол Ломбард (1908–1942) — американска актриса. — Б.пр. ↑

[5] Раул Уолш (1892–1981) — американски кинорежисьор. — Б.пр. ↑

[6] Ерол Флин (1904–1959) — американски актьор. — Б.пр. ↑

Х

Надин се събуди рано. Не можеше да разбере на какво се дължи неясното чувство на страх и обезсърчение, което я бе обзело, после се сети, че е настъпил денят на първото представление с публика. Измъкна се от леглото, без да буди Жак, влезе в кухнята, седна гола на една табуретка, наля си чаша мляко и започна да я пие на малки глътки. От ледената течност кожата по цялото ѝ тяло постепенно настръхваше. Протегна ръце, прозина се, опъна нашироко двата си крака, вдигна единия на масата. Прииска ѝ се някой да влезе. Ала нищо не помръдваше в апартамента. Запали цигара. Чу се шум от дизелов двигател — боклукчийският камион се изкачваше на първа скорост по улица Варен. Лек дъждец трополеше по прозореца. Надин се върна в стаята и застана до леглото. Загледа се в спящия мъж, поседя така, с ръце на хълбоците, после сложи единия си крак в средата на гърба му. Жак въздъхна и отвори едно око.

— Хайде да се любим — каза Надин.

Госпожа Менар влезе предпазливо в стаята на дъщеря си, остави подноса на нощната масичка и дръпна двойните завеси. Сивият ден нахлу в стаята и шумоленето на дъжда стана по-отчетливо. Соланж се намръщи, размърда ръце и крака, отвори очи и целуна майка си.

— Ужасно трудно заспах.

Без да отвърне, майка ѝ подаде чаша кафе.

— Не забравяй какво ми обеща! — каза изведнъж Соланж.

Майка ѝ кимна с усмивка — бе слабичка жена, по чието лице все още се отгатваха чертите на голяма красавица в стил 40-те години.

— Разбира се, няма да дойдем довечера.

— Аз ще ви кажа кога може да дойдете.

— Точно така, ти ще ни кажеш.

Жената тръгна към вратата.

— Не се сърди — добави Соланж, — но още не е съвсем както трябва, нали разбираш?

Месала, който се бе възползувал от нощта, за да препрочете едно от по-второстепенните произведения на Хегел, се протегна в леглото към девет часа сутринта и остави книгата. Измъкна се колебливо от двайсетината одеяла, които го бяха предпазвали от нощния студ, и отиде да стъкне огъня в смърдящата си печка. При шума от стъпките му младият плъх, който обитаваше стаята съвместно с режисьора, се прибра тихичко в дупката си.

В девет и половина Мертол събуди Серве по телефона.

— Флен^[1] — стачка — локаут — „Юманите гарантира“ — спешни — съобщи той в телеграфния стил, който отскоро бе възприел и с който много се гордееше.

— Прието — отвърна Серве, — край.

По леглото му и из цялата стая бяха разпръснати последните снимки, които бе правил на Надин Шьовалие.

Двете проститутки спяха прегърнати, с преплетени крайници. Едната бе пъхнала нежно ръка между краката на другата, гърдите им приличаха на подредени в кошница плодове. Гримът и червилото се лющеха и се топяха по побледнелите лица, повехнали като карнавални маски след празничния ден. Карл наблюдаваше безмълвно тази гледка, облечен в тежък ален халат, и всмукваше дълбоко цигарата си „Бенсън енд Хеджис“, с чаша кафе в ръка. Без очила изглеждаше по-млад, но не и по-малко равнодушен. Разтри ставите на ръцете си, които го боляха от сбиването, и въздъхна. Двете жени се бяха показали изобретателни и прелестно вулгарни, но не бяха могли да го накарат да забрави за приближаващото представление.

В деветнайсет и трийсет режисьорът събра актьорите на сцената. Бе застанал до самата рампа, облечен в три четвърти спортно палто, под чиято качулка лицето му се губеше в сянка. Приличаше на францискански монах от някоя мелодрама и думите му отекваха глухо

в пустия салон. Карл стоеше в средата на сцената, блед като платно, и небрежно придържаше с два пръста на дясната си ръка тънък черен бастун. Подпряла брадичка на коленете си, с широко отворени очи, Соланж бе седнала на един сандък от декора и слушаше Месала. Надин сновеше между рояла и масата. На всяка крачка под късата пола се разкриваха дългите ѝ бледи бедра. Косата ѝ бе сресана на разкривен кок, устните бяха свити. Не беше гримирана. На последния ред на балкона седеше Серве — невидим за всички и неподвижен, с изгаснала цигара в уста и три никона през рамо.

— Съществуват два вида покани — говореше Месала. — Тези, които се раздават на приятели, за да се пълни салонът през мъртвия период след генералната репетиция, и тези, които се пращат на организации и агенции, за да осигурят пробна публика. Довечера ще имаме зрители от втория тип. Те ще бъдат ограничени, но изпълнени с добра воля, ще искат да се посмеят и в по-голямата си част ще страдат от хроничен бронхит. Реакциите им ще бъдат променливи и искрени — почти на нивото на тези на група деца пред кукления театър в Люксембургската градина. Вече сте предупредени. Не правете нито стъпка, за да се доближите до тях, играйте си пиесата, дори и да чувствувате, че те гледат нещо друго. Най-вече не си въобразявайте, че разбирате какво искат от вас, и не мислете, че можете да им го дадете. Те не знаят, а и никога не са знаели какво искат. Само понасят. Ако се отклоните, макар и на педя, от пиесата, за да се доближите до тях, ще се озовете в пустиня. — И Месала посочи салона с пръст: — Пустинята, това са те. Благодаря ви за вниманието.

После излязоха от театъра — Месала с Карл, Соланж с Надин. Серве остана в същото положение. Асистент-режисьорът Серж говореше нещо с уредника, а един от работниците метеше сцената. Сетне те също си тръгнаха и на тяхно място дойдоха две чистачки, които свалиха калъфите от креслата и събраха фасовете. Най-после Серве стана и излезе навън. Реши да опита да хапне нещо.

В ресторанта имаше доста хора. В дъното на залата Месала разговаряше тихо с Карл. По-нататък, до вратата, Надин и Соланж чоплеха една доматиена салата. Надин го видя и в погледа ѝ нещо помръкна. Серве затърси свободна маса, като си мислеше с тъга за малкия ресторант на улица Фалгиер и за безмълвната, но сигурна компания на Себастиен Щайнер. Реши да си тръгне и се обърна така,

че да не срещне отново очите на Надин. Неочаквано една ръка се пъкна в неговата и някой го прегърна през рамо.

— Къде така?

Серве се наведе над нервно усмихнатата Соланж и я целуна по връхчето на носа.

— Искаш нещо да ми предложиш ли?

Тя стисна пръстите му и каза:

— Нямаме време.

Той въздъхна. Соланж се опита да го заведе до своята маса.

— Ще дойдеш ли при нас?

Серве се обърна и видя Надин, седнала с изправен гръб, със сенки под очите, равнодушна и студена.

— Не съм гладен.

— Тогава пий едно кафе.

— Много си мила, но не искам. До скоро виждане.

Излезе от ресторанта, тръгна нагоре по улицата, стигна до колата си и седна зад волана. Отново заваля. Стъклата започнаха да се замъгляват, водата се стичаше по предното стъкло и барабанеше по покрива. Извади от жабката един никон и го зареди с високочувствителен филм.

Началото на пиесата бе обявено за девет часа, но в девет и десет, според спазваната от парижката публика традиция, зрителите все още влизаха в салона. Очевидно разпоредителят, който проверяваше билетите, имаше силно чувство за обществено благоприличие. Начинът, по който бяха насядали зрителите, свидетелствуваше за явна дискриминация. На първите редове в партера се мъдреха главно елегантни личности, примесени тук-там с някой случен „интелектуалец“ в мръсна риза и с критичен поглед. На първи балкон и по задните редове на партера преобладаваха „празничните“ облекла, розовите и оранжевите манта, блузите на цветя, деколтираните рокли, откриващи тлъсти и бели гърди, напудрените лица изпод старателно направени на „трайно къдрене“ прически, свидетелстващи за дълги часове, прекарани в тесни фризьорски салончета. На шепота от партера се противопоставяше пискливият кикот от първи балкон.

На втори балкон имаше един-единствен зрител — Серве. С фотографски апарат на колене, той чакаше от осем и четирийсет и пет. Вече бе заснел едно празнично пременено семейство, очарователна особа с вирнато носле и къса рокля, както и немощен старец, когото занесоха на ръце до креслото. Разгледа програмата и установи, че снимката на Надин Шьовалие е отпечатана наопаки заради графичното оформление. Прочете абсолютно непонятния текст, написан от Месала, чийто последен параграф го накара да се замисли.

Театър на мигновението, на мълниеносното и непосредственото, театър дълбоко интимен и интуитивен, прецизен по форма и гъвкав по съдържание — такава е творбата на Жером Боа, изразяваща едно недоволство, премного разпространено, за да бъде пренебрегвано, един социален недъг, чието невидимо присъствие е нещо като четвърто действащо лице в това изключително и необичайно произведение, което поставих с голямо удоволствие. Желая на Жером Боа творбата му да срещне сред публиката същия дълбок отзвук, който предизвика у мен.

Лоран Месала

„Така поне човек знае за какво става дума“, рече си Серве и погледна часовника си за трийсети път.

Лампите угаснаха, уредникът удари три пъти и завесата се вдигна над празната сцена. Месала бе грижливо осветил декорите, намалявайки силата на прожекторите, умножавайки сенките и контражуровете. През прозореца светлините на града блещукаха в далечината, съвсем като истински. Входната врата се отвори и влезе Карл, последван от Соланж. Серве въздъхна облекчено. Беше се опасявал, че актьорите няма да успеят да възпроизведат както трябва пред публиката необходимото напрежение, и то от самото начало на пиесата. Ала Карл играеше със студен поглед и точни нервни движения, а Соланж затвори вратата след себе си толкова внимателно, колкото го изискваше ситуацията. Карл подаде първата реплика с

превъзходно изпълнена фалшива лекота, издавайки още от този момент смущението на своя герой.

РЪОНЕ: Още я няма.

Съблече палтото си, остави го, после отиде и се облегна на рояла. Соланж остана до вратата. Двамата замълчаха. Сетне Карл вдигна глава и впери поглед в Соланж с неизразима злоба.

РЪОНЕ: Студено ли ви е?

МИШЕЛ. Не, защо?

РЪОНЕ: Още стоите с палто.

Замислена, Соланж се съблече и запита с точно толкова недоумение, колкото трябваше:

МИШЕЛ: Вече на „ви“ ли ми говориш?

Карл се поколеба за миг, сетне отвърна:

РЪОНЕ: Не.

Резкият му глас прекъсна последните шумове в залата — всички слушаха.

Това продължи около двацет минути, след което интересът започна постепенно и упорито да спада, най-напред на първи балкон, а не след дълго и в цялата зала. Някакъв тип на третия ред направи всичко възможно, за да си изхрани дробовете и се разбуха в нескончаем пристъп на кашлица, а една дама с шапка на първи балкон

се зае да търси в най-сериозните реплики неподозирани комични отсенки и заиздава постоянно и тънко носово хихикане, което пък на свой ред предизвика всеобщ смях сред публиката. Серве видя как на първия ред един от зрителите се обърна с гръб към сцената, за да чете програмата си на светлината от прожекторите. В края на действието завесата се спусна пред шумяща и неспокойна зала, изпълнена с кихавици, кашляне, със скърцане на столове и непрестанен брътвеж. Чак тогава Серве осъзна, че не е направил нито една снимка.

През целия антракт остана на балкона, седнал в креслото си също така неподвижно, както Пюкло, когото бе наблюдавал няколко седмици по-рано. Чувствуваше се по-самотен, по-откъснат от всички и по-озлобен, отколкото би могъл въобще да си представи. Изведнъж замечта за някоя пустинна пещера на самотен остров, за монашески живот в компанията на опитомена чайка или на делфин приятел, където щеше да напише студени и безмилостни творби, които никога никога нямаше да прочете. Ала това разнежване бе неочаквано прекъснато от появата на двойка пришълци, които излязоха на балкона и веднага спряха. Жената бе облечена в безформена рокля — също като тялото ѝ, а от двете страни на сплескания ѝ нос мигаха малки, мъртвешки изцъклени безцветни очички. Мъжът се потеше в кафеникав вълнен костюм, лицето му бе на червени петна, косата — като четина, челото — набраздено от дълбоки бръчки, изразяващи едновременно плахост и жлъч. Двамата се спогледаха, после се обърнаха към Серве.

— Объркали сме се — каза мъжът. — Бяхме долу.

— Мислиш ли? — отвърна жената, загледана с любопитство в Серве.

На Серве изведнъж му се дощя да се разсмее. Хвана никона, фотографира ги набързо и им каза:

— Благодаря!

Първото действие определяше отношенията между героите и постепенно разкриваше психологическата обрисовка на характерите в подкрепа на темата. Семейната двойка и тяхната гостенка взаимно се измерваха, опипваха, правеха си невярно звучащи признания, после се отмятаха от думите си и вместо тях изпадаха в още по-лъжливи, още

по-неубедителни откровения. Сред тая плетеница от невероятни твърдения проблясваха сухи и резки фрази — понякога банални, понякога незавършени, в които се забелязваше неволна искреност. Натрупвайки тези моменти до самия край на действието, Серве бе довел развитието на играта до същността на темата. Нагледният урок можеше вече да започне, ала имаше опасност психологията на героите да не издържи и теорията да изпепели човешкото присъствие, като киселина, оставяща след себе си само скелети — нетрайни личности, неуспели да се защитят от намеренията на своя създател, терзани от неговата воля, докато не се превърнат в безплътни и променливи абстракции. Не без притеснение Серве дочака вдигането на завесата за второто действие.

Ако през първото действие зрителите не бяха пожелали да се заинтересуват от двойствените, но привидно банални отношения на героите, то през второто нещата се промениха поради открития упадък на тези отношения чрез словесни изблици, неочаквани мълчания и издайнически обрати в поведението. За изясняването на своите идеи Серве се бе спрял на драматичен похват, лишен от всякакви обяснения и откровения. Поведението на героите не се наблюдаваше отстрани, то се чувствуваше и теоретическият замисъл на автора можеше да бъде проумян от зрителя само посредством анализа на авторовото недоумение пред държането на трите действащи лица и пред привидните им душевни пориви. Тъкмо тук, според Серве, бе силата на пиесата, тъй като той се бе стремил да избегне каквото и да е разграничаване от публиката, карайки я да преживее една концепция чрез собствените си реакции, за да я осмисли още по-добре. Тази вечер част от намеренията на автора трябваше да се осъществят по необичаен начин. Зрителите следяха с интерес развитието на действието, бяха напрегнати, внимателни... и абсолютно недоверчиви. Приемаха нереалното поведение и отношения на героите, без ни най-малко да успеят да си ги обяснят. Драматичният похват изпълняваше превъзходно ролята си, без обаче да задействува втория процес — на анализа. Известно време зрителите бяха смълчани и доволни, сетне започна да се забелязва известно раздвижване, признак на смайване и недоумение: сподавен смях, шушукане, резки обръщания по столовете и многозначителни въздишки. На всичко това актьорите отвръщаха с ожесточено вживяване в пиесата. Карл се бе затворил здраво в образа

си и изживяваше прекалено жлъчно емоционалните си скокове; Надин, която видимо не срещаше никакви особени трудности, издаваше вълнението си, забравяйки да поддържа силата на гласа си, който на моменти се чуваше едва до десетия ред; Соланж се поддаде на натиска на публиката за около десет минути и с всеки изминал миг ролята ѝ се изплъзваше все повече и повече, докато Надин не се възползува от една сцена, където трябваше да ѝ говори по-отблизо, за да ѝ вдъхне увереност и самообладание с ледения си поглед и дългите си слаби ръце.

Разврзката приближаваше — Серве я очакваше с голямо любопитство. Според сценария героят на Карл — неуспял музикант, трябваше да седне на пианото, за да изпълни една прелюдия — единствената творба, която въобще някога бе композирал. Серве искаше произведението да бъде силно, кратко, богато на реминисценции (Карл Орф, Рахманинов или нещо от тоя род), но в същото време достатъчно красноречиво, за да изрази жестоко подиграната и опозорена поради духовна слабост творческа воля. Карл, който се занимаваше с музика, бе оповестил, че композицията ще бъде от самия него, но че ще я изпълни чак на първото представление с публика. Не без колебание Месала се бе съгласил.

И очакваният миг дойде. Соланж, гостенката с разбити намерения, със смъкната маска, по-жалка дори от двамата съпрузи, хранили надежда, че ще почерпят от нея сили, за да продължат нататък, стоеше на вратата, с палто в ръка. Надин, съпруга прекалено снизходителна към мъжа си и прекалено взискателна към себе си, размишляваше до прозореца върху този нов провал, а Карл беше седнал до пианото и не виждаше вече нищо друго освен себе си — раздробен на хиляди частици, пръснати като късчета счупено стъкло. Вдигна бавно ръце над клавишите, смъртноблед и напълно безчувствен, като сомнамбул.

Серве вече бе имал възможност да се убеди, че Карл-Хайнц Цимер не прави никога нещата на половина. Караше колата си с грубото умение на професионален състезател, биеше се със студената резултатност на трениран командос, дори от почерка му, който Серве бе видял на един плик, лъхаше педантична точност. Под несръчните му салонни маниери се криеха освен блестящия ум — много опасен, понеже подхранваше една болезнено изострена чувствителност, с

която живееше в идеално съгласие — редки способности за всякакъв вид ръчен труд.

В шест такта Карл доказва, че има техниката и слуха на виртуоз. Свирише без изящество — главата му бе на няколко сантиметра от клавишите, а лактите — вдигнати и разперени настрани. Творбата му бе изпълнена ту със злокобен трясък, ту с възторжен подем, който срещаше някаква невидима преграда и се удавяше в тъмни водопади, навяващи мисълта за унищожение и смърт. Зрителите посрещнаха тоя музикален щурм с недоумение, изживяха заедно с Надин и Соланж мълчанието, което последва, и останаха така до окончателното спускане на завесата. Ръкопляскаха вяло, без въодушевление.

Надин обяви имената на участниците — направи го с безразличие.

— Пиесата, която току-що изпълнихме за първи път пред вас, е написана от Жером Боа. Постановката е на Лоран Месала. Декорите са на Мишел Пернети.

Нямаше нови ръкопляскания за извикване на сцената. На гардероба Серве се заслуша в коментарите.

— Много е специално — обърна се една дама с бледосини коси към възрастния си кавалер.

Той кимна.

— Нищо ново не са измислили — сподели един господин с дъщеря си, — но Ибсен го правеше по-добре.

Месала бе кратък:

— Деца, утре в четири. Ще има някои промени.

— На текста ли? — запита Надин.

— Разбира се.

Сетне се обърна към Серве:

— Нощта е наша, мили приятелю. Да тръгваме.

Серве стисна ръката на Карл, на Надин и на Соланж, сетне придружи Месала до гарсоньерата, където режисьорът свари кафе. В пет часа сутринта приключиха с промените, предназначени да направят пиесата по-разбираема за публиката, която нямаше да има нищо общо с хората от предната вечер.

Серве се прибра на разсъмване, хвърли се изтощен на леглото и начаса заспа. В девет часа Мертол го събуди и го изпрати във Вилжюиф, за да посети някаква глухоняма осемдесетгодишна старица,

която бе построила в градината си петметрова кула с капачки от „Кока-Кола“.

Рано следобед се върна в агенцията и хлътна при Виктор, за да хапне нещо. Там завари Мириам с напудрените гърди, която бе прекарала десет дни при семейството си в Тулон. Разказа му за краткотрайния си годеж с един честен рибар на име Емил, който бе поискал, също като главния герой в „Деде от Анвер“^[2], да я откъсне от уличния живот и да направи от нея „почтена“ жена. Тъй като тая перспектива не я бе въодушевила особено, Мириам му беше отказала не без да пролее неизбежните за случая сълзи.

Серве се върна отново в агенцията, за да провери как излизат снимките му, после седна в репортерската зала с вестник в ръце. В главата му непрекъснато се въртеше представлението от предната вечер, наново изживяваше всяка сцена от пиесата и се питаше дали направените през нощта промени няма да нарушат равновесието на спектакъла. В шест часа тръгна към вратата с намерение да се измъкне незабелязано, ала Мертол го извика:

— Къде си се разбързал, Мон? Имам работа за теб!

Серве го погледна мълчаливо.

— Тая вечер не съм свободен. Взemi някой друг.

— Няма кого. Ще трябва да отидеш!

— За какво става дума?

— За една пиеса в „Комеди дьо л’Етоал“.

Смаян, Серве се приближи към шефа на репортерите.

— Каква пиеса?

— Откъде да знам, някаква пиеса.

Мертол затърси из чекмеджето си, извади една покана и се зачете в нея.

— Казва се „Вечерна среща“ и е с така ти Шьовалие.

Серве поклати глава.

— Ти шегуваш ли се или какво? Въобще не си заслужава.

— Търговска поръчка! В архива имат двама клиенти.

— Двама клиенти ли?

— Щом ти казвам. Значи отиваш, нали?

Без да каже дума, Серве взе поканата и бавно тръгна към архива.

Люс гледаше нещо в една папка. Беше облечена в елегантен костюм и бе гримирана повече от обикновено. Серве седна на края на

бюрото ѝ и се наведе над русата глава на младата жена.

— Значи имаш двама клиенти за „Комеди дьо л’Етоал“, така ли? Люс погледна с насмешка поканата, която ѝ показваше.

— Как си, Серве?

— Добре, а ти?

— И аз съм добре.

Тя наведе очи и затвори папката.

— Ще заведеш ли майка си?

— Къде?

— На премиерата.

Серве се намръщи.

— Какви ги дрънкаш?

— Поканата ти важи за двама. Ако не водиш майка си, разбира се, в случай че си имаш такава, би могъл да заведеш една млада жена, която е жертвувала свободното си време, за да ти печата ръкописа.

Серве загледа изисканото ѝ облекло, грижливо направения ѝ грим, малко резките движения.

— Имам си майка.

Тя вдигна рамене.

— Значи толкова по-зле за мен.

— Но въпросът не е в поканите, покани има достатъчно. Ще вечеряме ли заедно преди това?

Люс извади от чантата си цигари и запали, отбягвайки погледа на Серве.

— Добре.

Серве пхна поканата в джоба си и тръгна към вратата.

— Ще дойда да те взема. Благодаря ти, че ме подсети.

— За премиерата ли?

— За майка ми.

Надин изпи последната глътка кафе, остави чашата и се обърна към Жак, който бе седнал на мокета и се опитваше да нареди хронологично снимките от *Home from the Hill*^[3].

— Предпочитам да не идваш тая вечер. Още не е съвсем както трябва.

Малко изненадан, той вдигна глава.

— Така ли?

— Ще дойдеш по-нататък.

— Както кажеш. В „Шайо“ дават *The Fountainhead*^[4], Манюел ми звънна тая сутрин.

— Е, добре, иди там. След няколко дни ще играем много по-добре.

Жак кимна.

— Добре. Да дойда ли после да те взема?

— Няма нужда. Сигурно ще има промени по текста.

Тя стана и влезе в банята.

Замислен, Жак отново се върна към снимките си, ала не можа да се съсредоточи върху Еленор Паркър и Робърт Мичъм^[5]. Оттатък се чу шум от течаща вода и той си каза, че Надин се къпе. Някъде далеч отекна църковна камбана, Надин затананика нашумяла мелодия.

Сексшопът се намираше на ъгъла на булевард Севастопол и улица Урс. На витрината бяха изложени афиши, разнообразни четива и многозначителни кукли с мърдащи се крайници. Серве бутна вратата, проправи си път между посетителите, които разглеждаха книгите и списанията в напрегнато мълчание. Прелисти някаква брошура, посветена на методите за лечение на преждевременната еякулация, на смущенията в оргазма и на мъжката диспареуния, сетне се доближи до касиерката — руса жена със силно начернени очи и мрежица от бръчки по горната устна и по челото.

— Здравей, мамо.

— Как си, момчето ми?

— Добре.

Серве я целуна по бузата и се облакът на касата, за да огледа магазина.

— Тук май върви по-добре от гладачницата.

Госпожа Мон вдигна рамене.

— Горе-долу върви. Какво ново?

Серве се взря в непроницаемото лице на майка си.

— Нищо особено. Минавах оттук и влязох да те видя.

— Добре си направил — каза жената с безразличен глас, загледана в един изчервил се над списанието си посетител.

Серве отстъпи крачка назад и отвори напосоки някаква книга.
— Имаш ли новини от баща си?
— Не. А ти?
— Нито дума. — И добави едва чуто: — Глупакът му с глупак.
— Живее си живота — каза Серве.
— Тя му изневерява — прошепна жената, — изневерява му, аз знам. Казаха ми. Ляга с който ѝ попадне, където завари, както ѝ дойде. Така му се пада!
Премести един тефтер пред себе си, после добави:
— Той щял да се развежда.
— А защо не?
— Само не това. Иска много лесно да се отърве.
Серве я изгледа мълчаливо.
— Искаш ли билети за театър?
Озадачена, тя обърна глава.
— За театър ли?
— Да, авторът на пиесата ми е приятел.
— Нали знаеш, не съм много по театрите...
— Знам.
Двамата замълчаха. Серве тръгна към вратата.
— Е, хайде, довиждане.
— Довиждане. Ако видиш баща си, кажа му, че няма защо да се връща повече тук.
Серве се усмихна.
— Няма да се върне, и ти много добре го знаеш.
Жената поклати глава, сякаш знаеше някаква тайна.
— Все пак му кажи — повтори тихо тя.

Както обикновено Надин влезе в гримьорната си два часа по-рано. Завари купчина телеграми и бавно ги отвори, седнала пред тоалетната масичка. Между тях имаше една от Жером Боа: С НАЙ-ДОБРИ ПОЖЕЛЕНИЯ И БЛАГОДАРЯ; и още една — от Серве Мон: СЪВПАДЕНИЯТА ВИНАГИ ЗАВИСЯТ ОТ ЖЕЛАНИЕТО НА АВТОРА. Тя запази първата и хвърли втората. Десет минути по-късно портиерът на театъра качи два букета — единият от Месала, другият от Жак. Надин запали цигара, изтегна се на дивана, отпуснала дългите си

тънки ръце от двете страни на тялото, и остана така повече от час, опитвайки се да забрави за собствения си ден и да навлезе в света на една друга жена с името Леа.

— Притесняваш ли се? — запита Люс.

Серве поклати глава.

— Не съвсем. Във всеки случай не колкото вчера.

Седяха в малък ресторант на улица Кентен Бошар и ядяха огромни порции филе на скара „по американски“. Серве бе оставил в краката си фотографската чанта.

— Знаеш ли, че ме придружаваш за първи път на репортаж? Често ли възнамеряваш да го правиш?

— Колкото пъти поискаш — отвърна сериозно Люс.

Серве протегна крак и го допря до нейния. Люс се наведе над чинията си и мигът отлетя.

Тази вечер в залата влезе Серве Мон, а не Жером Боа. Преметнал три никона през рамо, той обходи първите редове в партера и обезсмърти всички, които Месала и директорът на театъра бяха намерили за уместно да поканят. Бе малко изненадан, когато срещна между критиците доста известни личности, драматурзи, кинозвезди и модни шивачи, както и двама млади режисьори от предградията, чиито смели постановки, неуспели да привлекат публика, бяха предизвикали оживени коментари в пресата.

Седнала на шестия ред, с програмата на колене, Люс гледаше упорито към завесата. От скованата ѝ стойка лъхаше известно вътрешно напрежение. От време на време Серве спираше и търсеше с очи русата ѝ глава.

В девет и половина последният зрител — възрастен критик — бе заведен до мястото си и представлението започна. Ала не бяха изречени и три реплики, когато Серве изпита неудържимо чувството, че трябва да излезе. Не можеше да разбере на какво се дължи това желание да избяга, да бъде другаде, но знаеше, че не иска в никакъв случай да преживее отново представлението от предната вечер. Затова предпазливо откряна вратата в дъното на залата и се промъкна във

фоайето, където една от разпоредителките, заета с приготвяне на кошница с „Ескимо“ за антракта, го изгледа учудено. За да не ѝ остане дължен, той направи същото и се втренчи в нея с изумление, сякаш никога в живота си не бе виждал разпоредителка, сладоледи „Ескимо“ или дори кошница. Сетне тръгна по един дълъг и тъмен страничен коридор, който го изведе зад кулисите.

Месала се бе качил на една табуретка, недалеч от кабината на организатора, до някакъв пожарникар, който дъвчеше дъвка. Серве с изненада забеляза, че режисьорът е без шапка, без палто, без одеяло, дори беше леко облечен, с разкопчана на пухкавия си врат риза, и този път се бореше не със студа, а с горещината. Беше плувнал в пот от глава до пети — ризата му бе залепнала под мишниците, увисналите му бузи лъщяха, едри капки покриваха бялото му теме. Погледна Серве, без да го вижда, сетне отново обърна очи към сцената, където се бе появила Надин.

Серве бе изумен от неестествения вид на декора и актьорите, гледани иззад кулисите. Облени в светлина, намазани с грим, съществуващ сякаш отделно от истинските им лица, чиито контури едвам се отгатваха отдолу, актьорите излъчваха нервно напрежение, което като по чудо не се усещаше извън рампата. Движенията на Карл не се поддаваха на волята му, направлявани от незнайно каква неконтролируема инерция; Соланж напомняше на лунатичка — сценичната треска бе издълбала пропаст между това, което можеше, и това, което трябваше да прави; Надин, гледана толкова отблизо, като че ли не претърпяваше никакви особени промени, ако не се смяташе постоянното усилие, което се усещаше поради недоловимото треперене на цялото ѝ тяло. Серве стоя неподвижен в продължение на десет минути до една подпора от декора, после тихичко се измъкна през стоманената врата, която водеше към гримьорните.

Намери лесно стаята на Надин, но изчака за миг, докато се убеди, че костюмиерката, която гладеше някаква дреха в съседното помещение, не го е чула. После се вмъкна в гримьорната.

Облегна се на вратата и бавно огледа тоалетката, отрупана с бурканчета крем, с четки и гребени, с купчина телеграми, над която два букета красяха огледалото; голата малка масичка; дивана; паравана, над който бяха небрежно хвърлени дрехите на Надин — пола, пуловер, сутиен. Приблужи се и постоя за миг пред тях, после се

обърна и запали цигара. Откри едната от двете си телеграми, забодена на рамката на огледалото, а другата — в кошчето за боклук. Прочете бележките на Жак: ЦЕЛУВАМ ТЕ И МИСЛЯ ЗА ТЕБ; на Месала: БЛАГОДАРЯ СТОП ТОВА Е ВСИЧКО; и на някой си Антоан: МНОГО ЦЕЛУВКИ СТОП С ТЕБ СЪМ.

Високоговорителят над вратата предаваше тихо пиесата. Едно неочаквано избухване в смях на цялата зала привлече вниманието на Серве. Заслуша се грижливо в следващите реплики, за да установи какво го беше предизвикало. Седна на дивана и започна да следи пиесата, но думите достигаха до него откъслечно, заглушавани от шепота в залата, от сухата кашлица на организатора, който седеше до самия микрофон, и от непрекъснатото прашене в уредбата. В този си вид творбата му се стори някак странно близка до това, което бе чувствувал, докато я пишеше. Малко по малко пиесата на Жером Боа „Вечерна среща“ погълна цялото му внимание. Дори забрави, че по средата на действието Надин напуска сцената за десет минути. Чу последната ѝ реплика, преди да излезе, и чак тогава осъзна, че тя сигурно ще се върне в гримьорната. Стана бързо, отиде до вратата, но вече беше късно. Стъпките ѝ отекваха в коридора.

Замря за миг, сетне отстъпи назад и отново седна на дивана. Стъпките на актрисата спряха пред вратата, тя натисна дръжката и точно когато отваряше, се чу гласът на костюмиерката, която не можеше да намери една блуза, необходима за второто действие. С глух и отпаднал глас Надин отговори, че я е оставила в гардеробната. После влезе, бутна вратата обратно и седна пред тоалетната масичка. Серве я гледаше как покрива лицето си с пудра „Лайхнер“. Чак тогава тя го видя в огледалото. Ръката ѝ застина, както беше с пухчето, после бавно го остави.

— Добър вечер — каза Серве.

Тя кимна, взе една четка от масичката и се среса. Серве се загледа в дългите ѝ тъмни пръсти, обхванали дръжката. Вдигна никона и щракна. Тя не трепна — слушаше пиесата по високоговорителя. Тогава той се изправи, извади пакет цигари от джоба си и ѝ го подаде. Тя поклати глава и стана от табуретката.

— Мой ред е.

И излезе. Серве се заслуша в стъпките ѝ по коридора и не след дълго я чу да произнася реплика на сцената. Излезе от театъра през

служебния изход.

Седна зад волана и стигна чак до Дефанс, мислейки, че си отива вкъщи, и без да си дава сметка, че се движи в обратна посока. В Курбвоа направи полукръг, скоро стигна до Порт Дофин и навлезе в Булонската гора. Неочаквано в светлината на фаровете изникна някаква проститутка — бяла като смъртта и разчорлена, с рижава коса и кървавочервени устни. Удари рязко спирачките.

— Ще дойдеш ли за малко с мен? — запита тя.

Серве погледна към злоещата маска, която едва прикриваше едри и груби черти. Тя се наведе към него и веднага се превърна в неясен силует.

— Още не — отвърна Серве. — Не съм готов.

И натисна педала за газта.

Когато се промъкна на балкона, второто действие течеше вече от десет минути. По всичко личеше, че това представление е доста различно от предишното. Актьорите се владееха по-добре и затова владееха и самата зала. Освен това публиката беше съвсем друга. Измежду седемстотинте зрители две трети следяха повече или по-малко развитието на пиесата, без да губят нишката, но и без да изпитват някакво особено удоволствие.

Карл завърши апокалиптичната си злоеща прелюдия на пианото и през залата премина развълнуван шепот; при падането на завесата се чу всеобща въздишка, като че зрителите бяха стояли със затаен дъх от самото начало на действието. Аплодисментите бяха по-силни в сравнение с предната вечер.

Серве изслуша последните реплики със стиснати юмруци, изпитвайки нелепия подсъзнателен страх, че всяко отпускане на мускулите и на вниманието му може да струва интереса на публиката. Изправи се с овлажняло чело, с изгаснала в устните цигара и се смеси с тълпата, за да отиде зад кулисите. Месала, плувнал в пот както никога досега, го дръпна за ръката.

— На Били Мерл дали му хареса, а?

— Нямам представа.

Месала го изгледа недоверчиво.

— А на Ламбер?

— Съжالياвам! Гледах пиесата, а не критиците.

— Няма що! Много подходящ момент за гледане на пиесата! — процеди Месала извън себе си.

После се овладя и повлече Серве към сцената, където, неясно защо, работниците се опитваха да изправят някаква огромна стълба.

— През второто действие размислих и ми се струва, че ако поразширим репликите на Карл, ще може да...

— Само не тая вечер — каза Серве. — От четирийсет и осем часа не съм спал.

— Спал ли? — запита Месала, сякаш ставаше дума за нещо нередно и под неговото достойнство.

— Точно така. Утре ще говорим.

Дойде Карл — много блед под грима и залитащ от умора. Серве му стисна ръката.

— Благодаря ви. Вече сте почти безупречен.

Неочаквана усмивка озари лицето на безучастния Карл-Хайнц Цимер. Той кимна мълчаливо. Две ръце обвиха врата на Серве, две свежи устни се прилепиха до неговите.

— Доволен ли си?

Той прегърна Соланж, махна косите от слепоочията ѝ, обхвана с длани главата ѝ.

— Много съм доволен.

— Ама сериозно?

— Не се шегувам.

Соланж се смееше весело и буйно го притискаше в обятията си — млада и щастлива.

— Иди веднага да го кажеш на Надин. Малко е особена тази вечер.

— Особена ли?

— Да, не знам какво ѝ става.

Серве се отдръпна, за да я погледне по-добре, и съзря в очите ѝ почти майчинска загриженост.

— Какви ги дрънкаш?

— Иди при нея, глупчо.

Серве изкачи стълбите, тръгна по коридора и точно когато вдигаше ръка, за да почука на вратата на гримьорната, си спомни, че е оставил Люс в залата. Веднага се върна, отиде в партера, но там нямаше никой. Излезе във фойето, заобиколи групичките разговарящи, огледа опашката пред гардероба, но не успя да намери Люс. Нямаше и помен от нея — нито в преддверието, нито навън, между редицата от таксите, сред разотиващите се двойки, в гълчавата на пожеланията за „лека нощ“. Постоя за миг бездеен, после отново се втурна в театъра, ала на входа го спря един контрольор.

— Затворено е, господине.

— Трябва да се видя с един човек зад кулисите.

— Тогава минете отзад, господине.

Серве пак излезе, заобиколи театъра и тръгна по дългия коридор, който водеше към гримьорните. Завари Месала сред група зрителители — чуруликащи жени и сериозни дългокоси младежи с очила. По-нататък Карл и Соланж говореха с приятели.

Спря пред гримьорната на Надин и почука. Никой не му отговори. Почука отново — пак нищо. Тогава влезе. Стаята бе празна — Надин Шьовалие си бе отишла.

Дълго стоя така неподвижен, загледан в тоалетната маса, където я бе видял да пудри лицето си, в паравана, където бяха висели дрехите ѝ, в ограденото с телеграми огледало, където тя бе забелязала отражението му. Накрая затвори вратата, махна за поздрав на Месала, Карл и Соланж и излезе от театъра.

Седна зад волана и се отправи към Монпарнас, стигна до улица Рен, реши да се върне и направи голяма обиколка, за да мине през улица Варен. Ала и там не спря и в един часа след полунощ остави колата на улица Фалгиер. Изкачи бавно стълбите, метнал никоните през рамо, спря на площадката на втория етаж, за да си запали цигара. Сградата му се стори прекалено тиха, сякаш наемателите го чакаха със затаен дъх да мине. Автоматът угасна и той пипнешком намери ключа. Пред вратата го чакаше Надин Шьовалие.

[1] Община в департамент Ивлин, близо до Париж, известна с автомобилните заводи „Рено“. — Б.пр. ↑

[2] Филм на Ив Алегре от 1948 г. с участието на Симон Синьоре. — Б.пр. ↑

[3] „Завръщане от хълма“ — филм на Винсънт Минели от 1959 г. — Б.пр. ↑

[4] „Шадраванът“ — филм на Кинг Видор (1894–1982). — Б.пр. ↑

[5] Еленор Паркър, Робърт Мичъм — известни американски киноактьори от петдесетте години. — Б.пр. ↑

XI

Облечена в светъл, втален шлифер, с разпуснати по раменете дълги руси коси и изсечено от отвесната бяла светлина лице, тя стоеше облежната на стената, опряла едната си ръка на вратата — напълно невъзмутима. Без да каже дума, Серве извади от джоба си ключа, превъртя го и се отдръпна, за да ѝ направи път да мине. Тя спря в средата на стаята, с ръце в джобовете, и хвърли бегъл поглед към мебелите, книгите, дребните украшения наоколо. Серве остави никоните в едно кресло и тръгна към кухнята.

— Кафе?

Тя кимна.

— Ако не ви затруднява.

С гръб към нея, Серве пусна топлата вода, изплакна две чаши, включи чайника. През това време тя разкопча едно по едно копчетата на шлифера си, нави грижливо колана, пъкна го в единия джоб, поколеба се за миг и сложи всичко върху апаратите на Серве. После отиде до прозореца и остана там, погълната от гледката: запусната триажна гара и докъдето поглед стига, блещукащи пресичащи се коловози.

Серве премести една ниска масичка, придърпа кресло, сложи двете чаши и захарницата на малка тенекиена табличка, безвкусно изрисувана от някакъв покорен от Мон Сен Мишел художник.

— Готово!

Надин се обърна, погледна към чашите и вдигна глава.

— Дойдох, за да ви кажа, че не харесвам пиесата ви.

— Така ли? — отвърна Серве и ѝ посочи креслото с ръка.

— Исках да ви го кажа... още преди.

Тя отпи глътка кафе и му се усмихна бегло.

— Кафето ви е хубаво.

— Благодаря.

— Но това не означава, че не съм готова да си платя за всичко. Просто ви излъгах, когато говорихме първия път.

Серве бъркаше кафето си и замислено я гледаше. Навън някаква кола рязко спря.

— Исках да работя — продължи тя, — имах нужда от това. Дори и с Месала, дори и с онзи другия ненормален. Разбирате ли, не казвам, че е слаба. Просто на мен не ми харесва. Вече съм играла в слаби пиеси, а и всичките ми филми бяха слаби, но не е там въпросът. Вашата пиеса е много добре замислена, изразява съвършено схващанията ви. Но аз не ги споделям, отказвам да ги споделя. И все пак страхувам се, че може би сте прав и точно затова не я харесвам. Вашата пиеса е пълна с обяснения за човешките слабости, но в нея няма нито едно извинение за тях. Бездушна е и... въобще...

Наведе се, натопи устни в чашата, после продължи:

— Знаете ли, че тя никога няма да бъде изиграна, както сте я написали? Месала е сложил всичко в ред — погрижил се е за това. Колкото до останалото...

Тя стана, бутна креслото и отметна коси назад.

— Смятам, че се разбираме.

Серве не помръдна. Дългите тънки пръсти на Надин започнаха да разкопчават, да разгръщат, да събличат и да хвърлят. Малко по малко бледото ѝ тяло се откриваше пред него — с плоския корем, широките рамене, дългите бедра, закръглените гърди с тъмни връхчета. Когато остана съвсем гола, застана неподвижно с отпуснати до тялото ръце, с полуразтворени устни. Серве я гледаше, а тя следеше изражението на лицето му.

Най-неочаквано Серве се сети за Мертол и за улица Варен. Обърна се, взе един никон от камината, зареди го и погледна през визьора.

— Мертол ми каза, че сте съгласна да позирате гола.

— Каза ли ви?

— Да, но след това.

Тя кимна.

— Разбирам. Е, можем да започваме.

— Да.

Серве остави апарата и се приближи. Тя протегна ръка, той я пое и я стисна в своята. Надин се усмихна иронично.

— Не така!

Серве въздъхна.

— Достатъчно ми е да знам, че... че съществувате някъде... и това е всичко.

— Би било много лесно, и за вас, и за мен.

Отмести поглед към гърдите ѝ. Тя вдигна ръката му, която все още държеше, и я положи върху тях. Протегна лице към него. Устните им се срещнаха, поколебаха се за миг, после се сляха. При първия досег езиците им трепнаха. Серве усещаше в дланта си как се втвърдява зърното на гърдата ѝ. Неочаквано Надин се дръпна рязко. Бе навела глава както обикновено и едната ѝ ръка още обгръщаше врата му.

— Съблякох се, за да ни бъде много трудно. Хайде, гледайте ме.

Осъзна, че е права. Затова, вместо да се съблече до нея, галейки тялото ѝ, отиде в другия край на стаята и бавно свали дрехите си. Тя не отмести поглед от него, не седна, не направи нито едно движение. Стоеше изправена, с прегънат в коляното крак, със свити юмруци. Дойде първа при него.

— Ще го направим ли?

Той я притисна до себе си и затвори очи при досега на кожата ѝ. После я вдигна, отнесе я на леглото, разтвори бедрата ѝ и сложи глава между тях. Тя рязко се дръпна, после притихна. Когато се изправи, Серве видя, че лицето ѝ беше сгърчено, очите — отворени и неподвижни.

— Не искам така! — каза той.

Тя обърна глава. Косите ѝ бяха разпилени. Гледаше тъжно.

— Извинете ме.

После го хвана за рамото и се притисна до него.

— Много искам, кълна ви се!

И за да го увери, сложи ръката му между краката си, с жалка усмивка.

Серве посочи купчината дрехи на креслото.

— Вижте какво, направихме каквото можахме. Дрехите ви са там, идете да си ги вземете.

Тя го погледна, мъчейки се да отгатне мислите му, после скочи от леглото. Започнаха да се обличат.

— Искате ли цигара? — запита Серве.

— Да, много.

Той щракна запалката. Тя всмукна лакомо дима, после каза:

— Ще ви черпя нещо за пиене.

— Къде?

— В търговския комплекс. Ще купим и вестници, за да видим рецензиите. Обзалагам се, че Били Мерл пак ще ме съсипе.

Докато завързваше връзката си, Серве я погледна крадешком. Изглеждаше весела, по-лошо дори: успокоена.

— Да, но Ривиер ви харесва.

— Откъде знаете?

— Четох рецензиите за пиесата на Пюкло.

Седнала на ръба на леглото, Надин оправяше косата и грима си.

— Били сте доста смел.

Готвеше се да тръгва. Серве се обърна, за да скрие очите си.

— Ако слушате, ще ви черпя един огромен сладолед с течен шоколад, с банани и много сметана.

Серве стоеше, без да помръдне, и гледаше към триажната гара под бледата, засенена от облак луна. Надин стана, пъкна гребена в чантата си и щракна закопчалката.

— Хайде, да не стоим повече тук.

Той си каза, че все пак ще трябва да се върне вкъщи, но не промълви нищо.

В колата тя пусна радиото и заприглася на някакъв нашумял певец, докато Серве караше към Сен Жермен де Пре. Вестниците още не бяха дошли. Седнаха на горния етаж, до един прозорец, който гледаше към площада.

— Хубаво е това, което сте направили — каза тя и го погледна иззад огромния бананов сладолед. И добави: — Много е ласкателно.

— Как така?

— Каквото и да казват хората, жената се купува.

Усмихваше се, но не изглеждаше да се шегува. После продължи, отмервайки изреченията си с лъжичката, от която се стичаше шоколадов сироп:

— Искях да ви измамя, смятах, че го заслужавате. Но не ме бива за такива неща. А иначе, вярвайте ми, много обичам да се любя.

Серве бе построил нещо като крепост от своя сладолед с кафе. Вдигна глава и я погледна.

— Добре. Кажете ми нещо за Жак.

Тя веднага стана сериозна.

— Не, господине.

— Боже мой, колко ли ви харесва пиесата ми! — обади се Серве и се разсмя. Тя го погледна студено.

— Не е толкова просто.

— Толкова просто като кое?

— Като това, за което си мислите.

Той, разбира се, беше взел апарат. Погледна я и прецени как ще излезе.

— Разбира се, че е просто.

За известно време тя сякаш се замечта за нещо, после изведнъж каза:

— Вие сте луд.

Бутна чинията и погледна часовника си.

— Трябва да тръгвам.

— А вестниците?

— Ще ги прегледате без мен.

Един елегантен младеж, придружен от тънкокрака девойка, застана до масата.

— Свободно ли е? — Сочеше към двете празни места.

— Не — отвърна Серве, — чакаме едни приятели.

Младежът не изглеждаше много убеден.

— Уверявам ви — продължи Серве, — чакаме ги всеки момент.

Един кинокритик и жена му. Правим си групов секс всеки петък вечер.

Момчето не можа да издържи и се изчерви. Надин го огледа от глава до пети и се обади:

— Знаете ли, те и без това закъсняват. Няма ли да можете да ги заместите за малко, ако мога така да се изразя? Не ми изглеждате зле.

— Наистина, в него има нещо — съгласи се Серве. — Я да видим малката...

Двамата се обърнаха към девойчето — прекалено гримирано, с тясна къса поличка и впито в тялото пуловерче. Гледаше към Надин, онемяла от изненада.

— Хайде да тръгваме — каза младежът.

И се отдалечиха. Надин се разсмя, после погледна лакомо към едва наченатия сладолед на Серве.

— Не искате ли повече?

— Отстъпвам ви го — отвърна той и бутна чинийката към нея.

Тя гребна изискано с лъжичката от купчината сметана. Серве я наблюдаваше мълчаливо. Бе облегнал глава на дясната си ръка и нещо го смущаваше. Намръщи се, мъчейки се да разбере какво е то, после осъзна, че дланта му все още ухае на Надин. Горчива тръпка разтърси цялото му тяло. Надин унищожаваше сладоледа с бързи и красиви движения. Той вдигна апарата и щракна.

— Пак ли?

— Ще бъдете в добра компания.

— Не разбирам.

— Веднъж една тъмнокоса жена, наметната с пелерина, излезе от някакъв нощен бар.

— Е, и какво?

— Аз бях там.

Надин се намръщи.

— Коя беше тя?

— Не знам.

Тя сви рамене, порови в чантата си, извади няколко банкноти и ги остави в чинийката.

— Аз черпя.

Серве взе ръката ѝ, но тя веднага я дръпна.

— Почакайте — каза той, — отивам да видя за вестниците.

— Не, тръгвам си.

Серве я погледна. Тя поклати глава.

— Хайде, идете за вестници.

Той слезе в приземието, купи двата излезли сутрешни вестника и се върна горе. Надин си беше отишла, а на тяхната маса седяха двамата свенливи младежи. Държаха се за ръце. Серве пхна вестниците под мишница, качи се в колата и се прибра.

Прегледа ги в леглото, опитвайки се да забрави за тялото, което бе галил там преди по-малко от час.

РЕЦЕНЗИЯТА НА БИЛИ МЕРЛ
ВЕЧЕРНА СРЕЩА от Жером Боа
(„Комеди дьо л’Етоал“ — 21 ч)

Това е пиеса — така както е представена в „Комеди дьо л’Етоал“, — която предизвиква пълно недоумение и

ужасна скука. След първия четвърт час зрителят установява, че абсолютно нищо не разбира, че ситуацията и героите, които му се показват, не приличат въобще на това, което сам е могъл да изпита и да познае в живота, че му липсват опорни точки, че губи почва под краката си, че се обърква и най-сетне, доста преди края на действието, че затъва. Нека се опитаме все пак да предадем съдържанието. (...) Зрителят, който не знае какво трябва да покаже тяхното поведение, но все пак схваща, че съществуват някакви скрити намерения, се стреми отчаяно към евентуално пояснение, надявайки се във всеки един момент на някой по-силен проблясък, способен да разпръсне гъстата мъгла. Трябва да признаем, че проблясъци не липсват, но единствената полза от тях е, че ви захвърлят в още по-непрогледна тъмнина, до степен, че финалната развръзка — една прелюдия, изпълнена от съпруга на пианото с трясък и самоувереност, ви оставя озадачени и измамени, а сивото ви вещество страда от мускулна треска, тъй като достойните му за уважение усилия да разбере са се оказали напразни. Играта на актьорите заслужава все пак известно внимание. Стори ми се, че Карл-Хайнц Цимер малко преиграва в ролята на съпруга, а красноречивите му жестове губят от силата си поради лошото му произношение. Младата Соланж Менар прави многообещаващ дебют, разкриващ някои очевидни качества като свежест, чар и чувствителност. Що се отнася до Надин Шьовалие, тя почти ми помогна на моменти да разбере пиесата — толкова вълнуваща, точна и прекрасно завършена е нейната игра. Все още не съм имал възможност да похваля работата на тази актриса, затова с голямо задоволство установявам, че е постигнала напредък и висока техничност в изпълнението. Само може да се съжالياва, че е вложила толкова плам в защита на една очевидно изгубена кауза.

Били Мерл

Серве препрочете материала, после бавно отвори другия вестник.

ТЕАТЪР

ВЕЧЕРНА СРЕЩА от Жером Боа

(не струва)

Кой е Жером Боа? Млад автор, който ни поднася първата си пиеса? Псевдоним на загрижен за реномето си известен писател? Не знаем, но това, в което сме сигурни, е, че би било само от негова полза, ако си поизясни някои неща.

(...) Постановката изглежда сносна, макар и малко тромавичка, а в изпълнението има още много какво да се желае. Все пак трябва да споменем името на Надин Шьовалие, която прави каквото може.

Раул Герзес

Серве запали цигара и погледна часовника си. Минаваше два и половина. Посегна към телефона.

Жак не спеше. Филмът на Видор, *The Fountainhead*, който беше гледал във Филмотеката, му бе оставил вкус на пепел в устата. На излизане от салона Манюел заяви, че това е „фашистки“ филм. На Жак му се искаше да се съгласи с него, ала не можеше толкова лесно да отрече тоя бароков паметник в прослава на индивида. Тягостното чувство, предизвикано от филма, някак странно се засилваше от неопределената, но мъчителна тревога за Надин, която в два часа сутринта още не се беше прибрала. В главата му отекваше една фраза, изречена от Гари Купър в края на филма: *I came here to say that I do not recognize anyone's right to one minute of my life. Nor to any part of my energy. Nor to any achievement of mine. No matter who makes the claim, how large their number or how great their need. I wished to come here and say that I am a man who does not exist for others.*^[1]

Тази фраза звучеше като далечен упрек, сякаш за да му напомни за някакво тъмно предателство, извършено от него спрямо собствената

му личност. Жак прерови фишовете си, намери заглавието *The Fountainhead* и се запита коя ли е тая Ейн Ранд^[2] — авторката на книгата и на сценария. Изведнъж реши в никакъв случай да не чете романа.

Минутите минаваха и той за трети път отиде в кухнята, за да си налее чаша вода. Имаше нещо заплашително, нещо безвъзвратно в тишината на апартамента. Отвори прозореца и изпита детинско облекчение, когато чу далечния тътен на уличното движение. Вратата се отвори и влезе Надин. Хвърли шлифера си на мокета и застана на прага на кухнята, където Жак, облегал на хладилника, пиеше чаша вода.

— Как си? — запита тя.

Той поклати глава, забеляза, че е нервна.

— А ти?

— Не беше много лошо.

— А промените по текста?

— Нямахте. Бях у Мон да пийнем по нещо.

— Авторът ли?

— Да.

Тя го погледна и мълчаливо зачака някакъв по-определен въпрос, каквото той се въздържа да й отпрати. Вместо това каза:

— Не можех да заспя.

И вдигна чашата с неясно движение.

Телефонът иззвъня. Жак погледна учудено часовника си.

— Кой може да бъде по това време?

— Аз ще отида — каза Надин, прекоси коридора и вдигна слушалката.

— Ало?

— Сбъркахте. Мерл пише само хубави неща за вас.

— Така ли? А за пиесата?

— Утре ще видите. Приятни сънища.

— На вас също.

Двамата затвориха. Когато Надин се обърна, Жак стоеше в рамката на вратата.

— Изглежда, че Мерл е написал хубава рецензия за мен — каза Надин.

[1] Дойдох тук, за да кажа, че не признавам ничии права дори върху минутка от живота ми. Нито върху най-малката частица от енергията ми. Нито върху което и да е мое дело. Не е важно кой се домогва, колко са те на брой и колко големи са нуждите им. Аз пожелах да дойда тук и да кажа, че съм човек, който не съществува заради другите (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Ейн Ранд — американска писателка и философка, родена в 1905 г. в Русия. — Б.пр. ↑

XII

На другия ден Серве се отби в архива, но нищо не излезе. Люс го посрещна любезно, но сдържано, попита го за здравето му, за следващия репортаж, но не спомена нищо за пиесата.

— Дойдох да се извиня — каза изведнъж той.

— Моля те, само това не! — отвърна тя.

Серве зърна на бюрото ѝ изрезка от вестник — рецензията на Били Мерл. Излезе от стаята натъжен. Когато минаваше по коридора край лабораторията, чу гласа на Помрьой, който извика по телефона:

— Чакайте, ето го.

Серве се приближи.

— За мен ли е? — И пое слушалката, която лаборантът му подаваше.

Беше телефонистката Виолен.

— Имам чувството, че май си ме забравил.

— Не е вярно — отвърна Серве. — Всяка вечер се терзя самотен в леглото си и мисля за теб.

— Виж, това е друго — каза Виолен. — Тази сутрин те търсиха от „Отел Дийо“^[1].

— Какво искаха?

— Нямам представа. Трябва да се обадиш на доктор Барьой.

— Даде ли ти номера си?

— Да, но трябва да дойдеш да си го вземеш.

Серве въздъхна.

— Добре, идвам.

Прекося репортерската зала, където кипеше усилена работа — непрекъснато влизаха и излизаха хора. В бокса на Мертол шефът, поддържан от двама фотографа, отправяше жестоки упреци към един от младите сътрудници „на парче“, който безразсъдно бе съобщил за намерението си да се жени и дори да прави деца.

Телефонистката, чието засмяно лице бе обрамчено от тежки светли къдрици, посрещна Серве със закачлива усмивка. Той я целуна по двете бузи, седна на радиатора и извади пакет цигари от джоба си.

— Ще ми кажеш ли номера?

Виолен отказа цигарата, бутна вратата на кабината, издърпа всички съединители от таблото и откачи звънеца.

— Чакай малко, на тоя свят всичко се плаща.

Серве поклати глава.

— Какво трябва да направя?

Виолен вдигна леко полата си.

— Да ме близнеш — съобщи тя спокойно.

Серве се облещи.

— Шегуваш ли се?

— Въобще не се шегувам.

Серве отдавна бе чувал за оргиите, които Виолен устройваше в централата, но никога не беше обръщал внимание на приказките.

— Тук ли?

Тя кимна утвърдително и вдигна полата си докрай. Беше без гащи. Серве тръгна към вратата.

— Шубе те е, нали? — каза тъжно Виолен, смъквайки полата си.

— Точно така.

Тя поклати състрадателно глава.

— Одеон нула седем — седемдесет и девет.

— Благодаря. Ще ми го избереш ли?

— Не! — отвърна тя на инат.

Той я погледна, тя сви рамене.

— Ще те свържа с бюро на Надан.

— Ти си едно добро, но глупаво момиче.

— Затваряй си устата! — отвърна сериозно Виолен.

Когато се върна в репортерската зала, Серве разтвори току-що пристигналото първо издание на „Франс Соар“ на страницата за кино и театър.

РЕЦЕНЗИЯТА НА КЛОД БАЛАР

ВЕЧЕРНА СРЕЩА от Жером Боа

Защо Месала е поставил тази пиеса? Как си е намерил театър? Такива въпроси си задава човек на излизане от „Комеди дьо л’Етоал“, където се играе „Вечерна среща“ — произведение на непознат, който

заслужава да си остане такъв. Произведение претенциозно, празнословно и мъгляво. За сметка на това изпълнението е много добро (най-вече на Надин Шьовалие, която дава първокласна игра) и постановката изобилствува от находки, които за съжаление не са в състояние да изтрият тягостното впечатление от тази „вечерна среща“. За какво става дума? Стори ми се, че...

— Мон, давал ли си поръчка?

Серве вдигна глава.

— Да, благодаря.

И взе слушалката, която му подаваше Надан.

— Ало? Доктор Барьой, ако обичате.

— Почакайте за момент.

Серве продължи да чете.

... че един неудачник, притиснат между жена си и любовницата си, не може да реши какво да прави и тази необходимост да вземе решение го кара да преосмисли не само миналото, а и самоличността си...

— Да, слушам.

— Доктор Барьой?

— На телефона.

— Обажда се Серве Мон.

— А, да. Вие сте приятел на Реймон Лапад, нали?

— Да.

— Той би желал да го посетите.

— В болницата ли?

— Да, господине.

— Сериозно ли е?

— Много.

Серве остави писанията на Клод Балар и излезе от агенцията. От прозореца на централата Виолен го видя как се качва в колата.

— Много съжалявам, но току-що си тръгна — каза тя на някого по телефона. — Да му предам ли нещо?

— Няма нужда — отвърна Надин. — Ще го потърся пак.

Току-що бе прочела вестниците, донесени от Жак.

— Тръгнал си е.

Жак кимна и си наля втора чаша кафе.

— Какво стана с филма на Видор? — запита Надин. — Хубав ли беше?

Жак се поколеба — опитваше се да не си спомня за него.

— Да, доста хубав.

Надин го погледна. Стори й се, че не е много приказлив и дори малко мрачен. Искаше й се да поговори малко с някого, за каквото и да е. Изтегна се в леглото и се замисли за ръцете на Серве.

Доктор Барьой беше млад, плешив и сух.

— Делириум тременс. Направи три кризи. Последния път го намерихме по пижама в кафене „Флор“. Черният му дроб е ей такъв! — Той направи изразително движение с ръка, после сви рамене: — Предполагам, че е знаел какво прави. Ще ви заведе при него.

Серве последва лекаря през лабиринт от коридори, злокобни и мрачни колонади, обширни и влажни дворове. Най-сетне стигнаха до зала с олющени стени, където бяха наблъскани като сардели много легла. Серве с мъка разпозна Лапад — необикновената му слабост, прежълтялото лице го правеха почти неузнаваем. Поздрави Серве с обичайната си усмивка в ъгълчетата на устните.

— Здравей, Омбре... Готвя се да пукна за сметка на държавата. Прави ми удоволствие — те самите си го искаха. Паразитите умират колективно! Я погледни само насам! — И той посочи наоколо с широко движение с ръка. После продължи: — Това не се харесва на добрия доктор, малко ми се муси. А ти как си, приятелю?

Серве кимна.

— Добре съм. Какво става с теб?

Лапад сви рамене.

— Една малка подробност: хвърлям топа. Случва се и в най-добрите семейства. Напълно в реда на нещата е един социалист да си отиде за сметка на данъкоплатците, нали? Разните му там жалки пъпчиви чиновници и бабички с дребни спестявания са ми платили и леглото, и доктора, и лекарствата. Не е ли вълнуващо, а?

— Не чак толкова — каза Серве.

— Ама моля ти се, драги мой, трябва да се възхитиш от социалната справедливост в действие.

Той потръпна от главата до петите и се отпусна изнемоощал на възглавницата. Гласът му стана по-глух.

— Но колкото и да е вълнуващо всичко това — продължи той, — за друго съм те повикал в тая воняща дупка. Видя ли она дядка там?

И посочи към един бял неподвижен старец, чието легло бе от другата страна на централната пътека.

— От три дни вече е така — не мърда. Казах на сестрата, а тя не иска и да знае, твърди, че дишал. И въпреки това страшно се изнервям, като го гледам, че не мърда.

Лапад протегна слабата си като на скелет ръка, взе една чаша и отпи глътка вода.

— Тревожа се за Далила.

— Кучето ли?

— Точно то. Сигурно има седмица, откакто не е яло нищо. Можеш ли да се погрижиш за него?

— Да.

— Голям човек си, да знаеш!

Той млъкна с помътнели очи, очевидно успокоен. После се усмихна.

— Каж ми нещо за вселената.

— Пак ли?

— Да, знам, това е само лош момент, който ще мине. — И добави: — Човек не трябва да надживява грешките си, това е отвратително. И все пак винаги си отиват най-добрите.

Леглото се разтърси на няколко пъти от силни спазми.

Серве установи, че Лапад се смее.

— Добре казано, а?

Серве кимна.

— Винаги си бил веселяк.

Лапад го погледна втренчено с безжизнения си поглед.

— Няма да ме съжеляваш, нали?

— Само не дрънкай глупости. Плащам от години на Общественото осигуряване. Нямам намерение да го избивам на чувства.

Лапад се изкикоти одобрително.

— Значи ти си ми платил последното питие! — После вдигна чашата и добави: — Бистра водица!

Двамата се разсмяха. Една сестра, която минаваше наблизко, ги погледна студено. Лапад ѝ се опули.

— Ключът е при портиерката. Помниш ли къде живея?

— Да, много добре. Не се тревожи.

— Мога ли да пукна спокоен? — запита Лапад.

— Можеш — отвърна Серве.

— Много дълго продължи — каза Лапад, после изгуби съзнание.

Серве излезе от залата и потърси лекаря.

— Още колко ще бъде така?

Доктор Барьой повдигна рамене.

Портиерката имаше жълтозелено лице, безцветни коси и воднистосини очи, както го изискваше професията ѝ. Облечена в черна престилка на ситни бели детелинки, с провиснал кок и тройна набрашнена брадичка, тя живееше, задръстена от наслагани един върху друг бретонски мебели, заедно с един дебел високомерен котарак на име Орас. Когато качваше пощата, беше чула много добре стенанията на кучето в апартамента на Лапад и знаеше, че той не си е вкъщи, понеже бе видяла как го откарват с линейката. Ала тъй като Далила на няколко пъти се беше опитвала да изпрати Орас на оня свят, портиерката реши, че страданията на кучето са работа на провидението, и остави на времето да свърши всичко. Затова идването на Серве не ѝ се хареса.

Както обикновено Орас я предупреди за предстоящото посещение, като скокна живо, с възмутено изражение, и отиде да се изтегне презрително зад завесите на стаята.

— Господин Лапад, ако обичате.

Алфонсин Лъошаню, чието тренирано ухо би зарадвало който и да е оториноларинголог, се направи на болна от хронична глухота, придружена от почти пълна слепота. Серве повтори въпроса си и чукна няколко пъти по остъклената врата. Госпожа Лъошаню се сепна убедително, изправи се с мъка, сложила ръка на кръста си, който бе в идеално състояние, и открехна вратата на жалките си владения.

— Няма го... прибраха го в болницата — каза тя с пресипнал от острите цигари и силната ракия глас. После добави: — Трябва да се каже, че беше крайно време.

— Да го приберат ли? — запита Серве.

Тя поклати тъжно глава.

— Идвам да взема кучето.

— Значи така. — Очевидно не беше очарована от тази новина. Подсмъркна шумно и добави: — Най-добре ще е да го оставите там, където си е.

— Ама моля ви се — възрази Серве, — нали сме членове на Дружеството за защита на животните! Трябва да си помагаме! Бъдете така добра и ми дайте ключа.

Когато бутна вратата, Серве очакваше, че ще бъде посрещнат с радост и облекчение, ала завари дълбока тишина. В апартамента цареше неописуема мръсотия, мебелите бяха потънали в прах, подът — осеян с разхвърляни дрехи. От кухнята се носеше миризма на гнило и кранът на чешмата неумолимо капеше. Кучето беше в стаята, легнало неподвижно на леглото. Козината му бе изгубила блясъка си, а ребрата отчетливо се виждаха изпод ужасно изпънатата кожа. Дишането му почти не се усещаше. Серве го обърна и се опита да го събуди. То се дръпна, оголи зъби, изръмжа и се протегна. После с мъка пристъпи, когато Серве го сложи на крака. Серве намери каишката, вдигна животното на ръце и го отнесе в колата.

Когато стигнаха на улица Фалгиер, Далила обходи апартаментчето с треперещи крака, сетне безуспешно се опита да скочи на леглото. Нямаше сили. Серве ѝ сложи месото, което беше купил по пътя, ала тя дълго го души и изяде само половината, лочейки шумно вода след всяка хапка. Накрая падна уморена до леглото, въздъхна дълбоко и заспа. Серве я остави и се върна в агенцията,

където Мертол го смъмри, че е излязъл, без да се обади. Едва успя да отиде навреме на насрочената среща с Клод Ландр — новата изпълнителка на главната роля в бъдещия филм на Жан-Луи Льору.

— Я гледай ти! — каза Серве. — Това е същата, която искаше да ме накараш да снимам без филм.

— Не зная за какво говориш — отвърна Мертол. — Побързай, че ще те чака в шест у тях.

— Все още ли живее на улица Ломон?

Мертол погледна в бележника си.

— Няма такова нещо. Улица Турнон двайсет и девет, третият етаж.

— Още по-добре! — каза Серве.

Закопча шлифера си, метна през рамо фотографската чанта и тръгна към вратата, но изведнъж спря и се върна обратно.

— Ами... съгласна ли е, или не?

Мертол свъси вежди.

— За какво?

Серве се наведе към него:

— Да позира гола, приятелю!

На улица Турнон двайсет и девет Серве се озова в един наскоро залесен с готови храсти и цветя двор, където свиреше леден вятър. Тръгна по застланите с мокет стълби и спря пред единствената врата на третия етаж. Щом натисна звънеца, му отвори чернокосо шестгодишно момиченце с вирнато носле. Серве каза:

— Госпожа Клод Ландр, ако обичате.

Момиченцето го изгледа от главата до петите, после запита напълно сериозно:

— Кой я търси?

— Агенция „Гая-Бек“.

То кимна, завъртя се около себе си и се прибра отново, викайки:

— Мамо, господин Габек, господин Габек!

След малко дойде Клод.

— Влизай — каза тя, като че ли се бяха виждали само преди три часа.

И го въведе в един обширен и претрупан с мебели хол, чиито три прозореца гледаха към купола на Сената. Никак не се беше променила, само се бе гримирала по-силно и бе разпуснала мастиленочерните си коси с много дълги, преплетени една в друга къдрици.

— Кафе?

— Да.

Седнаха на едно канапе. Клод кръстоса краката си — все така дълги и красиви. На вратата се показа млада прислужница.

— Поднеси кафе, Мария — каза Клод.

— Да, госпожо.

Вратата се затвори. Серве въздъхна облекчено.

— Е, и?

Тя вдигна рамене.

— Решихме да опитаме отново, той дойде да ме потърси. Току-що бях прекарала нощта с един доста несръчен младеж. И казах „да“. А също и заради малката.

— Много е сладка — каза Серве.

— Няма ли да млъкнеш!

Той я погледна: беше усмихната, но без радост.

— А работата? — запита Серве. — Май върви добре, а?

Клод изведнъж се оживи.

— Доста добре! Откакто съм при Фостин, не съм се спирала.

Фостин Болвар-Клаус се славеше като най-добрия импресарио в Париж. Благодарение на разнообразната си клиентела можеше да сключи изгодна сделка, без да подписва дори и един-единствен договор извън фирмата си.

— Гледала ме е в „Почитанията на мъртвеца“ — продължи Клод — и така започна всичко. Филмът привлече шестстотин хиляди зрители в Париж. Тогава тя подписа нов договор с Льору и с един друг продуцент — Куполски, чувал ли си го?

— Смътно се сецам.

— Работи с „Жеро филм“, мисля, че е братовчед на Дарен. Във всеки случай тя ме наложи в главната роля, заедно с Лакомб. Ще снимаме през май в Мадрид.

— Поне струва ли?

Тя сви рамене.

— Би могло и да струва, но с Льору...

— Ясно.

— Ще дойдеш ли да ме видиш на снимките?

— Ако ме изпратят. Кой ще бъде аташе по печата?

— Мисля, че Мартин Делкроа.

— Тя работи с „Гама“, нали?

— Не знам, но ще попитам.

Двамата замълчаха. Нощта се спускаше над улица Турнон. Прислужницата влезе тихо с кафето и го поднесе на една ниска масичка. Серве я изчака да излезе и попита:

— Какво работи мъжът ти?

— Гинеколог е. Има кабинет в Паси^[2].

Серве кимна и отвори чантата си.

— Ще поработим ли?

— Хайде. Да се събличам ли?

Серве зави на един никон сто и десет милиметров обектив и вдигна глава. Тя го гледаше безучастно.

— Не — отвърна той.

В осем часа занесе филмите в агенцията и половин час по-късно вече седеше в малкия ресторант на улица Фалгиер, на масата на Себастиен Щайнер. Преди да си тръгне, остави една покана за „Комеди дьо л’Етоал“.

— Ако имате желание...

— Благодаря. Интересно ли е? Не съм ходил на театър поне от десет години.

— Интересно е — отвърна Серве.

После се прибра вкъщи, където го посрещна палавата Далила. Беше изяла месото си, разкъсала една възглавница, разляла водата си, съборила три книги от библиотеката и се беше изпикала на килима.

— Май вече си по-добре, а? — запита я без нужда Серве, докато тя му ближеше съвестно лицето.

Когато се опита да поразтреби апартамента, намери една ролка проявен филм, който Далила бе измъкнала изпод леглото. Не можа да се сети какво има на него и го пхна в джоба си. След това изведе кучето, повървя заедно с него петдесетина метра, като спираше пред

всеки стълб, и отново се прибра, за да се обади в болницата. Реймон Лапад не бе идвал в съзнание.

Надин мина през служебния вход. Влезе в гримьорната и както обикновено се изтегна на дивана с цигара в уста. От предния ден пукнатото ребро не я болеше вече. Чувствуваше се по-добре.

Себастиен Щайнер изкачи последните стъпала, излезе от метрото и постоя така за миг, загледан в осветената Триумфална арка. Не бе излизал вечер от години наред. Беше облякъл стар тъмносин костюм отпреди петнайсет години, който вече не му стоеше добре. Запали лулата си, пресече булевард Фридланд и седна на терасата на едно кафене, близо до театъра. Купи си от един уличен продавач „Франс Соар“ и го прегледа набързо, докато пиеше уискито си. Една млада жена, седнала недалеч от него, привлече вниманието му: изглеждаше нервна, мачкаше чантата си в ръце и пушеше цигара след цигара. Беше Люс Бертло. Тя плати сметката си и излезе с бързи крачки от кафенето.

Надин слезе по стълбите по халат и спря пред портиерната.

— Много ви моля, ако господин Боа дойде тази вечер, кажете му, че искам да го видя.

Серве остави колата на булевард Ош и отиде до театъра пеша. Зърна в едно кафене Себастиен Щайнер, зачетен във вестника си, с добре пригладени бели коси, малко притеснен в тъмния си костюм с необичайна кройка. Серве също влезе, за да си купи цигари, пазейки се да не го забележи Щайнер. Когато стигна в театъра, се отби при контрольора.

— Колко са?

Служителят направи гримаса.

— Петдесет.

— Петдесет?

— Не четохте ли рецензиите? — запита мъжът и сви рамене.

— Четох ги — отвърна Серве и отмина.

Тръгна по коридора, който водеше към сцената, и се сблъска с Месала.

— Момчето ми — започна той, — видях се днес следобед с Реняр, подготвя ни страхотен материал за понеделник, в „Рефле дьо л’Ар“.

— Браво! — каза Серве.

И го заряза, за да отиде зад кулисите, към стълбите за гримьорните. Почука на вратата на Надин, без да се колебае.

— Да?

Погледна го в огледалото, после продължи да се гримира.

— Добър вечер. Предадох ли ти молбата ми?

Серве се изплаши от това минаване на „ти“. Затвори бавно вратата и се облегна на нея.

— Не. Каква молба?

— Че искам да дойдеш да те видя.

— Така ли?

Той пристъпи и седна в едно кресло.

— По какъв повод?

Тя вдигна рамене.

— Ей така! Как я караш?

— Зле.

— Видях рецензиите.

— Аз също.

— Няма да успеем да направим и трийсет представления.

— Така ли мислиш?

— Бих се учудила, ако бъде другояче. Снощи в залата беше Фостин Болвар-Клаус. Обади ми се по телефона, иска да се срещнем. Каза ми, че пиесата е забележителна.

Серве бавно запали цигара.

— Много се радвам.

Организаторът съобщи по високоговорителя, че остават десет минути до вдигането на завесата.

— Ще останеш ли тази вечер? — запита Надин.

— Не знам.

— Жак ще дойде с приятели.

— Така ли?

— Не си много разговорлив.

Тя стана, съблече халата си и нахлузи роклята през глава. Серве стана, за да ѝ помогне за ципа.

— Благодаря. Ще вечеряш ли с нас довечера?

Серве я погледна мълчаливо, после се усмихна.

— Не.

Гребенът за секунда се задържа в косата ѝ, след това продължи да се плъзга надолу.

— Жалко. Щеше да ми бъде много приятно. Освен това Жак искаше да говори с теб.

Серве се постара да не отговори. Направи няколко крачки в гримьорната с ръце в джобовете, свити в юмруци.

— Тази вечер наследих едно куче — каза той накрая.

— Симпатично ли е?

— Да. Ще вечеряш ли с нас утре вечер?

— Само тримата ли?

— Само тримата, у нас е тесничко.

— Не.

Усмихна се и тръгна към вратата.

— Довиждане! — каза тя.

В дъното на джоба ръката на Серве напипа ролката, която Далила бе измъкнала изпод леглото. Подхвърли я във въздуха, хвана я, качи се в колата и отиде в агенцията. Мертол играеше на зарове със счетоводителя, на мокета в кабинета на Гая.

— Идваш тъкмо навреме — каза Мертол. — Търсиха те по телефона.

— Кой ме търси?

— Някакъв лекар. Искане да му се обадиш. Звъних у вас, но никой не отговори.

— Не си бях вкъщи — каза Серве.

— Е, значи затова — отвърна Мертол и запрати заровете с ритуално движение към стената.

Серве се обади в „Отел Дийо“, дълго чака и най-сетне успя да се свърже с доктор Барьой.

— Най-добре ще бъде да дойдете.

— А роднините му?

— Казва, че нямал роднини.

— Идвам веднага.

Остави слушалката и излезе от агенцията.

Надин извърши едно обичайно нарушение на установените правила в театъра: наведе се и погледна през дупката, пробита в завесата от неизвестен сценичен работник. Залата изглеждаше почти празна. Видя на третия ред Жак, придружен от дебелия Бененж и плешивия Леотар. Малко по-нататък забеляза елегантна дама и мъж на зряла възраст с посивели коси — родителите на Соланж Менар. На осмия ред бяха седнали слаба жена с шапка с пера на главата, две двойки на около трийсетина години и, най-открая, един самотен старец, чиито бели коси грееха в пурпурния полумрак на театъра — Себастиен Щайнер. Разпоредителката придружи до мястото ѝ руса млада жена, която седна на третия ред. Щайнер я проследи с поглед и я разпозна, беше я видял в кафенето — Люс Бертло. В залата цареше тягостно мълчание. Малобройните зрители разлистваха програмите си, изучаваха големия прашен полилей, поглеждаха часовниците си и чакаха организаторът да се накани най-сетне да удари три пъти.

— Видяхте ли Жером?

Надин се дръпна — беше Месала, увит отново в цял куп вълнени дрехи.

— Да, видях го набързо. Мисля, че си отиде.

Месала вдигна рамене.

— Жалко, тая вечер ще направим най-доброто представление.

— Защо?

— Защото вече ни остава само да заслужим собственото си одобрение, а това можем да го направим, нали?

Надин поклати глава.

— Със сигурност не можем.

Организаторът беше отишъл до пулта и те се върнаха зад кулисите. Първите удари, възвестяващи началото, отекнаха по сцената.

— Почина преди десет минути — каза лекарят. — Съжалявам, но не можех да се свържа с вас. Искате ли да го видите?

— Да.

Намериха тялото в приземието, където го приготвиха за моргата. Серве се наведе над восъчнобледото лице, над полуотворената уста и склопените очи.

— Каза ли нещо? — запита той.

— Да, каза „много дълго продължи“. Това беше всичко.

— Това беше всичко — повтори Серве.

Сетне отстъпи назад и вдигна никона пред смаяния поглед на лекаря.

Навън валеше. Без да го е грижа за дъжда, който го шибаше в лицето, Серве прекоси площада с мрачно надвесените над него кули на „Нотр Дам“. Седна машинално в колата, потегли и се върна в театъра. На един червен светофар, докато търсеше в джоба си носна кърпа, отново напипа филма, сви рамене и го прибра в жабката на колата.

— Господин, Боа?

Серве спря. Беше портиерът на театъра.

— Преди началото на представлението госпожица Шьовалие ме помоли да ви предам, че иска да ви види.

— Благодаря.

Тръгна към гримьорните, изкачи стълбите и се промъкна зад кулисите. Първото действие отдавна бе започнало. Нямаше нужда да гледа в залата, за да разбере, че е празна. Репликите отекваха странно, разбиваха се в незаетите кресла и замираха сред всеобщо безразличие. Човек би казал — репетиция без режисьор. Актьорите правеха каквото могат, всеки по свой начин. Карл любезничеше и определено прекаляваше, Соланж пелтечеше, лишена от подкрепата на партньора си, а Надин, която залагаше единствено на собственото си умение, играеше сякаш в празно пространство. Седнал както обикновено до будката на организатора, внимателен и все пак витаещ някъде другаде, напълно неподвижен, Месала приличаше на статуя, на увита в топли дрехи мумия. Серве виждаше как трудът му се разпилява, уронва и разпада на съставните си части и не мръдна повече.

Както изричаше една от репликите си, Надин се обърна неочаквано и зърна Серве, изправен в сянката зад кулисите, с блестящо от дъждовни капчици чело и хлътнали в орбитите очи, осветени от отвесната светлина на един прожектор. За секунда забрави за ролята си, погледна го с любопитство, после се обърна, направи една крачка и довърши започнатата реплика. Серве видя как изведнъж Карл се стегна, а Соланж потрепера. Бавно, с много умение Надин се зае да възстанови нормалния ход на пиесата. Успя да овладее Карл, налагайки с всяка своя дума истинно звучене и ново чувство в играта. Соланж веднага се отзова, Карл престана да маниерничи и неочаквано несъществуващото до този момент напрежение бавно се породило, обединявайки актьорите, отсега нататък тласкани от един и същи порив. Серве изведнъж почувствува дълбоко у себе си, че обича пиесата си, че е изцяло негова, че му прилича. Когато завесата се спусна след края на действието, Надин отиде право към него и го погледна настойчиво и спокойно.

— Бях ти казала, че трябва да говоря с теб.

Второто действие бе в сравнение с първото онова, което първото бе станало в сравнение с предишните представления. Последните изблици на Леа и финалната, странна прелюдия, изпълнена от Карл с отчаяна злоба, завариха Серве с обляно в пот чело, със свити юмруци и стиснати зъби. Бе казал това, което мисли, с помощта на един декор, на трима актьори и на един режисьор от девет и петнайсет до единайсет и трийсет часа, и го бе казал както трябва. Изведнъж осъзна напълно, че нямаше никакво значение дали критиците и зрителите изпитват същото, което изпитва той.

На стълбището за гримьорните срещна един нов Месала — пълен с изумление.

— Хареса ли ви? — Въпросът му бе зададен с необичайна тревога.

— Беше самата пиеса — отвърна простичко Серве.

Почти срамежливо Месала докосна ръката му, после, без да каже дума, се отправи към вратата на Карл.

Серве влезе в гримьорната на Надин, без да чука. Беше седнала гола на края на тоалетната масичка, с кутия крем за лице в ръка.

Спогледаха се, без да продумат. Серве сведе поглед към закръглените гърди, към плоския корем, към дългите бедра. С безизразен глас тя каза:

— Авторът.

— Моите поздравления! — каза Жак.

Серве се обърна бавно, за да стисне ръката на изправилия се Жак.

— Значи — поде отново Надин — наистина няма да вечеряш с нас?

Серве се доближи до нея, хвана я за раменете и я целуна бързо по устните.

— Лека нощ.

Люс Бертло се луташе като изгубена в коридора.

— Какво правиш тук? — запита я Серве.

— Само минавах.

— Просто така?

— Да.

Той се усмихна.

— Идваш тъкмо навреме, трябва да ти представя някого.

— Някого ли? — запита тя подозрително.

— Да.

— Жена ли е?

— Да.

— Всичко хубаво, глупако.

— Хайде, ела.

Пред будката на портиера срещнаха Месала, придружен от слабата жена на осмия ред с перата по шапката. Серве се готвеше да отмине с кимване за поздрав, но Месала го спря.

— Жером, позволете да ви представя жена си.

— Много ми е приятно! — каза Серве и стисна студената кокалеста ръка. — Люс Бертло, господин и госпожа Лоран Месала...

Жената, която с орловия си нос, с мършавия врат и с перата по главата приличаше на някаква рахитична птица, се вторачи лакомо в Серве.

— Пиесата ви е възхитителна, господине.

Себастиен Щайнер плати на шофьора на таксито и бавно изкачи двата етажа до жилището си. На шахматната дъска, замръзнали в математическа атака, фигурите го чакаха, за да им даде отново живот. Ала той нямаше желание за това.

В главата му отекваха бароковите ноти на една бурна и трагична прелюдия. Той застана до прозореца и замислено натъпка лулата си.

Далила посрещна Серве, въртейки опашка, изпълнала от радост задните си крака. Заскимтя пронизително и облиза цялото му лице, след което посрещна по същия начин и Люс, която я притисна до гърдите си.

— Много е красива твоята приятелка.

В един ресторант на улица Бак Надин се хранеше мълчаливо, а Жак и двамата му приятели говореха за пиесата. От време на време и тя се включваше с някое неопределено „да“ или „не“.

— Сигурно е чел Пинтър — каза Жак.

— Сигурно! — обади се Бененж.

Леотар, който лапаше супата си, издаде някакъв звук, който би трябвало да изразява потвърждение.

— Но е добре направено — каза Бененж — и въздейства.

— Не чак толкова — отвърна Жак. — Много е отвлечено, няма никаква връзка с конкретната действителност.

Ала срещна погледа на Надин и веднага наведе глава.

— Не че не си прав — каза Леотар, — но нека бъдем справедливи...

— Е, какво ще кажете? — запита Соланж.

Господин Менар изглеждаше притиснат до стената и госпожата му дойде на помощ.

— Ти беше много добра.

Соланж ги изгледа един по един над масата в ресторанта на булевард Монтен.

— А пиесата? — запита тя най-сетне.

Жорж Менар почувствува, че трябва да каже какво мисли. Прочисти гърлото си и каза убедено:

— Интересна е. — После добави: — Но е неясна.

— Нека аз да го направя — каза Люс и взе чайника от ръцете му.

Стопли вода, намери чаши и захарница, поднесе нескафето. Изпиха го мълчаливо. Люс отстъпи пред умолителния поглед на Далила и ѝ даде бучка захар. Серве изучаваше русите коси, сивите очи, точните движения на младата жена.

— Ще пишеш ли и други пиеси? — запита тя.

Той поклати глава.

— Сигурно не.

— Какво се случи тая вечер? В началото беше толкова слабо, а после изведнъж се получи...

— Да — каза той, — получи се.

Някой почука на вратата. Беше Себастиен Щайнер. Когато видя Люс, понечи да се върне.

— Извинете, аз...

— Моля ви, влезте, току-що направихме кафе.

Далила се хвърли, поздрави Щайнер, близвайки го с език, и веднага щом той седна, се сви на коленете му.

— Нова придобивка ли е? — запита Щайнер.

Серве поклати глава.

— Не знам какво ще я правя. Беше на един приятел, който вече няма нужда от нея.

Всички млъкнаха. Люс скришом наблюдаваше мъжете с известно любопитство.

— Гледах пиесата — обади се Щайнер, след като неочаквано се загледа в Люс и отново я разпозна.

— Какво ще кажете? — запита Серве с безразличен глас.

Той се поколеба.

— Това е жестока пиеса... съвсем определено. Трябваше ми цял час, за да го разбера, искам да кажа, за да си дам сметка...

Погледна иронично към Серве.

— ... не беше съвсем ясно. Трябва да напишете и други.

Люс избухна в смях.

— Добре казано — обади се Серве.

Погледат му попадна на ръцете с дълги пръсти и изпъкнали вени, които галеха козината на Далила.

— Искате ли да я вземете? — запита той изведнъж.

Щайнер погледна надолу към кучето.

— Наистина ли?

— О, да! — каза Люс. — Вземете я!

Щайнер притисна животното до себе си.

— Тъкмо започнах една книга. По-добре е, когато човек си има другар, може по-дълго да работи.

— Вземете я! — каза Люс.

— Не знам! — отвърна Щайнер.

Стоеше с присвити очи, сякаш загледан в нещо далечно, което се стопяваше пред него.

— Ако бях на двайсет години, пиесата ви щеше да ми хареса, щеше да ми помогне. Икономическата школа, на която принадлежа, никога не е имала подкрепата на който и да било моралист. И затова е мъртва.

— Не съвсем — каза Серве, който не можеше да откъсне очи от ръцете с дългите пръсти.

Тогава Щайнер запита:

— Наистина ли мога да я взема?

Серве му кимна — не искаше да говори.

Надин слушаше дишането на Жак. Не ѝ се спеше. Преживяваше отново представлението и пред очите ѝ непрестанно изникваше изпълненият с безразличие силует на Серве зад кулисите, с лъсналия от дъжда шлифер.

За по-малко от минута Далила обходи апартамента — не пропусна да подуши всяко кътче. После се изтегна доволна до един радиатор и сякаш заспа. Себастиен Щайнер, който бе наблюдавал

внимателно цялата експедиция, не я изпусна от очи, докато се събличаше. Легна си с книга в ръка и две минути по-късно Далила скочи на леглото. Промъкна се под чаршафа и с дълбока въздишка се сгуши до него.

— Ако се опиташ да миеш съдовете, ще те изхвърля оттук.

Люс остави подноса.

— Добре. И какво ще правим сега?

Серве стана и взе от скрина един никон.

— Репортаж.

— Тъкмо се сетих, я ми кажи, къде са снимките, които ми прави на смъртния одър?

Серве я погледна изненадано и остави апарата.

— Ела с мен.

Когато седнаха в колата, той отвори жабката, взе филма и го подаде на Люс.

Минаха през пустата агенция, промъкнаха се в лабораторията и два часа по-късно Люс видя как собственото ѝ лице изплува в проявителя. Наведени един до друг над ваната в червения полумрак, изживяха отново, снимка по снимка, една забравена вечер.

[1] Голяма болница в Париж, до катедралата „Нотр Дам“. — Б.пр.

↑

[2] Луксозен квартал на Париж. — Б.пр. ↑

XIII

В края на осмото и последно представление завесата се спусна пред деветима зрители, от които само двама бяха платили местата си. Актьорите се прибраха в гримьорните, съблякоха костюмите, опаковаха малкото си неща, провериха дали не са забравили нещо и се целунаха в коридора, преди да тръгнат един по един към изхода.

Надин прокара за последен път гребена в косите си, закопча шлифера си и излезе в коридора. Сблъска се с Месала, който ѝ стисна ръката.

— Не мога да разбера защо Жером не дойде.

Тя сви рамене!

— Лека нощ.

Спря пред будката на портиера, за да му остави десет франка, вдигна яката си и излезе на улицата. Електронната светкавица я изненада точно на прага и я прикова заслепена до вратата. Остана така за секунда, като вкаменена, сетне отново тръгна с бързи крачки по тротоара. Токчетата ѝ затракаха по паважа.

Когато стигна до края на улицата и стъпките ѝ вече не се чуваха, Серве запали колата и потегли нагоре, в обратна посока.

ВТОРА ЧАСТ

*„Stranger“, said the voice in Arabic —
„stranger, wherefore art thou so much afraid?... Is
there that about me which should affright a man?
Then surely are men changed from what they used to
be!“*

H. Rider Haggard, „She“^[1]

I

Лицето на Алберт Кнопоки бе на червени петна, носът му — сплескан, ноктите — черни. Дясното му око сълзеше и той постоянно го бършеше с мръсна носна кърпа.

— Заповядайте! — каза на Жак и му посочи зеленото пластмасово кресло пред бюрото си.

Жак седна, кръстоса крака, после пак ги събра. През това време господин Кнопоки го наблюдаваше с лявото си око, без да спира да попива другото.

— Господин Жак Марте, нали? — каза той, поглеждайки листчето, което му бе дала секретарката.

— Точно така.

— Отлично — каза мъжът, видимо доволен. — Какво образование имате?

— Юридическо — отвърна Жак наслуки.

— Интересно — отбеляза мъжът, — но в случая безполезно. Какво друго?

— Само това.

— Обявлението ли ви привлече?

Жак сви рамене.

— Добре, няма значение. Ние извършваме национална анкета по поръчка на организаторите на Автомобилната изложба. Ще трябва да проявите инициативност, психологическа дарба, динамизъм. Динамичен ли сте?

— Да — отвърна Жак и наведе глава.

Половин час по-късно пиеше кафе на площад Терн и разглеждаше списъка, който му бяха дали. Почти всички хора, на които трябваше да задава въпроси, живееха на булевард Пол Вайан Кутюрие в Иври^[2]. През прозорците на бистрото виждаше забързаните минавачи с вдигнати яки срещу студения вятър, пъхнали ръце в джобовете, и му се стори, че всички те се радват на свобода, от която

току-що се бе лишил. Откакто Надин бе заминала за Лион, където ѝ бяха предложили трийсет реплики в една комедия в театър „Селестен“, той напразно търсеше някакво приемливо решение на проблема със свършващите се пари. От майчиното му наследство, получено преди пет години, бяха останали само една предполагаема картина на Мейсоние^[3] без подпис и две икони. Пиесата на Серве Мон бе донесла на Надин едва стойността на трийсет представления по профсъюзните тарифи, точно колкото да платят наема за два месеца. След фалита на малкото филмово списание, на което беше главен редактор, Жак нищо не бе предприел, нищо не бе спечелил, отбягвайки ден след ден, а после година след година дори мисълта за някаква работа, затваряйки се постепенно в някакво друго съществуване, изпълнено със снимки, с гледане на филми и със самотни разговори с жена си. Както голяма част от хората като него, той малко по малко се бе приближил към предните редове в киното, бе стигнал накрая до първия ред, там, където човек потъва в картината, пленен от съня и станал сам част от него. Отначало увлечен по филмите на Форд, Хоукс или Уолш, Жак постепенно ги бе изоставил заради Минели и Кюкър, чиито пищни творби му позволяваха още повече да забрави това, за което не искаше да мисли. През последните месеци му беше трудно да гледа Надин в очите. Измежду приятелите им вече се виждаше само с киноманите — единствените, към които все още изпитваше някакви симпатии. Дори обявлението не бе намерил сам — попадна случайно пред погледа му, оградено с червено мастило от Надин в деня преди заминаването ѝ за Лион, когато ѝ телефонираха, за да я извикат. Беше го отбелязала за себе си и после бе забравила. След тридневно колебание Жак се реши и така се озова в кабинета на господин Кнопоки.

Първият клиент живееше в тясно апартаментче на осмия етаж в голям жилищен блок — някакъв сприхав пенсионер, който отговаряше крайно въздържано на въпросите на Жак, сякаш се страхуваше, че всеки момент може да издаде някаква тайна. Втората поред — някоя си Шарлот Бавий — го почерпи с кафе и цигари, настани го на една кухненска табуретка, осведоми го за размера на наема си, за имената на децата си и как сестра ѝ била умряла от левкемия, след което му съобщи, че тъй като не притежава никакво превозно средство, сведенията ѝ въобще не представляват ни най-малък интерес. Жак ходеше от врата на врата, с мрачно лице и папка под ръка, нагазваше в

мизерията на всекидневието, както Ричард III в своето море от кръв, затъваше неумолимо във физическа и умствена гнусота, в еснафщина, в злоба и чуваше от всички, под една или друга форма, че не били получили своя дял от живота. Той, който никога не се бе интересувал особено от политика, осъзна изведнъж, че след повече от век индустриализация французите си оставаха верни на феодалното схващане за придобитото, а не произведено богатство, което трябва само правилно да се разпредели. Разбра също, че тази вярогност въогбще не се дължи на невежество. В три часа следобед, след като някаква свадлива жена му размаха под носа дървения крайник в ръкавица, който й служеше за ръка, за да му даде да разбере, че въогбще не може да кара кола, Жак напусна Иври.

Когато спираше на червен светофар, той късаше формулярите в папките на малки парченца и ги изхвърляше с шепи през прозореца на колата. В седемнайсет часа, след като бе натоварил цялата си колекция от снимки, спря на площад Републик и влезе в магазинчето на братя Къртис. Завари само Джими Къртис — по-големия. Набит и плешив, усмихнат, но без чувство за хумор, Джими описа колекцията. Отидоха му повече от два часа. Най-сетне му попълни чек и Жак го отнесе. Вечеря в някакъв ресторант на булевард Сен Мишел, после закара колата в един сервиз, близо до Порт д'Орлеан, чийто собственик му беше познат. Поговориха половин час, изпробваха колата и Жак прибра втори чек в джоба си. Остана му тъкмо време да стигне с метрото до „Студио Аксион Лафайет“, където даваха *My Sister Eileen*^[4] от Ричард Куайн.

Прибра се в апартамента на улица Варен, спа лошо, стана към осем часа, изпи едно кафе в барчето на ъгъла и в девет часа влезе в „Креди Лионе“ на булевард Сен Жермен, където внесе двата чека на името на Надин. Отиде си вкъщи, седна пред един бял лист и го покри с драскулки. После взе друг лист, написа *Надин* и стоя така повече от половин час, неподвижен, с писалка в ръка.

В тринайсет часа седна в една закусвалня „Уимпи“ на Големите булеварди с флаконче таблетки и последния брой на списание

„Позитив“, съдържащ изчерпателно изследване на творчеството на Франк Капра^[5]. Изгълта таблетките една по една с водата, която му сервираха с кафето. Плати сметката, извървя бавно трийсетина метра и влезе в малкия киносалон „Ар е есе“, където даваха *Silk Stockings*^[6] на Мамулиан, с Фред Астер и Сид Шарис. Салонът бе почти празен — две възрастни жени на балкона, десетина зрители в партера и разпоредителката. На първите редове нямаше никой. Жак се запъти натам и се отпусна уморено, с отмалели крака, облегна глава на гърба на креслото. Така се случи, че този следобед даваха много дълъг документален филм, посветен на творчеството на Холбайн^[7]. Жак дори не можа да види надписите на *Silk Stockings*.

[1] „Страннико — каза гласът на арабски, — страннико, от що си тъй изплашен? Има ли нещо в мен, което може да изплаши човек? Тогава сигурно хората не са вече това, което бяха.“

Х. Райдър Хагард, „Тя“

(англ.). — Б.пр. ↑

[2] Индустриално предградие на Париж. — Б.пр. ↑

[3] Ернест Мейсоние (1815–1891) — известен френски художник портретист и скулптор. — Б.пр. ↑

[4] „Сестра ми Айлийн“ (англ.). — Б.пр. ↑

[5] Франк Капра (1897) — американски режисьор от италиански произход. — Б.пр. ↑

[6] „Копринените чорапи“ (англ.). — Б.пр. ↑

[7] Ханс Холбайн (1497–1543) — немски художник и гравьор. — Б.пр. ↑

II

Голото момиченце се спусна по стъпалата, изтича по мокета чак до гостната и застана кокетно на прага.

— Мамо, тя ме кара да си мия зъбите.

Клод вдигна очи от коледния брой на „Вог“.

— Има известно право — отвърна майката.

Момиченцето се заклатушка с изпъчено коремче.

— Не искам.

В рамката на вратата се появи Мария — разрошена и с изпръскана престилка.

— Кристина, ела с мен.

— Няма!

Клод ги изгледа: Мария — вече победена, задъхана, в окаян вид, и малката — с разпуснати по крехките раменца черни коси, с чипо носле, вироглава, превзета, крайно неприятна. Отсега можеше да си представи какво щяха да представляват отношенията ѝ с мъжете: стратегия и измяна.

— Иди да си измиеш зъбите! — каза тя.

— Няма!

Клод стана и се приближи. Мария хвана момиченцето за ръка, понечи да го отведе. То я отблъсна и я удари в гърдата с юмрук. Прислужницата подскочи със сгърчено от болка лице.

— Ела тук! — извика Клод.

Кристина направи крачка напред и замени упоритото си изражение с широка усмивка.

— Добре, отивам.

— Вече не става дума за това — каза Клод.

— Не ме бий, моля те!

Усмивката цъфтеше на лицето ѝ, ала очите изразяваха все същото непокорство. Клод най-спокойно я плесна, после се върна на мястото си. Момиченцето ревна със стиснати юмручета, треперещо от ярост. Телефонът иззвъня.

— Клод, аз съм. Връщам се в клиниката, малката Лабре има усложнения. Не ме чакай.

— Не те чакам — отвърна Клод.

Паркира новия си фиат на улица Рен, прекоси булевард Сен Жермен и влезе във „Флор“. Неколцина се извърнаха, тя стисна разсеяно ръцете на няколко души и огледа залата. На една от крайните маси седеше Серве с някакво русо момиче с очила, облечено в невзрачно манто. Клод се промъкна зад стола на Серве, сложи ръце на раменете му и го притисна до себе си.

— Сигурно ще ми кажеш, че това е сестра ти.

Серве, който тъкмо разказваше на Люс как го бяха пъхнали в затвора в Чад заедно с още трима журналисти, вдигна глава.

— Това е племенницата ми, и освен това спим заедно. Клод Ландр — Люс Бертло.

Люс кимна:

— Добър ден.

— Може ли? — запита Клод и посочи към един свободен стол.

— Може — отвърна Серве.

Седна и ги изгледа един по един.

— Имам страшен късмет.

После си поръча едно уиски на минаващия келнер.

— Какво ново? — запита Серве.

Клод сви рамене.

— Отложиха филма ми. Излиза двойно по-скъпо от предвиденото. Ще се опитват да изкопчат копродукция с Италия. На всичкото отгоре френският разпространител иска да излезе от играта. Какво да ти разправам, голяма боза. Много се радвам, че те виждам.

Серве се усмихна.

— Аз също.

Вечеряха тримата в един ресторант на улица Сен Беноа. Докато се хранеха, Серве разказа за Чад, а Клод — за провалените си роли. Люс през цялото време скромно мълча, смееше се там, където трябва, внимаваше дали всички имат хляб, искаше още вино, когато бе необходимо. В единайсет и половина обяви, че ѝ се спи и се прибира да си легне. Клод се намръщи.

— Още десет минути и ви оставям.

Люс ѝ се усмихна:

— Нещо бъркате.

Серве остави няколко банкноти в чинийката.

— На мен също ми се спи.

Люс се обърна рязко към него:

— Я ме остави на мира!

И излезе от ресторанта.

Клод наведе глава.

— Май ти плюх в мозъка, а?

Серве кимна.

— Да те отведа ли при мъжа ти?

— Благодаря, с кола съм.

— Тогава всичко хубаво!

Целуна я по крайчеца на носа и си тръгна. Клод го проследи с поглед, запали цигара, поръча второ кафе на сервитьора.

— Ще го изпие ли с нас? — обади се един глас.

Бяха на съседната маса — двама млади и елегантни бизнесмени, които от известно време говореха главно за търговия с ютии. Клод ги изгледа невъзмутимо един по един с искрица горчивина в тъмните си очи. После запита хладно:

— Поне става ли ви оная работа?

Объркан, по-младият от двамата наведе глава. Другият издържа погледа на Клод с усмивка, която трябваше да мине за светска.

— Нещастник! — каза Клод.

Люс се къпеше. Серве затвори тихо вратата, закачи шлифера си и сложи вода за кафе. В миниатюрното апартаментче цареше лек безпорядък. Беше все така чисто, но предметите сякаш вече не бяха подредени със същата грижа за симетрия. Серве седна на масата и си сипа нескафе. Загледа се в снимката, сложена на етажерката в рамка — мъртвата жена с бомбето, — и си каза, че би могла да се изкопира по-добре, за да се подчертае образът на преден план и да се придаде по-голяма загадъчност на зловещия декор.

Люс отвори вратата и застана на прага. Бе по хавлия, без грим, с разпуснати коси.

— Едно кафе? — запита Серве.

Тя поклати отрицателно глава, отиде до леглото и извади пижамата си изпод възглавницата. Серве пусна четири бучки захар в чашата си. Люс бе съблякла хавлията и разгъваше долнището на пижамата. Светлата ѝ кожа, широкият гръб, закръглените бедра блестяха в жълтата светлина на нощната лампа.

— Хайде, не е станало кой знае какво! — каза Серве.

Люс пусна дрехата и се обърна — от двете страни на късото ѝ носле се стичаха две сълзи.

— Много съжалявам.

Седна на края на леглото със събрани крака и опря брадичка на коленете си.

— Няма нищо — каза Серве.

После стана, отиде и седна до нея, сложи ръка на гърба ѝ, притисна я до себе си.

— Не съм си въобразявал нищо, разбираш ли?

Тя го погледна, изведнъж охладняла.

— А аз — да.

— Моята портиерка би казала в случая: „Човек е такъв, какъвто си е.“

Тя се усмихна, прие цигарата, която той сложи между устните ѝ.

— Отвращавам се от себе си! — После добави: — Какво чакаш, че не се събличаш? Да си тегля един куршум в главата ли?

Алберт Кнопоки караше бавно. Съпругата му Жозет бе казала по телефона, че пече говеждо с лук — нещо, което той ужасно обичаше. Ала един несъобразителен директор го бе задържал в службата и Кнопоки много се страхуваше, че това забавяне е внесло объркване в тънките готварски сметки на Жозет. Лапнал цигара „Житан маис“ в ъгълчето на устата си, стиснал в една ръка кърпата (за да попива дясното си око при пръв удобен случай), той форсираше двигателя на стария си фолксваген из тесните улици на 15-и район. Улица Дюто бе съвсем празна. Кнопоки натисна педала за газта и избърса преливащото си сълзящо око. Това движение намали още повече полето на зрението му и той не можа да види в привечерния здрач

възрастния мъж с кучето, които пресичаха пред него. Успя да завърти волана в последната секунда.

Бронята на колата удари с тъп звук Далила по задницата. Каишката се опъна, изхвъркна от ръцете на Щайнер и изплющя във въздуха. Кучето описа дъга, блъсна се в някаква стена, удари се в покрива на една кола, търколи се по капака на мотора и падна в канавката. Фолксвагенът зави рязко, олющи три паркирани коли, чукна се в четвърта, занесе и спря направо на платното. Себастиен Щайнер тръгна бавно по улицата, където вече първите врати се отваряха, по прозорците се показаха любопитни глави и уличните лампи изведнъж се запалиха, изсипвайки бялата си светлина на пътя. Знаеше какво ще види, представяше си отсега неподвижно лежащото тяло с отпуснати крайници, като кукла, захвърлена на рафта за играчки. Не бе ли загинала жена му точно на това място и точно по същия начин? Вратата на фолксвагена изскърца с метален звук, полуотвори се и остана така.

— Помогнете ми! — прохърка Кнопоки с пълна с кръв уста.

Беше блъснал главата си в предното стъкло. Щайнер погледна объркано към колата и тръгна към кучето. Наведе се — Далила беше жива. Дишаше задъхано и трескаво, скимтеше жално и отсечено, от време на време издаваше силни стонове, изразявайки по-скоро учудване, отколкото болка. От ноздрите ѝ се стичаха две струйки кръв.

— Помогнете ми! — повтаряше Кнопоки от колата.

Щайнер клекна и се опита да вземе Далила на ръце. При първото докосване тя изджавка остро и цялото ѝ тяло се сгърчи. Сетне, сякаш за да измоли прошка, близна с език в празното пространство. Двама мъже се опитваха да отворят вратата на фолксвагена. Трети тичаше към кафенето, за да се обади в полицията. Щайнер видя как едно момче се приближава и се навежда над Далила.

— Мъртво ли е? — запита то.

Далила заскимтя по-силно, по-пронизително и начесто, на равни интервали — смаяна и неразбираща.

— На номер петдесет и седем има ветеринарен лекар — каза момчето.

Щайнер стисна устни, наведе се и вдигна кучето на ръце. То започна да вие от болка, да се мята, после се отпусна неподвижно. Само продължи да скимти жално, откъслечно и сърцераздирателно.

Тежеше над тринайсет килограма; Себастиен Щайнер бе почти седемдесет и шест годишен. Той пробяга неколкостотин метра с бързи, но залитащи стъпки, блъскайки се в стените и в паркираните коли. В далечината се чу полицейска сирена.

Когато стигна до номер петдесет и седем, откри табелка, на която пишеше, че доктор Жорж Болар приема на четвъртия етаж. Нямаше асансьор. Задъхан, с отмерени крачки, Щайнер изкачи стълбите. Добра се до тъмната площадка на четвъртия етаж и видя остъклена врата, на която висеше мръсна картонена табелка със следния надпис: „При спешни случаи звънете на «Бърза помощ» — Ветеринарна служба — 288–67–99.“ Щайнер натисна звънеца, почука на вратата, но никои не му отвори. Нямаше у себе си нито писалка, нито хартия, за да запише номера, а и без това ръцете му бяха заети. Вторачен в малката табелка, той се помъчи да го запомни. Стоновете на Далила отекваха в затворените и безразлични врати.

Той се озова отново на улицата, притиснал кучето до гърдите си, върна се по същия път, заобиколи полицейската кола и фолксвагена.

— Ето го! — обади се някой.

Един полицаи се отдели от тълпата и се приближи.

— Вашето куче ли предизвика произшествието?

Щайнер го погледна с безкръвно лице, дишайки тежко.

— Той си пресичаше на пешеходната пътека! — извика друг.

— Колата се движеше поне с осемдесет километра в час — каза трети.

— Вие какво ще кажете? — запита полицаият, като погледна внимателно Щайнер.

Старецът поклати бавно глава, обърна гръб и си тръгна. Далила се стресна, раздвижи се, изплъзна се от ръцете му и тупна тежко на тротоара.

— Името ви? — запита полицаият.

Себастиен Щайнер клекна, погали кучето, което се гърчеше с обърнати очи.

— Трябва да телефонираме — каза той — на 288–67–99, на ветеринарния лекар.

Полицаият кимна и се обърна към зяпачите.

— Някой от вас има ли тук телефон?

— Да, аз.

Беше момчето. Очите му бяха изпълнени със студено любопитство. Полицаят се обърна към Щайнер.

— Какъв беше номерът?

— 288–67–99.

— Добре — каза момчето и тръгна, без да бърза.

— Името ви? — запита полицаят с бележник в ръка.

— Щайнер.

— Адрес?

— Улица Дюто деветдесет и осем.

Бяха измъкнали Кнопоки от колата и внимателно го вкарваха в микробусчето. Той мънкаше нещо неразбрано, плюеше зъби и движеше нацепените си устни. Тълпата се разпръсна, после се струпа отново около Щайнер и кучето.

— Трябва да се довърши — рече един дебел плешив мъж, — не трябва да се оставя така.

— Не! — каза Щайнер.

Момчето се върна с един стар плик в ръка.

— Трябва да отидете на тоя адрес — каза то на Щайнер и му подаде хартията.

Дежурният ветеринар за тази нощ живееше в Кретей^[1].

— Такси! — каза Щайнер. — Извикайте такси!

— Добре — отвърна момчето и отново тръгна, услужливо и безразлично.

Полицейската кола потегли, направи маневра на заден ход, заобиколи фолксвагена и тръгна нагоре по улицата. Двама полицаи се опитваха да издърпат автомобила настрани, за да освободят платното.

— Трябва да се довърши! — каза дебелият плешив мъж на един бледичък младеж, облечен в син комбинезон.

Младият работник не отвърна — наблюдаваше със зяпнала уста гърчещото се куче и дългите пръсти с изпъкнали вени на Щайнер, който напразно се опитваше да го успокои.

Таксито пристигна след десет минути. Отначало шофьорът отказа да вземе кучето — страхуваше се, че кръвта ще изцапа седалката. Накрая трябваше да се намеси полицаят, за да отстъпи и да склони да превози Далила, увита в старо одеяло, с което услужи една дама от квартала. Близо час по-късно старото пежо-404 спря пред модерна сграда в Кретей. Шофьорът на два пъти се беше заблудил,

очевидно смятайки, че е под достойнството му да поглежда в картата на града, сложена до него.

В асансьора Далила отново стана неспокойна и Щайнер с голяма мъка я удържа в ръцете си. Отвори им ветеринарят — бе снажен, брадат и сигурен в себе си. Положи Далила на масата с помощта на Щайнер, разпита го за злополуката, докато движеше едрите си космати ръце нагоре-надолу по тялото и по крайниците на кучето. Вдигна една от задните лапи, после я пусна — тя тупна безжизнено.

— Гръбначният стълб е засегнат — каза той.

Щайнер се наведе над кучето.

— Искате да кажете, че...

— Да, има пълна парализа на задните части. Вижте сам...

Взе една игла от спринцовка и я заби в бута на Далила. Тя въобще не усети, само продължи да стене задъхано, със зяпнала муцуна. Лекарят взе две шишенца от една полица, напълни спринцовката, сложи иглата.

— Ще ѝ направя инжекция, за да стимулирам сърцето.

Щайнер сложи ръка на гърдите на Далила, усети неравното, накъсано, силно туптене.

— Какво трябва да се направи?

— Да се оперира, ако имате с какво да платите, или ако нямате — да се приспи.

— Можете ли да я оперирате веднага?

— Аз не съм хирург, но ще ви дам един адрес. Само двама или трима души в Париж правят операции на гръбначни прешлени. Дръжте главата ѝ.

— Не може ли да ѝ дадете нещо успокоително?

— Сърцето няма да издържи. Ще ѝ направя инжекции около прешлените, за да предотвратя появата на кръвоизливи. Това е всичко, което мога да сторя.

— А носът ѝ?

Лекарят огледа муцуната, почисти кръвта с малко памук.

— Нищо ѝ няма.

Щайнер седна на един стол така, че да вижда очите на кучето.

— Точно ставаха три месеца, откакто сме заедно.

Ветеринарят погледна възрастния мъж и видя, че устните му треперят.

— Може и да ѝ мине — каза той неубедено.

— Три месеца — повтори Щайнер и се изсекна.

В десет часа той положи изнемощялата Далила на леглото си в апартамента на улица Дюто. Очите ѝ бяха помътнели. Все още скимтеше жално, но вече много тихо. Сърцето ѝ биеше на пресекулки — спираше и пак започваше да тупти. Себастиен Щайнер се разхождаше назад-напред, полягваше до кучето, сетне пак засноваваше из стаята. В полунощ се обади на ветеринаря, за да му каже, че сърдечният ритъм непрекъснато намалява. Лекарят го посъветва да направи инжекция с камфор. Беше му дал спринцовка и флаконче с лекарство. Ала Щайнер никога в живота си не бе слагал инжекция. Минаха петнайсет минути, докато сглоби спринцовката, докато я извари и напълни. Все пак не беше толкова трудно, тъй като тази част от тялото бе парализирана. В седем часа сутринта кучето все още дишаше трудно. Лежеше със затворени очи. Вече не мърдаше — бе напълно безчувствено към милувките на Щайнер. От злополуката насам господарят и животното бяха разделени. Кучето се бе затворило в страданието си, събирайки последни сили, за да оживее, за да устои, за да издържи. Нищо и никой не съществуваше около него — бореше се със смъртта.

Щайнер пристигна в кабинета на доктор Ли Вунг трийсет минути по-рано, ала не беше пръв. Завари в чакалнята една слаба руса жена със зачервени очи, чието куче — миниатюрен пинчер — си бе счупило двете предни крачета, когато скачало от един зид; млад негър, чиято котка бе изгубила окоето си по време на нощна схватка; и една двойка — бледи и отчаяни мъж и жена, чийто боксер, изпаднал в епилептичен припадък, неспирно дъвчеше обилните си лиги. Ли Вунг бе важен виетнамец с пронизателни очи, с изящни и надменни черти. Изслуша Щайнер мълчаливо, прочете писмото, което му изпращаше дежурният ветеринар, прегледа Далила на рентген и най-сетне се произнесе с накъсания изговор на хората от своята раса:

— Два прешлена са премазани, разбирате ли, и те притискат гръбначния мозък, откъдето идва парализата на задните части. Ако оперирам, ще трябва да изрежа горната част на прешлените, за да освободя гръбначния мозък. Операцията трае три часа и не се знае

дали сърцето ще издържи на упойката. Най-сетне нищо не ми дава право да ви гарантирам, че след като бъде освободен, гръбначният мозък ще възстанови функциите си.

— Какви шансове има? — запита Щайнер.

Ли Вунг вдигна рамене.

— Петдесет на сто, ако оживее след операцията.

Щайнер взе в ръка една от обездвижените лапи на Далила.

— Колко ще струва?

— Хиляда франка.

Себастиен Щайнер кимна:

— Добре, съгласен съм.

Прекара деня вкъщи. Луташе се от стая в стая, правеше си кафе и забравяше да го изпие. Присъствието на Далила се усещаше навсякъде — във всяко кресло, във всеки ъгъл, под всяка маса. В седем часа вечерта отиде отново при доктор Ли Вунг.

— Как е?

— Всичко мина добре. Сега излиза от упойката.

Щайнер чу проточен вой, който премина в стенание, отмерено и постоянно, сякаш се готвеше за вечността.

— Боли ли я?

— Разбира се, има ей такава дупка на гърба. Все заради сърцето няма да ѝ давате нищо успокоително. Само чай или кафе, ако ги обича, и инжекция камфор в случай на сърдечна слабост.

Една млада и красива сестра — също виетнамка — донесе на ръце Далила. Гърбът и задницата на кучето бяха превързани. Гледаше с ококорени очи и широко отворена уста. Ли Вунг подаде на Щайнер един напечатан лист.

— Тук пише какво трябва да правите, ако нещо се случи. След две седмици ще дойдете пак, за да сменим превръзката.

Щайнер прибра листа в джоба и извади чековата си книжка.

— А ако не може да спи?

Ли Вунг го погледна.

— Няма да спи. Друго трябва да прави сега.

Както му бе наредил хирургът, Щайнер сложи Далила да легне на килима в салона и след като ѝ предложи вода, която кучето отказа, я остави и отиде да я наблюдава отдалеч. В продължение на петнайсет минути тя не помръдна. Дишаше тежко, а дългият ѝ език висеше отпуснато на една страна. Изведнъж се вдигна на предни крака, сякаш искаше да стане, но опитът не успя поради неподвижността на задните ѝ лапи и тя описа широка дъга, полуизправена, с проточена муцуна, сетне падна на килима и пронизително застана. Това се повтори на няколко пъти през нощта, все така безуспешно. Всяко ново усилие предизвикваше силна отпадналост и опасно задъхване. На разсъмване поспа десет минути.

Седнала по пижама на мокета, в средата на светлинното петно, образувано от единствената спот-лампа, закрепена на корнизата на прозореца, Надин Шьовалие редеше пасианс. Картите шумоляха в ръцете ѝ и бавно приплясваха една в друга. От два дни не бе излизала от апартамента на улица Варен. Когато телефонът иззвъня, тя постоя учудено с карта в ръка, после стана и вдигна слушалката.

— Надин?

— Да.

— Обажда се Соланж.

Надин се намръщи.

— Соланж?

— Соланж Менар.

— Здравей, как си?

— Добре съм, а ти?

— И аз.

Без да пуска слушалката, Надин се върна в светлото петно, седна и отново взе картите.

— А Жак?

Надин сложи валето пика върху дама купа.

— Няма го. Мисля, че си търси работа.

— Нямах ли пари?

— Нещо такова. А ти работиш ли?

— Ами, работя! Опитвах на няколко места, но...

— Да! — каза Надин. — Знам какво е.

— Утре отивам да се видя с един човек, който май набира актьори.

— Кой е той?

— Венсан д'Анжу. Като име не звучи лошо!

— Стига да не е измислено — каза Надин. — Какво ще поставя?

— Дръж се да не паднеш! „Фауст“ като мюзикъл.

— „Фауст“ на Марлоу^[2] или на Гьоте?

— Нямам представа. А ти какво правиш?

Надин сложи още една карта.

— Редя пасианси.

Двете замълчаха.

— Знаеш ли нещо за другите?

Надин запали цигара.

— Месала ми се обади веднъж. Замина за Хамбург, там ще поставя „Годо“^[3].

— Карл би бил идеален Позо — каза Соланж със смях.

— Да, наистина.

Пак замълчаха.

— Какво ще кажеш да се видим? — запита предпазливо Соланж.

— Може. Кога ще ходиш при онзи гений?

— Ще дойдеш ли с мен?

— Вече нямам никакви пари, за да си играя на гордост. А освен това много ме заинтригува тоя Венсан д'Анжу...

За първи път след смъртта на Жак тя спа осем часа непробудно и изяде със сутрешното си кафе една виенска кифла. Преди да вземе душ, мина с прахосмукачката по мокета и подреди малко жилището. Гримира се грижливо, но не успя да изтрие от лицето си отпечатъка на последните седмици. Когато се завърна от Лион, намери апартамента празен, установи липсата на класьорите на Жак, както и отсъствието на колата от гаража. Отначало реши, че се касае за колекционерска експедиция, и го зачака да се върне. Два дни по-късно пристигна извлечение от банкова сметка, съобщаващо за влог от доста кръгла сума. Тогава отиде в полицията и съобщи за изчезването на мъжа си. Попитаха я как изглежда, поискаха ѝ снимка и я замолиха да се подпише на няколко места. Четирийсет и осем часа по-късно

идентифицира тялото в моргата. Жак се бе погрижил да не могат да установят самоличността му, когато го намерят, бе изхвърлил всички книжа и документи, оставяйки в джобовете си само един брой „Парископ“ и носна кърпа. Чак когато се върна вкъщи, намери под леглото двата листа — първия покрит с драскулки, а на втория — само нейното име: „Надин“... Винаги се бе мъчила да не изпитва състрадание към Жак, съзнавайки, че това би го унищожило. А сега, ужасена, изпитваше точно това.

Венсан д'Анжу се бе разположил в една леденостудена стая на първия етаж в общинското училище на улица Ваню. По стълбите се бутаха актьори и ученици. От близкия двор долитаха викове на деца и пронизителни свирки. На горната площадка слабичко девойче в кожено облекло и дългокос асистент-режисьор се опитваха да въведат някакъв ред и раздаваха формуляри, които кандидатите трябваше да попълнят. Сред всеобщата блъсканица се разменяха писалки, изпускаха се снимки, които начаса биваха стъпкани, разнасяха се оплаквания от студа, от лошата организация и се задаваха въпроси относно тайнствения Венсан д'Анжу. Бутани на една страна, теглени на друга, Надин и Соланж, които напразно се мъчеха да попълнят формулярите си, разбраха най-напред, че Венсан д'Анжу се е обучавал в Пиколо театро в Милано, а после, че бил последовател на Хелена Вайгел от „Берлинер ансамбл“. Някои пък твърдяха, че бил любовник на една известна личност от Министерството на културата, която била уредила в знак на благодарност да му отпуснат значителни средства. Почти всички се обръщаха след Надин, тъй като рядко се случваше някоя актриса, станала известна в определен период, да се явява при такива условия, без помощта на посредник. Въпреки всичко тя изглеждаше в добро настроение и се смееше заедно със Соланж на глупостите, които чуваше наоколо, и на любопитството, с което учениците обграждаха актьорите.

След трийсетминутна блъсканица на стълбите десетина кандидати бяха допуснати вътре от строгите пазители, които бяха събрали формулярите и ги преглеждаха с безразличие.

— Надявам се поне, че ще бъде на висота — каза Надин.

Соланж кимна. Два часа след като бяха дошли, те успяха да влязат, заедно с още осем актьори, в една олющена класна стая с подиум и черна дъска. Някаква девойка, досущ прилична на онази от стълбите, помоли всички да седнат по чиновете. Висок слаб мъж с олисяло чело и покрити с буйна коса уши, с черни очила и с ботуши, наметнат с къса патешкожълта пелерина и обут в червен кадифен панталон, крачеше надлъж и нашир по подиума. Когато вратата се затвори, той се обърна, слезе от подиума и отиде да седне на края на един чин.

— Добър ден! — гласът му звучеше с изкуствена фамилиарност.

Сетне огледа втренчено един по един десетимата кандидати, обърна се към една млада актриса и заяви:

— Студено ми е. А на теб?

В желанието си да покаже, че също като него е без предразсъдъци, тя вдигна поглед и каза, изчервявайки се:

— А, много съм добре, не се безпокой за мен.

Венсан д'Анжу поклати глава, сякаш бе произнесла нещо главозамайващо, и се обърна към един брадат мъж с безцветни очи и сини кръгове около тях.

— Ти какво ще кажеш?

В думите му имаше също толкова топлота и искреност, колкото в държането на някоя проститутка от улица Годо дьо Мороа. Братият тръсна безгрижно глава.

— Добре, виждате ли сега, аз ще поставям „Фауст“ — каза Венсан д'Анжу. — Искат го от мен и ще го направя. Пуснаха ми мангизи и нямам намерение да плюя отгоре им. Само че, нали разбирате, това няма да бъде какъв да е „Фауст“. Ще трябва да можете да танцувате, да пеете, въобще — всичко.

Изтощен от тая реч, той наведе глава, замисли се за секунда и продължи:

— Фауст продава душата си на дявола, а какво е дяволът?

Погледна въпросително към всеки един от десетте кандидати. Никой не помръдна. Слабичката асистентка му дойде на помощ.

— Капиталистическото общество! — каза тя.

— Точно така.

Надин се зачуди дали не се полагаше да й дадат бонбонче за това. Венсан д'Анжу продължи:

— Работата е огромна, ясно ли е? Започваме всичко отначало. Не ми е интересно да повтарям разни глупости, които вече са правени. Предпочитам да правя нови.

И избухна в писклив смях, който не срещна никакъв отглас между присъстващите и секна изведнъж.

— Актьорите ще работят в състояние на разложение, разбираш ли...

Соланж натика кърпичката си в устата, за да не прихне.

— В състояние на какво? — запита Надин със студен и ясен глас. Венсан д'Анжу се вторачи в нея занемял.

— Моля?

Надин го погледна мълчаливо, после поклати глава.

— Продължавай, другарю, забравих какво, исках да кажа.

Той продължи малко обидено да излага неясните си намерения с толкова мъгляви изрази, че в края на петнайсетте минути несвързани глупости, които наприказва, никой не можеше да каже какво е искал да обясни. После помоли кандидатите да му представят по нещо, независимо какво, за да му дадат възможност да ги опознае по-добре.

— Имаш ли нещо готово? — обърна се тихо Соланж към Надин.

— Не.

На подиума млада актриса издекламира един монолог от „Лудият Пиеро“ на Годар.

— Интересно! — каза Венсан д'Анжу. — Никак не е лошо. Сега виж какво ще правиш: ще скачаш високо, ще гледаш радостно и ще викаш: „Пролетта дойде, а ние не знаем какво да правим.“

Момичето отвори смаяно уста.

— Какво да викам?

Венсан д'Анжу повтори много любезно цялото изречение и добави:

— В началото започваш с шепот и продължаваш все по-силно, докато накрая побъркаш публиката, разбра ли?

Кандидатката преглътна, погледна към Соланж, която щеше да се задуши от хълцане, и смело започна.

— Благодаря — каза Венсан д'Анжу. — Следващият.

Надин и Соланж излязоха напред — бързаха да свършат с всичко това.

— Какво ще ми представите?

- Една сцена — каза Надин.
- Да, но каква?
- От „Вечерна среща“ на Жером Боа.
- Добре, започвайте.

Бяха избрали очната ставка от първо действие между двете жени — любовницата и съпругата, и след като преодоляха първоначалната нерешителност, успяха да постигнат на малкия подиум известно драматично напрежение. Соланж забеляза известни промени в играта на Надин: тонът ѝ вече не бе толкова мрачен и, странно защо, от това образът ставаше по-трагичен. Свит в позата на „Мислителят“ от Роден, Венсан д’Анжу изслуша сцената с най-задълбочено внимание, а когато свършиха, се прозина пред всички и тръсна глава.

- Невероятно! Направо невероятно!
- Какво казахте, моля? — запита Надин.

Режисьорът се почеса по главата. Очите му бяха пълни със състрадание.

- Откога е това? — запита той накрая.
- Отпреди шест месеца.
- Не може да бъде!

Венсан д’Анжу не можеше да се начуди. Свали очилата си, избърса ги в пелерината и отново ги сложи на носа си.

— Добре, минаваме към импровизацията: вие сте риба, изхвърлена на брега, а вие — дърво край...

— Много съм ви признателна, че ми говорите на „ви“ — каза Надин. — Тръгвам си, започвате да ме отегчавате.

- Венсан д’Анжу остана със зяпнала уста.
- Ама недейте така! — каза той едва чуто.
- Как?

- Да, наистина — запита Соланж, — как?
- Слушаме ви! — каза Надин.
- И бъдете точен — изкикоти се Соланж.

Венсан д’Анжу започна да отстъпва. Най-сетне проплака:

- Не се обиждайте!
- Надин погледна към Соланж.
- Ти обидена ли си?

— Не, а ти?

— Ни най-малко.

И изгледаха най-невинно режисьора от главата до петите.

— Довиждане — каза Надин.

А Соланж добави майчински:

— Убедена съм, че сте много талантлив.

За да се окопитят, отидоха да хапнат по един сладолед в „Север-Бабилон“. На Соланж ѝ направи невероятно впечатление начинът, по който Надин унищожаваше огромната топка сметана.

— Добре, че поне обичаш това.

— Едно от предимствата на слабите жени — отвърна Надин.

Соланж носеше под ръка един екземпляр на „Льо Текнисиен дю филм“ и го разгърна на тезгяха.

— Мислех утре да пообиколя из телевизията, но не знам дали ще имам смелост да го направя.

— Няма смисъл — каза Надин.

— Смяташ ли, че в киностудиите е по-различно?

Надин сви рамене и изсипа няколко монети в чинийката.

— Добре, да идем, но ще видиш.

Взеха метрото, стигнаха до огромната постройка и влязоха. Стъпките им отекваха по безкрайните пусти коридори. Едно табло в преддверието сочеше, че в момента се подготвят няколко театрални емисии. След половинчасовото обикаляне по асансьори и стълбища успяха да открият вратата на един режисьор, ала видяха закачен лист хартия, на който пишеше: „Разпределението на ролите приключи.“ На следващата врата висеше подобен лист с думите: „Приемаме след 30 април.“ Най-сетне попаднаха на един младеж, облечен в кожено яке, който играеше на морски шах със секретарката си.

— Какво обичате? — запита секретарката, като вдигна с раздразнение глава.

— Идваме за ролите от „Три сестри“.

— Вече приключихме — отвърна секретарката.

— Напротив — обади се младежът, — прекалено рано е. Елате през август.

— Но снимките са насрочени за май — рече Соланж.

— Кой ви каза такова нещо? — запита младежът, внезапно възмутен.

— Долу е обявено.

Младежът вдигна отчаяно ръце нагоре и се обърна към секретарката си:

— Пак са го сложили! Ще ги науча аз тях!

— Бе-дванайсет — каза секретарката.

— Уцели ме!

— Значи сега не е моментът? — запита Соланж.

— Опитайте при Бурашон, в стая 31 678 — каза секретарката. — Мисля, че в момента приема артисти.

— Благодаря.

— Няма защо.

— Е-петнайсет — каза младежът. — Най-открая вляво.

За разлика от бездействието, което цареше навсякъде, стая 31 678, отредена на режисьора Луи Бурашон, бе обхваната от трескаво оживление. Няколко пищно и безвкусно облечени жени на зряла възраст се препираха кое филмово студио — „Сен Морис“ или „Булон Бийанкур“ — е по-добро. Трийсетина невзрачни мъже в безформени костюми, обути с грижливо лъснати овехтели обувки, чакаха прави или седнали да ги извикат. Надин хвърли един поглед на пиесата и отстъпи.

— Дребна, работа!

— Статисти ли търсят?

— Да.

Излязоха от сградата на Френското радио и телевизия и се върнаха с такси до Сен Жермен де Пре.

— Ще вечеряш ли с мен? — запита Надин.

Соланж поклати отрицателно глава.

— Родителите ми ще имат гости. Обещах да си бъда вкъщи.

— Тогава до скоро виждане.

— Всичко хубаво — отвърна Соланж и стисна дългата нежна ръка на Надин. После запита: — А Серве? Не си ли го виждала?

— Не — отвърна Надин.

— Аз го търсих няколко пъти, но все го няма.

— Той много пътува — каза Надин.

Гая запали една пура, както подобаваше за такъв случай, и това му отне близо три минути. Серве го наблюдаваше от стола, определен от шефа за посетители — безформено и прекалено меко кресло, в което човек потъваше и определено изпитваше чувството, че седи на земята. Гая всмукна няколко пъти от синкавия дим на пурата си и благоволи най-сетне да си спомни за присъствието на Серве.

— Значи „Гама“ предложи да ви вземе?

— Точно това ви казвах — отвърна Серве.

— И вие отказате?

— Не съм казал това. Казах, че смятам да откажа.

Гая сбърчи чело.

— Нека бъдем наясно. Ще им откажете, ако възнаградя по конкретен начин верността ви към фирмата, така ли?

— Горе-долу е така.

Гая поклати глава, сякаш искаше да каже, че според него светът е станал много жалък, но че той самият е безсилен да го промени.

Мертол не можеше да понася някой от хората му да се среща с Гая без негово знание. Неизменно подозираше, че става дума за предателство, за донос, за някакво притворно начинание с цел да бъде компрометиран. Когато видя Серве да излиза от директорския кабинет, веднага го извика.

— Нещо проблеми ли имаш?

— Вече не.

Мертол разбра.

— Пак ли си ходил да искаш?

Той смяташе, че бързото израстване на Серве в агенцията е незаслужено и скандално.

— Пак! — отвърна сериозно Серве. — Предполагам, че си ми приготвил по тоя случай някое кално събитийце от хрониката на

произшествията. Колкото да не се самозабравя.

Мертол сви рамене.

— Нещо си въобразяваш.

Серве го погледна мълчаливо.

— Ако ти потрябвам, аз съм при Виктор.

Така се бе случило, че след завръщането си от Чад въобще не беше влизал при Виктор. Завари нов, огромен и бляскав джубокс, както и великолепна машина за еспресо с аеродинамична форма и лъскави хромирани части. По всичко личеше, че заведението продължава да преуспява. Серве стисна ръката на Виктор над китката за поздрав и стоически понесе буйната прегръдка на дебелата готвачка. Следобед тук винаги беше празно. Двама търговски пътници си пиеха кафето след окъснелия си обяд, рошава клошарка пестеливо отпиваше на тезгяха от чаша червено вино. Серве седна на една маса и си поръча сандвич на сервитьора с престъпната физиономия. От трите седмици, които бе прекарал затворен в един хангар в покрайнините на Фор Лами, в очакване да бъде освободен от френските власти, три седмици на принудително бездействие, горещина и влага, на безконечно пляскане на карти с един нервен редактор от „Жьон Африк“, на постоянно безсъние, на отегчение и на досада, му бе останала само притъпена, всепоглъщаща и смътна умора.

Обърна глава и видя една самотна посетителка, седнала настрана, облечена в тясна рокля, която разголваше почти целите й крака, но беше закопчана чак до врата. Рижите й коси грееха в полумрака.

— Какво става, вече не се ли познаваме? — запита Серве.

Мириам го погледна безжизнено и бегло му се усмихна.

— Здравей.

Серве се намръщи.

— Какво се е случило?

— Нищо. Ти как си?

— Много съм добре — отвърна той, стана със сандвича в ръка и се отправи към нейната маса. — Може ли?

Не дочака отговора й и седна. Мириам стоеше с наведена глава и въртеше в ръце чаша вишновка. Наоколо стана необичайно тихо.

— Е, хайде, какво ще ми разкажеш? — запита весело Серве.

Тя поклати глава.

— Нищо особено.

Серве осъзна, че никога по-рано не я бе виждал без деколте. Винаги се беше гордяла с прелестите на бялата си напудрена гръд.

Той я изгледа мълчаливо, после запитва:

— Нещо неприятно ли?

Тя вдигна раздражено глава.

— Какви ги дрънкаш? Нищо няма, абсолютно нищо.

Погледът ѝ за миг се задържа над рамото му, после отново се сведе надолу. Серве бързо се обърна и срещна ледения поглед на Виктор. Вече знаеше защо Мириам не показва гърдите си и можеше напълно спокойно да се възхищава на новата машина за еспreso.

Серве реши да си легне рано и съобщи на Люс, че няма да се срещат тая вечер. Прибра се на улица Фалгиер още в деветнайсет часа. Отсъствието на Щайнер от малкия ресторант го изненада.

— Щайнер вече нахрани ли се?

Съдържателят вдигна рамене.

— От десет дни не е идвал.

Серве тръгна замислен към улица Дюто.

Себастиен Щайнер му отвори веднага. Беше по халат, бледен и изморен. От жилището се носеше миризма на спарено и неприятен дъх на етер, долиташе приглушен лай, примесен с жално скимтене.

— Не ви видях в ресторанта и реших...

Той спря. Към вратата пълзеше Далила. Задницата ѝ бе превързана и вдървена, а лапите ѝ се влачеха по паркета и оставяха след себе си малки капчици кръв. От продължителното триене се бяха превърнали в живи рани. Кучето се задъхваше, правеше огромни усилия, държеше муцуната си широко отворена, езикът му висеше. Когато позна Серве, вдигна предни лапи с радостен лай, но падна на една страна и опитвайки да се изправи, се прекатури на земята.

— Трябва да я вземете на ръце — каза Щайнер.

Серве вдигна кучето и то го лизна по лицето.

Седнаха в хола. Далила заспа на коленете на Серве. С безизразен глас Щайнер разказа с няколко думи какво се беше случило.

— Ще може ли пак да ходи, или не? — запитва Серве.

— Не се знае, трябва да се изчака.

— Колко?

— Най-малко два-три месеца.

Серве погледна надолу към сгушилото се куче, чиито задни крака с откритите си рани висяха безжизнено и независимо от тялото.

— Би трябвало да им се направят чорапки — каза Щайнер, — за да се пазят, но...

Той млъкна и стана, за да вземе лулата си от отрупаното с листове, с книги и тефтери бюро.

— Работите ли в момента? — запита Серве.

Щайнер кимна.

— Да, напредвам по малко.

Серве го погледна.

— Ако знаех...

Щайнер поклати глава.

— Не говорете глупости. А освен това не е чак толкова страшно.

Тя отново ще проходи.

Отгатна тревогата в очите на Серве и се усмихна.

Серве остави кучето и вдигна слушалката.

— Люс, трябват ми чифт чорапки за куче.

— Какво ти трябва?

— Вземи едно такси и ела на улица Дюто деветдесет и осем с плат, игла и конец.

— Това някаква шега ли е?

— Да — отвърна Серве, — малка шега.

[1] Предградие на Париж. — Б.пр. ↑

[2] Кристофър Марлоу (1564–1593) — английски драматург. — Б.пр. ↑

[3] „В очакване на Годо“ — пиеса от С. Бекет. — Б.пр. ↑

III

Таксито заобиколи Порт Сен Клу, тръгна по улица Мишел Анж и спря на ъгъла с тясната уличка Паран дьо Розан, където се издигаше висока модерна сграда с бледозелена облицовка, напомняща обществена къпалия. Надин плати на шофьора, отвори чадъра си и изтича под проливния дъжд до входа на зданието. Мишел Бание живееше в една гарсонiera на осмия етаж. Надин намери външната врата открената, поколеба се и влезе. По тъмния мокет се валяха книги, списания и обувки. На ниска масичка имаше остатъци от ядене и два препълнени с угарки пепелника. Надин остави чадъра и влезе по-навътре в стаята. На разхвърляното легло спеше гола млада жена, прегърнала възглавница, върху която се разстилаха дългите ѝ руси коси. Дишането ритмично вдлъбваше корема ѝ и издуваше малките ѝ гърди. Надин се загледа в нея за миг, после тръгна към една врата и я отвори.

Мишел Бание се къпеше. Седнал във водата, която му стигаше до мишниците, с кацнали на носа очила с дебели стъкла, четеше „Веселото познание“ от Ницше. Щом забеляза Надин, вдигна глава.

— Идваш точно навреме. Тъкмо се питах дали няма да се наложи да си правя сам кафето. Оная глупачка там нищо не може. Ти как я караш?

— Средна работа. А ти?

— Горедолу.

— Работиш ли?

— Ами работя. Трябваше да снимам филма на Льору, но го отложиха.

Той остави книгата, стана и стъпи на плочките. От тялото му се стичаше вода.

— Подай ми, моля те, онзи пешкир.

Надин му подаде пешкира, който той уви около кръста си и тръгна към стаята. Последва го. Беше нисък и набит, със залепнали по раменете дълги мокри коси.

— Май доста време не сме се виждали... година или две?

— Мисля, че няма две — каза Надин.

Мишел Бание беше първи асистент-режисьор във филма „Утре ще видим“. След снимките въобще не се бяха срещали.

— Къде ти е кухнята? — запита Надин.

Бание се почеса по главата.

— Точно и аз се чудех. Толкова рядко ходя там... Чакай, трябва да е насам.

Отвори една врата — беше на килера.

— Виж ти! Значи е другата.

Наистина беше другата. Докато той наливаше водата, Надин нагласи кафеварката и филтъра.

— Мога ли да направя нещо за теб? — запита той, след като пусна газта, и затърси безуспешно кибрит.

— Нямах ли някоя дребна роля?

Газта свистеше силно, миризмата ставаше все по-осезаема. Бание намери една запалка, щракна я и направи малка експлозия.

— По дяволите! — извика той и размаха ръце. — Засега не виждам нищо. Във филма на Лъору ще има, но няма да е веднага.

— Как се казва?

— „Тихи стъпки“... Между другото, не е лош.

— Кой ще играе?

— Лакомб и малката Клод Ландр, спомняш ли си? Снима се в нашия филм.

— А, да, спомням си. Кога ще бъдат снимките?

— Някъде към средата на август.

— При случай, имай ме предвид.

— Добре.

Двамата седнаха на ниската масичка с кафето.

— Тук е отвратително — каза Бание, като че ли за пръв път установяваше това. После отпи от кафето и кимна одобрително: — Никак не е лошо. А за озвучаване нищо ли няма?

— В момента нищо.

— Познаваш ли Валмон?

— Не, никога не съм работила с него.

— Обади му се. Търси някого за Джейн Фонда.

— Добре.

Мишел Бание запали цигара и погледна към заспалото момиче.

— Как се казва? — запита Надин.
Той вдигна рамене.
— Не знам, но е сладка.

Ив Валмон, който ръководеше една от четирите най-големи студии за дублиране и синхронизация, направи пробно прослушване на Надин и я нае, за да дублира Джейн Фонда в последния ѝ филм.

Мъжът беше в износено палто, с изгубил цвета си шал и със сива шапка върху прошарената си коса. Бутна почтително вратата на архива с пръст и застана пред бюрото, където Люс проверяваше купчина бордера.

— Кажете, моля?

Мъжът се изкашля и избърса тънките си мустачки с жълта кърпа.

— Изпраца ме „Пентхаус“. Имаме нужда от снимки на стриптийз.

Люс погледна мъжа, кимна и стана, за да отвори две чекмеджета.

— Всичко, което имаме, е тук.

Мъжът ѝ отправи беззъба усмивка.

— Благодаря, госпожице.

Остави на металния шкаф зелената си найлонова папка и отвори първия класьор.

Беше шест и половина вечерта. От съседната лаборатория се чуваше вече приглушен говор: настъпваше моментът за „изстрелването“ на вечерните събития. Гоцоли подготвяше подпечатаните си пликосе, предназначени за петдесет и четиримата чуждестранни представители на агенцията. Виолен се гримираше пред огледалото и се чудеше дали да не върже тенекия на оня млад слагач, с когото се беше запознала същата сутрин в метрото и който я бе поканил на вечеря „при приятели“.

Люс прибра папката, подреди бюрото си и сложи цигарите и запалката в чантата си.

— Много съжалявам, но в седем без петнайсет затваряме архива. Старецът се обърна леко зачервен.

— Свършвам, госпожице.

Бутна обратно чекмеджето и взе папката си под мишница.

— Пак ще дойда. Не съм сигурен, че намерих това, което ни трябва.

Люс го изглежда.

— Добре, но би трябвало все пак да платите това, което отнасяте.

Мъжът спря.

— Какво казахте, моля?

— „Пентхаус“ работи често с нас и, уверявам ви, никога не изпраща хора като вас. Както и да е, искали сте да разглеждате снимки — видяхте ги. Много добре. Но бъдете така любезен да ми върнете двете, които пъхнахте в чантата си.

Мъжът стисна папката до гърдите си с неспокоен поглед. По слепоочията му избиха капчици пот.

— Нещо бъркате, уверявам ви...

После млькна, наведе очи и не мръдна повече. Люс си даде сметка, че гледа гърдите ѝ. Тя стана.

— Върнете ми снимките и все едно, че нищо не е било.

Мъжът пристъпи към бюрото.

— Бъдете така добра — каза той почти беззвучно с приковани в тялото ѝ очи.

Тя отстъпи една крачка и посегна към телефона.

— Щом не разбирате от дума...

Той скочи с изненадваща бързина и изтръгна слушалката от ръката ѝ.

— Помолих ви да бъдете така добра — каза с жален глас.

Беше оставил папката си; палтото му се бе разтворило. Люс видя, че панталонът му е разкопчан.

— Не се страхувайте! — каза той.

Люс избухна в смях. Мъжът стисна устни, пристъпи още напред и понечи да я хване през кръста.

— Не се стеснявайте от мен! — обади се неочаквано Серве.

Мъжът се обърна обезумял.

— Не! — извика Люс.

Но кракът на Серве вече не можеше да се спре. Мъжът се свлече мълчаливо с посивяло лице, като се държеше за слабините, а от отворената му уста се стичаше тънка струйка слюнка.

— Не виждаш ли, че е болен? — каза Люс. — Знаеш много добре, че има такива хора.

Серве гледаше мъжа с отвращение. Люс се наведе, помогна му да се изправи и му подаде шапката.

— Отивайте си.

Мъжът стоеше неподвижен и разтреперан. Чак тогава Люс забеляза с какво внимание го гледа Серве и как насочва никона. Направи му няколко снимки, много бързо, отстъпвайки назад, за да го хване по-добре в кадър. После седна и сякаш изгуби интерес към случката. Мъжът се изниза през вратата и напусна агенцията.

— Нищо не разбирам — каза Люс.

Серве не помръдна. Тогава тя видя папката на земята, вдигна я и я отвори, за да извади двете снимки. На първата една едра блондинка държеше гърдите си с ръце, а на втората същата жена позираше на улицата, облечена в елегантен костюм. Люс дълго гледа двете снимки, после се доближи до Серве. Клекна до него, хвана го за ръката и я притисна до гърдата си.

— Ти вече си ме гледал, както той ме гледаше, и това ми хареса.

Серве се усмихна.

— Хайде да се оженим, а?

— Какво ще кажеш за утре сутринта?

Той кимна. Люс се притисна до него.

— Всичко свърши, Серве, и го знаеш много добре.

Той я погали по косата.

Вечеряха заедно и Серве закара Люс до улица Верной. Тя го покани да се качи за едно кафе, но той отказа. Съблече се в миниатюрното си апартаментче, взе един душ и легна. Преди да заспи, си каза, че Серве няма вече да идва да я взема, за да отидат в агенцията.

— Ето какво значи много да се бърза — каза Себастиен Щайнер и задраска целия абзац.

Далила размърда уши и въздъхна. Книгата се оформяше. Вече цели три глави бяха натрупани в единия край на бюрото. Всяка нощ, докато Далила се мотаеше в краката му, Щайнер изписваше по двайсетина страници със ситния си почерк, в който се открояваха

огромните главни букви. Бе достигнал до същината на темата и намираше в работата си дълбоко душевно спокойствие, което се предаваше и на Далила. Грижеше се за кучето с педантична точност. След като се посъветва с доктор Вунг, започна да му дава различни витамини, които можеха да помогнат за възстановяването му. С помощта на „Наръчника Марабу за кучета“ приготвяше питателни храни в кухнята, която от петнайсет години му бе служила само за да си прави кафе. Далила вече нямаше болки. Раната напълно бе зараснала и кучето започваше все по-умело да върви на два крака. Видимо унижена от неспособността да съдържа естествените си нужди, тя си беше създала навика да обикаля в такива моменти по плочките в кухнята. Не можеше вече да спи при Щайнер, но лягаше на едно одеяло до леглото му. Всеки ден на разсъмване, когато Щайнер оставяше писалката, изведнъж ставаше необичайно весела. Тогава Щайнер си казваше, че е доволна от него.

Заснета в едър план, Джейн Фонда говореше бавно, думите се ронеха нерешително от устата ѝ. Актрисата умело използваше близостта на камерата, за да предаде чрез едва забележими трепвания на лицето си всички чувства, изпитвани от героинята. Ролката, на която бяха записани само три изречения, се въртеше вече от половин час. Започваше отново и отново — безспир. Младата жена вдигаше глава, говореше, колебаеше се и пак навеждаше глава. Застанала пред микрофона, без да гледа към лентата, на която течеше текстът, доверявайки се само на играта на актрисата, Надин повтаряше всеки път трите фрази със свършен синхрон. Ала не бе доволна от изпълнението си. Беше казала на режисьора на дублажа: „И без това вършим тук най-черната работа, поне да се опитаме да я свършим както трябва. След като тя е сметнала за необходимо да изпипа едрия си план, не виждам защо да не го направим и ние.“ След двацет минути извикаха Валмон, който, за най-голямо учудване на всички, се съгласи с Надин.

— Ето, вече става, видяхте ли? — каза Надин. — Точно тук си поема дъх... не е кой знае колко важно, но всичко идва оттам.

Цифрите се засменяха на екрана, лентата тръгна, появи се картина. Надин произнесе изреченията със стиснати юмруци,

възпроизвеждайки не само с гласа си, но и с цялото си тяло играта на актрисата.

— За мен е добре! — каза тонтехникът.

Режисьорът кимна.

— Край!

Озвучаването на филма бе приключило.

В началото на юни Серве напусна улица Фалгиер и се нанесе в нов тристаен апартамент в модерна сграда на улица Асас. Обзаведе го за няколко седмици, когато намираше време да излезе по магазините, и цял един неделен ден прави курсове с колата от едното до другото място, за да пренесе книгите си и някои други лични вещи. В девет часа вечерта хвърли на задната седалка последните дрехи и една изостанала дреболия и седна зад волана, готов за тръгване. Ала не можа да потегли. По отсрещния тротоар се задаваше Себастиен Щайнер, придружен от Далила. Държеше в ръка някакво странно приспособление от каиши, които обхващаха задницата на кучето и я повдигаха нагоре. Далила душеше уличните фенери и тасовете на колите и подтичваше редом с Щайнер, с висящи на сантиметър от уличната настилка задни крака. Свечеряваше се, но Серве реши да рискува и вдигна никона.

С белите си стени и бежовия си мокет новото жилище напомняше апартамента на улица Варен. Серве се тръшна на едно канапе и направи безуспешен опит да се зачете в последния брой на „Зум“. Отиде до телефона, поколеба се, после набра номера на Люс. Никой не се обади. Той затвори, набра „Услуги“ и поиска от дежурната номера на Клод Ландр на улица Турнон 29. Уведомиха го, че в указателя няма абонат с такова име. Той запали цигара и се обади на всички номера, записани на този адрес. Когато чуеше женски глас, питаше:

— Ти ли си, Клод?

А на мъжете казваше:

— Най-добре е да изчезваш. Жена ти знае всичко.

На шестото обаждане отговори Клод Ландр.

— Мъжът ти вкъщи ли е?

— Да. Какво искаш?

— Да бъда с теб.

— Тогава ела на вечеря.

— Добре. Какво да си сложа, връзка ли?

— Чорапи.

— Нямам чорапи.

Серве подаде шлифера си на Мария и влезе в гостната, където един среден на ръст мъж с големи мустаци и несъразмерно чело скочи от мястото си с протегнатата ръка.

— Господин Мон? Аз съм Марсел Фавар. Клод ей сега ще дойде, отиде при малката. Изглежда, че е сънувала лош сън. Какво ще пиете?

— Мартини — каза Серве, за да не го затруднява.

Фавар натисна звънеца и предаде поръчката на Мария.

— Клод много ми е говорила за вас.

— Така ли?

Замълчаха. Серве напразно търсеше подходяща тема за разговор. Запаля цигара, престори се, че невзрачната картина на Брак, която красеше стената, му е направила силно впечатление. Мария поднесе картинито. Марсел Фавар въздъхна и стана.

— Ще ида да видя какво става.

Когато остана сам, Серве реши да избяга през прозореца. Точно в този момент влезе Клод, забързана и сериозна.

— Здравсти, мръсно! Нямах късмет и това си е!

— Така ли?

— Ами да, не го ли виждаш, че е тук.

Целуна го набързо по устата и се тръшна в едно кресло.

— Имам добри новини. Филмът ми ще се снима прев август, тая сутрин подписах договора.

— Браво.

— А ти, между другото, си се преместил.

— Откъде знаеш?

— Преди трийсет минути те търсих, за да ти кажа да не идваш.

— И какво?

— Ами попаднах на портиера, който тъкмо чистеше, и ми каза, че си се изпарил.

— Защо не искаше да идвам?

— Горкото ми момче, как ще се скапеш от досада...

Беше права. Вечерята бе дълга, церемониална и отегчителна. Марсел Фавар през цялото време мълча и кима с глава. Хранеше се с голям апетит. Клод и Серве си говореха унило за кино, за театър и за фотография. Десет минути след като сервираха кафето, Серве се измъкна под претекст, че има репортаж рано сутринта. Докато чакаше Мария да донесе шлифера му, размени още няколко думи с Клод и мъжа ѝ в антрето.

— Адресът ти! — каза Клод. — Забрави да ми го дадеш.

Серве го надраска набързо на гърба на един плик.

— Лека нощ.

— Много ми беше приятно — каза Фавар мрачно.

— Чао! — рече Клод.

Когато се прибра на улица Асас, Серве се изкъпа, легна си и веднага заспа. В три часа сутринта се позвъни. Беше Клод.

— Фасулска работа! — каза тя, докато влизаше. — В киното нещата изглеждат трудни, но са прости като фасул. Само трябва да внимаваш да не събориш нощната лампа, когато ставаш.

Съблече мантото си, събу обувките и махна роклята.

— Е, как го намираш? Жалък е, нали?

Серве сви рамене.

— Той въобще не проговори.

— Но, момчето ми, той никога не проговаря. Ама пък като гинеколог е страхотен.

Сутиенът и гащите отидоха при роклята на мокета. Застана съвсем гола, протегна се и се огледа наоколо.

— Много е сладко тука. Мога ли да видя как си се наредил?

Когато на другата сутрин пристигна в агенцията, Серве научи, че го чака някакъв господин на име Жюлиен Биан.

— Що за човек е? — запита той секретарката на Гая.

Тя вдигна рамене.

— Обади се в девет. Казах му, че ще бъдеш тук сутринта; и той дойде половин час след това.

— Къде го покани?

— При Гая. Той няма да идва тая сутрин.

— Добре.

Жюлиен Биан бе нисък и елегантен, на около четирийсет години, с посивели коси и сини очи, с благороден профил и дълги изящни ръце.

Когато видя Серве, той стана от стола си.

— Надявам се, няма да ми се сърдите, че дойдох направо, но повече от петнайсет дни се опитвам да се свържа с вас. Казаха ми, че сте били затворен някъде в Африка — не можах да разбера добре.

— В Чад — рече Серве. — Седнете.

Видя една картонена папка за рисунки, която Жюлиен Биан бе облегал на креслото си. Мъжът кръстоса крака, внимавайки да не измачка панталона си.

— Аз съм директор на една картинна галерия — каза той с равен глас — от почти петнайсет години, но напоследък не намирам картини.

Серве сви вежди.

— Няма ли вече художници?

— О, художници не липсват, но нямам никакво желание да излагам това, което рисуват те. Аз имам свое схващане за изкуството — казват ми, че било остаряло, — което не ми позволява да излагам каквото ми попадне. Смятам, че една картина трябва да изразява това, което днес никой художник няма желание да изрази. Може би греша, но не разбирам нищо от това, което днес се пише за живописиста. Щом вляза в някоя от галериите наоколо, не виждам друго освен псевдоимпресионизъм за възрастни дами, долнопробен неосюрреализъм или абстракционизъм. Бях решил да затворя галерията си. Вече не държах толкова на нея. И тогава в едно бразилско списание ми попадна ей това. — Той отвори картонената папка и извади изрезка, която подаде на Серве. Беше мъртвата чилийка с бомбето. Жюлиен Биан поклати глава.

— Ако имате двайсетина фотографии от този род, ще бъда щастлив да ги изложя. Не съм в състояние да ви осигуря сензационна реклама и всичко може да остане съвсем незабелязано. Не се опитвам да убеждавам никого, разбирате ли? Чисто и просто искам да покажа на публиката едно принципно художествено виждане, от което не лъха на помийна яма, на лудница или на публичен дом. Може би греша.

Серве остави изрезката и погледна мълчаливо мъжа. После взе картонената папка и я отвори. Вътре намери стотина изрезки на вестникарски снимки, всичките подписани с името Серве Мон.

— Някоя от другите не ми върши работа — каза Жюлиен Биан. — Това са журналистически снимки и нямат нищо общо с една художествена галерия.

Серве кимна.

— Търсили сте в справочника за пресата?

— Да.

Серве си каза, че без самият той да подозира, един човек си бе направил цяла колекция от негови снимки, бе ги изучавал, подреждал, подбирал.

— Ще имам двайсет снимки — каза той. — Ще ми трябват поне три месеца, за да подготвя копията. Аз ще избира лабораторията и форматите за увеличение. Ще експонирам сам. Няма да има нито обяснителен текст, нито коктейл при откриването.

Жюлиен Биан стана.

— Точно така си го представях и аз. Петнайсети септември удобно ли ви е?

— Да...

Той затвори папката си и подаде една визитна картичка на Серве.

— Тук е адресът.

— Мисля, че ще мога да ви покажа контактните копия след петнайсет дни.

Жюлиен Биан поклати глава.

— Не е необходимо.

Стисна ръката на Серве и отвори вратата.

— Господин Биан...

Той се обърна. Серве искаше да каже нещо, но не намери подходящите думи. Жюлиен Биан кимна с многозначителна усмивка.

— Зная — каза той. — Не се решавате да ми благодарите, понеже си давате сметка, че не ви правя никаква услуга, тъкмо обратното. Питали ли сте се някога защо първобитните хора, когато са правели първите си стъпки във всички области, са изпитвали нужда да рисуват по стените на пещерите? През деветнайсети век философите се оттеглиха от играта, а двайсетият ще види логическото следствие от

това — смъртта на изкуството. Удавник не се учи да плува. Много е късно. Но съм доволен, че ви намерих.

Серве се усмихна.

— Все пак бих могъл да ви благодаря.

Жюлиен Биан разпери ръце и повдигна рамене.

— Човек трябва да се бори — каза той. — Не за да победи, а за да запази уважението към самия себе си.

— Не — рече Серве. — Прекалено често го казват, за да е истина. Човек не може да присъствува с безразличие на самоубийството на някого. Това не ви дава да спите, на мен също, и точно затова сега сте тук.

— Да — потвърди Жюлиен Биан с угаснал глас. — Не мога да оставя нещата да пропаднат така.

IV

Висок, прегърбен, с безжизнен поглед и тъжно увиснали мустаци, Андрей Куполски не бе сред най-обичаните продуценти. Слабоволев, отпуснат и ленив, той прекарваше по десет минути над менюто, докато реши какво да яде, и по петнайсет минути сутрин пред огледалото, докато си избере връзка. На петдесетгодишна възраст лененожълтата му коса вече сивееше и дългото му лице се бе сбръчкало, придавайки му мрачния израз на бенедиктински монах. Луташе се с блуждаещ поглед из снимачните площадки, измъчван от вечните си финансови затруднения, изстрадвайки телом и духом всяка дреболийка, която би могла да забави снимките, макар и само минута. Веднъж един главен оператор го бе нарекъл „мокра връв“ — нищо друго не му прилягаше по-добре. Ала зад мрачния му вид, зад мудността му се криеха невероятна упоритост, неотстъпчивост и непоколебимост. Дори и циклон да пометеше декорите, дори и някоя актриса да умреше от левкемия, дори разпространителите да фалираха, Куполски пак успяваше да завърши филма си и в повечето случаи той се оказваше доходен.

Мишел Бание бе закачил работния график на стената в кабинета на продуцента. Правеше го за осми път. Куполски отхвърляше предишните един след друг, уверявайки асистент-режисьора, че може да го направи още по-добре — с по-кратки срокове и с по-малко разходи. Искаше да се групират актьорите и декорите така, че да се намалят колкото се може сумата на изплащаните хонорари и снимачният период, отказвайки да приеме, че става дума за две несъвместими неща.

— Осмо издание — съобщи невъзмутимо Бание.

Куполски кимна и свали очилата си, за да вижда по-добре. Режисьорът — Жан-Луи Льору — сновеше напред-назад до прозореца и се питаше как за три дни ще снима епизод, който изисква осем. На двайсет и девет годишна възраст той имаше два филма зад гърба си и още не беше разбрал, че преди започването на снимките основната грижа на продуцента е не да състави, а да измисли реален работен

план, който да спечели одобрението на разпространителите, макар и след това да надвиши отпуснатите средства.

— Започва да се получава — каза Куполски след дълго мълчание.

Бание въздъхна беззвучно, а Лъору спря да се разхожда из стаята.

— ... но все още не е това, което трябва да бъде — довърши Куполски.

— Вече няма накъде да се свива — възрази Бание.

— Напротив — отвърна продуцентът, — винаги има начин, слушайте какво ви казвам.

Бание и Лъору размениха отчаяни погледи. Висок, слаб и доста привлекателен, Лъору тъпчеше нервно глинената си лула. Също както и Бание, той много добре знаеше каква промяна иска да предложи продуцентът.

— Ето на — започна Куполски, — имате пет нормални ноци... Много са. Оставям ви две, другите ще бъдат „американски“.

— Не! — отсече Лъору.

Както повечето режисьори, Лъору ненавиждаше метода на „американската ноц“, състоящ се в снимане през деня при употребата на специални филтри и насочване на ярка светлина върху обекта, към който е насочено вниманието.

— Защо не?

— Защото ще снимаме през август, и то в Мадрид. Няма защо да ви обяснявам, че ще бъде горещо. Повечето от нощните епизоди са с актьорско участие и никой няма да може да играе при тая светлина, която ще бъдем принудени да му насочваме в лицето.

— Плащам достатъчно много на актьорите — каза студено Куполски.

Бание свали очилата си, за да ги избърше, и малките му късогледни очички запримигнаха на светлината.

— Можем да махнем две ноци — каза той примирително.

— Видяхте ли, че може! Аз какво ви казвах! — възкликна Куполски. — Кой ще бъдат те?

Бание взе една линия, за да посочи снимачните епизоди.

— Двайсет и шести и петдесет и втори. Няма много диалози и няма да има много едър план.

— Невъзможно! — отсече решително Лъору.

Куполски изгледа един по един асистент-режисьора и режисьора.
— Бание е прав.

Льору се обърна рязко.

— Да, но не Бание прави тоя филм, а Льору. Казвам ви, че е невъзможно, поне за двайсет и шести епизод.

Куполски се хвана на въдицата.

— Но за петдесет и втори е възможно, така ли?

Льору вдигна рамене.

— В краен случай.

Куполски се обърна замислен и се задълбочи в работния график. Бание и Льору избягваха да се гледат.

— Добре — каза Куполски. — Предлагам ви следното: слагате двайсет и шести и петдесет и втори като „американски“ и подписвам. Няма какво повече да говорим.

Льору се престори, че го разкъсват колебания, обърна се с гръб, за да смигне на Бание, и най-сетне се съгласи.

Когато продуцентът излезе от кабинета, Бание и Льору затанцуваха бясно, заудряха се по гърбовете и решиха още същата вечер да поляят победата при Ласер. Бяха се надявали да запазят поне една истинска нощ, а бяха спасили три.

— Ти сигурно си учил политика — каза Льору.

— В най-доброто училище — отвърна Бание. — Група „Жул Валес“ — Аниер.

Седнаха на една маса и заговориха за разпределението на ролите, уточнявайки списъците на артистите за всяка второстепенна роля.

— А за Елизабет? — запита Бание.

Льору сбърчи чело.

— Ами имаме Мартин Симонети, Клер Лагранж...

— Клер попрекали при едно свое „пътуване“ — каза Бание — и сега е в „Сент Ан“^[1].

— Без майтап? А Мартин?

Бание направи гримаса.

— Не е ли малко невзрачна?

— Може би да. А какво ще кажеш за малката Реми?

— Катрин ли? Да, може.

Изведнъж Бание удари по бюрото.

— Очевидно идеалното ще бъде... но не, тя никога няма да се съгласи.

— Коя?

— Не, не, говоря глупости.

— Кажи все пак де!

— Надин Шьовалие, по-добра няма да намерим. Но няма смисъл дори да мислим за това.

Заинтригуван, Льору го погледна внимателно.

— Шьовалие ли? Да, наистина добре играе. Но защо да не иска?

— Ролята е незначителна, а тя сега е доста заета, нали разбираш.

— Ами, поне от една година нищо не е правила.

— Тя в киното отказва всичко. Но в театъра... Не я ли гледа наскоро в „Комеди дьо л’Етоал“?

Льору, който никога не ходеше на театър, поклати глава.

— Не.

— Страхотна беше. Добре, да продължаваме нататък. А Франсин Лаборд? Не е лоша.

— Не, не, чакай! Много добра идея беше за Шьовалие. Я й се обади!

— Така ли мислиш?

— Нека да опитаме.

С привидно колебание Бание набра номера на Надин. На третото позвъняване тя вдигна слушалката.

— Надин, обажда се Бание. Как си?

— Горе-долу. А ти?

— Добре съм. Слушай, точно работим по филма на Льору „Тихи стъпки“ и имаме трудности с една доста важна, но епизодична роля, нали разбираш. Льору се питаше дали не би се съгласила евентуално да я изиграеш като за приятели, нали разбираш?

— Той е до теб, така ли?

— Да, точно така.

— Разбирам. Е, добре, може би ще трябва да прочета сценария, а?

— Да, разбира се. Ще ти го донесат още днес. Ще видиш, ролята е интересна.

— Но малка, така ли?

— Не е много голяма, но е интересна.

- И кога са снимките?
- Август — септември, в Мадрид.
- Добре. Все пак изпрати ми го.
- Дадено.
- Ей, Мишел!
- Да?
- Знаеш ли, че си най-хитрият образ в занаята, когото познавам!
- Разбира се, че знам.
- Целувам те.
- Довиждане, Надин, благодаря.

Доктор Ли Вунг се наведе над Далила, огледа вече почти невидимия белег, опипа прешлените и внимателно прегледа гръдния кош. Накрая се отдръпна и каза:

— Сложете я да стъпи.

Щайнер вдигна кучето и го постави на земята, като нагласи задните му крака. При допира с покрития с плочки под те се задържаха за момент, после бавно се огънаха.

— Видяхте ли? — запитва Щайнер.

Ли Вунг поклати глава.

— Това е локализиран рефлекс и нищо не означава. Лапите никога ли не мърдат, когато я разхождате с каишите?

— Не.

— Никога ли не маха с опашка, когато ви види?

— Не.

Ли Вунг погледна картоната си.

— Вече има повече от четири месеца, откакто я оперирах.

После вдигна глава и погледна сериозно към Щайнер.

— Мисля, че е безполезно да продължаваме.

Пазейки равновесие на предните си крака, Далила обикаляше лекарския кабинет. На завоите мъртвата тежест на задницата ѝ я поднасяше, тя рязко се извиваше и тръгваше в обратна посока по белите плочки. Щайнер я наблюдаваше спокоен и невъзмутим, но Ли Вунг го видя как на два пъти преглъща.

— Тогава какво трябва да се направи?

— Ще ѝ сложа успокоително, за да не чувствава нищо.

Лекарят пригответи спринцовката. Далила вдигна очи към Щайнер и заскимтя въпросително.

— Да — каза той, — отиваме си.

Далила не обичаше да стои дълго при ветеринаря.

— Сложете я пак на масата, ако обичате.

Щайнер извика Далила. Тя спря, погледна към него и недоверчиво се приближи. Щайнер я вдигна и я сложи да легне на масата. За пръв път забеляза колко бяха отслабнали задните ѝ крака. Иглата потъна в безчувствената кожа.

— Върнете се в чакалнята и ѝ поприказвайте, за да се отпусне. До половин час ще заспи.

Щайнер седна отново на един стол с Далила в скута и зачака. Възрастна дама с бретонски шпаньол, целия в гнойни екземи, споделяше с една девойка с огромен немски дог, че „Уимпи“ е „чудотворен за децата“... И двете обърнаха глави към възрастния мъж с парализирания кокер. Можеха да го оглеждат колкото си искат, той не забелязваше нищо друго освен кучето си, говореше му нещо тихичко, милваше го по врата, пригладваше дългите му уши. А Далила му близваше носа или ушите с ленива и дълбока нежност. Скоро очите ѝ започнаха да се затварят и главата ѝ се отпусна на рамото на Щайнер. Той застана неподвижно, с изправена глава, непроницаемо лице и малко по-бляскави от обикновено очи. Двайсет минути по-късно Ли Вунг отвори вратата.

— Спи ли?

Щайнер кимна, стана и влезе в манипулационната с кучето на ръце. Когато го сложи на масата, то вдигна глава, отвори широко учудените си очи и отново заспа. Ли Вунг хвана едната от предните му лапи, оголи вена с помощта на малка механична самобръсначка и я стегна с маркуче, за да я накара да изпъкне по-добре. Щайнер галеше кучето с машинални движения. Зад някаква врата зазвъня телефон, чуха се стъпки и се обади женски глас. Ли Вунг взе една готова спринцовка от бяло емайлирано подносче, вдигна я нагоре, пръсна капка течност и доближи иглата до вената.

— Чакайте! — извика Щайнер. — Сигурен ли сте, че повече няма никаква надежда да се оправи?

Ли Вунг въздъхна.

— Не мога да кажа със сигурност. Надеждата сега е минимална, почти не съществува, но не мога да твърдя, че въобще няма надежда.

Себастиен Щайнер кимна, после изведнъж каза:

— Не!

Ли Вунг чакаше невъзмутимо със спринцовката в ръка. Далила сигурно сънуваше нещо — излая глухо и после дълбоко въздъхна.

Щайнер отвори вратата, отнесе заспалото куче в кабинета си и го сложи да легне на одеялото. После седна на писалището, запали лулата си и отново се залови за работа. В една папка шестстотин страници чакаха за нанасяне на последните поправки. В продължение на час старият паркер тихо бягаше по хартията. Сетне Далила се протегна, отвори очи, разтърси дългите си уши и се огледа учудено. Повдигна се, запази равновесие на предните си лапи и обиколи стаята, като душеше всяка мебел, след което се отправи към чинията си, където намери парче сладкиш. Щайнер я проследи с поглед, усмихна се доволно, щом я видя да яде, и продължи да пише.

Към края на юли Серве влезе във филмовата кантора и се обърна към дребничката секретарка с аленочервени устни.

— Търся Мартин Делкроа.

Секретарката отмести две папки, затвори чекмеджето, вдигна телефона, обади се на Карло Ферцети в Рим, запали един „Кент“ и чак тогава благоволи да отговори.

— Имате ли уговорена среща?

— Да.

Ниска и закръглена, накъдрена като кукла, маскирала четирийсетте си години под дебел пласт фон дьо тен, Мартин Делкроа водеше едновременно три телефонни разговора. Направи знак на Серве да седне, привърши първия, втория и най-сетне третия разговор.

— Как си, момчето ми?

Серве, който не се беше виждал с аташето по печата повече от два пъти в живота си, кимна и отвърна:

— Добре съм.

— Слушай тогава. Нали знаеш, че обикновено работя с „Гама“?

— Да.

— Клод иска обаче непременно да уредим нещо с теб. Не зная защо, а и не е моя работа. Тя има договор за главната роля в тоя филм и това между другото ѝ дава основание да ми трови живота. Значи предлагам ти десет дни, но при условие че ще спазваш изключителното право на „Гама“ върху френските всекидневници. Това устройва ли те?

Серве поклати глава.

— Нищо не съм искал от Клод и няма защо да ми правите услуги. Освен това тая сутрин бяхте по-възпитана по телефона. А колкото до десетте ви дни, знаете къде може да си ги сложите. Приятна вечер.

Той тръгна към вратата. Смаяна, Мартин Делкроа скочи иззад бюрото си.

— Чакай, глупако! Ти мен познаваш ли ме, а?

Серве спря и я погледна.

— Не много добре.

— Тогава седни да си поговорим, искаш ли?

Върнаха се на местата си.

— Добре — рече Мартин, — да не би да искаш да ме накараш да дам филма на Гая?

Серве поклати глава.

— Не искам абсолютно нищо, освен да ви замоля да говорите другояче с мен. Къде е графикът?

— Зад теб.

На стената бе закачено фотокопие на работния график. Серве стана, разгледа го, отбелязвайки си снимачното време, предвидено за всеки декор, и дните с участие на Клод. Съвсем случайно погледна списъка на ролите и изпълнителите, където зърна неочаквано името на Надин Шьовалие. Тя имаше три снимачни седмици — от 24 август до средата на септември.

— Добре — каза Серве. — Ще дойда към трийсети август и ще си тръгна на осми септември.

Мартин Делкроа се усмихна подигравателно.

— Ама разбира се, тъкмо ще уцелиш голите сцени.

— Ще има ли такива?

— Като че ли не знаеш! Добре, хайде, ще се оправя някак си с „Гама“.

— Много сте мила — каза Серве. — Ще ми запазите ли стая?

— Ако се сетя.

— Ще помоля Клод да ви подсети — каза Серве.

Тъкмо паркираше колата си пред агенцията, когато зърна Карл-Хайнц Цимер, застанал под навеса на един вход, увлечен в разговор с една мургава проститутка в минижуп.

Серве се приближи и го тупна по рамото. Карл бе очарован.

— О, Жером! Търсих ви няколко пъти, но все ви нямаше. Няма да ви представям тази особа, не си заслужава.

Облечен както винаги елегантно, хванал дълъг черен бастун в ръка, той извървя няколко крачки със Серве по тротоара.

— Какво става с вас?

— Нищо особено — отвърна Серве. — А с вас?

— Връщам се от Хамбург — каза Карл — и смятам скоро да замина за Лондон. Малко съм поизморен от Париж.

Минаха покрай кафенето на Виктор.

— Ще пийнем ли по нещо?

Карл кимна.

— Добре, съгласен.

Седнаха в салона. Серве вече не стискаше ръката на Виктор. Мириам стоеше на мястото, което отсега нататък щеше да ѝ бъде постоянно — в сянката отстриани. Избягваше да поглежда към Серве.

— Заради мен изгубихте много пари — каза Серве, след като сервитьорът „убиец“ прие поръчката.

Карл поклати глава.

— Не говорете глупости. Баща ми ще плати малко по-малко данъци тази година, това е всичко.

Серве с изненада установи, че изпитва известно облекчение. Карл грижливо запали една тънка пура.

— Няколко пъти ходих във „Флор“, но не видях нашия приятел Лапад.

— Той умря — каза Серве.

Карл шумно се изсекна.

— И аз така си помислих.

Разбъркаха кафетата си, установявайки едновременно, че нямат за какво да говорят. Серве погледна към масата, където Мириам седеше неподвижно и пушеше цигара пред чаша вишновка. Рижите ѝ коси проблясваха в полумрака. По липса на друго разказа историята ѝ на Карл, който прояви известен интерес.

— Мъжът на бара ли е Виктор?

— Да, той е.

Карл се, загледа в Мириам, после във Виктор и поклати глава.

Тъй като Карл беше без кола, Серве го закара до площад Опера, където имаше среща, както му каза, с някакъв поляк травестит, любител на Верди, а после отиде на улица Дюто. Себастиен Щайнер бе в отлично настроение, а Далила толкова оживено подскачаше на предните си крака, че след първото тягостно впечатление човек забравяше за недъга ѝ.

Тя го посрещна с радостно скимтене под бащинския поглед на Щайнер.

— Ще вечеряте ли с нас?

— В ресторанта ли?

— Не, тук.

Серве го погледна.

— Вие готвите сега, така ли?

— Принуден съм до известна степен да го върша. А освен това трябва да отпразнуваме нещо. — Той посочи дебелия ръкопис на бюрото си.

— Свършихте ли?

— Не съвсем, но почти. Още петнайсет дни работа.

— И доволен ли сте от себе си?

Щайнер извади от джоба си една лула и я ухапа.

— Казах каквото имах да казвам. Останалото...

— Да — каза Серве.

В четири часа сутринта последният посетител — бивш работник в Халите, понастоящем клошар — излезе от кафенето и Виктор, който

плакнеше чаши на чешмата зад тезгяха, реши да затвори за един час. Мириам, която се бе върнала половин час преди това, стоеше на обичайното си място, неподвижна в мрака. Поведението ѝ безпокоеше и дразнеше Виктор — той никога не бе предполагал, че първоначалният шок ще изисква толкова време, за да премине. Имаше нещо много досадно в това рижаво привидение, стоящо, в дъното на заведението му като призрака на Банко^[2].

— Ще пиеш ли нещо? — запита я той, за да наруши тишината.

Призракът бавно поклати глава, Виктор сви рамене, сложи последната чаша и изпразни мивката от чистата вода. Остъклената врата хлопна и той вдигна глава. Беше някакъв посетител — русокос, облечен в елегантен тъмен костюм. Зад малките му очилца в златни рамки се криеха много сини очи, а в ръката си държеше дълъг и тънък чер бастун. Стоеше до вратата и го гледаше с безразличие. Виктор понечи да го поздрави, но не го направи, тъй като някакво шесто чувство го подсещаше, че не става дума за обикновен клиент. Мъжът бавно поклати глава и направи няколко крачки с напълно безизразно лице. Запъти се към салона и спря пред масата на Мириам.

— От философска гледна точка, като се изключи Тома Аквински^[3], трябва да се приеме, че средновековието е било истинска катастрофа — каза той с равен глас, в който се долавяше лек напевен отвъдрейнски акцент. — Но ние му дължим едно много особено схващане за уважението, а именно за уважението към жената.

Карл-Хайнц Цимер се поклони почтително на Мириам, която го гледаше със зяпнала уста.

— За съжаление, нямам нито кон, нито шпага, нито далечен хоризонт, на който да се появя. Затова ще трябва да си понапрегнете въображението.

Тогава Виктор видя как мъжът се обръща към него и бавно се приближава. Той пхна ръка в чекмеджето, където държеше нож. За пръв път от далечните му юношески години го беше страх.

На другата сутрин Серве намери всички в агенцията силно развълнувани. През нощта при Виктор се бе случило нещо ужасно. Уведомени от анонимно телефонно обаждане, полицаите бяха отишли и намерили в пет часа сутринта истинско бойно поле. Нито едно от

огледалата, украсяващи стените на кафенето, не бе останало цяло. Машината за еспreso се валяла в средата на салона, на земята, осеяна със счупени бутилки. Навсякъде били разпръснати остри парчета стъкло. Намерили един окървавен нож и парчета от разкъсани дрехи. По пода били струпани обърнати и изпочупени маси и столове. Полицията открила кървави следи по стените, по земята и по мебелите. Виктор лежал под тезгяха в неописуемо състояние — с натрошени на много места ръце и крака, със счупен таз, смазан гръден кош, с отрязано ухо, със смазан нос и раздробена челюст. Дясното му око било извадено, но останал жив. Сякаш противникът му специално бе внимавал да не му нанесе нито един фатален удар. Бил целият разнебитен, обезобразен, осакатен завинаги и жив. Полицията търсеше Мириам, за чието присъствие в момента на боя свидетелствуваха някои улики, а именно дамската ѝ чанта, но тя бе изчезнала.

Мертол беше не по-малко учуден, когато Серве избухна в смях, научавайки новината.

[1] Психиатрична клиника за наркомани в Париж. — Б.пр. ↑

[2] Герой в трагедията „Макбет“ от Уилям Шекспир. — Б.пр. ↑

[3] Тома Аквински (1227–1274) — католически теолог и философ. — Б.пр. ↑

V

С похвалното намерение след дългогодишно отлагане най-после да запълни една празнота в познанията си по литература, Надин бе взела със себе си в самолета „Одисей“ на Джойс. Ала едва бяха прелетели над Поатие и тя остави книгата, решила веднъж завинаги, че е направо невъзможна за четене. Съседът ѝ — възрастен американец с изсечени черти, който с изумление я наблюдаваше как започва огромния том, ѝ предложи един брой на „Нюзуик“, но тя с усмивка отказа. Испитваше истинско облекчение при мисълта, че скоро ще се озове на снимачната площадка. Фостин Болвар-Клаус беше приела да се занимае с договора ѝ и след две бурни срещи бе успяла да изтръгне почти приемливи условия от нерешителния Куполски. „Накарах камъка да пусне вода“, каза тя на Надин, когато ѝ даваше документите за подпис.

Надин извади сценария от пътническата си чанта и прелисти епизодите, в които щеше да участва. Бание ѝ беше казал, че „има върху какво да се работи“, и не я бе излъгал. Макар и второстепенна, ролята бе добре обрисувана и героинята определено влияеше върху развитието на действието. Въобще не си правеше илюзии за ползата, която би могла да извлече за кариерата си, тъй като доста пъти вече получаваше хвалебствени рецензии, без това да накара нито един режисьор да я потърси през следващите шест месеца. Не отговаряше на модерния женски тип и го знаеше. Това я смуцаваше само дотолкова, доколкото ѝ пречеше да работи. Никога не си бе представяла, че може да бъде нещо друго освен актриса — професия, която упражняваше от близо десет години. Записана в картотеките като изпълнителка на романтични любовни роли, по време на краткия си престой в театралната школа бе играла най-различни неща, но никоя роля не ѝ беше струвала толкова усилия, не беше изисквала толкова съсредоточаване, толкова дълбоко самонаблюдение, както Леа във „Вечерна среща“ от Жером Боа. „Никаква връзка с конкретната действителност“, бе казал Жак, няколко месеца преди да се самоубие,

по повод на идеите на пиесата. Надин се намръщи — не искаше да мисли за Жак.

Някъде над Бордо самолетът пробди облаците и полетът продължи сред ослепителна синева чак до Биариц, а оттам — до Мадрид. Надин побърза да намери куфара си на мръсното летище, напомнящо на гара Сен Лазар в Париж, излезе на горещата улица, където се носеше мирис на асфалт, и се настани в едно такси. Снимачният екип бе отседнал извън града, в богатското предградие Пуерта де Иеро. За да стигне дотам, трябваше да прекоси столицата от край до край, да чака по светофарите на безчислените широки и зловещи улици, между които булевард Хенералисимо, обграден от министерства и други печални административни сгради — прав, широк и притихнал под палещото слънце.

Таксито излезе от града, пое по една магистрала, пропътува по нея стотина метра и се отклони, за да прекоси село Пеня Гранде, състоящо се от унили модерни сгради, редуващи се с обширни и прашни строителни площадки, където на фона на червеникавото небе играеха множество кряскащи деца. Макар и построени съвсем наскоро, сградите вече изглеждаха потънали в мръсотия, сякаш някакво дълбоко отчаяние покриваше камъка като плесен. Таксито заобиколи количката на един продавач на дини и се спусна по криволичесък път до разнебитено и изорано шосе, за да стигне най-накрая до Аройо дел Прадо, тиха и слънчева, обрасла с дървета алея. Разположен малко навътре, хотел „Монте Реал“ излагаше към улицата извитата си фасада, заобиколена с дъгообразна алея за пристигащите коли.

За разлика от горещината навън в преддверието цареше полярен студ и чиновникът на регистратурата изрази на раболепен и неправилен френски възторга си от присъствието на Надин Шьовалие в хотела, бързайки да я отведе до удобната ѝ просторна стая. Надин взе душ, преоблече се и слезе да разгледа хотела. Откри плувен басейн, бар, фризьорски салон и ресторант. В бара си поръча кафе и седна, за да изчака завръщането на екипа след снимките. Дойдоха си прашни и загорели един час по-късно от уреченото. Бание я целуна с почти искрена нежност по двете бузи, Лъору ѝ предложи нещо за пиене, а тоноператорът — Марк Валс, стар познат — постоянно ѝ припомняше филмите, които бяха снимали заедно, изброявайки участниците във всеки екип. По-късно, на излизане от ресторанта, където вечеря с

Бание, Надин срещна Клод Ландр в един от коридорите. С удивление забеляза колко се е разхубавила след „Утре ще видим“. Почерняла, със свободно разпуснати тъмни къдрици около красивото си усмихнато лице, тя тръгна право към Надин и я целуна.

— Отдавна не сме се виждали, а?

— Много отдавна.

Бяха ѝ пъхнали под вратата графика за следния ден. Тя го прегледа, докато се събличаше, и установи, че ще бъде в първи кадър, че ще отиде на снимки с кола номер 2 заедно с главния оператор — Анри Шатлар. Заспа бързо.

Тежкият стар сеат, чийто двигател сякаш всеки момент щеше да откаже да работи, изкачи мъчително пътя за Бургос, управляван от един малък и весел шофьор, който надали имаше повече от единайсет години. Беше седем часът сутринта.

— Този не е чак толкова лош — каза Шатлар, сочейки към младоликкия шофьор. — Внимавайте с дебелия Карлос — един такъв плешив, пуши пури. Човек трябва два дни да се възстановява, след като той го е возил.

Висок, с пронизателен поглед и гъста бяла коса, Шатлар снимаше шейсетия си филм. Огледа мълчаливо лицето на Надин и после внезапно ѝ каза:

— Бъдете добра, опитайте се да не почернявате.

Надин кимна. Проблемите с грима и осветлението ѝ бяха ясни. Колата излезе от шосето за Бургос и пое по един коларски път. След час стигнаха до Каретера ди Колменар Виехо — пусто село, чиито къщи бяха покрити с изпокъсани и лепени един върху друг афиши за корида. Подминаха арената и навлязоха в полето в подножието на Сиера де Гуадарама, чиито върхове дори и през август бяха покрити с бели калпаци. Декорът — няколко избелели от слънцето къщурки, наредени край песъчлив път, достигаше до склона на гол хълм, покрит на места с пожълтяла трева. До караваните на актьорите бе опнат платнен навес, под който сядаха да се хранят, и друг, по-голям, за гримьорите. Струпани около една маса, откъдето долитаха подвиквания „buenas“, „com'esta?“^[1], примесени със „здрасти“, членовете на екипа закусваха.

С чаша отвратително кафе в ръка, Надин влезе в един фургон, за да я облекат, после мина през ръцете на гримьорката, на която трябваше всичко да се показва. Най-сетне отиде при декора, където работниците поставяха релсите за камерата, а електротехниците бутаха огромните дъгови прожектори, вдигайки облаци пясък. Дойде Лъору, придружен от Бание, и ѝ обясни първия кадър. Трябваше само да слезе от една кола, да тръгне по късата улица и да влезе в една къща. Две минути преди започването на снимките в далечината се зададе един бентли — истинска антика, — повлякъл две кълбета прах, с блестящ на слънцето хромиран радиатор. Грамадната кола спря пред импровизирания стол и от нея слезе слаб прегърбен мъж, облечен целият в черно, с необичайна колонизаторска шапка на главата. Хуго Вайсман — фотограф на продукцията, — с орлов нос, с тъмна коса, падаща на дълги мазни кичури до раменете му, с огледални очила и три апарата минолта с огледално-рефлексни визьори през рамо, се приближи с тежка стъпка, видя стълба, оставена до един дъгов прожектор, и се покатери отгоре. Кацнал така нависоко, приличаше на меланхоличен лешояд. Безчувствен към слънцето и към горещината, той никога не се криеше под сянката и дълго стоеше в обедната жега, замислен и мрачен, с потънали в прахоляк черни дрехи. Служеше си с толкова остарял светломер, че вече не можеше да разчита на него, но това не му пречеше от време на време да го поглежда и да поклаща тъжно глава, установявайки резултата. Иначе Хуго Вайсман бе един от най-добрите и най-търсените фотографи на продукцията.

В два часа следобед спряха работа, за да обядват. Яденето, сервирано от двама плувнали в пот келнери под миризливия навес, приличен на военна палатка, беше вряло говеждо яхния, каквато се яде обикновено в разгара на зимата. Надин с изненада установи, че в горещината и прахоляка зимното ястие не бе неприятно. Когато Бание я покани на масата на режисьора, поклати отрицателно глава. Не тачеше много тази привилегия, свойствена на йерархията в киното. Седна до мрачния Вайсман, срещу шефа на общите работници — невероятно красив мъж, чиято изключителна работоспособност ѝ бе направила силно впечатление. Той ръководеше доста голяма бригада, ала извършваше съвсем сам половината от задачите, възлагайки с недоверие останалото на другите.

— Вкусно ли е? — запита го Надин, сочейки към яденето.

Той кимна с широка усмивка.

— Вие ли сте Надин Шьовалие? — обади се нисък глас.

Надин се обърна.

— Да.

Вайсман поклати глава и протегна ръка.

— Хуго Вайсман. Тук никой никого не представя. — После добави печално: — Много ми е приятно.

На третия ден от снимките се случи нещо, което силно озадачи Надин. Застанала край камерата, тя подаваше реплика на Клод в кадър, където Клод казваше само една дума, докато самата Надин имаше цели пет реда. След първата репетиция Клод тръсна глава и извика на Лъору.

— Ела за малко да ти кажа нещо.

Излезе от декора, режисьорът я последва.

— Какво има? — запита Лъору, когато останаха насаме.

— Ами това, че не разбирам нищо от кадъра ти. Тя говори, трябва да предаде някакво чувство, а ти съсредоточаваш всичко върху мен. Защо?

Лъору я изгледа смаян.

— Искаш да я сложа в кадър и да снимам от обратна гледна точка?

— Струва ми се, че е по-логично. Не е ли така?

Лъору поклати бавно глава. Кадърът начаса бе изоставен и два часа по-късно Надин трябваше отново да играе, но този път прожекторите бяха обърнати, а камерата — насочена към нея. Тя погледна най-напред Клод, а после Лъору и се замисли.

Същата вечер, когато излизаше от басейна, Надин се приближи до Клод, която се бе изтегнала по корем на тревата с разкопчано горнище на банския. Седна до нея и ѝ предложи цигара.

— Благодаря — рече Клод.

— Аз съм — каза невъзмутимо Надин.

Клод погледна нагоре и се усмихна.

— Лъору е много симпатичен, но човек не трябва винаги да го оставя да прави каквото си иска. Ще ме закопчаеш ли?

Надин ѝ оправи сутиена и Клод се обърна.

— Какво стана с теб? — запита тя с равен глас.

Надин сви рамене.

— Нищо особено. Не ми върви. Това е.

— А пиесата на Месала? Казаха ми, че си била страхотна.

Надин наведе очи.

— Издържахме осем дни.

Клод поклати глава.

— Ролята хубава ли беше?

— Повече от хубава — отвърна Надин.

Замълчаха. Надин гледаше втренчено края на цигарата си. Потръпна леко — захладна се. Бание, който цял час бе правил работния график за следния ден, обикаляше около басейна, все още в прашните дрехи, с тъмни кръгове под очите. Спря се пред Клод и каза:

— В бара има някакъв мъж, който пита за теб.

— Какъв мъж?

— Не знам, идва от Париж. Мисля, че е фотограф.

— Серве? — запита Клод. — Серве Мон ли се казва?

— Да, мисля, че е той.

— Ах, колко се радвам! — възкликна Клод, скочи рязко и се затича към хотела. Кърпата ѝ остана на тревата.

Бание погледна Надин, сви рамене и се отдалечи.

Надин остана неподвижна край басейна. Пушеше цигара след цигара. Свечеряваше се.

В осем и половина клиентите, които пиеха аперитива си на терасата, видяха как Надин излиза по бански от тъмнината отвъд басейна и влиза бавно и безучастно в хотела. В стаята си се преоблече, прегледа новия график, изтегна се на леглото и започна да изучава сцените за следния ден.

Когато в девет и половина слезе в ресторанта, там бяха останали само членовете на снимачния екип. Четирима млади актьори си разказваха шумно разни случки на чаша сангрия^[2], Лъору вечеряше с Клод Лакомб, пристигнал от Париж, където бе прекарал трите си свободни от снимки дни, Бание седеше с Вайсман и Шатлар, Марк Валс споделяше с някаква млада актриса приключенията си в Мартиника през войната, а пък Клод и Серве ядяха печен овнешки бут в другия край на залата. Високият и мургав управител на ресторанта,

който приличаше на Кристофър Лий в ролята на Дракула, но нямаше огромните му кучешки зъби, поздрави Надин с угодническа усмивка и ѝ предложи една малка маса в ъгъла. Ала Бание се отдели от компанията си и се приближи.

— Няма ли да дойдеш при нас? Тъкмо се чудех какво става с теб.

Вайсман, който бе сменил черните си прашни одежди с чисти черни дрехи, този път без колонизаторската каска, стана тъкмо когато Надин седна. Шатлар ѝ се усмихна сърдечно. Заговориха за изтеклия снимачен ден: за реквизитора, който бе станал симпатичен на целия екип с маймунската си физиономия до деня, в който всички научиха, че неустоимият чаровник е населил мадридските предградия с незаконни деца; за директора на продукцията — упорит корсиканец, чиято дребнава пестеливост разсмиваше всички; за Лакомб — изпълнителя на главната роля във филма, който бе ужасно слаб като актьор; за дейната и жизнерадостна скриптерка Консуело — бременна в шестия месец, чието набито око безпогрешно улавяше неточностите в монтажа; за Клод, по адрес на която се коментираше дали ще отстъпи най-сетне пред ухажването на Шатлар — той пък от своя страна въобще отказваше да признае такова нещо. По време на вечерята Надин поглеждаше от време на време към масата на Серве и Клод, но когато привърши с кафето, изведнъж установи, че ги няма. Двама сервитьори разчистваха масата.

— Здравей, как си? — запита Серве.

Надин се обърна, вдигна глава и се усмихна.

— Я виж ти! Значи си в Мадрид!

— Да, поканиха ме. Утре ли си на снимки?

Надин кимна.

— Тогава ще се видим там — каза той с равен глас.

Надин го представи на останалите. Познаваше се с Вайсман — бяха се срещали на много снимачни площадки.

— Все така ли пристигаш в последната минута с лимузината си?

— Все така — отвърна Вайсман със задоволство.

— Значи ставаш най-късно от всички. Още не съм имал време да си наема кола. Ще ме вземеш ли със себе си?

— Дадено.

— Утре снимаме с „американска нощ“ — обади се Шатлар.

Двамата фотографи се намръщиха. Серве погледна към Надин.

— Няма да ти бъде студено. Лека нощ.
— Лека нощ — отвърна Надин.

Имаше чувството, че кожата на лицето ѝ се подува, обтяга и се надига на мехури. Шатлар бе насочил към нея три дъгови прожектора и два други по-малки, за да създаде изкуствен „нощен“ контраст с обляното в слънце възвишение.

— Ще издържиш ли?

Надин разпери ръце.

— Ако е кратко — да, но ако е дълго...

Лакло поклати глава и накара да отклонят единия от дъговите прожектори, за да смекчи блясъка на сините лъчи в очите ѝ.

— А така?

— Така е малко по-добре. Смяташ ли, че гримът ще издържи?

Лакло се приближи, за да я огледа.

— Би трябвало. Изтрай само две секунди и си свободна.

Направи няколко бързи проверки със светломера и после изгаси светлината. Надин въздъхна и седна на един нисък бял зид. Работниците се суетяха около нея, развиваха кабели, дълбаеха дупки, за да застопорят прожекторите. Някои ядяха сгънати на две омлети и наоколо се носеше отблъскващата миризма на пържен зехтин. Надин седеше, зареяла поглед в далечината, и пушеше „Хабанос“. През нощта беше свършила френските си цигари. Най-сетне дългият черен бентли се появи в облак от прах, носейки се с пълна скорост. От него слязоха Вайсман и Серве, които обсъждаха разпалено качествата на никона и на лейкафлекса. Без да погледнат Надин, тръгнаха към Марк Валс, който бе седнал зад камерата под един оранжев чадър, донесен специално от Париж, за да се осведомят кога ще се снима първият дубъл.

Някъде сутринта пристигна Клод — гримирана, готова за снимки и в отлично настроение. Затича се към Серве и го целуна, сетне отиде да стисне ръката на Лъору. Шатлар и Бание се спогледаха. След като се нахраниха, преди да започнат отново работа, Надин видя Клод и Серве на склона на хълма — Серве ѝ правеше снимки.

Следобед снимаха първата от „голите сцени“, както ги бе нарекла Мартин Делкроа. Съвсем голата Надин, надупчена от куршуми и окървавена, трябваше да издъхне в ръцете на Клод в една пустинна местност. Бяха избрали терен на стотина метра от декора и няколко камиона извозваха техниката дотам.

— Всички, които не ни трябва, остават тук — заяви Бание, — включително и фотографите.

— Съжалявам — обади се Вайсман, — но Куполски особено държи да има този епизод на снимка.

Бание вдигна рамене.

— Да, но няма Куполски да се съблича гол. Попитай Надин.

— Добре — отвърна Вайсман без въодушевление и се запъти към фургона, където гримираха Надин.

— Искаш ли да я попитам аз? — предложи Серве.

Вайсман кимна с облекчение.

— Ще ми направиш голяма услуга.

Гримьорът по специалните ефекти тъкмо рисуваше внимателно струйка кръв около гърдата на Надин, когато Серве почука на вратата на фургона.

— Кой е? — запита Надин.

— Серве.

Тя кимна.

— Влизай.

Серве седна в едно кресло. Очите му бяха скрити зад слънчеви очила.

— Моят приятел Вайсман ме изпраща, за да те питам дали си съгласна да бъдеш фотографирана в тази ужасяваща сцена.

Надин отмести едното си бедро, за да даде възможност на гримьора да изсипе червената течност, после погледна безучастно към Серве.

— Въобще не ме интересува.

Серве кимна.

— Ще се зарадва, като разбере.

После стана и се запъти към изхода, но спря.

— Трябва да се сложи малко черно на местата на дупките от куршумите, иначе няма да изглежда като истинско.

Избра един тъмен молив от кутията на гримьора, наведе се над Надин и добави тук-таме по някоя точка.

— Готово.

— Благодаря — каза Надин, мъчейки се да види очите му иззад тъмните стъкла.

Взря се в лицето ѝ.

— Добре ли спа?

Тя се поколеба и отвърна:

— Не.

Спогледаха се.

— Ще се видим след малко — каза Серве.

Когато се налагаше, Анри Шатлар беше бърз, ала умееше също да работи бавно и спокойно, ако държеше да постигне някакъв особен ефект. Със светломер в ръка, навъсил вежди, той се въртеше на едно място, поглеждаше от време на време замислено към небето и се почесваше недоволно по главата, като се мъчеше да намери най-доброто решение. През това време Клод спореше с Бание, Лъору изучаваше сценария, Валс ругаеше звукооператора си испанец, понеже от началото на деня четири пъти бе вкарал микрофона в кадър, а Надин, застанала настрани, гола, обляна в изкуствена кръв, размишляваше. Сепна я щракането на никона на Серве на няколко метра от нея.

— Ела с мен — каза той.

Подаде ѝ ръка, помогна ѝ да стане и я заведе по-нататък, зад купчина скали. Слязло ниско, слънцето хвърляше дълги тънки сенки върху пясъчливата земя.

— Застани тук, срещу слънцето.

Тя го послуша. Серве вдигна един апарат, после друг, като се колебаеше между няколко обектива. После клекна. На фона на червеното сияние кръвта по тялото на Надин блестеше. Направи снимката, стана и се приближи до нея.

— Надин! — извика Бание в далечината.

Тя се обърна, сложи за миг ръка на рамото на Серве.

— Трябва да тръгвам.

Серве завари Хуго Вайсман, застанал на четири крака на няколко метра от камерата с минолтата в ръце — гледаше нещо в пясъка. Отиде до фотографа, наведе се и видя скорпион. Нежнорозовото насекомо се движеше бавно по земята с извадено жило.

Същата вечер, докато Клод вземаше душ, телефонът извъня. Увита в пешкир, тя изтича по мокета.

— Добър вечер — каза един нисък печален глас. — Обажда се Хуго Вайсман.

— Добър вечер — отвърна Клод озадачена.

Откакто бяха започнали снимките, не бе успяла да размени и две думи със съдържания и мрачен фотограф на продукцията.

— Познавате ли Толедо? — запита бавният глас без някаква особена промяна в интонацията.

— Не — каза Клод.

— Тогава можем да вечеряме там. Казаха ми, че гледката на крепостните стени вечер си заслужава да се види.

На Клод ѝ стана смешно.

— Не знам.

Измина дълга пауза. Никой не проговаряше. После Вайсман каза рязко:

— Да не говорим повече за това.

И затвори телефона. Объркана, Клод се върна под душа. После се облече и поиска от телефонистката стаята на Вайсман.

— Тук Хуго Вайсман. Слушам ви.

— Съгласна съм — каза Клод, — но при условие, че няма да си слагате шапката.

— Тя е от много високо качество! — отвърна Вайсман. — Но както и да е, аз и без това я слагам рядко вечер. Какво ще кажете за осем и половина в бара?

— Съгласна съм.

Вайсман затвори и поиска стаята на Серве.

— Ало?

— Всичко е наред! — каза Хуго Вайсман.

Серве остана за миг неподвижен, загледан през прозореца във вечерта, която се спускаше над наситеносиния басейн.

Изтегната на леглото, Надин разучаваше както обикновено епизодите си. Вдигна телефона, без да спира да чете.

— Надин, тук е Серве.

— Добър вечер.

— Какво ще кажеш за един добре изпечен петстотинграмов бифтек?

Надин остави сценария и отпусна глава на възглавницата.

— Ще кажа да. Къде е той?

— В „Каса Пако“, в стария Мадрид.

— Имаш ли кола?

— Ще поискам от хотела.

— Окей.

— Искаш ли в девет в бара?

По същото време в Париж извъня телефонът на Люс Бертло. Тя тъкмо се прибираще от агенцията. Беше Себастиен Щайнер.

— Надявам се, че не ви безпокоя.

— Съвсем не, как е Далила?

— Добре е.

Той замълча.

— Искам да ви замоля за една услуга и не знам как да започна.

— Като ме поканите на кафе — каза бързо Люс.

Портиерът на хотела съжалявал, но всички коли били излезли. За сметка на това автобусът бил свободен и на разположение на господин Мон.

— Автобусът ли? — запита Серве.

С известна гордост служителят заведе Серве зад сградата, където бе паркиран един бледосин автобус с опушени стъкла, на който от двете страни със златни букви бе изписано името на хотела.

— Но все пак не мога да отида с това на ресторант! — каза Серве.

— Защо не? — запита портиерът объркан и малко засегнат.

— Но ние сме двама!

— Не разбирам — отвърна служителят. — Този автобус може да превози трийсет души...

Серве се усмихна и накрая отстъпи. Трийсет минути по-късно той даваше път на Надин, за да се качи в автобуса.

— Какво е това?

— Хотелът няма повече коли — отвърна Серве невъзмутимо.

Седнаха на една от задните седалки, докато изисканият шофьор, облечен в униформа със същите цветове като колата — бледосиньо сако и златната връзка, — пускаше в движение дизеловия двигател.

Автобусът заобиколи хотела и мина пред терасата, където Льору, Бание и Шатлар си пиеха аперитива. Със зяпнала уста, те изгледаха Надин и Серве в дъното на празния рейс. Надин се разсмя, Серве също. Без да разбира нищо, но очарован от видимото им добро настроение, шофьорът прихна на свой ред. Автобусът изви покрай Пуерта де Иеро и се насочи към Мадрид.

Люс взе Далила на коленете си, опитвайки се да не гледа колко ужасно се огъват задните ѝ крака, докато Себастиен Щайнер нареждаше чашите, захарницата и кафеварката на ниската масичка.

— Може да започвате — каза Люс. — Вече седнах.

Щайнер премести захарницата към нея.

— Ако не се лъжа, вие сте преписали пиесата на Серве.

— Да — каза Люс.

— Мислех си дали ще ви е възможно да направите същата услуга и на мен. — Той запали лулата си и продължи: — Питам в различни специализирани бюра, но за съжаление се оказа, че цената е много над моите възможности, особено след операцията на Далила. Разбира се, аз държа да ви заплатя.

— Да — каза Люс. — За кога го искате?

— Не зная, когато ви е възможно.

Стана и взе от бюрото си обемистия ръкопис. Люс бавно прелисти седемстотинте страници.

— Това е огромен труд.

Щайнер вдигна рамене.

— Знам. Ако не можете, няма да ви се сърдя.

— Не говорех за себе си, а за вас.

— А, така ли — отвърна той с равен глас.

Ръката, в която държеше лулата, леко трепереше.

Люс го погледна мълчаливо.

— Ще го имате след около петнайсет дни.

— Наистина ли? Но най-напред ми кажете колко...

— Ще бъде скъпо — каза Люс — и ще трябва да платите веднага.

— Но...

— Един билет за кино.

Щайнер се намръщи.

— Искате да идете на кино?

— Много държа.

Объркан, Щайнер извади портфейла си от джоба.

— Ами...

— Искам да отидем заедно.

Щайнер погледна Люс, като че ли го беше поканила на нещо ужасно и богохулно. Тя погледна часовника си, стана и сложи Далила на канапето.

— Гледали ли сте „Рио Браво“?

„Каса Пако“, известна с големите си и вкусни бифтеци, се намиреше на малък тъмен площад в сърцето на стария Мадрид, недалеч от прочутата Пласа Майор, и изглеждаше доста невзрачна отвън. Серве се бе погрижил да запази маса, но въпреки това се наложи да чакат търпеливо двайсет минути в шумната зала на приземието, където разнородната клиентела консумираше *tapas*^[3] и *tio rere*^[4] сред весела гълчава. Качиха се на горния етаж, където им посочиха малка маса до прозореца, при което установиха, че шумът, изглежда, беше нещо обичайно във всяко кътче на „Каса Пако“. Едно семейство — четирима възрастни и три деца, всичките зачервени и истерични — поглъщаше грамадни парчета месо сред силни крясъци. Замаяни от целия този шум, Надин и Серве дочакаха най-послед двата огромни и сочни бифтека, които наистина си заслужаваха всички понесени до този момент неприятности. Въобще не се мъчиха да

разговарят, само обмениха няколко доволни кимания с глава и безпомощни усмивки.

Хуго Вайсман говореше от близо час, и то добре. Клод не можеше да повярва на очите си, слушаше го, често се смееше и откриваше под мълчаливата му и мрачна външност острия ум на високообразован човек. Никога не би заподозряла, че е толкова умен. Седяха на терасата на един ресторант, откъдето се откриваше прекрасна гледка към великолепния Толедо, лежащ в краката им, потънал във вечерни светлини. Бяха се нахранили отлично и пиеха бавно кафето си в свежия полумрак. Клод се бе приготвила да отбива неумели ухажвания, ала нямаше никакви ухажвания. Към края на вечерята дори започна да ги очаква с интерес. По пътя на връщане разбра, че няма и да има. Докато управляваше в нощта дългия и мощен бентли, Хуго Вайсман ѝ говори за една известна теория, според която земята била куха и населена отвътре с тайнствените обитатели на царството на сенките. След това отклони темата върху развитието на нов тип мистицизъм у младежите, между които и четиринайсетгодишният му син, и най-сетне направи възхитително сбит преглед на представата за бог в религиозната литература въобще. С ясното съзнание, че принизява разговора към много банално ниво, Клод запита за съпругата му и научи, че Сара Вайсман била заминала преди десет години на гости на някаква своя братовчедка в Канада и още не се е завърнала.

— Права е — каза Вайсман. — Няма смисъл да прекосиш Атлантика само за петнайсет дни. Човек трябва да има достатъчно време, за да посети родния си край.

Изрече го толкова непринудено, че Клод се поколеба дали да се засмее, но не посмя.

В два часа след полунощ на Пласа Майор все още имаше хора. Мъже и жени се разхождаха на двойки около величествената конна статуя, а самотни жители на Мадрид бързаха да стигнат до колите си, оставени в обширния паркинг, прокопан неотдавна под стария площад.

Надин и Серве вървяха бавно по неравната настилка и се наслаждаваха на относителното спокойствие и на нощния хлад.

— Вече не си спомням къде определихме среща на шофьора — каза Серве.

Надин спря, като се мъчеше да се ориентира.

— Ей там, зад стълбите.

— Да, наистина.

Той запали цигара.

— Ти искаш ли?

— Не... Жак умря.

Той се обърна — тя се взираше в него настойчиво, с широко отворени очи.

— Самоуби се.

Серве не каза нищо, само я гледаше.

— Няма да ти обяснявам защо го е направил — добави тя с твърд глас.

— Не го познавах — рече Серве.

Надин поклати глава с горчива усмивка.

— О, напротив.

И неочаквано се строполи на земята, свита на кълбо, като кукла на конци, която изведнъж са пуснали. Серве се наведе, видя сълзите, които се стичаха тихо от неподвижните ѝ очи. Клекна до нея и стоя така, без да мръдне, понеже знаеше, че не може да ѝ помогне. След трийсет секунди тя се раздвижи, бръкна в джоба на Серве, за да извади носната му кърпа, и стана.

— Мина ми.

Но не ѝ беше минало. Серве отведе до рейса един автомат. През целия път тя гледа през прозореца, седнала с изправен гръб, сякаш не искаше да се опира на облегалката.

Серве я отведе до вратата на стаята ѝ. Тя обви безжизнено ръце около врата му, облегна за миг чело на гърдите му, после го пусна. Той слезе в бара, поиска чаша плодов сок, седна на терасата и стоя там неподвижен до разсъмване.

[1] „Добър ден“; „как сте?“ (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Испанско питие от червено вино и портокали. — Б.пр. ↑

[3] Вид мезета (исп.). — Б.пр. ↑

[4] Испанско алкохолно питие (исп.). — Б.пр. ↑

VI

— Малко кафе? — запита Хуго Вайсман.

Клод се обърна, въздъхна, отмести една възглавница, изправи се в леглото и разтърка очи. Вайсман седеше гол до нея, с дълга американска цигара в уста, и държеше телефонната слушалка.

— Огромни количества — каза тя и отново затвори очи.

Вайсман направи поръчката на рецепцията и остави слушалката.

— Преди малко се обади Шатлар. Кани ни у някакво парвеню — негов приятел, в голяма вила извън града.

Клод сбърчи вежди.

— Днес няма ли да има снимки?

— Днес е неделя — отвърна търпеливо Вайсман.

— Какъв ужас! — каза Клод.

На вратата се почука. Влезе нисичка рижа камериерка и остави подноса на нощната масичка.

— Buenos Dias.^[1]

— Моите почитания — каза Вайсман.

После се обърна към Клод:

— Е, какво? Отиваме ли?

— При парвенюто ли?

— Да.

Клод изведнъж подскочи и разля малко кафе на чаршафа.

— А Серве? Съвсем го бях забравила.

— И той ще бъде — каза спокойно Вайсман. — С Надин.

Клод се замисли и започна да пие кафето си на малки глътки.

В неделя обстановката около басейна бе съвсем различна. Пищните, загорели от слънцето дами и застаряващите господа, които си пиеха мартинито под сянката на чадърите, бяха отстъпили местата си на преуморени мъже и жени, опитващи се да обуздаят шумната си челяд — тя тичаше насам-натам, дереше си гърлата, ръкомахаше и пенеше водата на малкия басейн, връщеше към родителите си за

всевъзможни разхладителни напитки и сладоледи. Докато си проправяше път между децата, Надин попадна на Андрей Куполски, който седеше пред чаша мляко с восъчнобледо лице и провиснали мустаци.

— Пристигнах снощи — каза той. — Цяла вечер гледахме готовия материал.

— И доволен ли сте?

Куполски я погледна учудено. Очевидно думата му се виждаше прекалено силна.

— Да кажем, че съм доволен. Искате ли нещо за пиене?

Надин с облекчение забеляза Серве на терасата.

— Друг път, чакат ме.

И тръгна към Серве. Той стана.

— Здравей! Как си?

— Добре съм — отвърна Серве, — но при условие, че няма да се застоявам дълго тук.

— Сноб такъв.

Той сви рамене.

— Може и да съм сноб. Вайсман тръгва в единайсет, ще ни вземе с лимузината си.

— Днес няма ли да ходим с автобуса?

Той се усмихна и поклати глава.

— Хей, боклук! — каза един женски глас.

— Серве вдигна глава. Клод се наведе и го целуна по бузата. Беше облечена в къса набрана плажна полички и гърдите ѝ изскачаха от твърде тесния сутиен. До нея стоеше Бание.

— Ти идваш ли с нас? — запита Надин.

Бание поклати глава.

— Ще ходим към Гуадалахара, за да търсим терен за снимките на преследването. Каскадърът пристигна тая сутрин.

Изградена съвсем наскоро в стил селска къща, вилата се издигаше на върха на зеленеец се хълм, чиято морава, поливана от сутрин до вечер с автоматична пръскачка, беше забележително постижение на фона на сухата песъчлива околност. Около петдесетметровия басейн, пълен с бледолилава вода, се редяха

люксови кабинни и дневен бар, засенен от малък покрив с червени керемиди. Домакинът — снажен загорял мъж с пресечено от дълъг белег лице — посрещна любезно и непринудено Шатлар, Вайсман, Серве, Надин и Клод, след което ги представи на семейството си и на другите гости. Говореше със силен белгийски акцент. Същото можеше да се каже и за съпругата му — слаба руса жена с белезникаво лице, сякаш смазана от богатствата, с които я отрупваше мъжът ѝ. Дъщеря им, изтегната на един дюшек, издаде някакви нечленоразделни звуци, докато се ръкуваше с тях. Бе цялата покрита с белези от рани и петна от обгаряния. По всичко личеше, че семейството е претърпяло автомобилна катастрофа, следствие на която дъщерята бе завинаги обезобразена. Сред гостите присъствуваха жизнерадостен американец, натоварен да приготвя коктейлите като познавач в тази област, италианец, собственик на ресторант, и младо семейство испанци с тримесечно кърмаче, което съпругата хранеше с биберон.

Докато Шатлар разказваше разни интересни случки от снимачния живот, за да забавлява гостите, а Вайсман опитваше бледолилавата вода на басейна в компанията на Клод, Серве и Надин се изтегнаха на слънце малко встрани от другите и запушиха.

— Кога си тръгваш? — запита Надин.

— Не знам. Веднага щом изпълня задачата си.

— Използуваш едни думи...

— Да — каза Серве.

Продължиха да пушат мълчаливо. Американецът, за когото научиха по-късно, че се нарича Вик Кранстън III и че тъкмо привършва състоянието на дядо си, натрупано от производството на готови супи, им донесе два коктейла в екзотични цветове с такъв ентусиазъм, та не им даде сърце да му откажат.

След като Клод, която не обичаше да разочарова хората, изпусна сутиена си в басейна, а младият испанец го извади сред всеобщи аплодисменти, гостите се качиха във вилата, където ги чакаше обядът. Започнаха в един, а в четири още не бяха свършили. Умело разпръснати между другите сътрапезници, Серве, Надин, Клод, Вайсман и Шатлар не можеха въобще да разговарят един с друг и трябваше стоически да понесат потоците от въпроси, които им отправяха, и да изслушват безкрайни изблици на откровения. Обядът обаче беше превъзходен. Най-сетне всички се преместиха за кафето на

една вътрешна тераса, изградена встрани от къщата. С хитри маневри Серве успя да се доближи до Надин.

— Ядох страшно много сладолед — каза му тя. Беше си вземала шест пъти допълнително.

— А освен това?

— Ами научих, че пицата не се ползува с голям успех в Мадрид, но пък за сметка на това лазанята^[2] много се търси.

— Колко интересно! — отбеляза Серве. — За мен пък вече няма тайни в изкуството да се приготви „скрюдрайвър“^[3].

— От друга страна — добави Надин, — все още не знам къде е тоалетната.

Серве остави чашата си.

— Да идем ли да я потърсим?

— Хайде.

След като посетиха на партера огромен салон, пълен с чисто нови мебели в стил Луи XVI, и ултрамодерен работен кабинет, попаднаха в кухнята, върнаха се и се качиха на горния етаж. Там откриха три бани. Надин постоя пред едно огледало и, както обикновено, реши, че е много слаба. Върна се в коридора и се почуди къде е отишъл Серве. В продължение на няколко секунди се лута насам-натам боса по мокета и най-сетне бутна някаква врата, която водеше към просторна спалня. Седнал в едно кресло, тапицирано в гранатовочервено кадифе, Серве пушеше.

Направи няколко крачки в стаята и седна на края на леглото. Гледаха един към друг.

— Долу ще се чудят къде сме — каза Надин.

Серве стана, изгаси цигарата си и прекоси стаята, за да затвори вратата. Слънцето хвърляше бляскаво петно от светлина на килима пред прозореца, останалата част на стаята бе в сянка. Надин стана, прегърна Серве през кръста и се притисна до него. Целуваха се с крайчеца на устните си. И двамата видяха за миг гарсоньерата на улица Фалгиер, сетне споменът отмина, прогонен от далечен вик на дете.

Серве я съблече, без да я пуска, и я увлече след себе си на леглото. Притискаше се до него с цялото си тяло. Дишаше учестено. Когато той се опита да се повдигне, тя застана над него и го спря. Дълго се галиха, сетне Надин легна отгоре му. Гледаше я как цялата

потръпва и започва да се движи равномерно. Мускулите ѝ се напрягаха под матовата кожа, гърдите бавно се люлееха, коремът хлътваше. Изведнъж спря и го запита със сподавен глас:

— Защо дойде в Мадрид?

Погледна я, взря се в широко отворените очи, в лъсналото от пот лице. Тя отново започна да се движи, извила гръб, а ръцете ѝ пробягваха по гърдите и по бедрата му. Той стана, взе я в обятията си и двамата се търкулнаха на леглото. Сложи я да легне по гръб, разтвори ръцете ѝ, впи устни в гърдите ѝ и почувствува как тялото ѝ се стяга, как се отпуска и се разтваря докрай, за да го погълне в себе си с дълъг и далечен стон.

Отвън долетя звук на плисък от скок във вода — гостите отново се бяха събрали около басейна. По-нататък отекваха ритмичните удари на топка за пинг-понг. Серве и Надин не можеха да се пуснат, лежаха заслушани във външния шум.

— Чуваш ли? — каза Надин.

Серве се послуша. Някъде съвсем наблизо се разнасяше странно мляскане — звук от смукане — равномерен и постоянен.

Те станаха и затърсиха по всички ъгли на стаята.

— Я виж какво намерих! — каза Серве.

Надин се наведе. От другата страна на леглото, легнало в преносимото си кошче, едно бебе смучеше палец и ги гледаше сериозно със сините си очи.

— Сигурно са го оставили тук преди обяда — каза Надин и грабна банския си. — Побързай, че ще дойдат.

Серве побърза. На стълбите Надин изведнъж се обърна към него и обви с ръце раменете и гърба му. Той разкопча сутиена ѝ и взе гърдите ѝ в длани. Целунаха се.

— Ела — каза тя, — да идем да се къпем.

През останалото време от деня Надин и Серве вършиха най-различни неща: играха на пинг-понг и на карти, къпаха се, пиха в бара плодов сок, но постоянно се стремяха един към друг. Поглеждаха се набързо, ала използваха всеки възможен случай, за да се докоснат или

да бъдат заедно. В осем часа вечерта бяха вече в хотела. Два часа по-късно Надин се размърда в ръцете на Серве.

— Гладна съм.

Поръчаха вечеря по телефона и след трийсет минути им я качиха в стаята. Ядоха в леглото коктейл от раци с майонеза и студено пиле, последвани от неизменния сладолед, в случая смес от ягода, шоколад и банан с огромна топка сметана. И отново се любиха, малко изненадани от ненаситността си, откривайки наново, но по различен начин, трескавостта и дори несръчността на първата си близост.

— Ако те уморя, не знам какво ще правим! — му каза Надин посред нощ, когато го събуди с милувките си.

Телефонът иззвъня в шест часа, както бе заръчала Надин. Телефонистката я предупреди, че колата на снимачния екип ще бъде долу след половин час. Без да буди Серве, тя изтича в банята. Когато се върна в стаята, го завари с отворени очи.

— Почина ли си добре? — запита го с усмивка.

Той кимна.

— И още как! Ти сутрин не пиеш ли кафе?

— Пия, от време на време.

Облече се набързо под внимателния му поглед. Усмихна се и каза:

— Дрес-тийз!

— Ела при мен — каза той.

Тя гръсна глава.

— И дума да не става.

После се хвърли на леглото, взе главата му в ръце, захапа устните му и стана, преди да е успял да я хване.

— С Вайсман ли ще дойдеш?

— Да, сигурно.

— Ела с мен.

— Сега ли? Невъзможно.

Тя го погледна строго.

— Само недей да използваш, докато ме няма, за да спиш с Клод зад гърба ми.

Серве за малко не я запита коя е тази Клод.

— Ще се помъча.

Донесоха кафето. Надин му даде чашата в леглото. Той обгърна краката ѝ, вдигна полата ѝ, целуна бедрата ѝ. Тя застана пред него.

— Серве...

Той вдигна глава:

— Моля те, внимавай!

— В какво?

Надин поклати бавно глава.

— Не знам... внимавай!

Телефонът иззвъня — колата беше долу.

— До скоро — каза тя.

И излезе от стаята, без да се обръща.

Едва излязла от ръцете на гримьора, Надин застана на една височинка, откъдето можеше да забележи колата на Вайсман. Тъй като не беше на първи план, можеше на воля да се визира в хоризонта и да гради напразни надежди при вдигането на най-малкото облаче прах.

— Индианци ли идват? — запита я минаващият Бание.

— Все още не, но всичко е възможно.

Скриптерката дойде да дооправи костюма ѝ, така че да отговаря на кадъра, сниман преди осем дни. Шатлар огледа грима ѝ и измърмори:

— Нали ви казах да избягвате да стоите на слънце!

А бентлитото все не идваше и не идваше. Лъору ѝ обясни мотивировката на сцена с дълъг монолог, която трябваше да изиграе през следобед, един засмян работник ѝ предложи ухаеща *tortilla*^[4], но тя отказа. Първият кадър бе готов. Лакомб направи знак на оператора, после на асистент-оператора и Бание изкрещя: „*Silencio!*“^[5] с безизразния глас, с който говореше от сутринта.

— Камера! — извика Лъору. — Започвайте.

Тогава се появи черната лимузина — искряща на слънцето и раздвижваща пясъците по пътя си. Спря до самия декор, ала вътре бе само Хуго Вайсман. Преметнал минолтите през врата си, се завтече към най-близката стълба, покатери се бързо и се превърна отново в мрачната птица, която бе изненадала Клод с поканата си за вечеря.

Надин стана, тръгна бавно и скоро стигна до скалистото място, където, два дни по-рано, бе позирала на Серве. Когато кадърът бе заснет, Хуго Вайсман я намери, седнала в пясъка, облежната на една скала.

— Серве ме помоли да ви предам, че са го извикали по спешност и ще ви се обади в Париж.

— Извикаха ли го? От агенцията?

— Така мисля.

Надин погледна Вайсман мълчаливо.

— И ще ми се обади в Париж, така ли?

— Да.

— Благодаря.

Хуго Вайсман се отдалечи с небрежна походка, с колонизаторския шлем на глава, облечен в черно от горе до долу. Зловещ, наистина зловещ. Надин зарови ръце в пясъка, сви юмруци и изведнъж се усмихна. „Веднага щом изпълня задачата си“, бе казал той. И много преди това: „Достатъчно ми е да знам, че съществувате някъде, и това е всичко.“ Запали цигара и се изтегна на слънцето.

[1] Добър ден (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Тестено ястие от рода на юфката. — Б.пр. ↑

[3] Вид коктейл. — Б.пр. ↑

[4] Омлет (исп.). — Б.пр. ↑

[5] Тишина (исп.). — Б.пр. ↑

VII

Жан-Клод Ебрар прие Себастиен Щайнер в един тесен кабинет, задръстен с книги и ръкописи, където се носеше мирис на тамян.

— Нека най-напред ви кажа колко бяхме щастливи, когато научихме, че още пишете. Ако не ме лъже паметта ми, последният ви труд, издаден от нас, излезе през 1953 година, нали така?

— Точно така — отвърна Щайнер, като забеляза дебелия си ръкопис на бюрото.

— Разбира се, няма нужда да ви казвам, че книгата ви е стройно и блестящо замислена, че... теориите ви са забележително добре развити... Вярно е, че от нея лъха известна студенина, малко е клинична, така да се каже, и че не полагате особени усилия, за да убедите читателя...

— Току-що казахте, че теориите са добре развити.

— Да, но за да накараш някого да приеме една философска теория, не е достатъчно само да бъде вярна, трябва също да бъде и привлекателна.

— Не познавам нищо по-привлекателно от истинността — каза Щайнер.

Ебрар примигна и въздъхна.

— Да, да, наистина.

Изведнъж го обзе ярост към началника му, който го бе натоварил с тази неприятна задача.

— И все пак струва ми се, че вашите прекалено... прекалено независими схващания няма да могат да привлекат особено много хора днес. Публикуването на вашия труд е свързано със значителен риск, който лично аз бих поел, но не мога да кажа същото за всички ръководители на издателството.

— Да — каза Щайнер.

Ебрар не почувствува в своя събеседник обичайното разочарование. Старецът го гледеше спокойно, с известно любопитство и доста безразлично.

— Ето — рече той, — връщам ви ръкописа.

— Благодаря — каза Щайнер.

Никаква враждебност, никаква горчивина. Ебрар отново се сети за някои пасажии от книгата и изведнъж всичко му се видя съвсем естествено, толкова естествено, че почувствува нужда да бъде пряк.

— Вашата книга не ми харесва — каза той — и ще ви кажа защо. Не мога да приема, че някой се опитва да накара хората да понесат целия товар на слабостите си.

— Бих се съгласил с вас — отвърна Щайнер, — ако алтернативата не беше точно да се карат други да поемат това, което те самите могат да направят.

Ебрар поклати глава.

— Познавам вашата теория. Но милосърдието и справедливостта не са несъвместими.

— Тъкмо обратното — каза Щайнер — и аз съм го доказал.

Ебрар погледна часовника си.

— Извинете ме, но имам бърза среща...

Щайнер стана, взе ръкописа под мишница. Ебрар направи усилие, за да възстанови нормалните отношения.

— Не го вземайте много присърце.

Щайнер го погледна учудено.

— Какво да не вземам присърце?

Ебрар направи неопределено движение.

— Ами нашия отказ.

— Довиждане — каза Щайнер.

Лаборантът мълчаливо подреди кашираните фотоси пред Серве и Жюлиен Биан. Имаше тъмни кръгове под очите от недоспиване, тъй като цяла нощ беше преваждал три копня, върнати от Серве със следните думи:

— През какъв растер сте ги прекарали? Да не би да е през панталона ви?

Даниел Карон обичаше работата си. Изслуша докачено още веднъж изискванията на Серве и не вдигна глава до пет сутринта. Серве прегледа фотографиите набързо, обърна се към него и кимна. Лаборантът осъзна изведнъж, че одобрението на Серве му е много ценно.

Жюлиен Биан постоя неподвижен пред всяко едно от копията — елегантен, студен, с необичайна напрегнатост в погледа. После изведнъж наведе глава, за да скрие очите си, и каза тихо:

— Нали ви казах, че не е необходимо да ми ги показвате.

Серве се усмихна.

— Да кажем, че съм търсил някого, който да ме покани на обяд.

Надин напусна грозотата на Хосе Антонио, с обширните извехтели кина, с шумните млечни барове и мръсотията, и тръгна към стария Мадрид. Скоро се озова на Пласа Майор, пред величествената статуя на кон. Вдигна глава и се загледа в нея. После бавно отиде до мястото, където синьо-златният автобус на хотел „Монте Реал“ ги бе очаквал преди повече от три седмици. Ако работният график беше спазен в срок, тя трябваше да си е заминала от Мадрид още преди десет дни, но той се бе оказал точно толкова нереален, колкото беше предсказал Бание, и с всеки измирал ден закъснението му се увеличаваше, също както и неспокойните бръчки по лицето на начумерения Куполски. След първия снимачен месец целият екип бе обхванат от отегчение. Актьорите се оплакваха, че забавянето ще се отрази на другите им ангажименти, и се шляеха около басейна, силно загорели и много изнервени. От десет дни насам Клод споделяше леглото на Мишел Бание и за нейно най-голямо учудване това ѝ се харесваше все повече и повече. Всяка вечер по време на прожекцията на готовия материал Лъору и директорът на продукцията си разменяха обиди под изнурения поглед на Куполски. И филмът се заснемаше както подобава — в пълен хаос и, общо взето, напълно нормално. Ако не се извиеше някоя пясъчна буря, ако не станеше земетресение или пък режисьорът не получи сърдечна криза, на Надин ѝ оставаше само един снимачен ден — утрешният. Същата вечер щеше да се върне в Париж със самолет. Бе живяла три седмици без нетърпение, изпълнена с душевно спокойствие, за което партньорите ѝ, обзети от традиционната досада, се правеха, че ѝ завиждат.

В приземния етаж на „Каса Пако“ цареше обичайният хаос, но Надин намери място, без да чака много. Сервираха ѝ в същите горещи

чини и със същото жизнерадостно усърдие както тогава и все пак месото ѝ се стори не така вкусно, а заведението — по-малко привлекателно. Тази вечер се прибра в хотела доста рано. Завари Клод и Бание, седнали в здрача край басейна. Държаха ръцете си и пиеха *vino tinfo*^[1].

— Търсихме те — каза Бание. — Последният ти ден е, а изчезваш...

— Имах работа в града — отвърна Надин.

Седна на масата и взе една цигара от пакета на Клод.

— Всичко наред ли е?

— Какво приказваш, ще се женим — каза Клод и избухна в смях.

Двайсет и четири часа по-късно Надин остави куфара си на мокета в гарсоньерата на улица Варен. Направи си кафе, изяде една произсъхнала сладка, която намери в кухненския шкаф, и се заразхожда с чашата в ръка, казвайки си, че вече си е вкъщи. Басейнът, хотелът, планината и старият Мадрид се отдалечаваха и очертанията им се смекчаваха, облечени в избелелите цветове на нереалното. Надин погледна към телефона и я обзе съмнение, каквото въобще не бе изпитвала в Испания. Сви рамене, съблече се и влезе в банята. Тъкмо пъхаше палеца на крака си под крана на чешмата — стар навик, който класическите майчини предупреждения бяха затвърдили завинаги, когато телефонът иззвъня. От нея се стичаше вода, мокетът се намокри под стъпките ѝ, но тя стигна до апарата и вдигна слушалката.

— Ако знаете откога се опитвам да се свържа с вас! — каза Фостин. — Трябва да се обадите на Жермен Пийар, търси ви от цяла седмица. Поставя нещо в „Грамон“.

— Какво поставя? — запита Надин.

— Някаква пиеса, малко е налудничава. Казва се „Бебето не се прибира в салатиерата“. Мисля, че има хубава роля за вас. Обадете му се веднага.

— По това време?

— Защо не? Колко е часът? — запита Фостин Болвар-Клаус.

— Един след полунощ.

— Отлично! Ще го намерите в „Купол“. Той вечеря там всеки ден. И ме дръжте в течение!

Тя затвори. Надин бавно се върна в банята и облече хавлията.

Жермен Пийар, рошав младеж на двацет и осем години, с развнтено въображение и много силно чувство за абсурд, чийто предишен спектакъл, „Аншоа в гриса ми“, бе спечелил одобрението на критиката и на публиката, определи среща на Надин в два часа след полунощ на следния ден. Очевидно беше нощна птица. Обграден от шумните си приятели, той я прие много непринудено, разказа ѝ пиесата си за три минути, прочете ѝ два откъса с равен глас, който много добре пасваше на глупаво-смешния текст, и след като се увери, че Надин ще бъде свободна когато трябва, ѝ даде ролята без каквито и да било други формалности. Надин събуди Фостин Болвар-Клаус на свой ред в три часа през нощта, за да ѝ събщи новината.

На третия ден след завръщането си стана късно и се мота вкъщи чак до следобед, после излезе до Сен Жермен де Пре, за да си купи вестници. Спря стъписана пред витрината на една книжарница, където бе изложен афиш със снимка на Надин Шьовалие. Никой досега не бе ѝ правил такъв портрет. Никога не бе виждала това лице — не че ѝ беше чуждо, тъкмо обратното. Сякаш фотографът бе успял да хване чертите ѝ, озарени от отражението на най-съкровеното, което носеше у себе си. От друга страна, посредственото отпечатване на афиша не можеше да скрие бляскавата яснота на снимката, сякаш всичко, което не беше от първостепенна важност за образа, бе изтрито; сякаш всичко несъществено и банално бе пометено; сякаш някой се бе подиграл с реалността. На афиша се четеше следният текст:

ФОТОИЗЛОЖБА НА СЕРВЕ МОН

Октомври — ноември

Галерия „Жулиен Биан“

ул. Генего, Париж (6-и район)

Откъм улицата се виждаха само черно матово стъкло и вратата, където бе залепен афишът. Надин постоя известно време нерешително

на отсрещния тротоар, като безуспешно се опитваше да различи нещо иззад тъмната витрина на галерия „Жулиен Биан“. Най-сетне вдигна рамене, пресече улицата и бутна вратата. На входа помещението бе съвсем тясно, но изведнъж бързо се разширяваше и образуваше просторен триъгълник. По покритите с корк стени бяха окачени двайсетина фотоса в различни големини. В един от ъглите, зад малко металическо бюро, седеше елегантна руса жена, която попълваше покани. Когато видя Надин, вдигна глава, отправи ѝ бегла усмивка и отново се зае с работата си. Двама посетители се разхождаха между снимките — петдесетинагодишен зле облечен мъж с издута чанта в ръка и слаба жена с дълги разпилени коси и орлов нос. В галерията цареше приглушена тишина.

Фотосът заемаше цяла стена — бе два метра висок и толкова широк. На него се виждаше голата и окървавена Надин Шьовалие с израненото тяло, застанала на едно скалисто възвишение на фона на огненото небе. Надин наведе глава и се обърна към малкия портрет, окачен до вратата — беше на Мариел Лашиз, коленичила на някакво легло, с вдигнати ръце, разрошена, очевидно изправена срещу някаква неопикуема заплаха. След това спря пред изображението на нощна улица, по която вървеше висок възрастен мъж с къса бяла коса, крепящ с някакви каиши задните крака на пъргав кокер с големи влажни очи. Странно, в снимката нямаше нищо тъжно — старецът излъчваше непоколебима самоувереност и от всичко, чак до начина, по който държеше каишите, лъхаше само спокойна загриженост, лишена от всякакво съдържание. По-нататък бяха окачени два привечерни пейзажа, в които всеки елемент се открояваше с нереална точност: яки дървета със снажни стволове и усукани клони, излизащи от тъмна и тлъста земя, се издигаха величествено към небето; доменни пещи разчупваха в светлосянката равната и навъсена линия на хоризонта. С крайчеца на окото си Надин забеляза, че двамата посетители си бяха тръгнали, един по един. Устоя на желанието да застане пред огромния фотос в дъното и продължи методичната си обиколка. Тъмната жена с голи рамене и надменни очи, която излизаше от осветения с неонов реклами вход на нощен бар, събуди у нея странна и далечна болка. По какви незнайни пътища вървеше тя, че имаше такъв образ, такъв поглед, такава осанка? И как се получаваше така, че гледайки я, на човек изведнъж му се приискваше да разкъра рамене и дори да се

усмихне? Несъмнено жената с бомбето, облегната на купчината развалини, бе мъртва — жената с разкъсани дрехи и помътнял взор, — намерила достойнство в смъртта, и сякаш нищетата, мъката и умората бяха напуснали това тяло, оставяйки само спомена за изгубена надежда, празна обвивка, мъртва статуя.

Портретът от афиша бе окачен до бюрото на уредничката, ала Надин въобще не обърна внимание на това. Стоя дълго, загледана в снимката, в съзнанието ѝ пробягваха репликите на Леа, пред очите ѝ изпъкваше силуетът на Серве Мон, застанал зад кулисите, и най-вече споменът за първата ѝ среща с един изморен фотограф със странен поглед между четири бели, облени от слънце стени. Накрая отиде в дъното на залата и стоя петнайсет минути пред окървавената жена — прекалено слаба за нейния вкус, — излязла от някакви тъмни дълбини, чиято поза, поглед и дори телосложение изразяваха най-пламенното отрицание на страданието, което човек би могъл да си представи. Много бавно Надин се обърна и отмести поглед към тъмнокосата жена с голите рамене, после пак се върна към жената от скалите. Изведнъж се разсмя и бързо излезе от галерията, съпроводена от леко учудения поглед на уредничката.

Улица Фалгиер дремеше под бледото есенно слънце. Надин влезе в сградата, изкачи петте етажа, постоя за миг неподвижна пред вратата и най-сетне почука. Марсел Буде извика нещо раздражено, дръпна от печката тенджерата шкембе-чорба с мадейра и отиде да отвори. Надин погледна с изумление дебелия жена с отпуснати меса.

— Какво искате? — запита Марсел Буде, поклащайки многобройните си брадички.

— Господин Серве Мон, ако обичате.

— Той вече не живее тук.

— А, така ли? Знаете ли новия му адрес?

— Не, попитайте портиера.

— Благодаря.

— Няма защо.

На партера пред портиерната Надин остана смаяна от едно загадъчно послание, окачено на стената: *В името на спокойствието на*

сградата наемателите се умоляват да затварят вратите след двайсет и един часа.

Когато чу звънеца, портиерът въздъхна и се запъти към остъклената врата.

— Кажете, моля?

— Търся господин Серве Мон. Бихте ли ми дали новия му адрес?

Портиерът поклати глава.

— Нямам го. Но той го е съобщил в пощата, за да му предават кореспонденцията. Можете да му пишете.

— Благодаря.

Когато се прибра на улица Варен, се обади в агенция „Гая-Бек“. Виолен я уведоми, че не ѝ е разрешено да съобщава адресите на фотографите, обаче би предала с удоволствие съобщение на Серве Мон.

— Благодаря ви, но не е необходимо — каза Надин.

Седна с един блок хартия за писма, изпуши три цигари, без да напише нито ред, сетне отиде отново в галерията на Жюлиен Биан и стоя там, докато затвориха.

Себастиен Щайнер зави на ъгъла на улица Волонтер и тръгна по улица Вожирар. Вървеше бавно и се стремеше да отгатва къде ще спре Далила, за да не стане така, че като се засили някой път повече и спре внезапно, каишките да я повалят. Минаваше полунощ, 15-и район отдавна спеше. Тук-там някоя кола профучаваше с голяма скорост, но тротоарите бяха пусти. Щайнер сложи изгасналата си лула в уста, спря, за да даде възможност на Далила да проучи миризмите на една ограда, после продължиха нататък. Незабелязано за Щайнер задните крака на кучето конвулсивно се раздвижиха, описвайки съвсем слаби и отпуснати движения във въздуха. Дори самото животно сякаш не си даде сметка за това. Когато стигнаха до края на тротоара, Щайнер се обърна.

— Прибираме ли се? — каза той и погледна кучето.

Изведнъж сви вежди — беше му се сторило, че вижда как опашката на Далила трепва за миг в полумрака. Направи една крачка, последван от кучето, чиито задни крака описаха бързо движение

встрани. Себастиен Щайнер се наведе и го погали по врата. Опашката се раздвижи за миг и отново замря.

— Добре — каза Себастиен Щайнер.

На другия ден — неделя, докато Серве разглеждаше по пижама цветното приложение на „Сънди Таймс“, на вратата се позвъни. Облечен в оранжев костюм от рипсено кадифе, който въобще не му отиваше, на прага стоеше Несбит — въсърноблед, остарял и усмихнат.

— Днес станах рано — каза той вместо обяснение.

Серве отстъпи назад и го покани.

— Мислех, че си се върнал в Англия.

— Пак си дойдох — каза Несбит и се тръшна в едно кресло, — и то завинаги. Вече не мога да понасям англичаните. Между другото, ще се женя.

— Мислех, че вече си го направил.

— Отдавна се разведох. Значи така. А нямаш ли случайно нещо за пийване?

— Искаш ли кафе?

— Не. Е, какво да се прави, нищо тогава. Значи така. Не искаш ли да се запознаеш с нея?

По всичко личеше, че задава много възлов въпрос — стоеше с ококорени очи и протегнати ръце. Серве се опита да спечели време.

— С кого?

— С бъдещата ми жена. Мисля, че ще бъде добре да се запознаеш с нея.

Тонът му ставаше настойчив и загадъчен. Серве направо се убеди, че въпросната особа ще направи всичко възможно, за да му намери едно място в ЮНЕСКО.

— И как ще стане това?

Несбит избърса несъществуващата пот от бледото си чело с ожесточението на учител по литература, който се опитва да обясни съгласуването на времената на някой слаб ученик.

— Виж какво, хайде да идем на обяд, само тримата, много ще бъде приятно, а?

Серве поклати неопределено глава.

— В колко часа?

— Имам среща със Сабрина в един.

Беше точно дванайсет. Серве се избърсна набързо, навлече панталона, ризата и якето си.

Сабрина закъсняваше. В един и петнайсет, когато Несбит вече беше изпил порядъчно голяма част от бутилката алзаско вино, тя все още не беше дошла.

— Хайде да започваме — изрече Несбит с неочаквано нетърпение в гласа.

— Можем да почакаме още десет минути — каза Серве.

В малкия ресторант на улица Бонапарт беше доста оживено. До закачалките имаше посетители, които чакаха да се опразни някоя маса, а сервитьорките се суетяха между салона и кухнята.

— Добре тогава, пет минути — каза Несбит.

Серве бръкна в джоба си, за да извади цигарите, и видя, че е празен.

— Не може да бъде!

— Какво има?

— Излязъл съм без цигари, без документи, без пари и така нататък.

— Какво от това? Нали съм те поканил?

— Добре, тогава купи ми като начало цигари.

Несбит изпълни молбата му.

— Тя е немкиня — каза той изведнъж, като че ли това обясняваше всичко. — Голямо семейство от Мюнхен, баща ѝ е директор на „Шпигел“. Говорихме с нея да ме назначи в представителството в Лондон.

— Не е зле.

— Чакай, това не е всичко. Чичо ѝ е шеф на бюро на ЮПИ в Париж и също може да уреди нещо тук.

— Много хубаво...

Серве внимателно наблюдаваше Несбит — лицето му бе тебеширенобяло, подпухнало и изморено, изпод разкопчаната яка на съмнително чистата риза надничаше слабият му бял врат, черните му нокти бяха осяяни с бели петънца.

— ... а кожата ѝ — продължаваше англичанинът с блеснал поглед — е розова, сияйна, не много отпусната, но пухкава... на задника ѝ напомня на...

— Не се вживявай много — каза сериозно Серве.

— ... на грис, драги мой, на чиния с грис. Да не говорим за гърдите. Там нещата са съвсем прости, понеже тя въобще няма такива. Нито една! Човек би казал, че е момче, разбираш ли? А освен това не е прочела дори и една книга, след като някакъв глупак ѝ е препоръчал Балзак. Чете само списания — „Твен“, „Щерн“ и „Ла Мезон дьо Мари-Клер“... Бистра като водица, разбираш ли? С нея човек си отпочива напълно! Но какво прави, че не идва? Хайде да започваме.

В два часа вече бяха на сиренето, а розовата и пухкава Сабрина още не се бе появила. Несбит кълцаше на геометрични фигурки парчето си „Бри“ и съвсем неочаквано подскочи.

— Сетих се! Тя е отишла в другия ресторант! Там, където обикновено ходим двамата.

— Мислиш ли?

— Сигурен съм. Ти стой тук, а аз ще отида да я взема.

И той бързо излезе от салона. Серве довърши сиренето си и запали цигара. Трийсет минути по-късно разбра.

Младият готвач, който трябваше да заведе Серве в полицията, се оказа разбрано момче.

— Всеки ден се случват такива неща, откъде можете да знаете! Но обикновено си плащат.

Полицаяте пък заклатиха глави, регистрираха оплакването и поканиха Серве да седне на една тясна пейка. Когато формалностите бяха приключени и готвачът си тръгна, предложиха на Серве да телефонира на някой познат, за да му донесат пари.

— Прекрасна идея — каза той, — и аз я предлагам на собственичката на ресторанта в продължение на цели десет минути, но без никакъв резултат.

Полицаят поклати глава за десети път, избра грижливо една химикалка измежду десет други напълно еднакви и вдигна очи.

— Кажете номера.

Серве мълчаливо се вторачи в него.

— Кажете номера — повтори усърдно полицаят.
— Солферино шейсет и шест — седемдесет и осем — отвърна Серве.

Звънът на телефона събуди Надин, която от скука бе заспала на мокета.

— Солферино шейсет и шест — седемдесет и осем? — запита бавно един глас на фона на тракаща пишеща машина.

— Да.

— Не затваряйте.

— Надин, здравей! Аз съм.

Надин се обърна бавно по гръб и сложи апарата на корема си.

— Здравей.

— Обезпокоих ли те?

— Да, спях.

Серве се усмихна.

— Извинявай, но имам нужда от теб. В момента съм в полицейския участък на шести район.

— Какво?

Той ѝ обясни набързо какво се беше случило. Надин го изслуша, хапейки горната си устна.

— И не намери никой друг, за да ти помогне?

— Никой. Сигурно всички са заминали за уикенда.

— Да — каза Надин.

Замълчаха.

— Ще дойдеш ли? — запита Серве.

— Не зная дали ще мога веднага — отвърна Надин.

— Това не е важно.

— Имам сума неща да върша, нали разбираш?

— Много добре — отвърна Серве.

— Може би към пет или шест часа, ако ми остане време.

— Чудесно! — рече Серве.

— Но може би през това време ще намериш някой друг?

— Щом ти казвам, че всички ги няма.

— Добре.

Надин се поколеба.

— Серве?

— Да.

— Може би ще бъде още по-късно.

— Няма никакво значение, тук въобще не затварят.

Надин мълча дълго, после се изправи на мокета.

— Ще дойда.

Сложиха слушалките. Полицайте никога не бяха виждали някой да се връща с такава готовност на малката твърда пейка, да сяде с такава радост и да отправа към недотам чистия таван на участъка подобен поглед.

Надин влезе в банята, взе душ, дълго се реса, грижливо се гримира и дълго седя пред вградения гардероб, за да си избере рокля. Най-сетне излезе навън и отиде пеша до Сен Жермен де Пре. По булеварда се разхождаха многобройни семейства с кучета и детски колички. Надин не ги видя. Откри едно кафене срещу участъка, седна на терасата и си поръча чай. Седя там близо час. Изпуши много цигари и изпи чая си, загледана в сивата фасада с надпис *Полиция*.

В четири часа стана, пресече улицата ѝ влезе в участъка.

[1] Червено вино (исп.). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.